

SRJMK 2021+

Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2021+

Analytická část

OBSAH

1.	Základní údaje	4
2.	Úvod	5
3.	Metodika.....	6
3.1	Fáze 1: Sběr podkladů a dat	6
3.2	Fáze 2: Analytická část	6
4.	Odvětvová analýza	8
4.1	Územní charakteristika.....	8
4.2	Demografická analýza.....	9
4.2.1	Současný stav a lidské zdroje	9
4.2.1	Osídlení.....	20
4.2.2	Predikce vývoje počtu obyvatel	22
4.3	Ekonomika	24
4.4	Trh práce.....	28
4.4.1	Podnikatelské prostředí.....	34
4.5	Výzkum, vývoj a inovace.....	38
4.6	Doprava a dopravní infrastruktura	44
4.6.1	Silniční síť	44
4.6.2	Železniční síť.....	52
4.6.3	Letiště	56
4.6.4	Cyklistická doprava	57
4.6.5	Vodní cesty	59
4.6.6	Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje	60
4.7	Technická infrastruktura.....	64
4.7.1	Vodohospodářství	64
4.7.2	Kanalizace	69
4.7.3	Energetika.....	71
4.7.4	Telematika	77
4.8	Veřejné služby a občanská vybavenost	79
4.8.1	Vzdělávání	79
4.8.2	Sociální oblast.....	83
4.8.3	Zdravotnictví	93
4.8.4	Bydlení	98
4.8.5	Kultura.....	103
4.8.6	Sport	107
4.8.7	Veřejná správa	108
4.9	Rozvoj venkova a zemědělství.....	109
4.9.1	Venkovské oblasti	109
4.9.2	Místní akční skupiny.....	112

4.9.3	Zemědělství	114
4.10	Životní prostředí	119
4.10.1	Klima	119
4.10.2	Voda.....	122
4.10.3	Půda.....	127
4.10.4	Kvalita ovzduší.....	132
4.10.5	Ochrana přírody a krajiny.....	138
4.10.6	Odpadové hospodářství	141
4.11	Bezpečnost	144
4.12	Cestovní ruch.....	148
4.12.1	Rozvoj cestovního ruchu.....	148
4.12.2	Služby a lidské zdroje v cestovním ruchu	154
4.12.3	Vinařská turistika.....	156
4.13	SWOT analýza.....	157
4.13.1	SWOT analýza – Území a obyvatelstvo kraje	158
4.13.2	SWOT analýza – Ekonomika, trh práce, výzkum, vývoj a inovace.....	159
4.13.3	SWOT analýza – Doprava, dopravní a technické infrastruktura.....	160
4.13.4	SWOT analýza – Bezpečnost, veřejné služby a občanská vybavenost	161
4.13.5	SWOT analýza – Životní prostředí a rozvoj venkova	162
4.13.6	SWOT analýza – Rozvoj cestovního ruchu	163
4.13.1	Souhrnná SWOT analýza pro Jihomoravský kraj.....	164
5.	Regionální analýza	168
5.1	Analýza správních území obcí s pověřeným obecním úřadem	168
5.2	Shrnutí regionální analýzy.....	190
5.3	Vymezení hospodářsky slabých oblastí dle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+	195
5.4	Celkové vyhodnocení dle Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+	199
6.	Projekce budoucího vývoje	203
6.1	Pesimistická varianta	203
6.2	Realistická varianta	205
6.3	Optimistická varianta	207
7.	Seznam zkratk	209
8.	Seznam grafů, kartogramů a tabulek.....	213

1. Základní údaje

Název projektu: Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2021+

Část projektu: Analytická část

Objednatel:

Název: Jihomoravský kraj (dále také „Objednatel“)

Adresa: Žerotínovo nám. 449/3

601 82 Brno

Kontaktní osoba: Ing. Pavel Fišer, Ph.D., vedoucí oddělení strategického rozvoje
Mgr. Tomáš Kubíček, referent oddělení strategického rozvoje

Dodavatel:

Název: BDO Advisory s.r.o. (dále také „Zpracovatel“)

Adresa: Karolinská 661/4

186 00 Praha 8

Kontaktní osoba: Ing. Aleš Nechuta, M.A., manažer

2. Úvod

Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2021+ (dále také „SRJMK 2021+“) je strategií představující dlouhodobý ucelený soubor opatření směřujících k dosažení cílů podpory regionálního rozvoje na úrovni kraje pro období let 2021 až 2030. SRJMK 2021+ navazuje na Strategii Jihomoravského kraje 2020 (dále také „SRJMK 2020“) platnou v období let 2012 až 2020. SRJMK 2021+ vymezuje strategické cíle a tematická opatření, jejichž prostřednictvím má dojít k udržitelnému a vyváženému rozvoji území Jihomoravského kraje.

Cílovým stavem SRJMK 2021+ je konkurenceschopný region, úspěšný na rostoucích a technologicky náročných trzích, který vytváří vhodné zázemí pro své obyvatele a je nejen atraktivním místem k životu, ale i k návštěvě. SRJMK 2021+ plní funkci základního strategického dokumentu orgánů Jihomoravského kraje pro koordinaci rozvoje území při zajištění strategické podpory regionálního rozvoje.

Dokument je členěn do tří vzájemně provázaných částí. První je tato analytická část, jejímž předmětem je představení základní charakteristiky a sociálně-ekonomického profilu Jihomoravského kraje. Cílem je popis aktuálních podmínek kraje ve všech relevantních oblastech, které determinují dlouhodobě udržitelný ekonomický rozvoj a přispívají ke spokojenému životu obyvatel. Analytická část je dělena do tří částí na odvětvovou analýzu, regionální analýzu a projekce budoucího vývoje.

Odvětvová analýza obsahuje klíčové skutečnosti a vývojové charakteristiky kraje dle jednotlivých dílčích segmentů (demografie, ekonomika, trh práce, výzkum, vývoj a inovace, doprava, technická infrastruktura, veřejné služby a občanská vybavenost, rozvoj venkova a zemědělství apod.). V závěru každé z částí je vždy uvedeno stručné shrnutí, které představuje klíčové skutečnosti a identifikovaná zjištění. V závěru odvětvové analýzy jsou prezentovány analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb rozvoje za jednotlivá odvětví a také souhrnná analýza rozvoje celého území kraje.

Regionální analýza představuje základní diferenciaci uvnitř území kraje, a to na úrovni správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (dále také „SO POU“). V závěru regionální analýzy jsou identifikovány hospodářsky a sociálně ohrožená území (dále také „HSU“) kraje pro účely územní dimenze, v rámci které bude možné lépe reagovat na aktuální socioekonomickou situaci prostřednictvím dotační politiky a napomáhat snižování existujících regionálních rozdílů.

Projekce budoucího vývoje představují možné scénáře rozvoje založených na závěrech odvětvové a regionální analýzy. Mezi možné scénáře patří varianta pesimistická, realistická a optimistická rozvoje území kraje.

Na tuto analytickou část navazuje strategická část, která vychází ze závěrů provedeného *Zhodnocení naplňování SRJMK 2012-2020 za období 2013-2017(2018)* (dále také „Zhodnocení SRJMK 2020“) a *Auditů strategických dokumentů* (dále také „Audit“). Zhodnocení SRJMK 2020 obsahuje přehled oblastí, v kterých nebylo během doby platnosti SRJMK 2020 dosaženo očekávaných změn a strategická část SRJMK 2021+ by tyto oblasti měla ve strategické části zohlednit. Audit se zaměřil na platné strategické dokumenty na evropské, národní a krajské úrovni, na které navazuje strategická část SRJMK 2021+.

3. Metodika

Kapitola uvádí metodický přístup Zpracovatele, společnosti BDO Advisory s.r.o., k tvorbě analytické části SRJMK 2021+. Při zpracování výstupů SRJMK 2021+ se Zpracovatel zaměřil na splnění veškerých požadavků Objednatele, které vzešly z průběžné komunikace mezi Zpracovatelem a Objednatelem. Niže jsou popsány klíčové aktivity **Fáze 1: Sběr podkladů a dat** a **Fáze 2: Analytická část** tvorby SRJMK 2021+, které vedly k vytvoření jejich jednotlivých výstupů.

3.1 FÁZE 1: SBĚR PODKLADŮ A DAT

V rámci této podkapitoly jsou shrnuty podklady, z nichž bylo při zhotovení SRJMK 2021+ vycházeno. Provedené analytické práce byly založeny převážně na:

- 1) podkladech a souborech poskytnutých Objednatelem (koncepční a strategické dokumenty menších samosprávných celků, střednědobý rozpočtový výhled apod.);
- 2) vytvořených Zpracovatelem pro účely zpracování SRJMK 2021+ (tabulky pro vyhodnocení minulého programového období, tabulky pro návrh strategických cílů apod.);
- 3) veřejně dostupných zdrojích a dobré praxi Zpracovatele z realizace zakázek se stejným nebo obdobným předmětem plnění (Územně analytické podklady aktualizované k 30. 6. 2019¹).

Uvedené podklady byly doplněny o informace získané v průběhu jednání pracovních skupin se zástupci Objednatele, rozhovorů se zástupci Krajského úřadu Jihomoravského kraje a o informace z další průběžné e-mailové a telefonické komunikace.

3.2 FÁZE 2: ANALYTICKÁ ČÁST

Na základě provedených analytických prací byly identifikovány rozvojové oblasti kraje, klíčová východiska a tendence vývoje. Na základě výše uvedených dat a podkladů byly provedeny následující činnosti:

- demografická analýza;
- analýza strategických dokumentů kraje;
- analýza strategických dokumentů národní úrovně;
- analýza dotčených právních norem;
- analýzy v oblasti ekonomického rozvoje, dopravy a technické infrastruktury, infrastruktury a služeb v sociální oblasti a zdravotnictví, rozvoje cestovního ruchu a přírodních a kulturních atraktivit apod. (viz témata představená v rámci analytické části);
- dílčí komparativní analýzy s ostatními kraji České republiky (dále také „ČR“);
- tvorba podpůrných mapových podkladů v programu QGIS;

¹ Informace k vybraným ukazatelům pro potřeby územně analytických podkladů, aktualizace dokumentu: 25. června 2019, Český statistický úřad, Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23192368/metodika_ukaz_uap_25062019.pdf/f6325d22-5b9b-4499-b3ee-39894894217f?version=1.1

- analýza silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb.

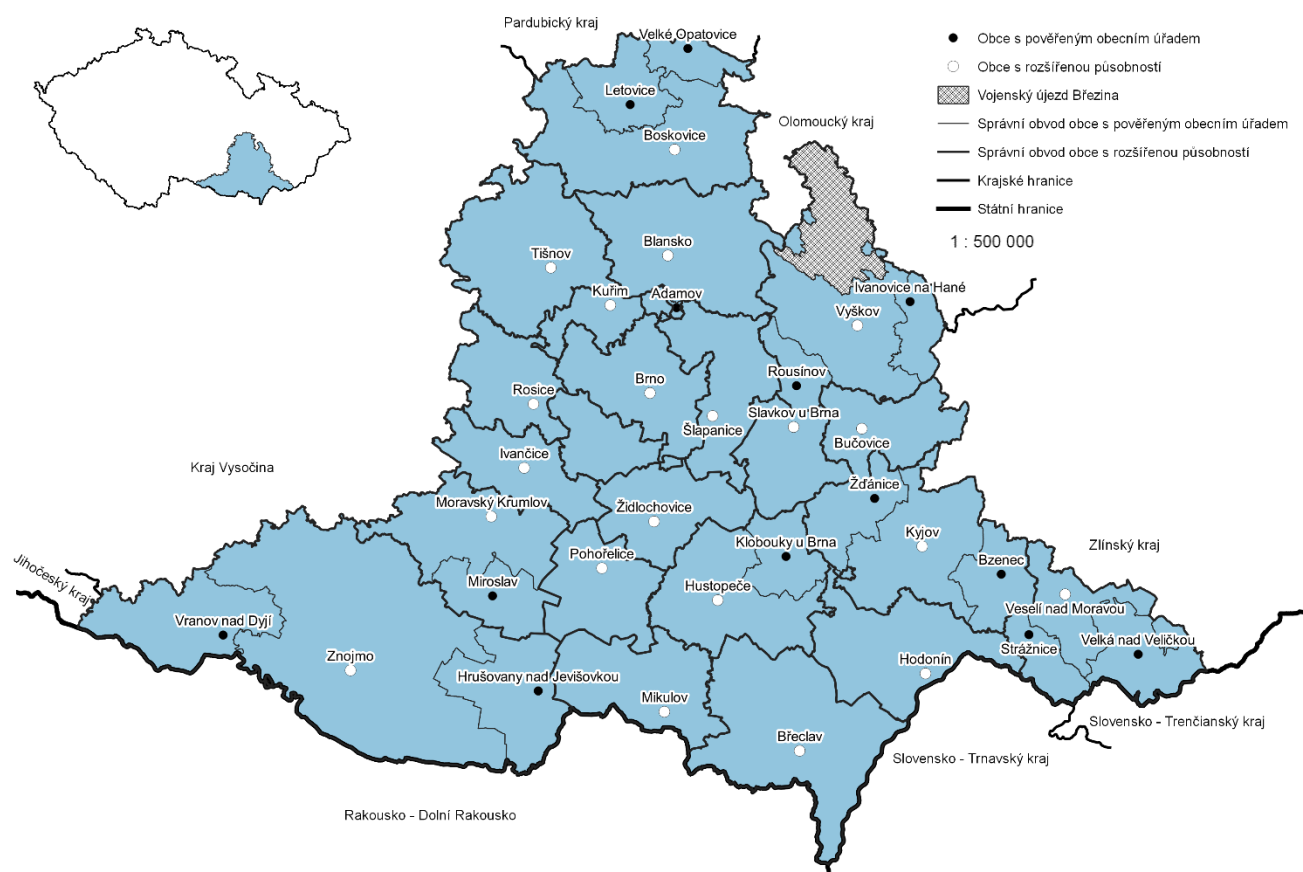
4. Odvětvová analýza

Odvětvová analýza se zaměřuje na představení základních odvětví lidské činnosti v rámci území Jihomoravského kraje. Cílem je představit specifika, jež utváří socioekonomický profil kraje a měla by napomoci při tvorbě návrhové části SRJMK 2021+.

4.1 ÚZEMNÍ CHARAKTERISTIKA

Předmětem této kapitoly je základní představení území Jihomoravského kraje a souhrn základních územních charakteristik sledovaného území. Jihomoravský kraj se nachází v jihovýchodní části ČR a sousedí na západě s Jihočeským krajem a Krajem Vysočina, na jihozápadě s rakouskou spolkovou zemí Dolní Rakousko, na jihovýchodě se slovenským Trnavským krajem, na východě se Zlínským krajem, na severovýchodě s Olomouckým krajem a na severu s Pardubickým krajem. Území kraje je členěno do okresů Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov. Nižší úroveň veřejné správy představuje 21 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále také „SO ORP“) a 35 SO POU. Dále je území kraje členěno do 673 obcí a do území Vojenského újezdu Březina.

Kartogram 1 Členění Jihomoravského kraje na správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem a správní obvody obcí s rozšířenou působností

Zdroj: Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Převážná část území leží v nadmořské výšce mezi 200 až 400 m n. m. Nejvyšším bodem Jihomoravského kraje je vrchol Durda v Bílých Karpatech s výškou 838 m n. m. Naopak nejnižším bodem kraje je soutok Dyje a Moravy u Lanžhota s nadmořskou výškou 148 m n. m. S nadmořskou výškou kraje souvisí teplé a suché počasí v letních měsících a mírné zimy v porovnání se zbylým územím ČR.

Území kraje se rozkládá na 7 188 km², což odpovídá 9,1 % z celkové rozlohy ČR. Charakter jednotlivých území se odvíjí od různorodých přírodních podmínek kraje, jež mají vliv na způsob využívání krajiny a způsob života v konkrétní lokalitě.

Území kraje je možné členit do čtyř odlišných regionů dle převládajících krajinných typů. Pro severní část kraje, území okresů Blansko a severní část okresu Brno-venkov je typický zvlněný zalesněný povrch Dražanské vrchoviny a oblast Moravského Krasu. Pro jižní část kraje, území okresů Znojmo, Břeclav a Hodonín je typický nížinný povrch Dolnomoravského úvalu a Dyjsko-svrateckého úvalu, kde významně převládá orná půda. Pro východní část kraje, území v okolí Veselí nad Moravou a Hornácka je typická kopcovitá krajina Bílých Karpat. Střední část kraje představuje Brněnská metropolitní oblast, jež leží na zlomu mezi severní hornatou částí kraje a jižní rovinatou částí kraje.

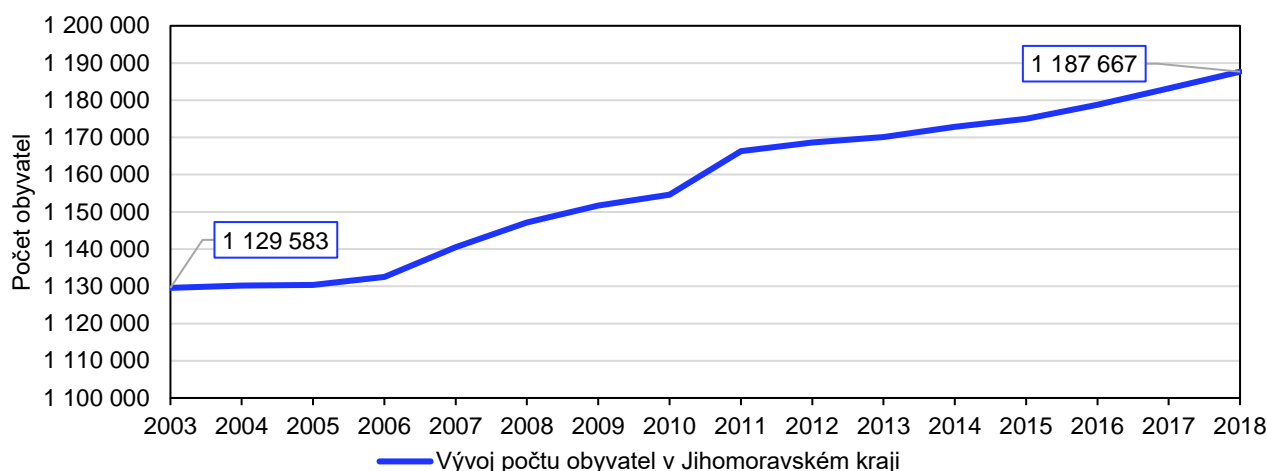
4.2 DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA

Předmětem této kapitoly je demografická analýza sledovaného území z hlediska věkové struktury obyvatelstva, predikovaného vývoje počtu obyvatel a vývoje podílu obyvatel ve vybraných věkových skupinách. Demografická analýza je základním stavebním kamenem pro strategické plánování kraje, kdy s očekávaným demografickým stárnutím populace lze předpokládat měnící se potřeby obyvatelstva.

4.2.1 Současný stav a lidské zdroje

V roce 2018 žilo v Jihomoravském kraji téměř 1 188 tis. obyvatel. Jedná se tak o čtvrtý nejlidnatější kraj ČR. V grafickém znázornění níže je patrný rostoucí trend počtu obyvatel, kdy počet obyvatel v Jihomoravském kraji konstantně roste od roku 2003, kdy se počet obyvatel zvýšil o 5,1 %. Tento růst je způsoben především pozitivním migračním saldem a nikoli přirozeným populačním přírůstkem. Občané cizích zemí tvořili v roce 2018 přes 4 % populace sledovaného území, přičemž nejpočetnější skupinu cizinců představovali občané Slovenské republiky. Přirozený populační přírůstek byl v rámci sledovaného období mírně kladný. Z hlediska populačního růstu byl v rámci posledních pěti let (2014-2018) pozorován nejvyšší přírůstek obyvatel v okrese Brno-venkov.

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v letech 2003 až 2018 Jihomoravského kraje

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Naopak jediným okresem, v rámci kterého docházelo v letech 2014-2018 ke snižování počtu obyvatel, byl okres Hodonín.² Důvodem poklesu počtu obyvatel v obcích okresu Hodonín je dlouhodobě vysoká míra emigrace z obcí okresu a negativní přirozený přírůstek obyvatelstva.

Tabulka níže zobrazuje vývoj počtu obyvatel v Jihomoravském kraji, a to vždy k 31. 12. daného kalendářního roku. Z uvedených hodnot vyplývá, že kraj ve sledovaných letech dosahoval každoročního nárůstu počtu obyvatel. Významný skok v nárůstu počtu obyvatel (+ 1,01 %) byl zaznamenán mezi lety 2010 a 2011. Ten je způsoben tím, že údaje od roku 2011 jsou navázány na výsledky sčítání lidí, domů a bytů a nejsou plně porovnatelné s předchozími roky.

Absolutní meziroční přírůstek počtu obyvatel je ze značné části ovlivněn pozitivním migračním saldem. V roce 2018 se do Jihomoravského kraje přistěhovalo 12 649 osob a z kraje se ve stejném roce odstěhovalo 9 241 osob. Počet obyvatel kraje se tedy zvýšil díky migraci o 3 408 osob. Kladné migrační saldo v tomto roce přitom bylo nejvyšší od roku 2008. Dle *Územně analytických podkladů Jihomoravského kraje*³ se vysoké pozitivní migrační saldo týkalo zejména okresu Brno-venkov, jak již bylo uvedeno výše. Od roku 2007 je v Jihomoravském kraji zároveň možné sledovat kladný přirozený přírůstek (1 052 osob v roce 2018).

Tabulka 1 Vývoj počtu obyvatel v Jihomoravském kraji

Rok	Počet obyvatel (k 31. 12.)	Absolutní meziroční přírůstek obyvatel	Relativní meziroční přírůstek obyvatel
2004	1 130 240	657	0,06 %
2005	1 130 358	118	0,01 %

² Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2018, Obyvatelstvo, Veřejná databáze, Český statistický úřad. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jspx?_afPp=statistiky#katalog=30845

³ ČSÚ a územně analytické podklady, Český statistický úřad. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/csu_a_uzemne_analyticke_podklady

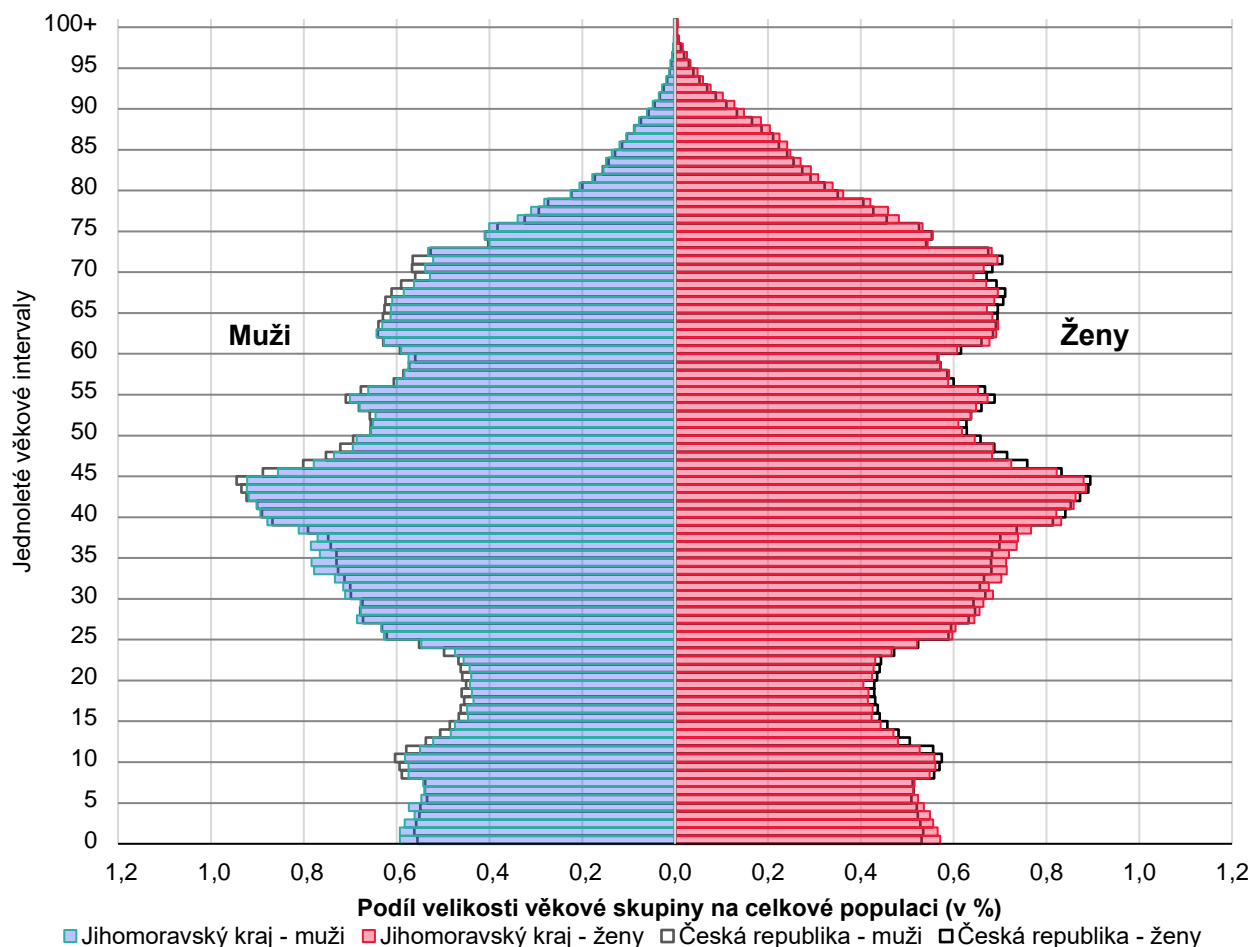
Rok	Počet obyvatel (k 31. 12.)	Absolutní meziroční přírůstek obyvatel	Relativní meziroční přírůstek obyvatel
2006	1 132 563	2 205	0,19 %
2007	1 140 534	7 971	0,70 %
2008	1 147 146	6 612	0,58 %
2009	1 151 708	4 562	0,40 %
2010	1 154 654	2 946	0,26 %
2011	1 166 313	11 659	1,00 %
2012	1 168 650	2 337	0,20 %
2013	1 170 078	1 428	0,12 %
2014	1 172 853	2 775	0,24 %
2015	1 175 025	2 172	0,18 %
2016	1 178 812	3 787	0,32 %
2017	1 183 207	4 395	0,37 %
2018	1 187 667	4 460	0,38 %

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Pro účely efektivního strategického plánování rozvoje kraje jsou kromě souhrnného počtu obyvatel klíčové údaje o počtu obyvatel ve vybraných věkových skupinách (zejména s ohledem na dělení populace na dětskou, produktivní a postproduktivní generaci). Věkovou pyramidu v jednoletých věkových intervalech prezentuje následující grafické znázornění. Z grafu níže je zřejmé, že největší zastoupení v populaci mají lidé ve věku 37 až 44 let. Naopak značný populační propad lze vysledovat u generace narozené v 90. letech minulého století. Při tvorbě strategie rozvoje Jihomoravského kraje je třeba tyto demografické výkyvy brát v úvahu, neboť v budoucnu budou mít značný ekonomicko-sociální dopad.⁴

⁴ Věková struktura obyvatelstva v Jihomoravském kraji k 1. 1. 2018, Český statistický úřad. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vekove-slozeni-a-pohyb-obyvatelstva-v-jihomoravskem-kraji-2017>

Graf 2 Věková struktura Jihomoravského kraje a její srovnání s věkovou strukturou České republiky k 31. 12. 2018

Zdroj: Český statistický úřad (2019) - vlastní zpracování

Stejně jako v celé ČR, tak i v Jihomoravském kraji lze sledovat trend demografického stárnutí populace. Zatímco v roce 2013 byl průměrný věk obyvatele sledovaného území 41,7 roku, k 31. 12. 2018 byl průměrný věk obyvatele Jihomoravského kraje 42,4 roku, což představuje o 0,2 roku vyšší věkový průměr v porovnání s průměrným věkem ČR. Na druhou stranu se prodlužuje též délka života, kdy se v období let 2013 až 2018 zvýšila naděje dožití pro novorozence o téměř jeden rok života.

Tabulka 2 Průměrný věk obyvatele Jihomoravského kraje od roku 2013 do roku 2018

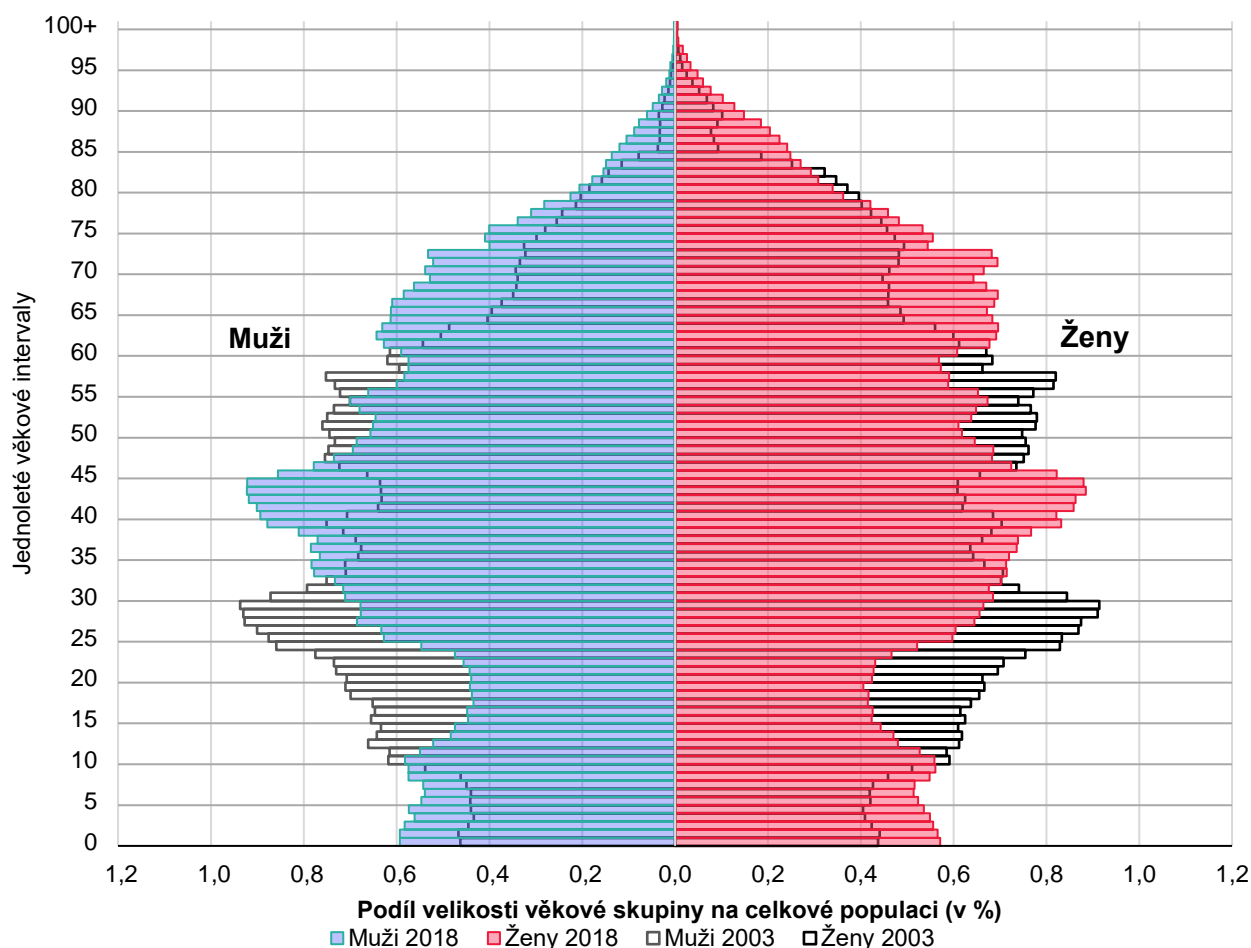
Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Průměrný věk obyvatel	41,7	41,9	42,0	42,2	42,3	42,4
z toho muži	40,1	40,3	40,5	40,6	40,7	40,9
z toho ženy	43,2	43,4	43,5	43,7	43,8	43,8

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Naděje dožití	78,66	79,00	79,27	79,40	79,44	79,53
z toho muži	75,43	76,02	76,32	76,40	76,45	76,33
z toho ženy	81,88	81,99	82,22	82,39	82,42	82,72

Zdroj: Český statistický úřad (2019) - vlastní zpracování

Stárnutí obyvatelstva Jihomoravského kraje je ilustrováno následující věkovou pyramidou, která zobrazuje věkové struktury obyvatel v roce 2003 a 2018. Ze zobrazovaného je patrný růst počtu osob ve věku 60 a více let. Současně je patrné zvýšení porodnosti od roku 2008 do současnosti.

Graf 3 Věková struktura Jihomoravského kraje k 31. 12. 2003 a 31. 12. 2018

Zdroj: Český statistický úřad (2019) - vlastní zpracování

Demografické stárnutí je často měřeno pomocí podílů věkových skupin z úhrnu obyvatelstva (viz věkové složení výše) a dále na základě indexů, tj. poměrných čísel srovnávacích (index stárí, indexy zatížení produktivní složky), nebo pomocí průměrného věku. Níže jsou shrnuty základní demografické

indexy populace Jihomoravského kraje. Z níže uvedeného je zřejmé, že v rámci Jihomoravského kraje v průměru připadá 123,6 obyvatel ve věku 65 a více let na 100 obyvatel ve věku 0-14 let.

Z indexu ekonomického zatížení pak vyplývá, že na 100 obyvatel v produktivním věku (15-64 let) připadá 55,3 obyvatele ve věku předproduktivním nebo poproduktivním. Z hlediska indexu stáří jsou demograficky nejmladšími SO POU Slavkov u Brna, Šlapanice, Kuřim a Židlochovice. V těchto územních celcích převládala dětská populace nad populací seniorního věku. Ve všech ostatních SO POU bylo evidováno více obyvatel v poproduktivním věku než v předproduktivním věku.

Index ekonomického zatížení se v celém Jihomoravském kraji na úrovni SO POU pohyboval mezi úrovněmi 50,0 až 59,2. V souvislosti se způsobem výpočtu lze konstatovat, že čím menší je výsledná hodnota indexu, tím příznivější je z pohledu věkové struktury poměr mezi ekonomicky neaktivní a aktivní složkou populace Jihomoravského kraje. V tomto kontextu je zřejmé, že produktivní část populace Jihomoravského kraje je v porovnání s ČR více ekonomicky zatížena. Hodnota indexu ekonomického zatížení pro celou ČR nabývala v roce 2018 hodnoty 55,0.

Tabulka 2 Věkové složení populace Jihomoravského kraje a demografické indexy (2018)

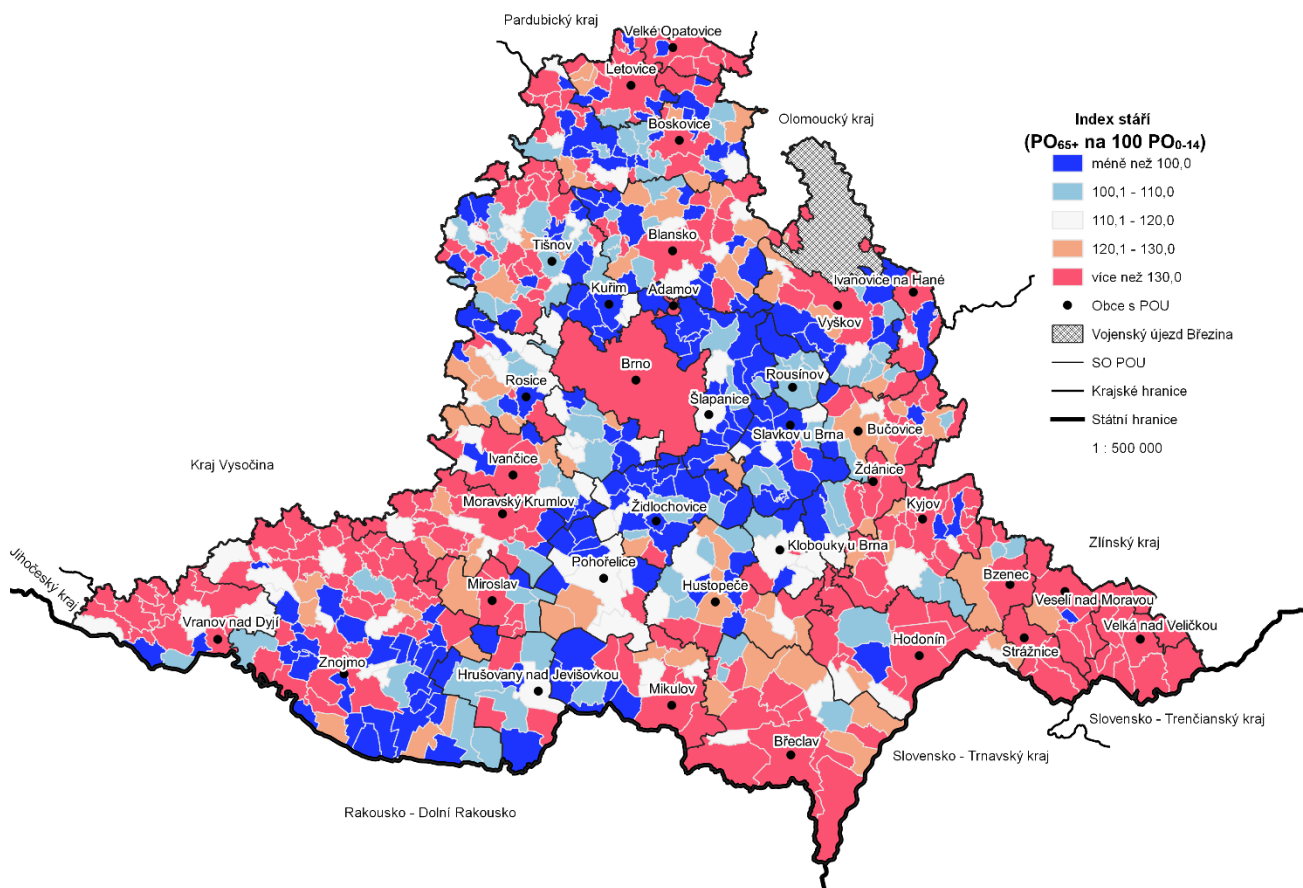
SO POU	Počet obyvatel ve vybraných věkových skupinách			Index stáří	Index ekonomického zatížení
	0-14 let	15-64 let	65 a více let		
Adamov	720	2 860	937	130,14	57,94
Blansko	8 675	33 030	10 743	123,84	58,79
Boskovice	5 844	23 011	6 879	117,71	55,29
Brno	58 672	243 614	78 395	133,62	56,26
Břeclav	8 816	38 958	11 894	134,91	53,16
Bučovice	2 452	10 503	3 129	127,61	53,14
Bzenec	1 833	8 003	2 384	130,06	52,69
Hodonín	8 867	40 004	11 938	134,63	52,01
Hrušovany nad Jevišovkou	1 837	7 670	2 022	110,07	50,31
Hustopeče	4 427	18 685	5 396	121,89	52,57
Ivančice	3 814	15 866	4 698	123,18	53,65
Ivanovice na Hané	923	3 684	1 114	120,69	55,29
Klobouky u Brna	1 249	4 941	1 410	112,89	53,82
Kuřim	4 247	14 675	4 081	96,09	56,75

SO POU	Počet obyvatel ve vybraných věkových skupinách			Index stáří	Index ekonomického zatížení
	0-14 let	15-64 let	65 a více let		
Kyjov	4 860	22 589	7 211	148,37	53,44
Letovice	1 642	6 550	2 112	128,62	57,31
Mikulov	3 139	13 170	3 821	121,73	52,85
Miroslav	1 058	4 674	1 366	129,11	51,86
Moravský Krumlov	2 174	9 986	3 111	143,10	52,92
Pohořelice	2 415	9 435	2 508	103,85	52,18
Rosice	4 552	16 514	5 024	110,37	57,99
Rousínov	1 525	5 530	1 607	105,38	56,64
Slavkov u Brna	4 365	15 130	4 065	93,13	55,72
Strážnice	1 043	4 726	1 562	149,76	55,12
Šlapanice	13 255	43 978	12 304	92,83	58,12
Tišnov	5 587	19 774	6 121	109,56	59,21
Velká nad Veličkou	1 018	5 260	1 634	160,51	50,42
Velké Opatovice	806	3 729	1 263	156,70	55,48
Veselí nad Moravou	3 100	14 773	4 774	154,00	53,30
Vojenský újezd Březina	-	-	-	-	-
Vranov nad Dyjí	669	3 344	1 004	150,07	50,03
Vyškov	5 918	24 398	7 302	123,39	54,18
Znojmo	12 068	48 522	14 599	120,97	54,96
Ždánice	1 350	5 553	1 678	124,30	54,53
Židlochovice	6 233	21 559	5 730	91,93	55,49
Jihomoravský kraj	189 153	764 698	233 816	123,61	55,31

Zdroj: Český statistický úřad (2019) - vlastní zpracování

V kartogramu níže jsou znázorněny obce Jihomoravského kraje hodnocené dle indexu stáří populace. Index stáří vykazuje počet obyvatel v postproduktivním věku na 100 obyvatel v předproduktivním věku. Z kartogramu je patrné, stejně jako z tabulky výše, že z hlediska indexu stáří jsou demograficky nejmladší SO POU Slavkov u Brna, Šlapanice, Kuřim, Židlochovice a jižní část SO POU Znojmo. Nízké hodnoty indexu stáří těchto obcí je způsoben především suburbanizací Brna a Znojma, v rámci nichž dochází k migraci rodin v mladším věku z měst do okolních obcí. Naopak pro oblasti obcí s výskytem vyšších hodnot indexu stáří je typická vysoká míra migrace z těchto obcí a stárnutí obyvatelstva v těchto obcích. Mezi SO POU s nejvyššími hodnotami indexu stáří patří Vranov nad Dyjí, Moravský Krumlov a severní část Znojemska, Břeclav, Hodonín, Velká nad Veličkou, Veselí nad Moravou, Kyjov a Velké Opatovice.

Kartogram 2 Obce Jihomoravského kraje hodnocené dle indexu stáří v roce 2018

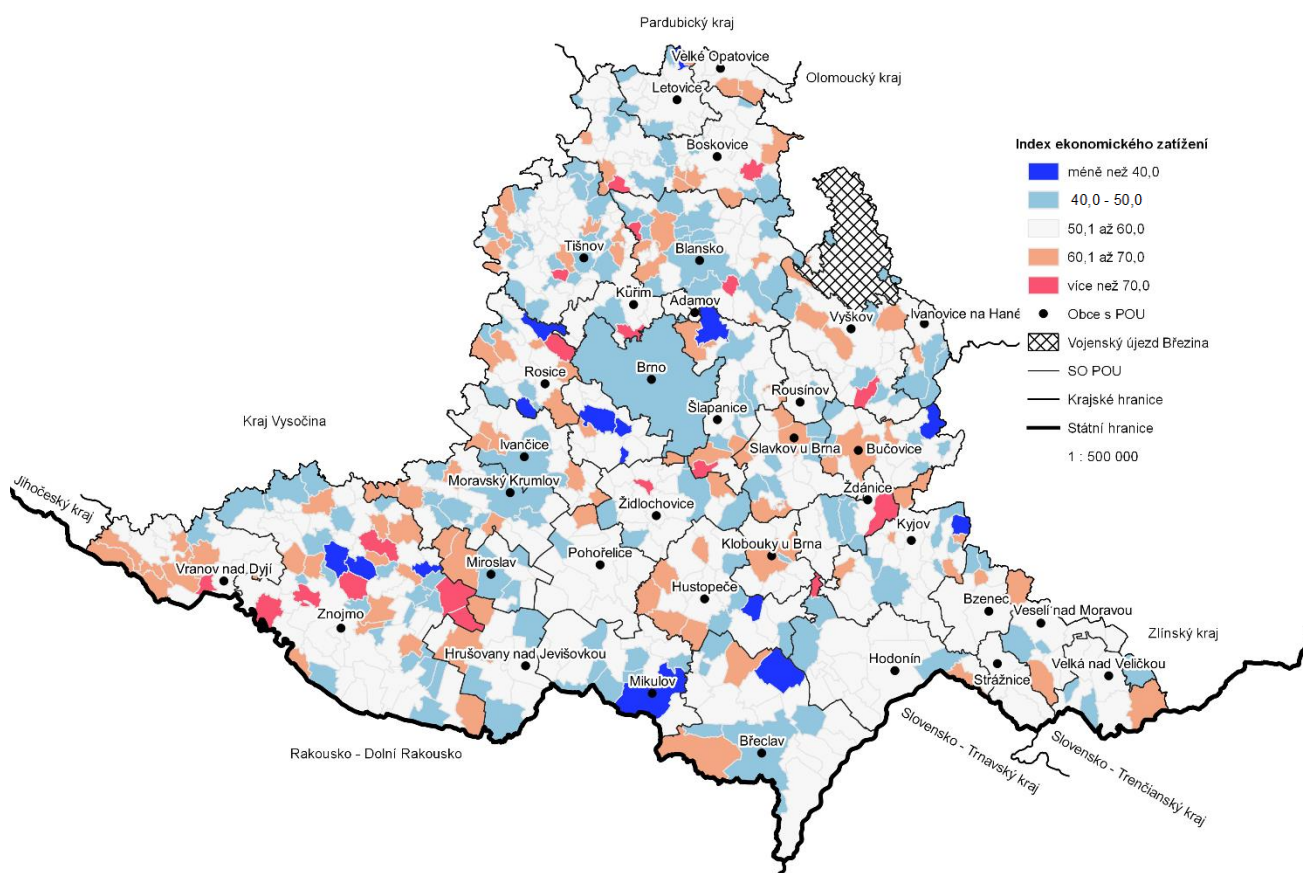
Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřičký a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Vypočtené hodnoty indexu ekonomického zatížení představují poměr mezi ekonomicky neaktivní a aktivní složkou obyvatel z pohledu věkové struktury obyvatel. Čím menší je výsledná hodnota indexu, tím příznivější je aktuální věková struktura dané obce z pohledu počtu produktivního obyvatelstva. Z hlediska hodnocení demografické struktury obyvatelstva dle indexu ekonomického zatížení jsou nejlépe hodnoceny obce náležící do SO POU Hrušovany nad Jevišovkou, Velká nad Veličkou a

Vranov nad Dyjí. V rámci těchto územních celků nepřesahuje index ekonomického zatížení hodnotu větší než 51 ekonomicky neaktivních obyvatel a 100 ekonomicky aktivních osob. Lze tedy říci, že tyto SO POU v současnosti disponují příznivou věkovou strukturou obyvatelstva.

Na příkladu vypočtených hodnot indexu stáří a indexu ekonomického zatížení SO POU Vranov nad Dyjí a Velká nad Veličkou je však patrné, že i přes nízké hodnoty indexu ekonomického zatížení je v budoucnu možné očekávat zvýšení stávající hodnoty indexu stáří těchto SO POU. Ke zvýšení indexu stáří dojde na základě vysokého počtu osob v produktivním věku na úkor osob v předproduktivním věku v těchto SO POU. Jihomoravský kraj by měl tedy již nyní reagovat na prohlubující se problémy v regionech, kde lze očekávat zvýšený nárůst počtu obyvatel v postproduktivním věku.

Kartogram 3 Obce Jihomoravského kraje hodnocené dle indexu ekonomického zatížení v roce 2018

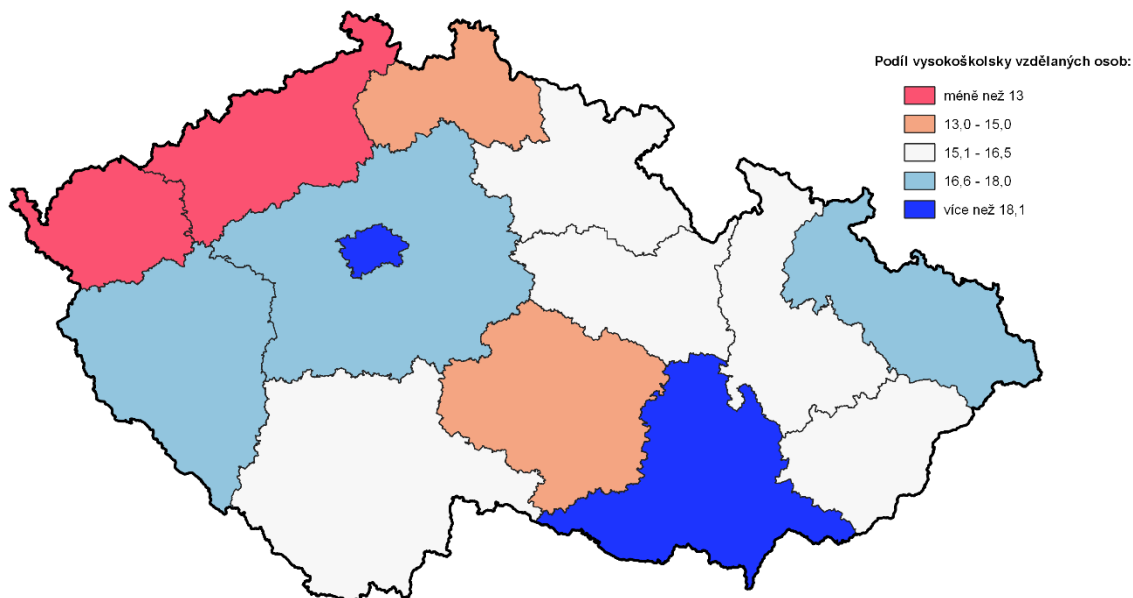

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Dle dat Výběrového šetření pracovních sil Českého statistického úřadu v Jihomoravském kraji v roce 2017 žilo 22,6 % obyvatel s vysokoškolským diplomem. Průměrné zastoupení osob s vystudovanou vysokou školou přitom v ČR bylo cca 19 %. V tomto kontextu je zřejmé, že v Jihomoravském kraji je průměrně vyšší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných osob a zejména vysoký podíl vysokoškoláků mezi obyvateli Brna. Nejvzdělanější obyvatelstvo žije v Hlavním městě Praha. Vysokoškolským diplomem zde disponuje víc než 38 % obyvatel metropole. Naopak nejméně formálně vzdělané

obyvatelstvo mají kraje Karlovarský a Ústecký. Přehledné srovnání podílu vysokoškolsky vzdělaných osob přináší následující kartogram.

Kartogram 4 Podíl vysokoškolsky vzdělaných z celkového počtu osob ve věku 15 a více let v krajích České republiky v roce 2017

Zdroj: Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Od roku 2013 vzrostl počet cizinců z necelých 38 tis. na 50 tis. K 31. 12. 2018 žilo na území kraje více než 50 tis. cizinců. Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel kraje, tj. 4 %, je nižší než hodnota celorepublikového průměru, který dosahuje hodnoty 5 %. Ženy představovaly 43 % ze všech cizinců a od roku 2013 se tedy nepatrně zvýšil podíl cizinek. U některých národnostních skupin cizinců však představovaly ženy většinu. Například podíl Mongolek a Rusek byl shodně na úrovni 58 % z počtu dané národnostní skupiny cizinců.

Mezi roky 2013 až 2018 mírně poklesl podíl cizinců pocházejících ze zemí mimo Evropskou unii (dále také „EU“) na úkor počtu cizinců ze zemí EU. Nejvíce cizinců dle státního občanství v roce 2018 pocházelo ze Slovenska a Ukrajiny. Nejpočetnější skupinou byli občané Slovenska, kteří představovali jednu třetinu všech cizinců žijících v kraji. Obdobně i občané Ukrajiny představovali téměř jednu třetinu všech cizinců. Od roku 2013 se výrazně zvýšil počet cizinců pocházejících z Rumunska, kteří v roce 2018 představovali 4 % všech cizinců v kraji.

Tabulka 3 Srovnání počtu cizinců žijících v okresech Jihomoravského kraje v letech 2013 a 2018

Území	Cizinci 2013		Cizinci 2018	
	Počet cizinců	Podíl	Počet cizinců	Podíl
Jihomoravský kraj	37 804	100 %	50 351	100 %
z toho ženy	15 873	42 %	21 668	43 %

Území	Cizinci 2013		Cizinci 2018	
	Počet cizinců	Podíl	Počet cizinců	Podíl
z toho EU	15 114	40 %	21 234	42 %
z toho mimo EU	22 690	60 %	29 117	58 %
Dle státního občanství				
Ukrajina	9 918	26 %	11 761	31 %
Slovensko	9 166	24 %	12 887	34 %
Vietnam	4 655	12 %	4 812	13 %
Rusko	1 603	4 %	2 453	6 %
Rumunsko	-	-	1 275	4 %
Mongolsko	853	2 %	920	2 %
Polsko	775	2 %	920	3 %
Bulharsko	670	2 %	999	3 %
Německo	537	1 %	641	2 %
Spojené státy	486	1 %	647	2 %
Moldavsko	440	1 %	-	-

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Nejvíce cizinců žije v Brně, kde žije více než 63 % všech cizinců v kraji. V Brně také od roku 2013 přibýlo nejvíce cizinců ze všech okresů kraje. Počet cizinců žijících v Brně odráží postavení a ekonomicky širokou strukturu zaměstnavatelů sídlících v Brně a působících ve svých oborech na globální úrovni.

Tabulka 4 Srovnání počtu cizinců žijících v okresech Jihomoravského kraje v letech 2013 a 2018

Území	Cizinci					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Jihomoravský kraj	37 804	38 588	40 366	43 447	46 574	50 351
Blansko	2 136	2 133	2 140	2 135	2 275	2 473
Brno-město	22 821	23 681	24 850	27 134	29 476	31 826

Území	Cizinci					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Brno-venkov	4 755	4 569	4 802	5 146	5 440	5 918
Břeclav	2 252	2 310	2 423	2 565	2 737	2 986
Hodonín	1 931	1 983	2 095	2 227	2 356	2 624
Vyškov	1 513	1 524	1 611	1 726	1 728	1 845
Znojmo	2 396	2 388	2 445	2 514	2 562	2 679

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Jihomoravský kraj je zřizovatelem *Centra pro cizince JMK*⁵, které svou činností podporuje začlenění cizinců do české společnosti. Integrace cizinců probíhá v Jihomoravském kraji odděleně pro občany EU a pro ostatní cizince. Centrum napomohlo během posledních tří let s integrací více než 3 tis. cizincům z více než 97 zemí světa.

V oblasti lidských zdrojů uplatňuje Jihomoravský kraj opatření v souladu se zpracovanou *Strategií rozvoje lidských zdrojů Jihomoravského Kraje 2016–2025* (dále také „Strategie lidských zdrojů“).⁶ Cílem Strategie lidských zdrojů je ve stanoveném časovém horizontu podpořit rozvoj lidských zdrojů dvěma stanovenými prioritami:

- vzdělávání a zaměstnanost;
- rozvoj lidského potenciálu a sociální začleňování.

4.2.1 Osídlení

Následující tabulka přináší porovnání obyvatelstva v jednotlivých krajích ČR. Z uvedeného je zřejmé, že Jihomoravský kraj patří mezi kraje ČR s největší rozlohou. Rozloze kraje odpovídá také počet obcí, který je čtvrtý nejvyšší mezi kraji. Současně je Jihomoravský kraj čtvrtým nejlidnatějším krajem v ČR. Průměrná velikost obce v kraji je přibližně 1 765 počet obyvatel a je vyšší než republikový průměr. Kraj současně patří mezi kraje s vysokou hodnotou hustoty zalidnění.

Tabulka 5 Obyvatelstvo a obce v krajích k 31. 12. 2018

Ukazatel	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Počet obcí	Průměrná velikost obce	Hustota zalidnění (obyv./km ²)
ČR	78 870	10 649 800	6 258	1 702	135

⁵ Centrum pro cizince JMK, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://www.cizincijmk.cz/cs/non-eu/>

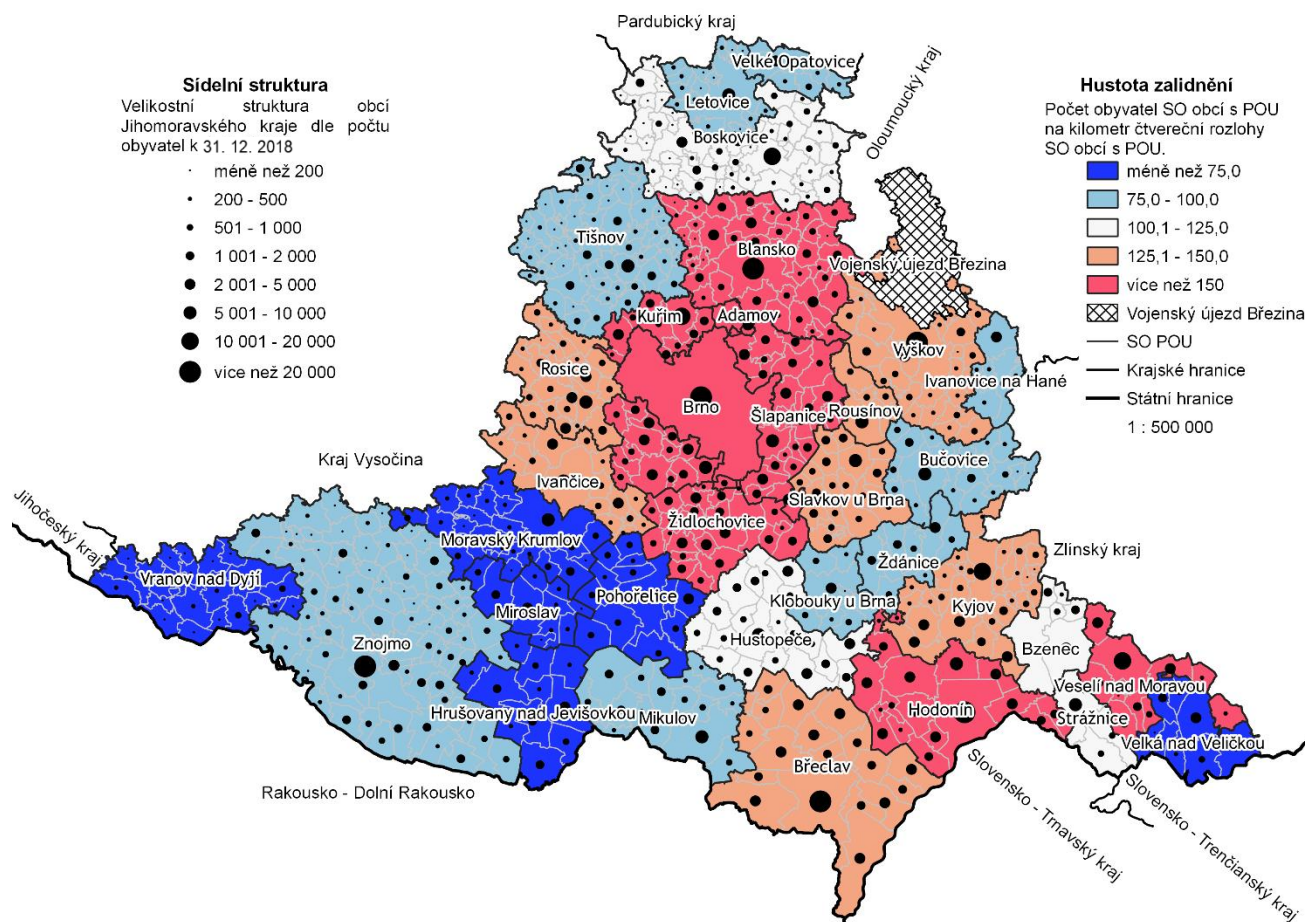
⁶ Strategie rozvoje lidských zdrojů Jihomoravského kraje 2016–2025, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=291054&TypeID=2>

Ukazatel	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Počet obcí	Průměrná velikost obce	Hustota zalidnění (obyv./km ²)
Hl. m. Praha	496	1 308 632	1	1 308 632	2 637
Středočeský kraj	10 928	1 369 332	1 144	1 197	125
Jihočeský kraj	10 058	642 133	624	1 029	64
Plzeňský kraj	7 649	584 672	501	1 167	76
Karlovarský kraj	3 310	294 896	134	2 201	89
Ústecký kraj	5 339	820 789	354	2 319	154
Liberecký kraj	3 163	442 356	215	2 057	140
Královéhradecký kraj	4 759	551 021	448	1 230	116
Pardubický kraj	4 519	520 316	451	1 154	115
Kraj Vysočina	6 796	509 274	704	723	75
Jihomoravský kraj	7 188	1 187 667	673	1 765	165
Olomoucký kraj	5 272	632 492	402	1 573	120
Zlínský kraj	3 962	582 921	307	1 899	147
Moravskoslezský kraj	5 430	1 203 299	300	4 011	222

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující kartogram zobrazuje sídelní strukturu obcí v Jihomoravském kraji. Zároveň kartogram zobrazuje hustotu zalidnění v rámci vymezených správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. V Jihomoravském kraji se nachází celkem 673 obcí, které představují 11 % všech obcí v ČR. Z hlediska počtu obyvatel je jednoznačně nejlidnatějším městem Brno s 377 tis. obyvateli. V rámci Brněnské metropolitní oblasti žije pak více než 500 tis. obyvatel. Z výše uvedeného je zřejmé, že Brno je druhým nejlidnatějším městem ČR a jeho význam výrazně přesahuje hranice Jihomoravského kraje. Mezi další velká města kraje patří Znojmo s 34 tis. obyvateli, Břeclav s 25 tis. obyvateli, Hodonín s 25 tis. obyvateli, Vyškov s 21 tis. obyvateli a Blansko s 21 tis. obyvateli. Z kartogramu vyplývá, že největšími obcemi v jednotlivých částech území kraje jsou okresní města a obce s pověřeným obecním úřadem. Z porovnání dle velikostní struktury obcí je patrné, že populačně větší obce se nachází v oblastech s vyšší hustotou obyvatel. Mezi tyto oblasti se řadí okolí Brna, území okresů Hodonín a Břeclav. Naopak nejmenší obce a nízká hustota zalidnění je v území okresu Znojmo a ve východní části kraje v SO POU Velká nad Veličkou.

Kartogram 5 Sídlní struktura a hustota zalidnění v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2018

Zdroj: Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

4.2.2 Predikce vývoje počtu obyvatel

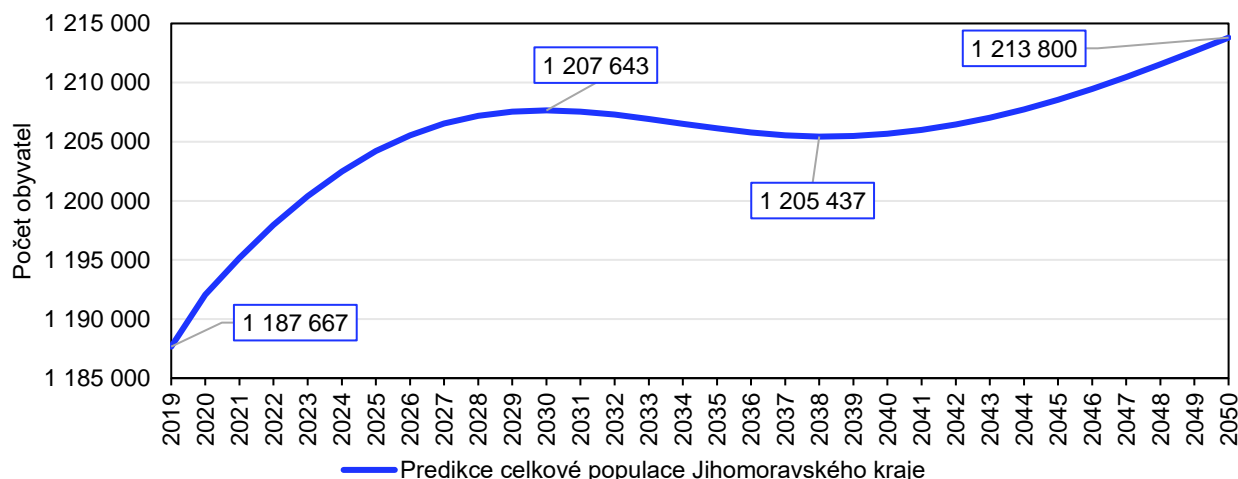
Tato kapitola představuje výsledky *Projekce obyvatel Jihomoravského kraje do roku 2070* Českého statistického úřadu (dále také „ČSÚ“) ⁷. Projekce navazuje střední variantu *Projekce obyvatelstva ČR do roku 2100* ČSÚ. Projekce je založena na předpokladech slabého růstu či stagnace plodnosti a dalšího mírného nárůstu průměrného věku matek při narození dítěte. Dalšími předpoklady projekce jsou pokles intenzity úmrtnosti a zachování kladného migračního salda kraje.

Následující graf prezentuje predikovaný vývoj celkové populace Jihomoravského kraje do roku 2050. Z výše uvedené projekce je zřejmé, že za předpokladu pokračujícího pozitivního migračního salda je očekáván růst počtu obyvatel s dosažením lokálního maxima v roce 2030. V tomto roce by měla celková populace Jihomoravského kraje přesáhnout hranici více než 1 207 000 obyvatel. Dále je predikován mírný pokles počtu obyvatel v důsledku demografického stárnutí populace, resp. negativního přirozeného přírůstu. Minima by mělo být dosaženo na konci predikovaného období

⁷ Projekce obyvatelstva v krajích ČR - do roku 2070, Český statistický úřad, 2019. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hlavni-mesto-praha-gxcddoft3w>

v roce 2050, kdy by populace Jihomoravského kraje měla čítat více než 1 205 000 obyvatel. Následně by se měl počet obyvatel zvyšovat vlivem zlepšení trendu záporného přirozeného přírůstku a pokračujícího trendu kladného migračního salda. Maximálního počtu by mělo obyvatelstvo dosáhnout v roce 2050, kdy by měl počet obyvatel dosáhnout necelých 1 214 000 obyvatel.

Graf 4 Predikce vývoje populace Jihomoravského kraje do roku 2050

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Z dříve prezentovaných skutečností je zřejmé, že populace Jihomoravského kraje by měla ve střednědobém časovém horizontu růst, a to zejména z důvodu očekávaného pozitivního migračního salda po celou dobu projekce. Předpoklad kladného migračního salda vychází z vývoje vnitřní migrace ČR z minulých let. V dlouhodobém časovém horizontu je však očekáváno postupující demografické stárnutí obyvatelstva kraje, následkem kterého se očekává snížení podílu dětí a současně zvýšení zastoupení seniorů na populaci kraje. Predikovaný vývoj počtu obyvatel v klíčových věkových skupinách znázorňuje následující tabulka.

Tabulka 6 Predikovaný vývoj počtu obyvatel Jihomoravském kraji ve vybraných věkových skupinách

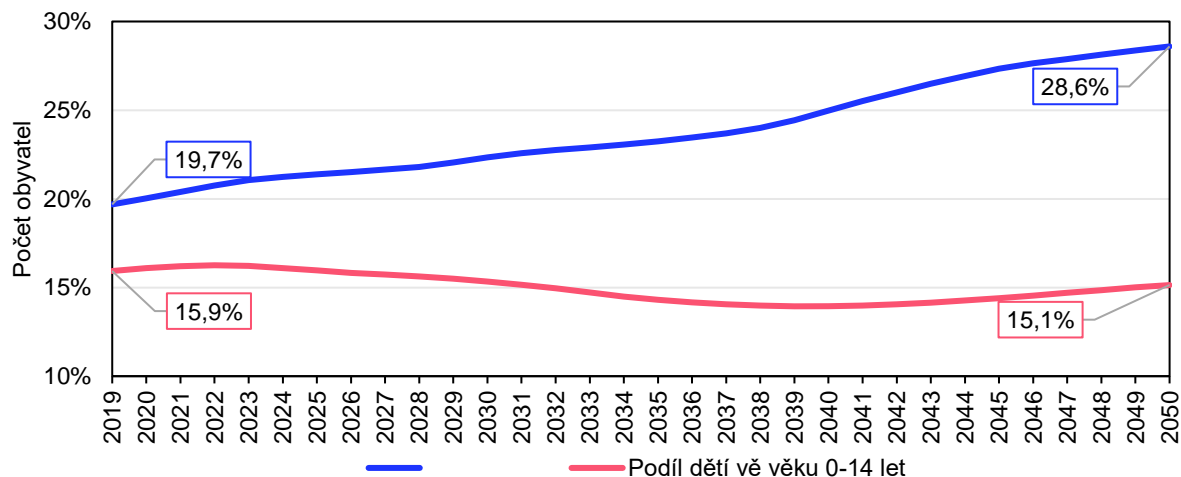
Věková skupina	2020	2025	2030
Věková skupina 0–14 let	191 808 (16,1 %)	192 194 (16,0 %)	185 157 (15,3 %)
Věková skupina 15–64 let	761 517 (63,9 %)	754 581 (62,7 %)	752 800 (62,3 %)
Věková skupina 65 a více let	238 730 (20,0 %)	257 424 (21,4 %)	269 685 (22,3 %)
Celkem	1 192 055 (100,0 %)	1 204 199 (100,0 %)	1 207 643 (100,0 %)

Zdroj: Vlastní zpracování, Český statistický úřad (2019)

Graf uvedený níže znázorňuje predikovaný vývoj podílu dětí a osob v postproduktivním věku na celkové populaci Jihomoravského kraje, a to do roku 2050. Podíl dětí na celkovém počtu obyvatel kraje by se měl pozvolna snižovat do roku 2039 a následně se do roku 2050 zvyšovat. Podíl obyvatel

Jihomoravského kraje ve věku 65 a více let by měl dle predikce konstantně růst, a to až na očekávanou úroveň 28,6 % v roce 2050.

Graf 5 Predikce vývoje podílu vybraných věkových skupin Jihomoravského kraje

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

4.3 EKONOMIKA

V rámci této kapitoly je vyhodnocována ekonomická výkonnost Jihomoravského kraje dle základních národohospodářských identit. Ekonomická výkonnost a udržitelný hospodářský růst je klíčový z hlediska zvyšování konkurenceschopnosti sledovaného území v komparaci s ostatními regiony. V tabulce níže jsou shrnuty vývojové statistiky klíčových makroekonomických identit Jihomoravského kraje. Ten v rámci sledovaného období vytvářel zhruba 10,5 % (2017) hrubého domácího produktu (dále také „HDP“) ČR.

Přestože hrubý domácí produkt Jihomoravského kraje v absolutním vyjádření v rámci sledovaného období rostl, lze konstatovat, že jeho podíl na tvorbě HDP ČR konstantně klesal. V přepočtu HDP na obyvatele v poměrovém vyjádření dosahoval Jihomoravský kraj průměrné úrovně 97,9 % průměru ČR. Z hlediska mezikrajského srovnání dle hrubého domácího produktu na obyvatele (k roku 2017) se Jihomoravský kraj umístil se na 2. místě. Celorepublikový průměr velikosti těchto dvou ukazatelů silně ovlivňuje Hl. m. Praha (v roce 2017 s úrovní HDP na obyvatele 997,6 tis. Kč), a to do té míry, že pod průměrem ČR jsou všechny ostatní kraje.

Tabulka 7 Základní makroekonomické identity Jihomoravského kraje v letech 2013 až 2017

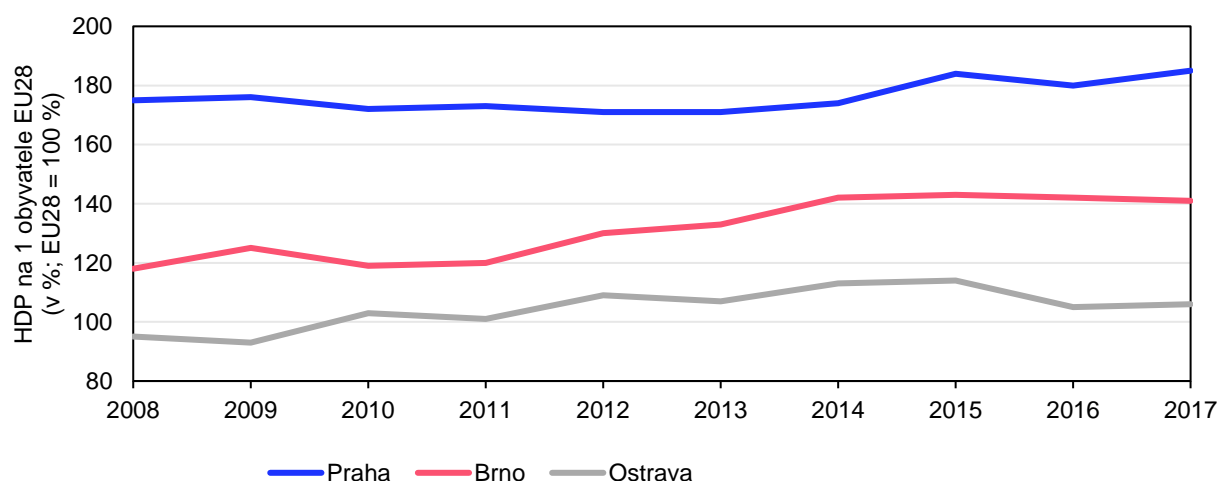
Makroekonomické identity (stálé ceny roku 2015)	2013	2014	2015	2016	2017
Hrubý domácí produkt v mil. Kč	456 124	474 979	502 175	508 921	515 397
Podíl Jihomoravského kraje na tvorbě HDP ČR	11,05 %	10,98 %	10,93 %	10,75 %	10,53 %
HDP na obyvatele v Kč	390 324	405 730	427 906	432 398	436 600
HDP na obyv. vyjádřený poměrově k průměru ČR	99,41 %	98,69 %	98,16 %	96,48 %	94,44 %

Makroekonomické identity (stálé ceny roku 2015)	2013	2014	2015	2016	2017
Hrubá přidaná hodnota v mil. Kč	408 287	429 223	451 889	457 457	462 489
Tvorba hrubého fixního kapitálu v mil. Kč	98 842	114 738	122 977	123 122	-
Tvorba hrubého fixního kapitálu na obyvatele v Kč	84 583	98 010	104 789	104 609	-
Čistý disponibilní důchod domácností v mil. Kč	233 859	241 356	253 963	256 170	261 914
Čistý disponibilní důchod domácností na obyvatele v Kč	200 123	206 168	216 403	217 652	221 871

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující tabulka přináší porovnání vývoje HDP za Brno, Prahu a Ostravu přepočítané na průměrnou hodnotu za jednoho obyvatele Evropské unie (EU 28). Na růstu HDP Jihomoravského kraje se výrazně podílí krajské centrum Brno, které v roce 2017 dosahovalo 140 % průměrné hodnoty HDP EU 28. Na takto vysoké hodnotě se pozitivně odráží posilující úloha výzkumu a vývoje, kde rozhodující roli na úrovni Jihomoravského kraje sehrává soukromý a vysokoškolský sektor. Výrazně vyšší hodnoty HDP dosahovala Praha, jejíž HDP bylo v roce 2017 na úrovni 185 % průměrné hodnoty HDP EU 28. Naproti tomu Ostrava v roce 2017 dosáhla hodnoty 106 % průměrné hodnoty HDP EU 28.

Graf 6 Porovnání úrovně HDP Brna, Prahy a Ostravy v letech 2008 až 2017

Zdroj: Data.Brno (2019)

Následující tabulkové srovnání sleduje vývoj struktury hrubé přidané hodnoty v Jihomoravském kraji. Z níže uvedeného je zřejmé, že podíl primárního a sekundárního sektoru mírně klesá, a to ve prospěch sektoru terciárního. Hrubá přidaná hodnota představuje nově vytvořenou hodnotu, kterou získávají institucionální jednotky z používání svých výrobních kapacit. Ta je stanovena jako rozdíl mezi celkovou produkcí, oceněnou v základních cenách, a spotřebou mezistatků, oceněnou v kupních cenách.

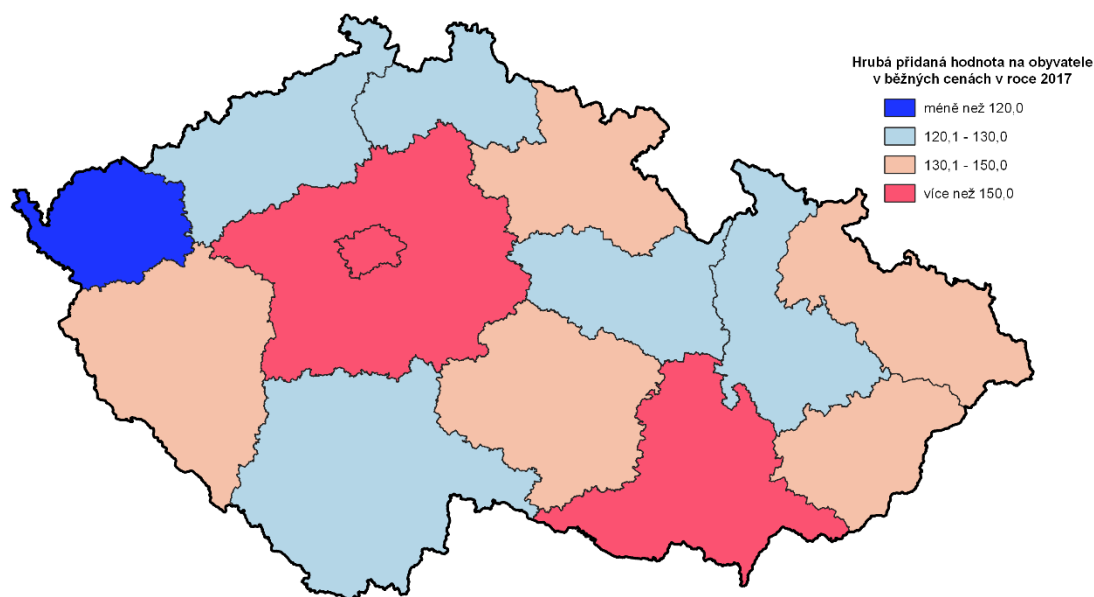
Tabulka 8 Podíl jednotlivých odvětví na hrubé přidané hodnotě v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Hrubá přidaná hodnota (stálé ceny roku 2015)	2013	2014	2015	2016	2017
Hrubá přidaná hodnota v mil. Kč	408 287	429 223	451 889	457 457	462 489
z toho sektory primární	2,9 %	2,9 %	2,7 %	2,9 %	2,5 %
z toho sektory sekundární	36,6 %	36,6 %	34,9 %	34,5 %	33,8 %
z toho sektory terciární	60,5 %	60,5 %	62,4 %	62,5 %	63,7 %

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

V rámci následujícího grafického znázornění je představeno mezikrajské srovnání úrovně hrubé přidané hodnoty v běžných cenách. K zajištění porovnatelnosti územních celků byla hrubá přidaná hodnota přepočtena na jednoho obyvatele. Z grafického znázornění je zřejmé, že v rámci Jihomoravského kraje je vytvářena spíše vyšší hrubá přidaná hodnota, kdy v mezikrajském srovnání vychází Jihomoravský kraj jako kraj s druhou nejvyšší hodnotou hrubé přidané hodnoty na obyvatele. Tato skutečnost představuje významné zjištění, k rozvoji konkurenceschopnosti regionu je klíčový význam inovujících firem, jež mají sílu se prosadit na dynamicky rostoucích trzích s významnou přidanou hodnotou. V tomto kontextu lze tvrdit, že Jihomoravský kraj patří v rámci ČR k těm nejsilnějším regionům.

Kartogram 6 Mezikrajské srovnání z hlediska hrubé přidané hodnoty na obyvatele v běžných cenách v roce 2017

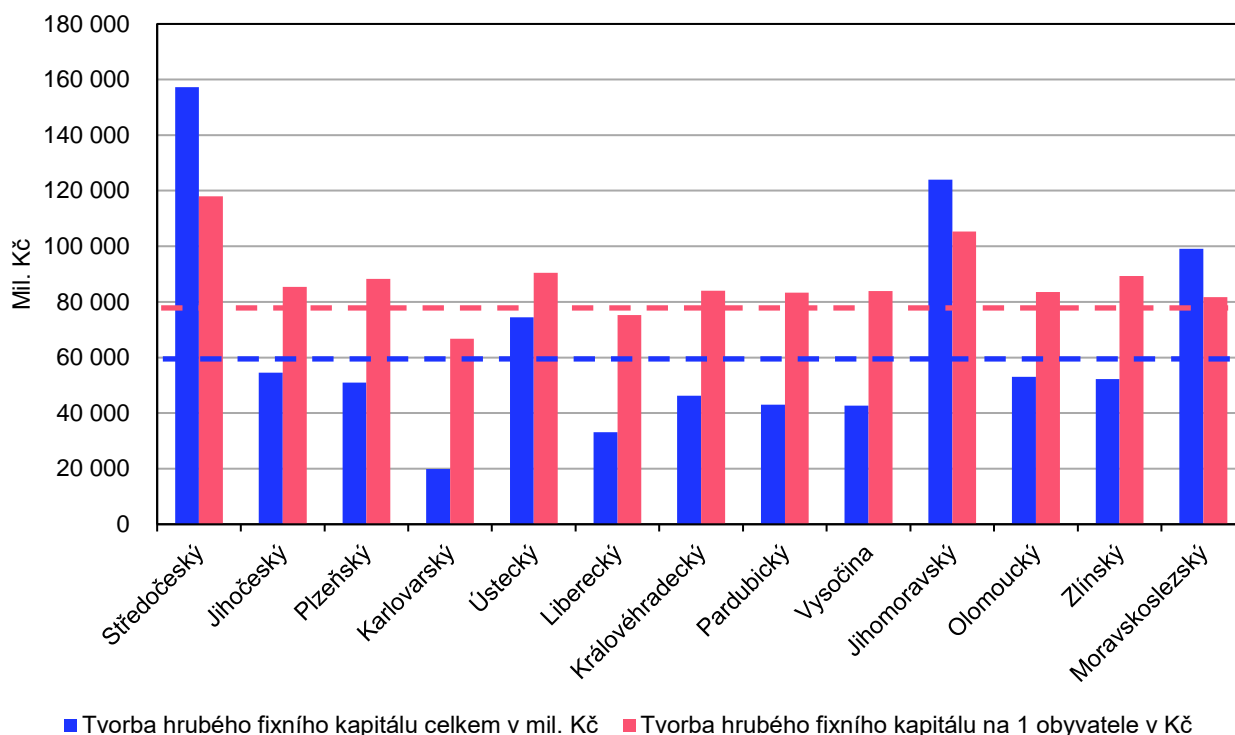

Zdroj: Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

V níže uvedeném grafickém srovnání je znázorněno mezikrajské srovnání z hlediska tvorby hrubého fixního kapitálu. Tento parametr představuje nové investice, rekonstrukce, modernizace, nákupy a bezplatné nabytí dlouhodobého majetku nebo pořízení nehmotných fixních aktiv. Rovněž je do

celkové hodnoty započteno zvýšení hodnoty nevyráběných nefinančních aktiv. V rámci tohoto srovnání je Jihomoravský kraj z hlediska THFK na obyvatele na úrovni 105,3 % ČR. Bez započtení Hlavního města Prahy je pak Jihomoravský kraj na 120,6 % průměru.

Graf 7 Mezikrajské srovnání tvorby hrubého fixního kapitálu v roce 2016

Zdroj: Český statistický úřad (2019) - vlastní zpracování

Shrnutí:

- Významné postavení Jihomoravského kraje z hlediska základních makroekonomických agregátů, tj. hrubého domácího produktu, tvorby hrubého fixního kapitálu i hrubé přidané hodnoty. Jedná se o druhý nejvíce konkurenceschopný kraj v rámci ČR.
- Ve sledovaných letech 2013 až 2017 se zvyšovalo HDP Jihomoravského kraje stejně jako HDP ČR. Podíl Jihomoravského kraje na tvorbě celorepublikového HDP se v období let 2013 až 2017 mírně snižoval, a to z 11,05 % na 10,52 %. Důvodem poklesu podílů je pomalejší růst HDP oproti zbylým krajům ČR. Podíl HDP Jihomoravského kraje na HDP ČR je třetí nejvyšší (vyšší podíl HDP má Hl. m. Praha 25,4 % a Středočeský kraj 11,9 %)
- Významné zastoupení sekundárních sektorů ekonomiky na tvorbě hrubé přidané hodnoty, zejména pak zpracovatelského průmyslu (27.2 %).

4.4 TRH PRÁCE

Tato kapitola popisuje vývoj trhu práce v Jihomoravském kraji. v roce 2018 je v Jihomoravském kraji zaměstnáno 583,4 tis. osob, přičemž podíl ekonomicky aktivních osob se v rámci let 2014 až 2018 zvýšil z 59,6 % na 60,1 %. V 1. čtvrtletí 2019 dosahovala míra ekonomické aktivity v kraji dokonce 61,1 %. Velice pozitivním zjištěním je klesající obecná míra nezaměstnanosti, jež byla v roce 2018 na úrovni 2,6 %. Mezi lety 2014 a 2018 tak došlo ke snížení tohoto parametru o 3,5 %. Podíl nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15–64 let se v rámci sledovaného období snížil z 8,2 % na 3,9 %. Snížil se také počet uchazečů o zaměstnání z řad žen, osob se zdravotním postižením a absolventů škol a mladistvých.

S touto skutečností koresponduje i fakt, že zatímco v roce 2014 bylo Úřadem práce (dále také „ÚP“) v Jihomoravském kraji evidováno 14,6 uchazečů na jedno volné pracovní místo. V roce 2018 počet volných pracovních míst takřka odpovídal počtu uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP. V tomto roce odpovídalo 1,3 uchazeče na jedno volné pracovní místo. Toto zjištění podporuje tvrzení, že současná míra nezaměstnanosti má zejména dobrovolný charakter (tzv. dobrovolná nezaměstnanost).

Převís poptávky na trhu práce rovněž stimuluje růst průměrných mezd. V rámci sledovaného období se hrubá mzdová sazba zvýšila z 24 820 Kč (2014) na 30 620 Kč (2018). V tomto kontextu lze říci, že mzdová sazba vyjádřená v běžných cenách se v rámci sledovaného období zvýšila o 23,4 %. Ve stálých cenách roku 2015 se pak průměrná mzdová sazba v letech 2014-2018 zvýšila o 16,8 %. I přes tyto skutečnosti jsou mzdové sazby v Jihomoravském kraji pod průměrem ČR, jež byl v roce 2018 na úrovni 31 862 Kč. Klíčové skutečnosti charakterizující trh práce jsou zobrazeny v následující tabulce.

Tabulka 9 Vývoj základních ukazatelů z trhu práce v letech 2014 až 2018

Ukazatel	2014	2015	2016	2017	2018
Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP	66 203	56 032	49 032	37 290	32 042
<i>z toho dosažitelní</i>	<i>64 570</i>	<i>54 477</i>	<i>47 140</i>	<i>35 285</i>	<i>29 517</i>
<i>z toho ženy</i>	<i>32 916</i>	<i>28 380</i>	<i>24 690</i>	<i>18 866</i>	<i>16 479</i>
<i>z toho osoby se zdravotním postižením</i>	<i>7 732</i>	<i>7 457</i>	<i>7 113</i>	<i>6 058</i>	<i>5 175</i>
<i>z toho absolventi škol a mladiství</i>	<i>3 764</i>	<i>2 917</i>	<i>2 188</i>	<i>1 554</i>	<i>1 464</i>
<i>z toho uchazeči s podporou v nezaměstnanosti evidovaní déle než 12 měsíců</i>	<i>29 321</i>	<i>23 636</i>	<i>19 388</i>	<i>13 358</i>	<i>9 548</i>
Počet volných pracovních míst	4 523	8 097	11 228	16 826	24 014
Podíl nezaměstnaných osob	8,2 %	7,0 %	6,1 %	4,6 %	3,9 %
Uchazeči na 1 pracovní místo	14,6	6,9	4,4	2,2	1,3
Průměrná hrubá měsíční mzda (běžné ceny)	24 820	25 867	26 852	28 635	30 620

Ukazatel	2014	2015	2016	2017	2018
Průměrná hrubá měsíční mzda (stálé ceny 2015)	24 895	25 867	26 665	27 774	29 079

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Stavem v oblasti práce na zkrácený úvazek se zabývají *Průzkumy zaměstnanosti v Jihomoravském kraji k 31. 12.* publikované Jihomoravským krajem⁸. Dle uvedených údajů je zřejmé, že počet osob zaměstnaných na zkrácený úvazek v kraji se během roku 2018 zvýšil na nejvyšší úroveň ze sledovaných let. Formou zkráceného pracovního úvazku jsou zaměstnány především ženy. Z pohledu slučitelnosti rodinného života a zaměstnání je významná nabídka pracovních příležitostí na zkrácený úvazek, a to zejména pro matky mladších dětí. Dle závěrů studie *Zpráva o rodině*⁹ touží po kratším úvazku 70 % českých matek dětí v předškolním věku do 6 let, ale reálně jej využívá pouze třetina z nich. Jihomoravský kraj by měl toto téma podporovat z důvodu udržitelného rozvoje území a zajištění vhodné nabídky pracovních pozic zaměstnavatelů ve vztahu k podpoře rodinného života. Práce na zkrácený úvazek představuje vhodný způsob zaměstnání i pro osoby ve starším věku, které se například nemohou věnovat plnému pracovnímu nasazení ze zdravotních důvodů.

Tabulka 10 Vývoj počtu pracovníků se zkráceným pracovním úvazkem v letech 2013 až 2018

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet pracovníků se zkráceným úvazkem	26 226	19 090	20 290	19 463	22 118	28 498
<i>z toho podíl žen</i>	77 %	71 %	70 %	71 %	70 %	69 %

Zdroj: Průzkum zaměstnanosti k 31. 12. (2013 až 2019)

Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele v kraji z hlediska počtu zaměstnanců patří organizace z oblasti zdravotní péče (Fakultní nemocnice Brno, Fakultní nemocnice u sv. Anny, Masarykův onkologický ústav, Úrazová nemocnice v Brně atd.), vzdělávání (Masarykova univerzita, Vysoké učení technické v Brně, Mendelova univerzita atd.), veřejné správy a obrany (Policie ČR, Finanční úřad pro JMK, Statutární město Brno atd.), a ekonomické subjekty z odvětví dopravy (České dráhy, Dopravní podnik města Brna atd.). Většina zaměstnanců těchto organizací vykonává svou práci na území krajského města.

Tabulka 11 Struktura ekonomických subjektů v Jihomoravském kraji a v České republice v roce 2018

Sektory a odvětví	Jihomoravský kraj		ČR	
	Absolutně	Relativně	Absolutně	Relativně
A Zemědělství, lesnictví, rybářství	16 888	5,28 %	132 268	4,58 %

⁸ Průzkumy zaměstnanosti v Jihomoravském kraji k 31. 12., Krajský úřad Jihomoravského kraje, Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Brně, Jihomoravský kraj, 2013 až 2018. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PublID=168630&TypeID=1>

⁹ Zpráva o rodině, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2017. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_433.pdf

Sektory a odvětví	Jihomoravský kraj		ČR	
	Absolutně	Relativně	Absolutně	Relativně
B-E Průmysl celkem	41 607	13,02 %	343 955	11,90 %
F Stavebnictví	38 001	11,89 %	330 521	11,44 %
G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	67 591	21,15 %	641 494	22,20 %
H Doprava a skladování	7 148	2,24 %	73 473	2,54 %
I Ubytování, stravování a pohostinství	15 336	4,80 %	152 326	5,27 %
J Informační a komunikační činnosti	8 105	2,54 %	69 368	2,40 %
K Peněžnictví a pojišťovnictví	6 192	1,94 %	54 436	1,88 %
L Činnosti v oblasti nemovitostí	17 942	5,61 %	171 371	5,93 %
M Profesní, vědecké a technické činnosti	43 687	13,67 %	389 318	13,47 %
N Administrativní a podpůrné činnosti	5 355	1,68 %	56 647	1,96 %
O Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	1 518	0,47 %	15 712	0,54 %
P Vzdělávání	5 164	1,62 %	48 739	1,69 %
Q Zdravotní a sociální péče	3 894	1,22 %	34 043	1,18 %
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	7 499	2,35 %	72 919	2,52 %
S Ostatní činnosti	26 674	8,34 %	233 747	8,09 %
X jiné nebo nezjištěno	7 046	2,20 %	69 085	2,39 %
Celkem	319 647	100,00 %	2 889 422	100,00 %

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

V tabulce níže lze pozorovat strukturu zaměstnanosti v Jihomoravském kraji k roku 2018 v komparaci se situací za celou ČR. Data vychází z výběrových šetření pracovních sil. Z níže uvedeného je zřejmé, že v zemědělství, lesnictví a rybářství je zaměstnán v Jihomoravském kraji stejný podíl osob jako v ČR. Zaměstnanost v sektorech B-F v Jihomoravském kraji (36,3 %) je lehce pod celorepublikovým průměrem (37,5 %). Naopak zaměstnanost ve službách je v Jihomoravském kraji nad celorepublikovým průměrem a od roku 2015 se procentuální zastoupení tohoto sektoru stále zvyšuje.

Tabulka 12 Struktura zaměstnanosti v Jihomoravském kraji a v České republice v roce 2018

Sektory a odvětví (tis. osob)	Jihomoravský kraj		ČR	
	Absolutně	Relativně	Absolutně	Relativně
Zaměstnaní celkem	583	100,00 %	5 294	100,00 %
A Zemědělství, lesnictví, rybářství	16,3	2,80 %	148,3	2,80 %
B Těžba a dobývání	1,1	0,19 %	33,3	0,63 %
C Zpracovatelský průmysl	154,3	26,44 %	1 458,4	27,55 %
D Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	5,3	0,90 %	52,8	1,00 %
E Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	5,2	0,89 %	56,4	1,07 %
F Stavebnictví	45,9	7,88 %	384,0	7,25 %
G Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	61,8	10,58 %	615,6	11,63 %
H Doprava a skladování	34,2	5,85 %	328,2	6,20 %
I Ubytování, stravování a pohostinství	20,0	3,43 %	187,3	3,54 %
J Informační a komunikační činnosti	23,0	3,94 %	169,8	3,21 %
K Peněžnictví a pojišťovnictví	13,0	2,22 %	118,2	2,23 %
L Činnosti v oblasti nemovitostí	4,3	0,74 %	46,4	0,88 %
M Profesionální, vědecké a technické činnosti	32,2	5,51 %	266,6	5,04 %
N Administrativní a podpůrné činnosti	16,6	2,84 %	130,9	2,47 %
O Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	37,5	6,43 %	343,2	6,48 %
P Vzdělávání	43,4	7,44 %	350,5	6,62 %
Q Zdravotní a sociální péče	40,7	6,97 %	370,2	6,99 %
R Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	10,8	1,85 %	96,9	1,83 %
S Ostatní činnosti	11,0	1,88 %	96,0	1,81 %

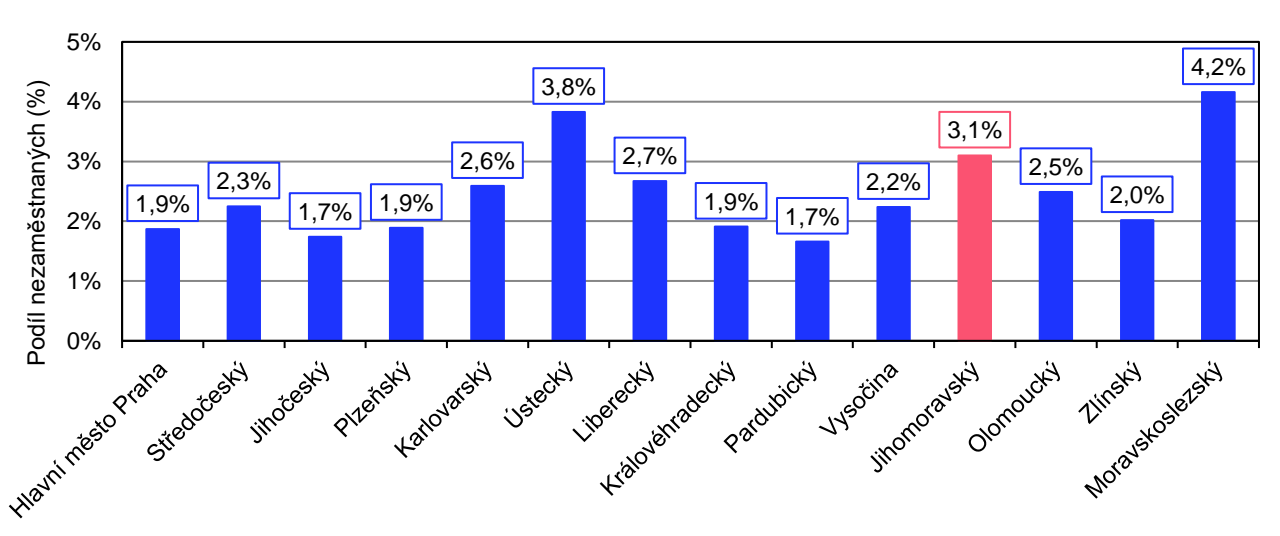
Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Zaměstnanost

Předmětem této podkapitoly je představení stávajícího stavu a změny v oblasti zaměstnanosti na území Jihomoravského kraje. Nezaměstnanost v Jihomoravském kraji se v posledních letech dynamicky měnila. Období do roku 2008 představovalo období ekonomického růstu a zlepšující se situaci na trhu práce. Od roku 2009 se v celé ČR v důsledku její silné otevřenosti vůči zahraničí začala projevovat ekonomická krize. Ta měla i významný vliv na parametry charakterizující situaci na trhu práce. Od roku 2014 se situace postupně zlepšovala a do roku 2018 se počet uchazečů o zaměstnání snížil z 66,2 tis. (2014) na 32,0 tis. (2018).

Průměrná hodnota podílu nezaměstnaných osob v Jihomoravském kraji byla v roce 2018 dosáhl 4,0 %, a na jedno pracovní místo připadalo 1,3 uchazeče. Na základě údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR bylo ke 30. 6. 2019 v Jihomoravském kraji evidováno přes 26 tisíc uchazečů o zaměstnání a podíl nezaměstnaných osob se snížil na 3,1 %. I přes tuto skutečnost je Jihomoravský kraj z hlediska podílu nezaměstnaných osob nebo počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo pod celorepublikovým průměrem¹⁰. I přes pozitivní vývoj trhu práce v posledních pěti letech Jihomoravský kraj stále patří ke krajům s vůbec nejvyšší nezaměstnaností v ČR. Vyšší hodnotu vykazuje pouze Moravskoslezský a Ústecký kraj.

Graf 8 Mezikrajské srovnání z hlediska podílu nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15-64 let k 30. 6. 2019

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

V rámci tabulky níže jsou porovnány klíčové skutečnosti charakterizující trh práce Jihomoravského kraje a ČR. V rámci sledovaného období je zřejmé, že v kontextu průměrných hodnot podílu nezaměstnaných osob za jednotlivé roky a počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo je situace na trhu práce v Jihomoravském kraji horší, než je celorepublikový průměr.

¹⁰ V roce 2018 bylo v České republice evidováno 0,7 uchazeče na jedno volné pracovní místo.

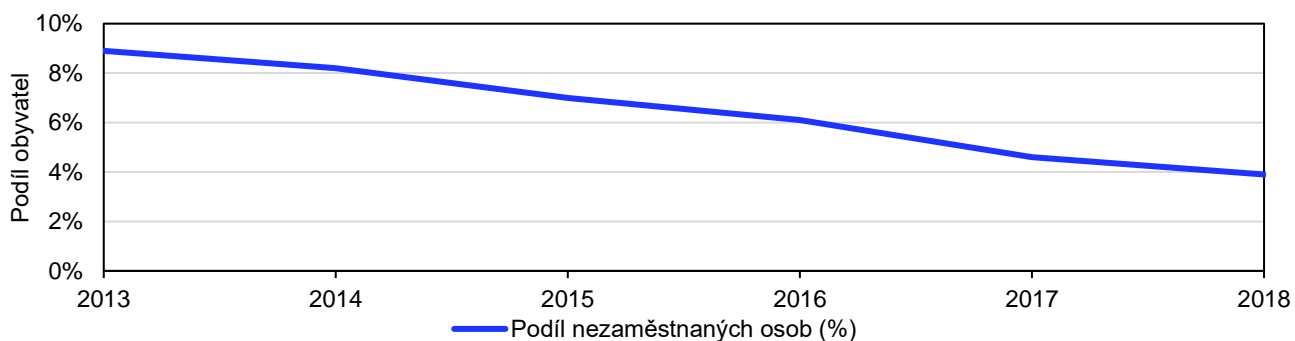
Tabulka 13 Vybrané charakteristika trhu práce v Jihomoravském kraji a České republice k 31.12.v letech 2014 až 2018

Rok	Uchazeči		Volná pracovní místa		Uchazeči na VPM		Podíl nezaměstnaných (roční průměr)	
	JMK	ČR	JMK	ČR	JMK	ČR	JMK	ČR
2014	66 203	541 914	4 523	58 739	14,6	9,2	8,4 %	7,7 %
2015	56 032	453 118	8 097	102 545	6,9	4,4	7,2 %	6,6 %
2016	49 032	381 373	11 228	132 496	4,4	2,9	6,3 %	5,6 %
2017	37 290	280 620	16 826	216 629	2,2	1,3	5,0 %	4,3 %
2018	32 042	231 534	24 014	324 410	1,3	0,7	4,0 %	3,2 %

Zdroj: Jihomoravský kraj¹¹

V obrázku na následující straně je zobrazena míra nezaměstnanosti v obcích Jihomoravského kraje k 31. 12. 2018. V tomto kontextu je zřejmé, že nejnižší míra nezaměstnanosti byla v roce 2018 evidována v okolí města Brna, a to zejména v SO ORP Brno-venkov, Blansko, Šlapanice a Vyškov. Naopak nejvyšší nezaměstnanost byla evidována v SO ORP Znojmo a Hodonín. V grafu níže je znázorněn vývoj nezaměstnanosti v Jihomoravském kraji.

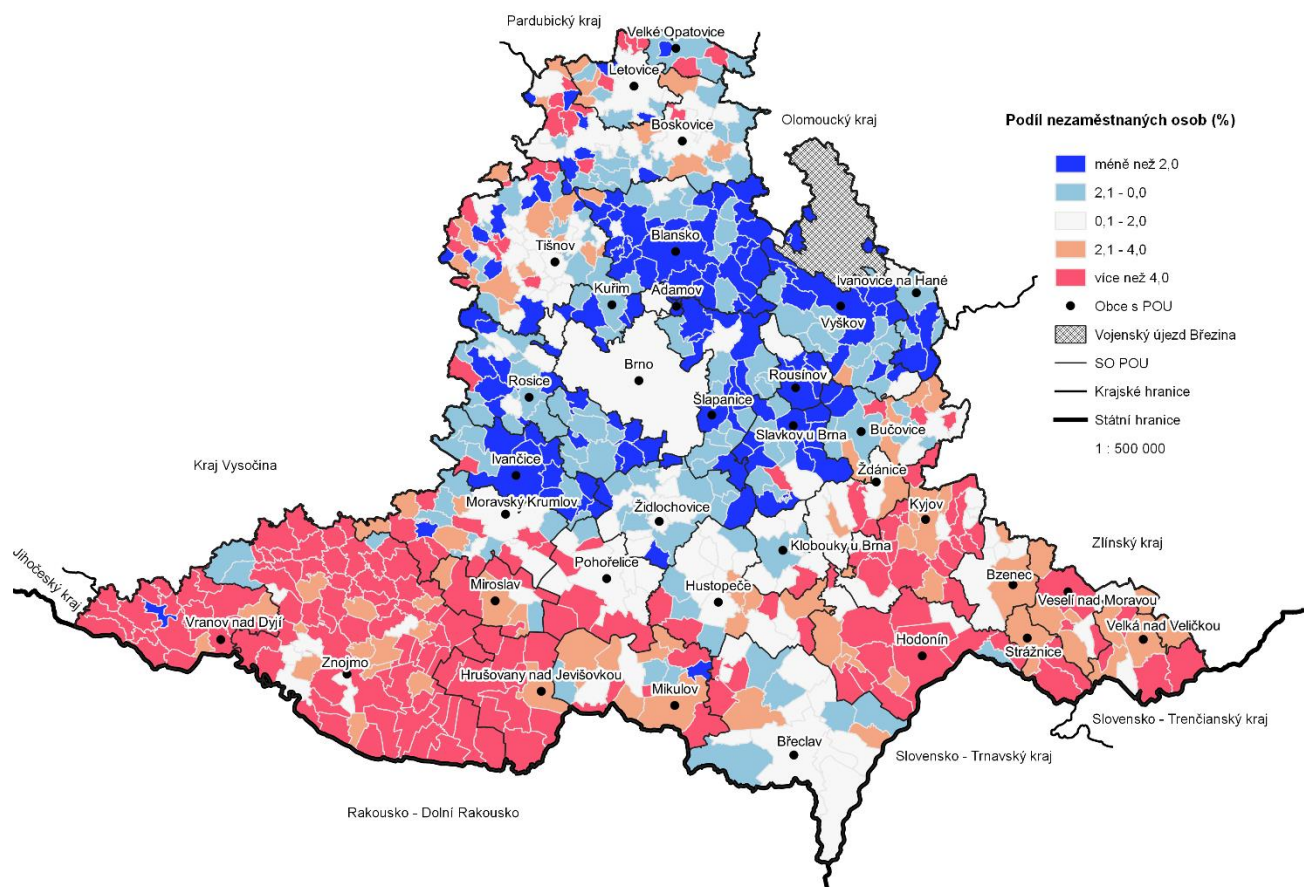
Graf 9 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v Jihomoravském kraji k 31.12. v letech 2013-2018

Zdroj: Úřad práce ČR (2019)

¹¹ Průzkum zaměstnanosti v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2018, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=389461&TypeID=2>

Kartogram 7 Podíl nezaměstnaných osob v Jihomoravském kraji v roce 2018

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřičký a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Shrnutí:

- Jihomoravský kraj je jedním z nejhorších krajů v mezikrajském srovnání z hlediska míry nezaměstnanosti a počtu uchazečů o jedno volné pracovní místo (nejvíce uchazečů o zaměstnání je evidováno v okrese Brno-město). Nepříznivá situace z hlediska podílu nezaměstnaných osob je registrována v SO ORP Znojmo.
- Situace na trhu práce se od roku 2014 dynamicky zlepšuje. Velmi pozitivním zjištěním je skutečnost, že mezi lety 2014 až 2018 došlo ke snížení počtu uchazečů o zaměstnání, jež jsou Úřadem práce ČR evidováni déle než 12 měsíců, a to na 32,6 % úrovně roku 2014.
- Kraj by měl podporovat potřeby rodinného života obyvatel. Možností je vyšší podpora nabídky zkrácených úvazků pro matky mladších dětí a pro osoby ve starším věku.

4.4.1 Podnikatelské prostředí

V rámci této podkapitoly je představeno podnikatelské prostředí na území Jihomoravského kraje se zaměřením na organizační strukturu ekonomických subjektů a jejich vývoj dle registrovaných vlastností subjektů. Dle databáze ARES bylo na území Jihomoravského kraje k 31. 12. 2018

registrováno více než 169 tis. ekonomických subjektů se zjištěnou ekonomickou aktivitou. Z hodnot uvedených v tabulce je zřejmé, že v průběhu let 2013 až 2016 se počet ekonomicky aktivních subjektů pohyboval v rozmezí 160 tis. až 162 tis. V letech 2017 a 2018 došlo ke skokovým navýšením počtu ekonomických subjektů. Největší skupiny ekonomických subjektů v rámci kraje představují fyzické osoby podnikající dle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (dále jen „živnostenský zákon“).

Dle velikosti podniku určené na základě počtu jejich zaměstnanců vykazuje nejvyšší zastoupení kategorie bez zaměstnanců a bez uvedeného počtu zaměstnanců. Nejvíce zastoupenými subjekty se zaměstnanci jsou mikropodniky, tj. společnosti zaměstnávající 9 a méně osob. V rámci sledovaného období došlo k navýšení počtu subjektů s uvedeným počtem zaměstnanců a zjištěnou ekonomickou aktivitou. Nejvyšší přírůstek zaznamenaly ve sledovaném období ekonomické subjekty s více než 250 zaměstnanci, jejichž počet se navýšil o 11,5 %. Toto zjištění je z hlediska vyšší konkurenceschopnosti regionu a podnikatelského prostředí pozitivní, neboť nejen že dochází k růstu celkového počtu ekonomických subjektů, ale roste i počet velkých podniků, jež zpravidla disponují dostatečným kapitálem potřebným k prosazení se na náročných globálních trzích.

Tabulka 14 Vývoj počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018

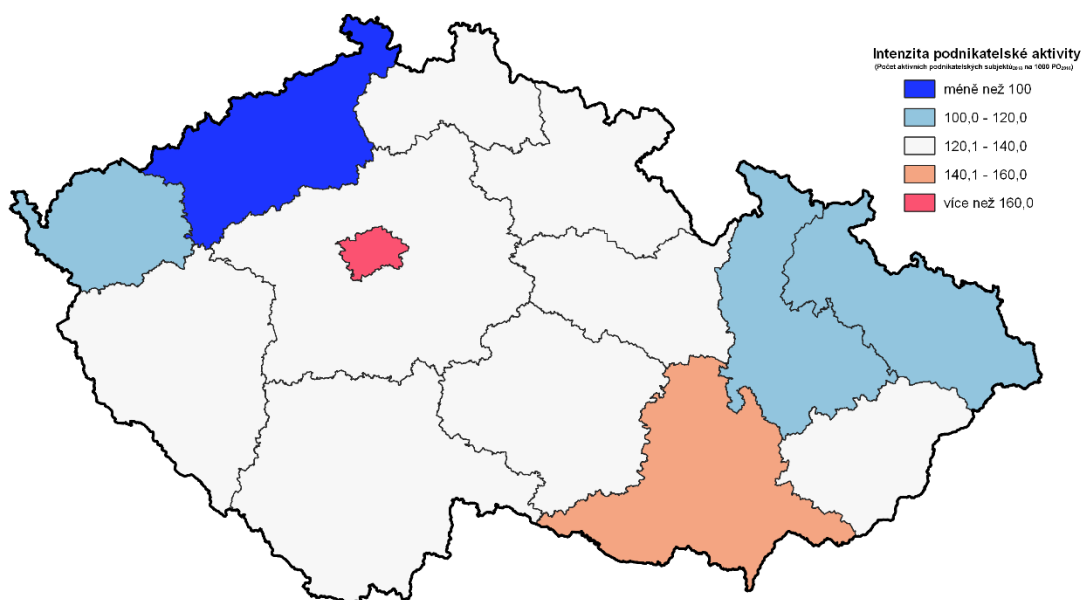
Ekonomické subjekty	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou – dle právní formy						
Ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou	162 177	160 181	161 177	161 172	166 556	169 722
z toho fyzické osoby celkem	117 921	117 176	116 348	116 363	117 101	118 272
z toho právnické osoby celkem	44 256	43 005	44 829	44 809	49 455	49 325
z toho obchodní společnosti	35 351	34 978	35 720	36 607	40 692	42 480
Ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou – dle počtu zaměstnanců						
Neuvedeno	38 484	33 895	32 697	31 337	35 383	35 775
Bez zaměstnanců	93 138	95 012	95 475	95 884	96 834	99 544
Mikropodniky (1–9 zaměstnanců)	25 836	26 437	26 358	27 205	27 434	27 433
Malé podniky (10–49 zaměstnanců)	5 189	5 194	5 227	5 315	5 418	5 479
Střední podniky (50–249 zaměstnanců)	1 161	1 173	1 196	1 200	1 249	1 248
Velké podniky (více než 250 zaměstnanců)	218	220	224	231	238	243
Ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou – dle převažující činnosti						
z toho zemědělství, lesnictví a rybářství (A)	8 578	8 529	8 855	9 375	10 108	10 639

Ekonomické subjekty	2013	2014	2015	2016	2017	2018
z toho průmysl (B-E)	23 279	23 155	23 377	23 688	24 528	25 149
z toho stavebnictví (F)	21 399	21 174	21 135	21 171	21 686	22 139
z toho služby (G-R)	95 098	93 673	93 726	93 804	96 958	98 586

Zdroj: Administrativní registr ekonomických subjektů (2019)

Z hlediska hodnoty indexu podnikatelské aktivity, tedy počtu registrovaných ekonomických subjektů se zjištěnou ekonomickou aktivitou na 1 000 obyvatel, je Jihomoravský kraj hodnocen jako vysoce nadprůměrný. Kraj dosáhl hodnotu 143 ekonomicky aktivních subjektů na 1 000 obyvatel a tato hodnota byla po Praze druhá nejvyšší v ČR v roce 2018.

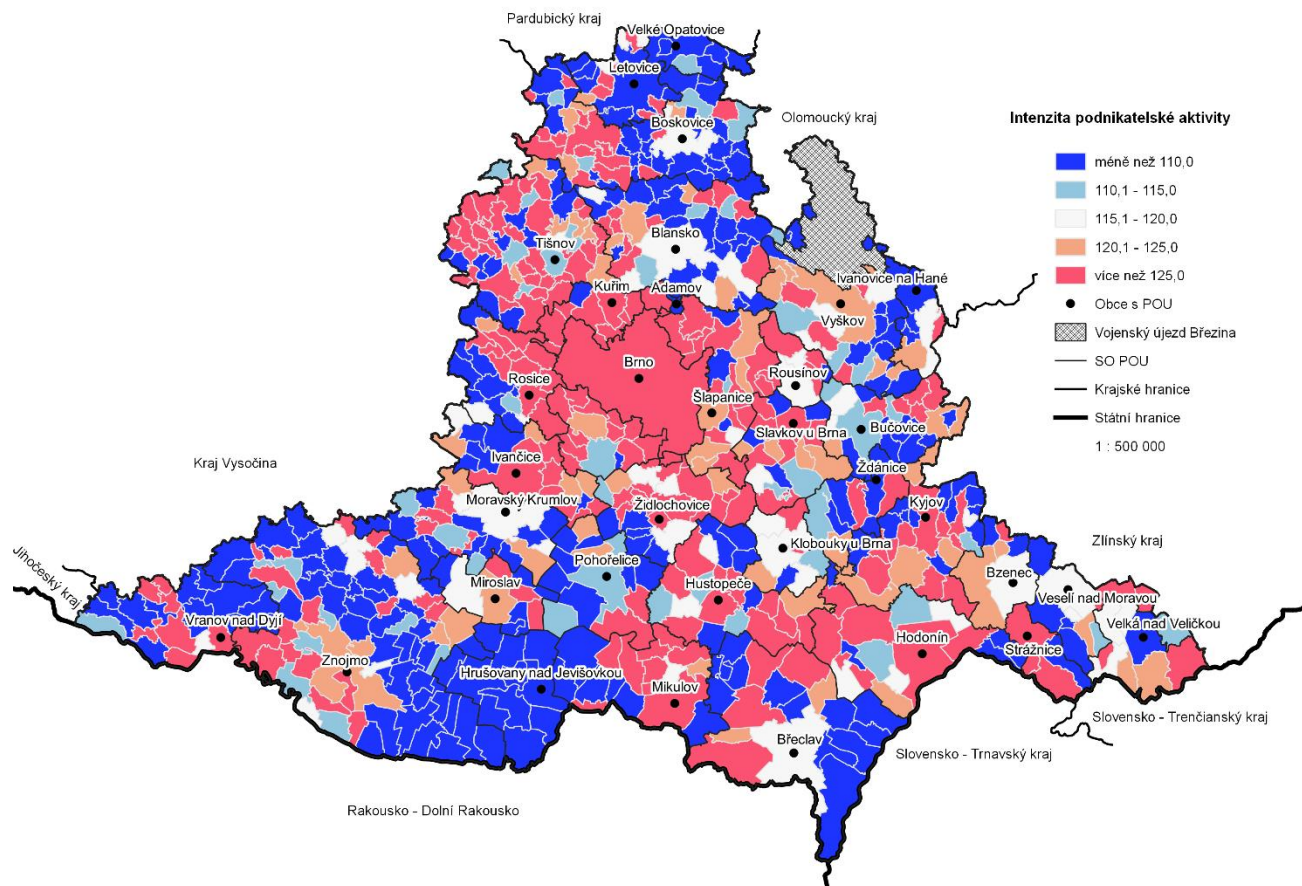
Kartogram 8 Mezikrajské srovnání v počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou na 1 000 obyvatel v roce 2018

Zdroj: Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Následující kartogram zobrazuje porovnání obcí Jihomoravského kraje z hlediska hodnoty indexu podnikatelské aktivity. Nejvyšší hodnotu dosahují SO POU v okolí Brna. V roce 2018 dosáhlo Brno (191 registrovaných ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou na 1 000 obyvatel), Kuřim (147 registrovaných ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou na 1 000 obyvatel) a Šlapanice (139 aktivních ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel). Naopak nejnižší hodnoty dosáhl Adamov (82 aktivních ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel), Hrušovany nad Jevišovkou (86 aktivních ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel) a Velké Opatovice (92 aktivních ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel).

Kartogram 9 Intenzita podnikatelské aktivity v obcích Jihomoravského kraje k 31. 12. 2018

Zdroj: Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Shrnutí:

- Jihomoravský kraj patří mezi kraje v ČR s nejvyšší intenzitou podnikatelské aktivity, a to zejména díky ekonomické síle města Brna. Je však patrné, že Brno zlepšuje podnikatelské prostředí v rámci celé Brněnské metropolitní oblasti. Naopak strukturálně postižené a převážně agrární oblasti vykazují nejnižší hodnoty indexu podnikatelské aktivity.
- Ve sledovaném období přibýlo ekonomických subjektů s 250 a více zaměstnanci. Z pohledu regionální zaměstnanosti je stěžejní jejich role a přítomnost v regionu. Velcí zaměstnavatelé zajišťují formou dodávek a subdodávek ekonomickou činnost pro menší zaměstnavatele v regionu a dokáží se také lépe vyrovnat s výkyvy ekonomického cyklu oproti společnostem s méně zaměstnanci. Na druhou stranu malé a střední podniky s užší specializací představují významné zaměstnavatele v kraji a základní pilíře ekonomiky kraje.
- Z hlediska počtu registrovaných ekonomických subjektů a registrovaných ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou je Jihomoravský kraj hodnocen jako nadprůměrný.

Významnou měrou se na vysoké podnikatelské aktivitě kraje podílí ekonomické subjekty podnikající ve službách.

4.5 VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE

Tato kapitola představuje současný stav rozvoje výzkumu a vývoje (dále také „VaV“) a inovací v území Jihomoravského kraje. V současné globálně propojené ekonomice představují oblasti VaV, jejichž výsledky v podobě inovací vytváří diferenciální prvek konkurenceschopnosti mezi regiony. V Jihomoravském kraji působí řada vzdělávacích organizací a VaV institucí. Největší koncentrace VaV institucí působí z územního hlediska v Brně, které je přirozeným ekonomickým centrem kraje, oproti zbytku území Jihomoravského kraje sídlí naprostá většina VaV institucí. Z hlediska oborového zaměření VaV sféry v Jihomoravském kraji jsou nejvýznamnější instituce zaměřeny na VaV v mechanice, fyzice, biofyzice, biologii, chemii, onkologii a environmentálních oborech. V těchto oblastech patří VaV instituce z Jihomoravského kraje mezi špičku v daných oborech v rámci ČR.

Mezi nejvýznamnější VaV instituce patří výzkumné části Masarykovy univerzity, Vysokého učení technického, Mendelovy univerzity v Brně, Veterinární a farmaceutické univerzity a Univerzity obrany. V rámci těchto univerzit probíhají VaV projekty napříč všemi obory, kterým se univerzity věnují. Za účelem aplikovatelnosti a komercializaci výsledků VaV činnosti jsou při univerzitách zřízena centra pro transfer technologií. Brněnské univerzity spolupracují se soukromými firmami, Jihomoravským krajem a městem Brnem při provozu VaV a inovační infrastrukturu a služeb. Mezi úspěšné projekty patří Vědeckotechnický Park Profesora Lista, Vědeckotechnický park a podnikatelský inkubátor TITC, Biology Park Brno, CEITEC, BIC Brno a Podnikatelský inkubátor Brno-Jih.

Jihomoravský kraj se spolu s univerzitami a městem Brno snaží napomáhat spolupráci mezi VaV institucemi a firmami prostřednictvím aktivit Jihomoravského inovačního centra (dále také „JIC“). JIC vznikl v rámci Regionální inovační strategie Jihomoravského kraje a patří mezi nejúspěšnější realizované nástroje v oblasti nástrojů podpory tvorby inovací v ČR. Od roku 2014 podpořil JIC 229 firem a vzniklo přibližně 1 700 pracovních míst. Mezi podpůrné aktivity JIC patří poradenství, pořádání workshopů, networkingové aktivity a propagace. Díky podpoře JIC vyrostly v Brně úspěšné firmy jako jsou například KIWI.COM, Phonexia nebo Y Soft, jejichž aktivity mají globální působnost. JIC podporuje vznik inovací prostřednictvím VaV infrastruktury inovačních center INBIT, INMEC a INTECH v Brně. JIC provozuje ve spolupráci s dalšími partnery výzkumné centrum INTEMAC v Kuřimě, které se zaměřuje na inovace v obráběcí technice.

V Brně sídlí a působí i další VaV instituce nebo jejich pobočky spolupracující s univerzitami v rámci VaV. Patří mezi ně Ústav výzkumu globální změny AV ČR, Ústav analytické chemie AV ČR, Biofyzikální ústav AV ČR, Ústav fyziky materiálů AV ČR, Ústav přístrojové techniky AV ČR, Psychologický ústav AV ČR, Ústav biologie obratlovců AV ČR, Výzkumný ústav veterinárního lékařství, Matematický ústav AV ČR, Botanický ústav AV ČR, Ústav geoniky AV ČR, Ústav termomechaniky AV ČR a Ústav živočišné fyziologie a genetiky AV ČR. Výzkum v lékařství probíhá ve Fakultní nemocnici Brno, ve Fakultní nemocnici u sv. Anny a v Masarykově onkologickém ústavu. Kromě výše zmíněných institucí působících v Brně, se nachází ve Valticích detašované pracoviště Ústavu biologie obratlovců AV ČR a Zahradnická fakulta Mendelovy fakulty v Lednici.

Z porovnání celkových výdajů alokovaných do VaV mezi Jihomoravským krajem a ČR je patrné, že v ČR mají celkové výdaje na VaV, s výjimkou jednorázového poklesu výše výdaj na VaV v roce 2016, rostoucí tendenci. Naproti tomu v Jihomoravském kraji dosáhly celkové výdaje na VaV v roce 2015, kdy bylo celkově do VaV alokováno 17,7 miliardy Kč. Důvodem je směřování investic z veřejných rozpočtů do VaV v ostatních krajích za účelem podpory a rozvoje VaV realizovaných veřejnými institucemi.

V porovnání s údaji za celou ČR byla alokace výdajů do VaV v Jihomoravském kraji na jednoho obyvatele výrazně nadprůměrná. Je tedy patrný dlouhodobý trend vysokých výdajů do VaV v Jihomoravském kraji a silné postavení kraje v oblasti VaV v rámci celé ČR. Významné postavení VaV v rámci ekonomiky Jihomoravského kraje potvrzuje podíl výdajů na VaV na celkovém HDP kraje, který je dlouhodobě nejvyšší v porovnání s hodnotou podílu výdajů na VaV na HDP za ostatní kraje i celou ČR.

Tabulka 15 Srovnání vývoje celkových výdajů na vývoj a výzkum v Jihomoravském kraji a v České republice v letech 2013 až 2018

Území	Ukazatel	Roky					
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	Celkové výdaje (v mil. Kč)	77 853	85 104	88 663	80 109	90 386	102 754
	Výdaje na obyvatele (v Kč)	7 406	8 076	8 401	7 573	8 519	9 648
	Podíl na HDP (v %)	1,9	2,0	2,0	1,7	1,8	1,9
Jihomoravský kraj	Celkové výdaje (v mil. Kč)	16 360	17 002	17 699	14 968	15 486	16 475
	Výdaje na obyvatele (v Kč)	13 982	14 496	15 063	12 698	13 088	13 872
	Podíl na HDP (v %)	3,6	3,6	3,5	2,9	3,0	-

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Dle podrobnějších údajů z oblasti VaV za území Jihomoravského kraje je patrný růst počtu zaměstnanců ve VaV do roku 2018. Mezi roky 2015 až 2016 došlo k výraznému poklesu alokace investic do VaV v Jihomoravském kraji. Ke snížení investic do VaV došlo z důvodu vyšší alokace financí Evropských a strukturálních fondů v předcházejících letech a dokončení center CEITEC, CESEB a Biology Park.

Výsledek činností VaV představují podané patentové přihlášky Úřadu průmyslového vlastnictví ČR a udělené patenty. Průměrně bylo ročně podáno ve sledovaných letech více než 100 patentových přihlášek. V jednotlivých letech se lišila úspěšnost VaV v udělování patentů. V průběhu let 2013 až 2018 však byla úspěšnost udělování patentů na úrovni 75 %.

Tabulka 16 Vývoj základních ukazatelů v oblasti vědy a výzkumu v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018

Ukazatel	Roky					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet zaměstnanců ve vědě a výzkumu	10 969	12 040	13 048	13 096	13 019	13 748
Výdaje na vědu a výzkum celkem (v mil. Kč)	16 360	17 002	17 699	14 968	15 486	16 475
z toho běžné výdaje (v mil. Kč)	10 795	12 355	13 795	14 111	14 126	15 221
z toho investiční výdaje (v mil. Kč)	5 565	4 646	3 904	858	1 360	1 253
Patentové přihlášky podané u ÚPV ČR	127	118	110	88	76	93
Udělené patenty	70	63	85	93	80	53

Zdroj: Český statistický úřad (2019); DATA.BRNO (2019)

Z pohledu mezikrajského srovnání v oblasti VaV je zřejmé, že Jihomoravský kraj je z hlediska alokovaných finančních prostředků na nadprůměrné úrovni v komparaci s průměrnou úrovní všech krajů ČR. Organizace aktivní v oblasti VaV v Jihomoravském kraji věnovaly v roce 2018 výrazně více výdajů do VaV na obyvatele kraje oproti výši výdajů celé ČR v přepočtu na jednoho obyvatele. Vyšší výdaje byly do VaV věnovány pouze v Praze. Na vysoké úrovni výše výdajů na VaV se podílí zejména soukromý sektor, který věnoval více než polovinu všech výdajů do VaV. Výše výdajů na VaV v Jihomoravském kraji souvisí s působností řady vysokých škol, existencí inovačních center a přítomností VaV center nadnárodních společností (např. Honeywell). Dalším významným faktorem je působnost významných zaměstnavatelů v sektoru informačních a komunikačních činností v Jihomoravském kraji. Právě tento sektor zaměstnavatelů představuje dynamicky rozvíjející se a vysoce inovativní odvětví, který odráží nadprůměrně vysokou alokaci výdajů do VaV.

Tabulka 17 Mezikrajské srovnání výdajů alokovaných na vědu a výzkum v České republice v roce 2018

Kraje	Celkové výdaje alokované na výzkum a vývoj dle krajů v roce 2018 (v mil. Kč)				Celkové výdaje alokované na výzkum a vývoj na obyvatele 2018 (v Kč/obyv.)			
	Celkem	Soukromý sektor ¹²	Vládní sektor	Vysoké školy	Celkem	Soukromý sektor	Vládní sektor	Vysoké školy
ČR	102 754	63 881	16 800	22 073	9 685	6 021	1 583	2 080
Hl. m. Praha	36 868	17 562	10 552	8 754	28 480	13 566	8 152	6 762
Středočeský	16 343	12 919	3 170	254	12 081	9 549	2 343	188
Jihočeský	3 442	2 098	687	656	5 376	3 277	1 073	1 025

¹² Výdaje na VaV soukromého sektoru jsou tvořeny součtem výdajů podnikatelského sektoru a soukromého neziskového sektoru.

Kraje	Celkové výdaje alokované na výzkum a vývoj dle krajů v roce 2018 (v mil. Kč)				Celkové výdaje alokované na výzkum a vývoj na obyvatele 2018 (v Kč/obyv.)			
	Celkem	Soukromý sektor ¹²	Vládní sektor	Vysoké školy	Celkem	Soukromý sektor	Vládní sektor	Vysoké školy
Plzeňský	4 361	3 283	53	1 025	7 509	5 653	92	1 764
Karlovarský	246	245	1	-	831	828	4	-
Ústecký	1 054	776	41	237	1 284	945	50	289
Liberecký	3 426	2 663	62	701	7 764	6 035	140	1 588
Královéhradecký	2 515	1 763	32	720	4 564	3 198	58	1 307
Pardubický	3 146	2 585	49	513	6 070	4 986	94	989
Vysočina	1 594	1 569	20	6	3 132	3 083	38	11
Jihomoravský	16 475	9 069	1 932	5 474	13 924	7 664	1 633	4 626
Olomoucký	4 156	2 379	90	1 686	6 563	3 758	143	2 663
Zlínský	3 530	3 168	10	352	6 054	5 433	17	604
Moravskoslezský	5 598	3 803	100	1 695	4 642	3 154	83	1 405

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující tabulka přináší srovnání týkající se struktury VaV subjektů v roce 2018. Z uvedených údajů je patrné, že do rozvoje VaV nejvíce investuje soukromý sektor, a to více než 9 miliard Kč. Hlavní složkou výdajů na VaV tvoří běžné výdaje, a to především mzdové náklady na výzkumné pracovníky. Alokace financí na investice představovala v roce 2018 pouze 7,6 % z celkových výdajů do VaV.

Tabulka 18 Struktura subjektů dle sektorů vědy a výzkumu v Jihomoravském kraji v roce 2018

Ukazatel	Hlavní sektory provádějící vědu a výzkum				
	Soukromý sektor ¹³	Vládní sektor	Vysoké školy	Fyzické osoby	Celkem
Počet zaměstnanců ve vědě a výzkumu ¹⁴	7 357	1 784	4 607	-	13 748
Výdaje na vědu a výzkum celkem (v mil. Kč)	9 043	1 932	5 474	-	16 475

¹³ Součet počet zaměstnanců ve vědě a výzkumu v podnikatelském a v soukromém neziskovém sektoru.

¹⁴ Přepočteno na plnou roční pracovní dobu plně věnovanou VaV činností (FTE – Full Time Equivalent).

Ukazatel	Hlavní sektory provádějící vědu a výzkum				
	Soukromý sektor ¹³	Vládní sektor	Vysoké školy	Fyzické osoby	Celkem
z toho běžné výdaje (v mil. Kč)	8 426	1 693	5 079	-	15 198
z toho investiční výdaje (v mil. Kč)	617	239	395	-	1 251
Patentové přihlášky podané u ÚPV ČR	35	6 ¹⁵	16	33	90
Udělené patenty	24	3 ¹⁶	18	7	52

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Dle dostupných údajů o VaV v soukromých podnicích je patrné, že 75 % VaV pracovišť se nachází v Brně a blízkém okolí. Tomu odpovídá také počet zaměstnanců ve VaV, výdaje, podané a udělené patenty. Přítomnost VaV pracovišť koresponduje s ekonomickým postavením v regionu, kdy silná jádrová a tradiční průmyslová oblast okresů Blansko a Brno představuje jádro, kde je koncentrace VaV největší. Naproti tomu tradiční zemědělské oblasti okresů Znojmo, Hodonín a Vyškov představují periferii v oblasti VaV vzhledem k ekonomické struktuře místních podniků, které jsou orientované zejména na velkoobjemovou produkci s nízkou přidanou hodnotou.

Tabulka 19 Výzkum a vývoj soukromých podniků v okresech Jihomoravského kraje v roce 2017

Území	VaV pracoviště	Počet zaměstnanců ve VaV ¹⁷	Výdaje (v mil. Kč)	Běžné výdaje (v mil. Kč)	Investiční výdaje (v mil. Kč)	Podané patentové přihlášky	Udělené patenty
Jihomoravský kraj	433	9 723	8 882	8 057	826	35	37
okres Blansko	39	555	502	467	35	3	1
okres Brno-město	267	7 632	7 464	6 773	691	23	26
okres Brno-venkov	55	821	413	360	54	3	2
okres Břeclav	21	212	220	209	10	3	-
okres Hodonín	18	120	66	55	11	1	2
okres Vyškov	18	242	113	106	7	1	1
okres Znojmo	15	141	104	87	17	2	5

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

¹⁵ Patentové přihlášky za vládní sektor jsou vedeny ve statistice vedeny jako patentové přihlášky veřejných výzkumných institucí.

¹⁶ Udělené patenty za vládní sektor jsou vedeny ve statistice vedeny jako udělené patenty veřejným výzkumným institucím.

¹⁷ Přepočteno na plnou roční pracovní dobu plně věnovanou VaV činností (FTE – Full Time Equivalent).

Shrnutí:

- Jihomoravský kraj patří v oblasti VaV mezi nejvýznamnější regiony ČR. VaV aktivity veřejného sektoru jsou soustředěny zejména v Brně. Stejně jako u ostatních oblastí života dochází v oblasti VaV k polarizaci mezi Brnem a zbylým územím Jihomoravského kraje. V dalších částech území Jihomoravského kraje působí výhradně VaV oddělení soukromých podniků.
- Význam a postavení VaV v rámci Jihomoravského kraje potvrzuje podíl VaV na celkovém HDP Jihomoravského kraje, který je dlouhodobě nejvyšší v celé ČR.
- Brno je významným inovačním centrem střední Evropy. V Brně byla realizována řada projektů za účelem podpory VaV a vzniku inovací. Zároveň vznikla v Brně velmi rozsáhlá VaV infrastruktura a služby na podporu začínajících firem. Současně Jihomoravský kraj a město Brno významně a úspěšně podporují tvorbu inovací prostřednictvím aktivit JIC.

4.6 DOPRAVA A DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA

V rámci této kapitoly je představen stav a základní ukazatele dopravní infrastruktury a dopravy na území Jihomoravského kraje. V této kapitole bude věnován významný prostor základním oblastem klíčovými pro zajištění dopravní dostupnosti v rámci území Jihomoravského kraje.

4.6.1 Silniční síť

Silniční síť je v území Jihomoravského kraje tvořena asi 4 444 km silnic a dálnic. Délka sítě silnic a dálnic přepočtená na jeden tisíc obyvatel kraje je v současnosti na úrovni 3,7 km, což je významně pod celorepublikovým průměrem (5,2 km na 1 000 obyv.). Tato skutečnost odpovídá faktu, že Jihomoravský kraj disponuje pátou nejdelší sítí dálnic a silnic mezi kraji a rovněž se jedná o kraj s poměrně vysokým počtem obyvatel. Jihomoravský kraj z hlediska přepočtu délky silnic v metrech na 1 km² rozlohy kraje vychází s hodnotou 618 m na 1 km² rozlohy jako mírně podprůměrný.

Tabulka 20 Srovnání silniční sítě v krajích České republiky k 1. 1. 2019

Kraj	Délka silnic a dálnic (m)					Rozloha (km ²)	Délka silnic v m / 1 km ²
	Dálnice	I. třídy	II. třídy	III. třídy	Celkem		
ČR	1 252	5 818	14 587	34 087	55 741	78 870	706,74
Hl. m. Praha	44	10	30	-	84	496	169,98
Středočeský	351	657	2 383	6 236	9 628	10 929	880,98
Jihočeský	63	654	1 625	3 808	6 146	10 058	611,05
Plzeňský	109	415	1 493	3 103	5 120	7 649	669,42
Karlovarský	37	183	473	1 366	2 059	3 310	621,97
Ústecký	95	488	897	2 748	4 228	5 339	791,96
Liberecký	5	346	488	1 586	2 424	3 163	766,30
Královéhradecký	21	439	894	2 394	3 748	4 759	787,54
Pardubický	13	459	913	2 208	3 592	4 519	794,95
Vysočina	92	427	1 626	2 928	5 074	6 796	746,60
Jihomoravský	160	422	1 468	2 394	4 444	7 188	618,23
Olomoucký	127	351	938	2 173	3 589	5 271	680,78
Zlínský	33	344	511	1 250	2 138	3 963	539,62

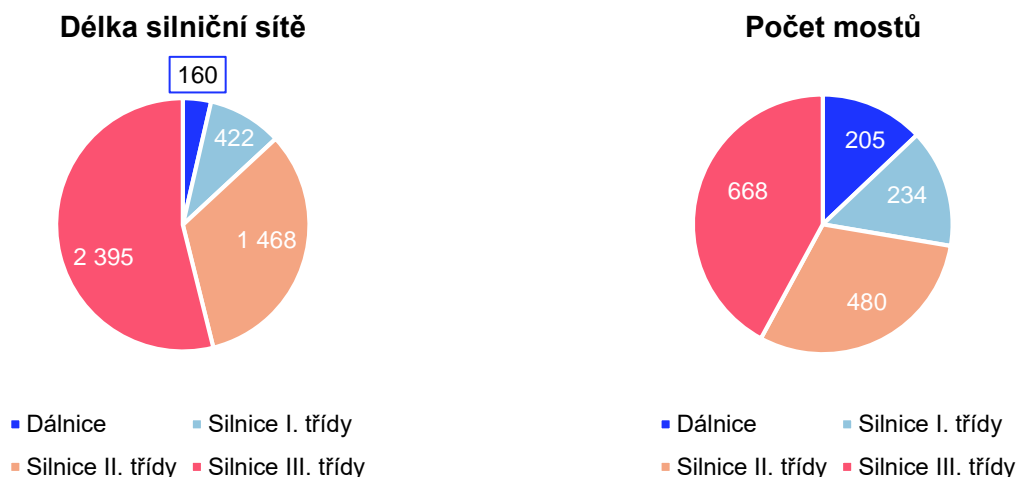
Kraj	Délka silnic a dálnic (m)					Rozloha (km ²)	Délka silnic v m / 1 km ²
	Dálnice	I. třídy	II. třídy	III. třídy	Celkem		
Moravskoslezský	100	623	848	1 895	3 467	5 430	638,39

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic (2019)

Dle přehledu z informačního systému o dálniční a silniční síti ČR je síť silničních komunikací Jihomoravského kraje tvořena z 53,9 % silnicemi III. třídy, z 33,0 % silnicemi II. třídy, z 9,5 % silnicemi I. třídy. Zbylých 3,6 % představují dálnice, které dosahují v území Jihomoravského kraje délky celkem 160,3 km. Silniční síť v Jihomoravském kraji tvoří také celkem 1 587 silničních mostů. Z toho nejvíce mostů je na silnicích III. třídy (42,1 %). Na silnicích II. a I. třídy je pak 30,3 %, resp. 14,7 % z celkového počtu mostů. Zbylých 205 mostů (tedy 13,0 %) je pak na dálnicích.

Dálnice a silnice I. třídy jsou v území Jihomoravského kraje spravovány prostřednictvím Ředitelství silnic a dálnic ČR (dále také „ŘSD“). Správa silnic II. a III. třídy spadá do samosprávných kompetencí Jihomoravského kraje, který správu silnic vykonává prostřednictvím své příspěvkové organizace Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje (dále také „SÚS“). SÚS je členěno dle území kraje do oblastí Sever (okres Blansko a severní část okresu Brno-venkov), Střed (okres Vyškov, západní, jižní a severní části okresu Brno-venkov), Jih a Západ (okres Znojmo).

Graf 10 Délka silniční sítě a počet mostů v Jihomoravském kraji k 1. 1. 2019

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic (2019)

V následující tabulce je představena struktura dálniční a silniční sítě Jihomoravského kraje, a to na základě dat informačního systému ŘSD o dálniční a silniční síti v ČR. Oproti roku 2013 nedošlo k žádnému rozvoji délky sítě rychlostních silnic a dálnic v území Jihomoravského kraje. Jedinou významnou změnou u délky dálnic byla změna legislativy v roce 2016, kdy se z rychlostních silnic v Jihomoravském kraji staly dálnice.

Nejdelší silniční síť dle počtu kilometrů silnic všech tříd má okres Brno-venkov, kde se nachází celkem téměř 1 090 km silnic. Nejméně hustá silniční síť v přepočtu na km² okresu je v okrese Hodonín a v přepočtu na obyvatele v okrese Znojmo. Naopak nejhustší silniční síť je v přepočtu na obyvatele či rozlohu území v okrese Brno-město.

Tabulka 21 Délka dálniční a silniční sítě v okresech Jihomoravského kraje k 1. 1. 2019

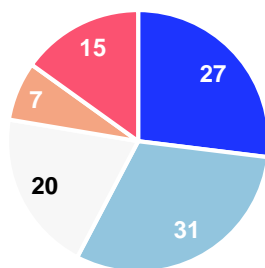
Okres	Délka silnic a dálnic (km)				Celkem síť (km)	1 km na km ²	1 km na obyv.
	Dálnice	I. třídy	II. třídy	III. třídy			
Blansko	-	50	199	361	610	0,71	178
Brno-město	18	41	54	63	176	0,77	2 163
Brno-venkov	58	48	370	613	1 090	0,73	204
Břeclav	44	52	199	266	561	0,54	207
Hodonín	-	115	153	273	542	0,49	285
Vyškov	39	51	112	289	491	0,56	187
Znojmo	-	65	381	530	975	0,61	117
Celkem	160	422	1 468	2 395	4 445	0,62	267

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic (2019)

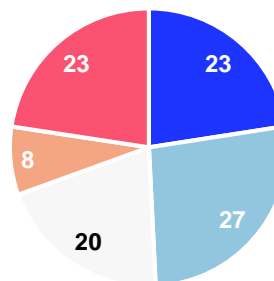
Následující graf přináší srovnání stavu silnic II. a III. třídy na území kraje. Dle *Vyhodnocení stavu vozovek silnic II. a III. třídy v Jihomoravském kraji pro rok 2018* je 78 % silnic II. třídy a 70 % silnic III. třídy na území kraje ve vyhovujícím stavu. Na druhou stranu je 22 % silnic II. třídy a 31 % silnic III. třídy v nevyhovujícím stavu.

Graf 11 Stav silnic II. a III. třídy v Jihomoravském kraji v roce 2018

Silnice II. třídy

Silnice III. třídy

■ Výborný ■ Dobrý ■ Vyhovující ■ Nevyhovující ■ Havarijní

Zdroj: Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje (2019)

V následující tabulce jsou prezentovány počty mostů v Jihomoravském kraji dle stavu nosné konstrukce nebo spodní stavby, a to ke dni 1. 1. 2019. Uvedené údaje vychází z monitoringu prováděného ŘSD. Z uvedeného vyplývá, že 71 % všech mostů je v bezvadném, velmi dobrém, dobrém a uspokojivém stavu. Naproti tomu ve špatném a velmi špatném stavu je 28 % mostů. V havarijním stavu je pouze 1 % všech mostů v kraji. Největší podíl mostů ve špatném a velmi špatném stavu se nachází v okresech Břeclav, Hodonín a Znojmo. Největší podíl mostů v havarijním stavu se nachází v okresech Blansko, Brno-město a Brno-venkov.

Tabulka 22 Stav mostů v okresech Jihomoravského kraje k 1. 1. 2019

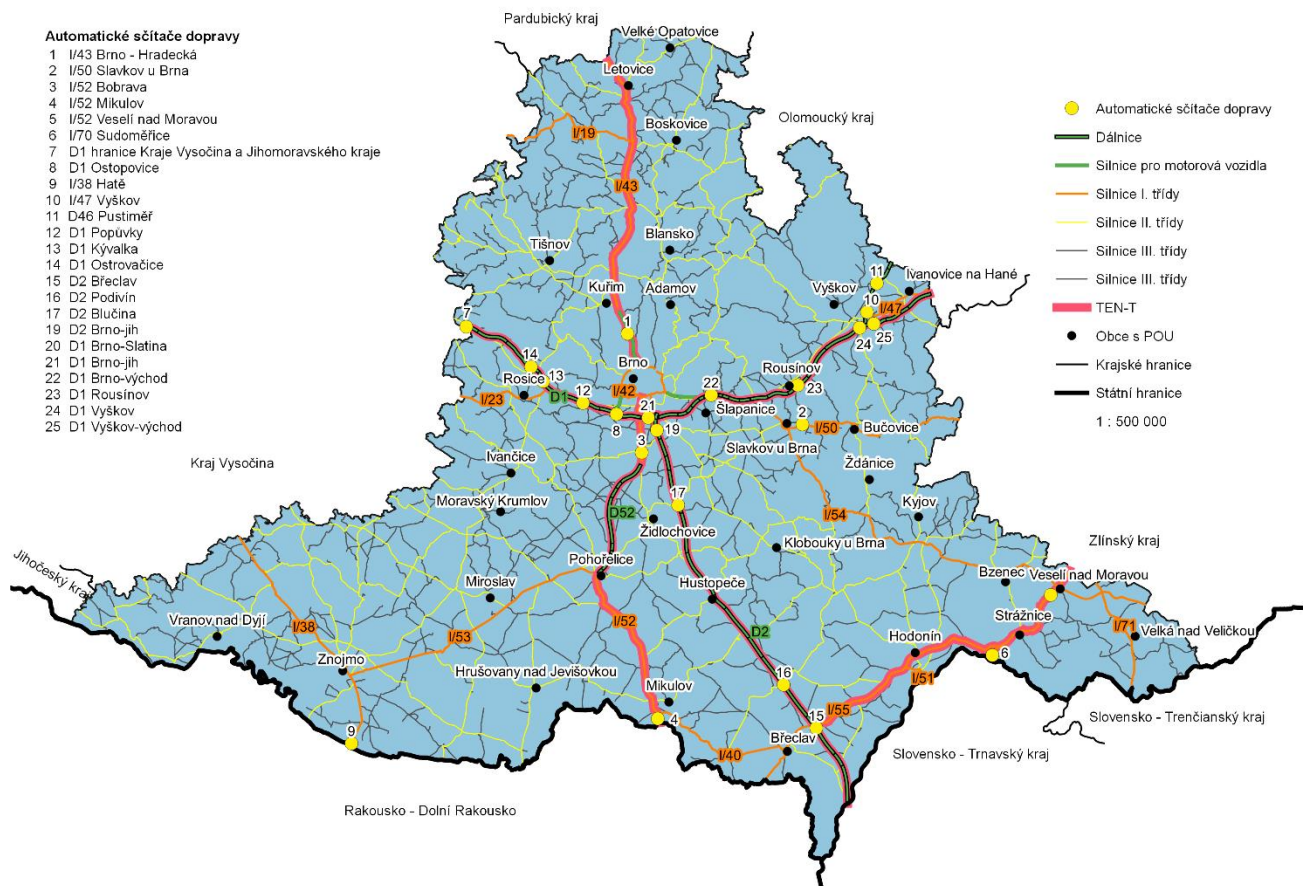
Okres	Počet mostů v Jihomoravském kraji dle stavu nosné konstrukce nebo spodní stavby							
	Bezvadný	Velmi dobrý	Dobrý	Uspokojivý	Špatný	Velmi špatný	Havarijní	Neurčeno
Blansko	29	27	31	48	26	13	3	-
Brno-město	10	31	36	57	27	15	3	-
Brno-venkov	40	63	93	98	79	43	9	-
Břeclav	16	31	40	41	40	19	1	-
Hodonín	24	22	28	35	44	8	-	-
Vyškov	35	27	51	47	31	17	3	-
Znojmo	35	30	28	75	56	19	-	3
Celkem	189	231	307	401	303	134	19	3

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic (2019)

Následující kartogram znázorňuje dálniční a silniční síť v území Jihomoravského kraje vybudovanou k 1. 1. 2019. Z hlediska tranzitní dopravy je pro Jihomoravský kraj klíčová dálnice D1, která spojuje Brno s Prahou a dále zajišťuje silniční spojení s kraji ve východní a severní části Moravy. Neméně významnou je také D2, propojující Brno a Bratislavu. Dlouhodobě se plánuje výstavba dálnice D43 nebo kapacitní silnice první třídy z Brna přes Kuřim do Moravské Třebové, D55 z Břeclavi přes Hodonín do Olomouce a dostavba D52 v úseku z Pohořelic přes Mikulov ke státní hranici s Rakouskem. Tyto dálnice jsou zařazeny do Transevropské dopravní sítě (TEN-T).

Tyto uvažované úseky dálnic by měly zkapacitnit a nahradit stávající tahy silnic I. třídy, jejichž stávající kapacity snižují přepravní rychlost a vedení skrze zastavěné území obcí zhoršuje bezpečnost na těchto komunikacích. Dálniční tahy představují, a to zejména v okolí Brna, významný rozvojový potenciál pro obce nacházející se v těsné blízkosti dálnic. Rozvojový potenciál se projevuje ve zvyšování počtu obyvatel těchto obcí v závislosti na postupujícím procesu suburbanizace města Brna a také růstu počtu pracovních míst.

Kartogram 10 Rozsah silniční a dálniční sítě v Jihomoravském kraji k 1. 1. 2019

Zdroj: Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Intenzita silniční dopravy

Tabulka níže zobrazuje údaje automatického sčítání dopravy ŘSD (dále také „ŘSD“). Z pohledu intenzity silniční dopravy lze rozlišit intenzitu v pracovní a víkendový den.¹⁸ Během víkendu zpravidla dochází ke snížení intenzity dopravy dle výsledků ASD. Nejvyšší intenzity silniční dopravy byly naměřeny v okolí Brna a na dálnici D1. Dle uvedených údajů je patrné, že nejvyšší intenzita silničního provozu byla zaznamenána během pracovních dní i během víkendových dní v úseku Brno-jih.

¹⁸ Pro zhodnocení intenzity silniční dopravy na území Jihomoravského kraje bylo zvoleno období mezi 10. a 16. 9. 2018. Toto období není zatíženo sezónními vlivy silniční dopravy (např. školní prázdniny, státní svátky). Hodnoty intenzity dopravy pracovního dne vychází ze statistik za středu 12. 9. 2018. Hodnoty intenzity dopravy víkendového dne vychází ze statistik za sobotu 16. 9. 2018.

Tabulka 23 Seznam úseků automatického sčítání dopravy Ředitelství silnic a dálnic v Jihomoravském kraji v roce 2018

Komunikace	ID ASD	Název ASD	Motorová vozidla					
			Pracovní den			Víkendový den		
			Celkem	Osobní	Nákladní	Celkem	Osobní	Nákladní
D1	21	D1 Brno-jih	83 342	63 564	19 778	69 162	59 435	9 727
D1	22	D1 Brno-východ	81 548	64 452	17 096	57 586	50 597	6 989
D1	8	D1 Ostropovice	75 499	72 334	3 165	55 893	53 752	2 141
D1	20	D1 Brno-Slatina	68 297	52 684	15 613	55 007	47 884	7 123
D2	19	D2 Brno-jih	66 205	49 670	16 535	56 599	47 237	9 362
D1	12	D1 Popůvky	63 248	50 766	12 482	47 311	42 187	5 124
I/52	3	I/52 Bobrava	55 635	47 543	8 092	45 278	41 550	3 728
D1	13	D1 Kývalka	55 437	37 886	17 551	45 054	36 305	8 749
D1	7	D1 hranice Kraje Vysočina a Jihomoravského kraje	55 101	38 415	16 686	43 172	35 844	7 328
D1	23	D1 Rousínov	54 630	41 926	12 704	45 640	39 450	6 190
D1	14	D1 Ostrovačice	53 922	38 005	15 917	42 715	34 745	7 970
I/43	1	I/43 Brno - Hradecká	51 281	47 740	3 541	42 532	41 780	752
D1	24	D1 Vyškov	50 414	38 042	12 372	43 696	37 584	6 112
D2	17	D2 Blučina	38 017	25 923	12 094	30 810	24 509	6 301
D46	11	D46 Pustiměř	36 022	26 044	9 978	33 187	28 499	4 688
D2	16	D2 Podivín	33 813	21 670	12 143	26 886	20 550	6 336
D2	15	D2 Břeclav	31 328	19 442	11 886	23 501	15 574	7 927
I/50	2	I/50 Slavkov u Brna	18 437	15 426	3 011	14 759	13 893	866
D1	25	D1 Vyškov-východ	18 368	14 658	3 710	14 121	12 102	2 019
I/52	4	I/52 Mikulov	17 474	13 666	3 808	20 720	17 923	2 797
I/55	5	I/55 Veselí nad Moravou	10 402	9 237	1 165	8 564	8 342	222

Komunikace	ID ASD	Název ASD	Motorová vozidla					
			Pracovní den			Víkendový den		
			Celkem	Osobní	Nákladní	Celkem	Osobní	Nákladní
I/38	9	I/38 Hatě	8 404	6 662	1 742	8 763	8 330	433
I/47	10	I/47 Vyškov	7 542	7 289	253	5 897	5 826	71
I/70H	6	I/70 Sudoměřice	3 970	2 796	1 174	3 140	2 916	224

Zdroj: Celostátní sčítání dopravy (2016)

Z pohledu rozvoje silniční sítě je stěžejní z krajské úrovně budovat výstavbu obchvatů. Mezi stěžejní projekty patří dokončení obchvatu silnice I/38 okolo Znojma a realizace obchvatu silnice I/55 okolo Břeclavi.

Nehodovost a bezpečnost silniční dopravy

Silniční doprava je vzhledem k objemu přepraveného nákladu a osob nejvyužívanějším druhem dopravy nejenom v ČR. Následující tabulka přináší mezikrajské srovnání nehodovosti v roce 2018. Jihomoravský kraj měl v mezikrajském srovnání druhou nejnižší hodnotu počtu dopravních nehod na 1 tis. obyvatel. Dle počtu usmrcených osob však patří kraj mezi kraje s nejvyšší úmrtností na silnicích v ČR.

Tabulka 24 Mezikrajské srovnání nehodovosti silniční dopravy v roce 2018

Kraj	Dopravní nehody		Usmrcené osoby	Osoby zraněné			Věcná škoda (v mil. Kč)
	Celkem	na 1 tis. obyv.		Celkem	z toho lehce	z toho těžce	
ČR	104 764	9,8	565	27 680	25 215	2 465	6 548
Hl. m. Praha	22 767	17,4	31	2 347	2 165	182	1 627
Středočeský kraj	14 866	10,9	106	3 745	3 342	403	1 010
Jihočeský kraj	4 360	6,8	59	2 223	1 967	256	360
Plzeňský kraj	3 673	6,3	44	1 823	1 730	93	248
Karlovarský kraj	2 977	10,1	21	656	596	60	145
Ústecký kraj	10 820	13,2	37	2 111	1 925	186	525
Liberecký kraj	4 558	10,3	21	1 343	1 249	94	220
Královéhradecký kraj	5 074	9,2	18	1 509	1 333	176	315

Kraj	Dopravní nehody		Usmrčené osoby	Osoby zraněné			Věcná škoda (v mil. Kč)
	Celkem	na 1 tis. obyv.		Celkem	z toho lehce	z toho těžce	
Pardubický kraj	4 348	8,4	33	1 679	1 537	142	251
Kraj Vysočina	4 448	8,7	35	1 628	1 512	116	318
Jihomoravský kraj	7 689	6,5	49	3 102	2 776	326	495
Olomoucký kraj	5 251	8,3	35	1 579	1 486	93	297
Zlínský kraj	4 228	7,3	22	1 504	1 382	122	218
Moravskoslezský kraj	9 705	8,1	54	2 431	2 215	216	519

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Shrnutí:

- Nejvíce vytižené trasy Jihomoravského kraje jsou D1, D2, I/42, I/43 a I/52. Tyto silniční komunikace představují nejvýznamnější silniční napojení Brna se zbytkem území kraje a jsou součástí sítě dopravních komunikací TEN-T. Nedostačující se vzhledem k intenzitě dopravy v současnosti jeví chybějící úseky dálnic D43, D52 a D55, které bude v budoucnu stěžejní vybudovat a dokončit. Mezi dalšími stěžejními projekty by mělo být dokončení silničního obchvatu Znojma a Břeclavi.

4.6.2 Železniční síť

Železniční síť v Jihomoravském kraji se skládá z celkem 20 železničních tratí, které jsou součástí celostátních drah i regionálních drah, o celkové délce asi 780 km. Mezi páteřní železniční celostátní tratě procházející územím Jihomoravského kraje patří trať č. 260 z Prahy do Brna, č. 250 z Brna do Kút, č. 300 z Brna do Přerova a č. 330 z Břeclavi do Přerova. Všechny tyto tratě jsou na území Jihomoravského kraje dvoukolejné a elektrifikované s výjimkou jednokolejného úseku trati č. 300 z Křenovic horního nádraží k hranicím s Olomouckým krajem. Tratě č. 250, č. 260, č. 330 a úseky č. 330 a č. 340 jsou součástí evropské dopravní sítě TEN-T. Železniční síť je spravována Správou železnic.

Železniční doprava tvoří páteř Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje (dále také „IDS JMK“ a více viz další kapitola „Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje“). Následující tabulka přináší přehled o vlakových linkách zařazených do IDS JMK a intervalech mezi jednotlivými spoji na lince dle *Plánu dopravní obslužnosti Jihomoravského kraje pro období let 2017–2021*.¹⁹ Četnost spojů je stanovena standardy veřejné dopravy IDS JMK (viz část 4.6.6 Integrovaný dopravní

¹⁹ Plán dopravní obslužnosti Jihomoravského kraje pro období let 2017 – 2021, KORDIS JMK, Odbor rozvoje dopravy Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=325457&TypeID=2>

systém). Úseky uvedené v tabulce patří do II. s četností spojů a III. kategorie četnosti spojů. Úseky linek S neuvedené v tabulce níže spadají do I. kategorie četnosti spojů, ve které by interval neměl být delší než 60 minut v přepravní špičce a 120 minut v přepravním sedle.

Tabulka 25 Železniční linky zařazené do Integrovaného regionálního systému Jihomoravského kraje a změna intervalů mezi spoji

Linka	Trasa	Intervaly přepravy			
		2019		2020-2021	
		V přepravní špičce	V přepravním sedle	V přepravní špičce	V přepravním sedle
S2	Rájec-Jestřebí – Brno hlavní nádraží	max 15 min.	30 min.	-	-
S2	Skalice n. Svitavou (Letovice – kromě odpolední špičky) – Rájec-Jestřebí	max 30 min.	60 min.	-	-
S2	Brno hl. n. – (Sokolnice*) – Křenovice hor. n.	max 30 min.	60 min.	-	-
S2	Brno hl. n. – Boskovice	-	-	max 30 min.	60 min.
S3	Tišnov – Brno dolní nádraží – Hrušovany u Brna	max 15 min.	30 min.	-	-
S3	Hrušovany u Brna – Židlochovice	max 15 min.	30 min.	-	-
S3	Brno hlavní nádraží – Židlochovice	max 30 min.	60 min.	-	-
S3	Šakvice – Hustopeče	-	-	max 30 min.	60 min.
S4	Brno hl. n. – (Rapotice*) – Náměšť nad Oslavou	max 30 min.	60 min.	-	-
S4	Brno hlavní nádraží – (Starý Lískovec, Tetčice, Rosice) – Zastávka	-	-	max 30 min.	60 min.
S4	Zastávka – Náměšť nad Oslavou	-	-	max 30 min.	60 min.
S6	Brno hlavní nádraží – Veselí nad Moravou	max 30 min.	60 min.	-	-
S8	Břeclav – Znojmo	max 60 min.	120 min.	-	-
S9	Břeclav – Hodonín (jen v X)	max 30 min.	60 min.	-	-
S21	Skalice nad Svitavou – Boskovice	max 30 min.	60 min.	linka S21 bude zrušena	
S31	Tišnov – Rovné-Divišov	max 60 min.	120 min.	-	-
S33	Brno-Královo Pole – Brno hlavní nádraží	max 60 min.	120 min.	-	-

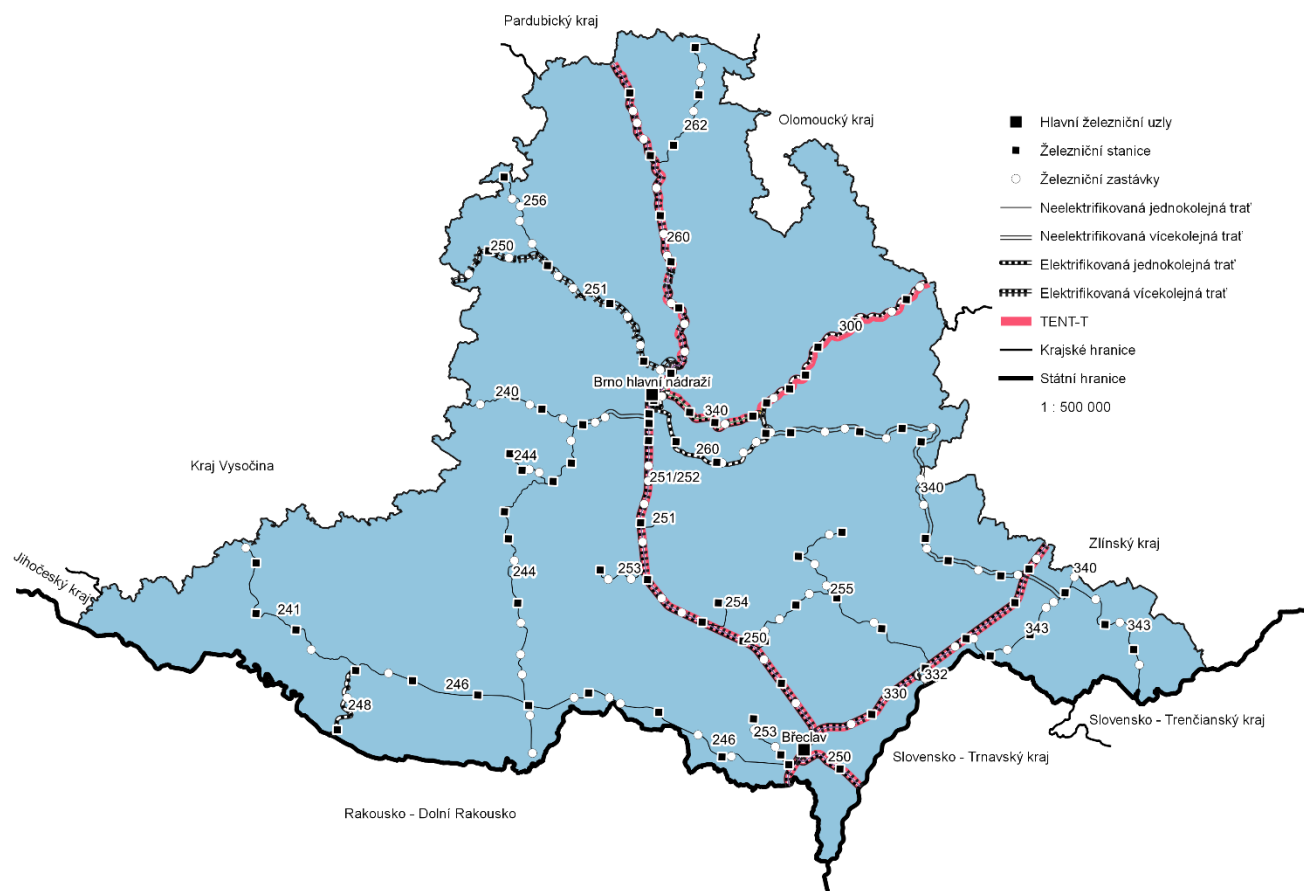
Linka	Trasa	Intervaly přepravy			
		2019		2020-2021	
		V přepravní špičce	V přepravním sedle	V přepravní špičce	V přepravním sedle
S41	Brno hlavní nádraží – Ivančice – Moravský Krumlov	max 30 min.	60 min.	-	-
S42	Mirotslav – Šanov	max 60 min.	120 min.	-	-
S49	Zastávka – Náměšť n. Oslavou – Třebíč	-	-	dočasná linka	
S51	Šakvice – Hustopeče u Brna	max 60 min.	120 min.	bude nahrazena linkou S3	
S52	Zaječí – Hodonín	max 60 min.	120 min.	-	-
S53	Břeclav – Lanžhot	max 60 min.	120 min.	-	-
S61	Bzenec – Moravský Písek	max 60 min.	120 min.	-	-
S71	Vyškov – Nezamyslice	max 60 min.	120 min.	-	-
S81	Znojmo – Moravské Budějovice	max 60 min.	120 min.	-	-
S82	Znojmo – Šatov	max 60 min.	120 min.	-	-
S91	Hodonín – Myjava	max 60 min.	120 min.	-	-

Zdroj: KORDIS JMK, Odbor rozvoje dopravy Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Jihomoravský kraj (2019)

V současnosti se jeví jako nedostatečná propustnost nebo stavebně-technický stav regionálních tratí. Zejména by mělo být docíleno modernizace, elektrifikace a zkapacitnění železniční sítě obsluhované linkami spadajícími do IDS JMK. Mezi stávající priority kraje v oblasti železniční dopravy patří modernizace a elektrifikace tratě č. 240 v úseku Brno – Náměšť nad Oslavou a tratě č. 254 v úseku Šakvice – Hustopeče. Zlepšení dopravní situace by mělo také napomoci znovuobnovení osobní dopravy na železniční trati mezi Hrušovany u Brna a Židlochovicemi. Uvažuje se o výstavbě tzv. Boskovické spojky, která by měla zlepšit dopravní dostupnost Boskovic a přilehlého regionu. Dále by mělo dojít k modernizaci a elektrifikaci tratě č. 340 v úseku Blažovice – Veselí n. M., tratě č. 244 v úseku Střelice – Moravský Krumlov a Ivančice, tratě č. 251 v úseku Tišnov – Nedvědice a dokončení revitalizace trati č. 246 v Břeclav – Znojmo.

Dlouhodobým problémem je nedostatečná kapacita brněnského hlavního nádraží, které by mělo být v následujících letech přesunuto jižně od stávající polohy na území stávající železniční stanice Brno dolní nádraží. Tématem v oblasti železniční dopravy je také vybudování severojižního kolejového diametru, který by měl zlepšit stávající dopravní situaci v Brně. Prioritou Jihomoravského kraje je také modernizace vlakových jednotek obsluhujících regionální tratě a zvýšení komfortu pro cestující.

Kartogram 11 Železniční síť v Jihomoravském kraji²⁰

Zdroj: Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Následující tabulka shrnuje základní vývojové statistiky Jihomoravského kraje v oblasti železniční přepravy. Z uvedených hodnot je patrné, že mezi roky 2013 až 2018 vzrůstal počet osob příjezdících do Jihomoravského kraje a vyjezdících z Jihomoravského kraje po železnici. Naopak sestupný trend lze identifikovat u poklesu počtu osob přepravených po železnici v rámci kraje. Obdobný trend poklesu je patrný u většiny krajů ČR. Z pohledu nákladní dopravy vzrůstal od roku 2013 v rámci kraje objem dovezeného nákladu z jiných krajů nebo vyvezeného nákladu do jiných krajů po železnici. Obdobně vzrostl i objem nákladu přepraveného pouze v rámci kraje.

Tabulka 26 Vývoj železniční dopravy v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018

Železniční doprava	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Osobní doprava (v tis. osob)						
Výjezdy cestujících po železnici do ostatních krajů	3 173	3 175	3 174	3 305	3 441	3 974

²⁰ Čísla trati vychází z návrhu jízdního řádu pro rok 2020.

Železniční doprava	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Osobní doprava (v tis. osob)						
Příjezdy cestujících po železnici z ostatních krajů	3 125	3 162	3 178	3 278	3 493	3 985
Přeprava cestujících po železnici v rámci kraje	22 512	21 877	22 865	22 670	22 239	21 352
Nákladní doprava (v tis. tun)						
Vývoz věcí po železnici do ostatních krajů	479	642	665	587	614	745
Dovoz věcí po železnici z ostatních krajů	502	580	738	577	583	572
Přeprava věcí po železnici v rámci kraje	28	92	513	125	133	185

Zdroj: Ročenka dopravy (2019)

Shrnutí:

- Ve sledovaných letech vzrůstal význam železniční dopravy, a to zejména v mezikrajské dopravě. Mezi lety 2013 až 2018 došlo k přírůstku počtu cestujících v mezikrajské dopravě po železnici. Objem přepravených osob uvnitř Jihomoravského kraje naopak spíše klesá. Ve sledovaných letech se zvýšil objem vývozu a dovozu nákladů po železnici mezi Jihomoravským krajem a ostatními kraji.

4.6.3 Letiště

Leteckou dopravu v území Jihomoravského zajišťuje zejména Mezinárodní letiště Brno-Tuřany. Letiště je v majetku Jihomoravského kraje a je provozováno akciovou společností LETIŠTĚ Brno. Prostřednictvím pravidelných linek nízkonákladových leteckých společností je v průběhu celého roku umožněno cestovat z Brna na letiště Berlín-Schönefeld, Londýn – Stansted a Milano/Bergamo. Kromě pravidelných linek je brněnské letiště využíváno pro charterové lety do letovisek, a to zejména v průběhu letních měsíců. Více než polovinu odbavených cestujících představují pasažéři charterových letů, kdy v roce 2018 dosáhl jejich podíl 72 % ze všech odbavených cestujících.

Od roku 2013 do roku 2017 vzrůstal počet pohybu letadel na brněnském letišti. Mezi lety 2017 a 2018 poklesl počet pohybů letadel o cca 3 tis. Ve sledovaném období však vzrůstal počet odbavených cestujících a naproti tomu poklesl objem přepraveného nákladu. I přes rostoucí tendenci počtu odbavených cestujících, čelí brněnské letiště vysoké konkurenci v podobě bratislavského, pražského a obzvláště vídeňského letiště, které nabízí násobně více možností leteckých spojení po celém světě.

Tabulka 27 Vývoj pohybů letadel, počtu odbavených cestujících a přepraveného nákladu na Mezinárodním letišti Brno-Tuřany v období let 2013 až 2018

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pohyby letadel	27 803	32 216	38 264	40 073	44 294	41 172

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet odbavených cestujících	463 023	486 134	466 046	417 725	470 285	500 727
z toho pravidelné linky	217 621	199 315	195 739	204 685	200 092	141 267
z toho charterové linky	245 402	286 819	270 307	231 040	270 193	359 460
Přepravený náklad (v tis. t)	4,078	4,530	4,613	4,150	3,893	3,750

Zdroj: Brno Airport (2019)

Kromě mezinárodního letiště Brno jsou v Jihomoravském kraji evidovány Úřadem pro civilní letectví (dále také „ÚCL“) další čtyři letiště, a to Brno-Medlánky, Břeclav, Kyjov a Vyškov. ÚCL eviduje také letiště Znojmo, jehož provoz je neveřejný. Tato letiště jsou evidována jako veřejná vnitrostátní letiště, a jsou provozovány zejména za účelem sportovního létání.

Shrnutí:

- Letecké spojení Brna s významnými evropskými metropolemi má význam pro rozvoj ekonomiky kraje a cestovního ruchu. Významný podíl cestujících charterovými lety oproti počtu pasažérů pravidelných linek. V budoucnu by měl Jihomoravský kraj podporovat snahu o další expanzi pravidelných letů brněnského letiště.

4.6.4 Cyklistická doprava

Za účelem rozvoje podmínek pro cyklistickou dopravu se řídí Jihomoravský kraj zpracovanou *Koncepcí rozvoje cyklistiky v Jihomoravském kraji pro období 2016–2023* (dále také „Koncepce cyklistiky“).²¹ Stanovenými prioritami Koncepce cyklistiky jsou následující:

- Priorita 1. Cyklistická doprava jako nedílná součást dopravního systému;
- Priorita 2. Cykloturistika a terénní cyklistika jako nedílná součást rekreace a cestovního ruchu;
- Priorita 3. Koordinace a organizace cyklistiky.

Ke každé prioritě byly stanoveny dílčí cíle a opatření za účelem naplnění stanovených priorit. V současnou chvíli má cyklistická doprava významný dopad zejména, co by součástí cestovního ruchu a turistiky. Územím kraje jsou vedeny úseky evropské sítě cyklotras:

- Úsek cyklotrasy EuroVelo 4 Trasa střední Evropou (Central Europe Route) prochází územím kraje ze Zlínského kraje přes Veselí nad Moravou, Strážnici, Kyjovsko, Ždánický les, Židlochovice, Brno, Tišnov a dále cyklotrasa vede do Kraje Vysočina. V území kraje je tento úsek přibližně 210 km dlouhý.
- Úsek cyklotrasy EuroVelo 9 Balt – Jadran (Baltic – Adriatic) prochází územím kraje z Olomouckého kraje skrze severní část Vojenského újezdu Březina dále přes Adamov, Brno,

²¹ Koncepce rozvoje cyklistiky v Jihomoravském kraji pro období 2016–2023. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=262489&TypeID=2&origin=mobile>

Židlochovice, Mikulov, Lednicko-valtický areál a dále cyklotrasa směřuje do Rakouska. Úsek je v území kraje asi 218 km dlouhý.

- Úsek cyklotrasy EuroVelo 13 Stezka železné opony (Iron Curtain Trail) prochází česko-rakouským pomezím ve směru z Jihočeského kraje přes Podýjí, Znojensko, Mikulov, Lednicko-valtický areál a dále cyklotrasa pokračuje do Rakouska. Celková délka na území kraje je asi 136 km.

Územím kraje prochází i dva úseky Greenways. Jedná se o Greenway Krakov-Morava-Vídeň prostupující krajem v úseku Moravský kras, Brno, Židlochovice, Novomlýnské nádrže, Mikulov, Lednicko-valtický areál, Břeclav a dále do Rakouska. Druhým úsekem je Greenway Praha – Vídeň, která v úseku kraje prostupuje česko-rakouským pomezím v úseku Vranov nad Dyjí, Znojmo, Hrušovany nad Jevišovkou.

Dále Koncepce cyklistiky zmiňuje cyklotrasy významné z pohledu českých a zahraničních návštěvníků. Mezi tyto cyklotrasy patří následující:

Cyklotrasa Brno – Vídeň (nazývaná též jako Jantarová stezka) značená ve směru z Brna přes Židlochovice, Pasohlávky, Jevišovku a dále cyklotrasa pokračuje na území Rakouska. Na území kraje je tato cyklotrasa dlouhá asi 96 km.

Cyklotrasa Moravská stezka na území kraje směřuje z Břeclavi přes Lanžhot, Mikulčice, Hodonín, Veselí nad Moravou a dále do území Zlínského kraje. Celkem je značený úsek v území kraje dlouhý asi 93 km.

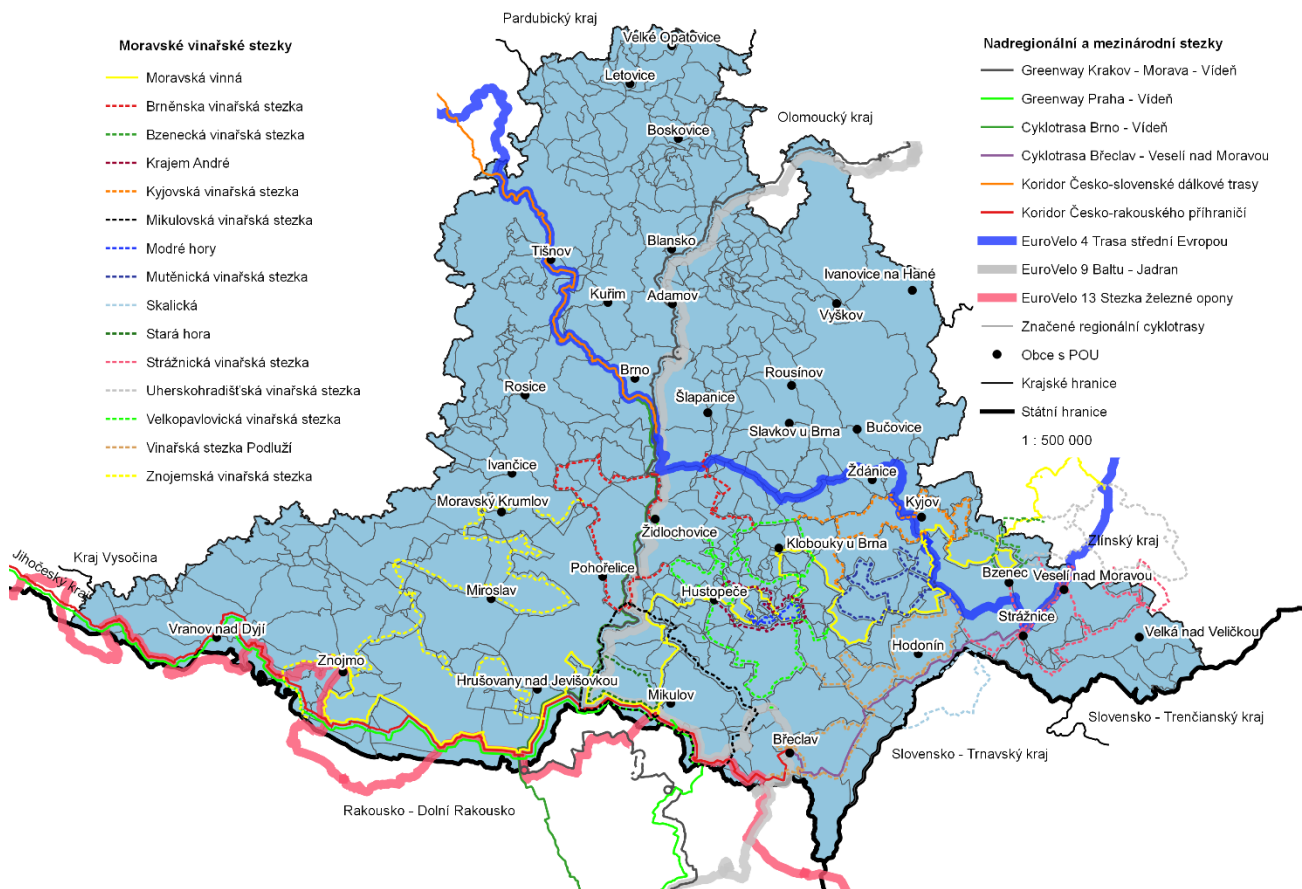
Beskydsko-karpatská magistrála propojuje Moravskoslezské Beskydy a Bílé Karpaty. Značený úsek cyklostezky v území kraje je asi 41 km.

Svitavská stezka vede ve z Brna přes Blansko, Letovice a dále územím Pardubického kraje do Svitav. Úsek stezky v území Jihomoravského kraje je dlouhý přibližně 34 km.

Moravská vinná stezka propojuje všechny vinařské podoblasti v kraji. Stezka vede z centra Znojenské vinařské podoblasti přes Mikulovsko, Hustopečsko, Hodonínsko, Kyjovsko a dále do Uherského Hradiště. Celý úsek Moravské vinařské stezky na území kraje měří přibližně 330 km.

Na regionální úrovni jsou nejvýznamnější úseky vinařských stezek, které dohromady utváří 900 km dlouhou síť Moravských vinařských stezek. Jednotlivé stezky jsou pojmenovány a propojují nejvýznamnější turistické cíle původních vinařských oblastí. Stezky tak nabízí možnost výběru z jednodenních i vícedenních výletů za poznáním folklóru, vína, gastronomie a památek, které v současnosti stojí za popularitou a vysokou návštěvností Jihomoravského kraje.

Kartogram 12 Síť cyklotras v Jihomoravském kraji

Zdroj: Waymarked Trails; Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Shrnutí:

- Územím kraje prochází úseky evropských cyklotras. Cyklotrasy patří mezi základní podporu cestovního ruchu ve venkovských oblastech kraje a jejich význam je stěžejní ve spojení s výrobou vína a gastroturistikou v rámci kraje;
- Vedení kraje by se mělo zaměřit na podporu cyklostezek oddělených od běžné silniční dopravy.

4.6.5 Vodní cesty

Jedinou vodní cestou na území Jihomoravského kraje je 52 km dlouhý Baťův kanál spojující Rohatec s Veselím nad Moravou a dále s Otrokovicemi ve Zlínském kraji. Vodní cesta vede uměle vyhloubenými kanály, a v některých částech také korytem řeky Moravy. Splavnost umožňuje 13 plavebních komor. Po celé délce kanálu je vybudováno 8 přístavů a 16 přístavišť. Baťův kanál je významný zejména z pohledu rozvoje místního cestovního ruchu v oblasti Hodonínska, přestože původní záměr kanálu bylo využití pro nákladní dopravu. Místní význam má také vodní doprava na Novomlýnských nádržích, Brněnské a Vranovské přehradě.

Územím kraje je veden úsek zamýšleného průplavu propojujícího Dunaj s Odrou. Tento průplav by měl kopírovat tok Moravy. V plánovaném území platí stavební uzávěra, která limituje rozvoj stávajícího území. Realizace stavby průplavu však není v současnosti stanovena.

Shrnutí:

- Vodní doprava má pouze význam z pohledu cestovního ruchu v lokálním měřítku, a to pouze v oblasti Bařova kanálu, Novomlýnských nádrží, Vranovské a Brněnské přehrad.

4.6.6 Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje

Jihomoravský kraj zajišťuje dopravní obslužnost ve svém území dle zákona č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících. Na základě znění tohoto zákona je dopravní obslužnost definována jako zabezpečení dopravy po všechny dny v týdnu, především do škol a školských zařízení, k orgánům veřejné moci, do zaměstnání, do zdravotnických zařízení poskytujících základní zdravotní péči a k uspokojení kulturních, rekreačních a společenských potřeb, včetně dopravy zpět, přispívající k trvale udržitelnému rozvoji územního obvodu. V závazku veřejné služby k zajištění dopravní obslužnosti Jihomoravského kraje osobní dopravou je zařazeno 324 linek hromadné veřejné dopravy, jež jsou součástí IDS JMK. IDS JMK je systémem vzájemně provázaných linek s jednotným tarifem, přepravními podmínkami a pravidelnými intervaly mezi spoji. K 1. 1. 2019 byl IDS JMK tvořen celkem 324 linkami obsluhujícími 3 348 zastávek v 735 obcích rozdělených do 161 tarifních zón. IDS JMK propojuje všechny obce Jihomoravského kraje a dalších 41 obcí z okolních krajů a 16 obcí ležících v sousedních zemích (9 obcí z Rakouska a 7 obcí ze Slovenska). IDS JMK je řízen akciovou společností KORDIS JMK, kterou společně založil Jihomoravský kraj se statutárním městem Brnem.²²

V rámci kraje je provozována městská hromadná doprava (dále také „MHD“) celkem v 9 městech. Největší sítí systémů MHD obsluhuje na území Brna Dopravní podnik města Brna. Síť je tvořena 11 linkami tramvají, 13 linkami trolejbusů a 47 linkami autobusů. Ve zbylých městech kraje se systémy MHD sestávají pouze z autobusových linek. Sítě MHD jsou obsluhovány 9 linkami v Břeclavi, 7 linkami ve Znojmě a po 4 linkách v Blansku, Hodoníně a Vyškově. Tři linky tvoří systém MHD v Kyjově a po 1 lince v Adamově a Bystřici nad Pernštejnem.

V tabulce níže jsou uvedeny základní statistiky vývoje dopravy Jihomoravského kraje z hlediska objemů přepravených osob ve veřejné autobusové dopravě a městské hromadné dopravě v letech 2013 a 2018. Zvýšil se počet osob přepravených osob IDS JMK a to 6 mil. osob ročně. Významný podíl na celkovém počtu přepravených osob v rámci IDS JMK má Dopravní podnik města Brna, který ročně přepraví 80 % všech osob přepravených v rámci IDS JMK.

Je patrné, že počet přepravených osob veřejnou autobusovou dopravou se v rámci sledovaného období snížil k roku 2018 o 2,6 %. Ve sledovaných letech vzrostl celkový počet osob přepravených dopravními prostředky městské hromadné dopravy. Nejvíce osob bylo přepraveno tramvajemi.

²² KORDIS JMK, a.s. Dostupné z: <https://www.idsjmk.cz/default.aspx>.

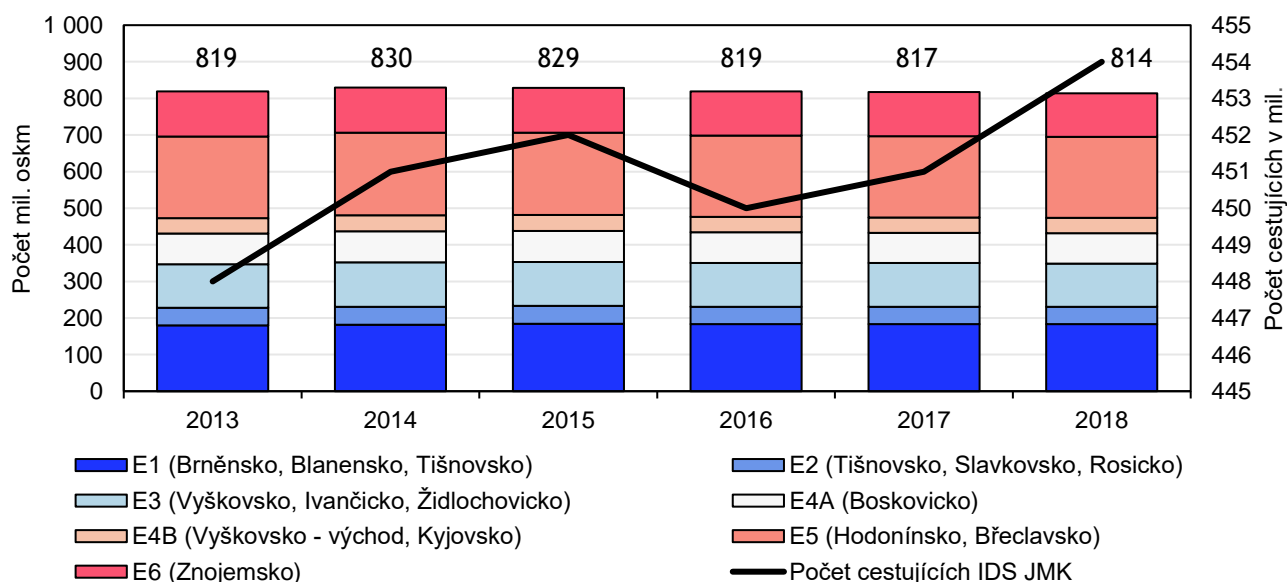
Tabulka 28 Rozsah dopravní obslužnosti veřejnou dopravou v Jihomoravském kraji

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
IDS JMK (mil. osob)	448	451	452	450	451	454
z toho Dopravní podnik města Brna (mil. osob)	351	354	355	355	356	361
Přeprava cestujících veřejnou autobusovou dopravou (mil. osob)	70 381	69 937	68 640	68 608	66 609	68 555
Přeprava cestujících městskou hromadnou dopravou (mil. osob)	357	359	359	359	368	365
z toho tramvaje (mil. osob)	194	195	194	194	200	192
z toho trolejbusy (mil. osob)	44	44	45	47	46	46
z toho autobusy (mil. osob)	119	120	120	119	122	127

Zdroj: Ročenka dopravy (2019); DATA.BRNO (2019); KORDIS JMK (2019)

V rámci IDS JMK je v pracovní dny vypraveno téměř 20 tis. spojů s celoročním dopravním výkonem více než 814 mil. osobokilometrů v roce 2018. Nejvyššího dopravního výkonu bylo dosaženo v roce 2015 a od té doby dochází k postupnému poklesu dopravního výkonu. Nejvyšší podíly na dopravním výkonu dosahují oblasti Hodonínska a Břeclavska (asi 27 %) a Brněnska, Blanenska a Tišnovska (asi 22 %). I přes klesající celkový dopravní výkon se zvyšuje počet cestujících, kdy v roce 2018 bylo dosaženo maxima a to 454 milionů cestujících v rámci IDS JMK.

Graf 12 Vývoj počtu cestujících Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje v letech 2013 až 2018

Zdroj: IDS JMK (2019)

Následující tabulka zobrazuje přímá dopravní spojení mezi okresními městy kraje prostředky veřejné hromadné dopravy. Brno jako jediné město je propojené se všemi okresními městy kraje. Z tabulky

je dále zřejmé, že spojení mezi okresními městy je nejčastěji řešeno prostřednictvím vlakových spojů. Pouze dopravní relace z Brna do Znojma je dostupná pouze prostřednictvím autobusů. U zbylých spojení okresních měst představují autobusy pouze doplňkový mód k vlakovým spojům. Nejméně propojenými okresními městy se zbylými městy kraje jsou Hodonín, Vyškov a Znojmo.

Tabulka 29 Spojení okresních měst Jihomoravského kraje

Okresy	Blansko	Brno	Břeclav	Hodonín	Vyškov	Znojmo
Blansko		Vlak	Vlak		Kombinace	
Brno	Vlak		Vlak	Kombinace	Kombinace	Autobus
Břeclav	Vlak	Vlak		Kombinace		Vlak
Hodonín		Kombinace	Kombinace			
Vyškov	Kombinace	Kombinace				
Znojmo		Autobus	Vlak			

Zdroj: IDOS (2019)

Standardy veřejné dopravy

Tato část představuje standardy veřejné dopravy IDS JMK, které zajišťují kvalitu a dostupnost regionální dopravy. Standardy dopravní obslužnosti místních částí jsou v kompetenci jednotlivých měst a obcí.

1. Standard jednotné kvality dopravní obslužnosti

Na celém území kraje je zajištěna stejná kvalita dopravní obslužnosti formou uplatňování standardu minimální frekvence spojů.

2. Standard dostupnosti vybraných zařízení veřejnou dopravou

Všechna zařízení dostupná chůzí do 3 km.

3. Standard dostupnosti veřejné osobní dopravy

Zastávka veřejné dopravy vzdálena maximálně 2 km.

4. Standard minimální frekvence spojů do obce

V pracovní den 6 párů spojů do obce a 3 páry spojů mimo pracovní den.

5. Standard kvality přestupu

Maximálně doba chůze 10 minut na přestup a čekání na spoj.

Dále jsou v rámci IDS JMK stanoveny vyšší standardy četnosti spojů v regionální autobusové dopravě v podobě vyšší četnosti spojů odvozených na základě přepravních proudů v konkrétních úsecích:²³

I. Kategorie – přepravní proud je vyšší než 250 cestujících za celý pracovní den v jednom směru

Interval spojů by neměl být větší než cca 120 minut v průběhu pracovního dne.

II. Kategorie – přepravní proud je vyšší než 500 cestujících za celý pracovní den v jednom směru

Interval by neměl být větší než cca 60 minut v průběhu pracovního dne a 120 minut v sobotu a v neděli.

Dále jsou v rámci IDS JMK stanoveny vyšší standardy železniční dopravy v podobě vyšší četnosti spojů odvozených na základě přepravních proudů v konkrétních úsecích:²⁴

III. Kategorie – přepravní proud je vyšší než 250 cestujících za celý pracovní den v jednom směru

Interval spojů by neměl být větší než cca 60 minut v přepravní špičce a 120 minut v přepravním sedle.

IV. Kategorie – přepravní proud je vyšší než 500 cestujících za celý pracovní den v jednom směru

Interval by neměl být větší cca 30 minut v přepravní špičce a 60 minut v přepravním sedle.

V. Kategorie – přepravní proud je vyšší než 3 000 cestujících za celý pracovní den v jednom směru

Interval by neměl být větší než cca 15 minut v přepravní špičce a 30 minut v přepravním sedle.

Rozvojové plány IDS JMK

Tato část shrnuje oblasti, kterým se v následujících letech bude soustředit KORDIS při rozvoji IDS JMK:

- Rozvoj elektronického odbavování cestujících.
- Podpora obcí při výstavbě a modernizaci P+R a sjednocení informačních systémů P+R do jednoho centrálního prvku.
- Aktivní účast v projektech MaaS („Mobility as a Service“ – „Mobilita jako služba“) – propojení různých dopravních módů do jednoho dopravního systému.
- Obnova a rozvoj elektronických informačních systémů pro cestující a pro řízení provozu (SMART řešení).

²³ Plán dopravní obslužnosti Jihomoravského kraje pro období let 2017 – 202, KORDIS JMK, Odbor rozvoje dopravy Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=325457&TypeID=2>

²⁴ Plán dopravní obslužnosti Jihomoravského kraje pro období let 2017 – 202, KORDIS JMK, Odbor rozvoje dopravy Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=325457&TypeID=2>

- Rozvoj kontaktních center IDS JMK.
- Podpora mikroprojektů obcí směřující k obnově autobusových zastávek, čekáren a mobiliáře.
- Podpora oblíbených udržitelných druhů dopravy u dětí a mládeže formou prezentačních a komunikačních aktivit ve školách i na kulturních akcích.
- Podpora dojíždějí pracujících ze znevýhodněných regionů a z regionů s nižší hustotou obyvatelstva.
- Podpora turistiky a přeshraniční dopravy, rozvoj dostupnosti kulturních a historických památek.
- Podpora dostupnosti IDS JMK pro handicapované.

Shrnutí:

- I přes nízkou cenu pohonných hmot, cenovou dostupnost automobilů, růst mezd a zvyšující se životní úroveň se daří udržovat počet cestujících v rámci IDS JMK.
- Pro zvýšení dopravního výkonu a pokračující rostoucí trend počtu přepravených cestujících je stěžejní, aby docházelo k soustavnému zlepšování stávajícího stavu. Zejména by mělo vedení kraje podporovat snahy IDS JMK o propojení různých dopravních módů, rozvoj P+R a podporu dostupné veřejné dopravy pro všechny obyvatele kraje.
- Nízká propojenost největších měst v rámci kraje, která je způsobena zejména geografickou polohou Hodonína, Vyškova a Znojma.

4.7 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

Cílem této kapitoly je představení stavu v oblasti technické infrastruktury v rámci správního území Jihomoravského kraje a jeho jednotlivých částí.

4.7.1 Vodohospodářství

Tato podkapitola obsahuje popis stavu vodohospodářství v Jihomoravském kraji. Následující tabulka představuje mezikrajské srovnání, ze kterého je patrné, že Jihomoravský kraj je z hlediska podílu obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů nad celorepublikovým podílem. V Jihomoravském kraji bylo v roce 2018 zásobováno pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu více než 1,126 mil. obyvatel. V procentuálním vyjádření využívá více než 95 % obyvatel kraje vodu zásobovanou prostřednictvím vodovodu. Významným faktorem vysokého podílu je převážně rovinný reliéf území kraje.

Jihomoravský kraj je dle celkového objemu vyrobené vody určené k veřejné potřebě na čtvrtém místě v rámci ČR. Dle objemu vyrobené vody určené k veřejné potřebě na obyvatele kraje je však počet 54 m³ na obyvatele nižší než celorepublikový průměr. Jihomoravský kraj a jeho obyvatelstvo je však závislé na zdrojích podzemní vody, jejíž podíl na vodě vyrobené k veřejné potřebě je druhý nejvyšší v ČR. Z tohoto pohledu je významné, aby docházelo v území kraje k odpovědnému zacházení

vůči zdrojům podzemní vody vzhledem k závislosti na těchto zdrojích při výrobě vody pro veřejnou potřebu. Jihomoravský kraj je krajem s nejnižším podílem ztrát z vyrobené vody určené k veřejné spotřebě. Nízké hodnoty tohoto podílu reflektují stávající stav vodovodní sítě a také opatření zamezující plýtvání s vodou.

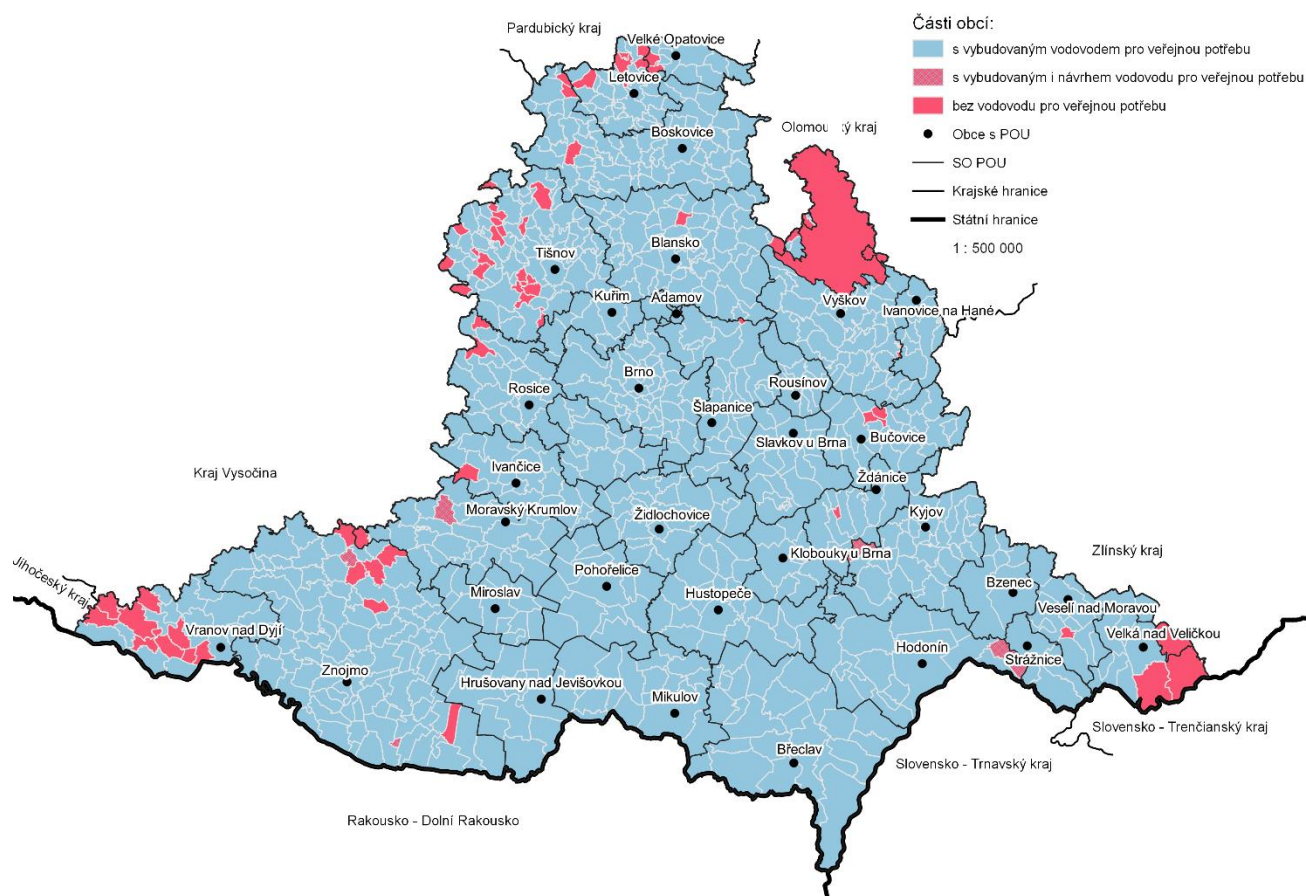
Tabulka 30 Mezikrajské srovnání vodo hospodářství v roce 2018

Kraj	Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů (%)	Voda vyrobená určená k veřejné potřebě (tis.m ³)	Voda vyrobená určená k veřejné potřebě na obyvatele kraje (m ³ na obyv.)	Podíl podzemní vody na vodě vyrobené k veřejné potřebě (%)	Podíl ztrát z vody vyrobené určené k veřejné potřebě (%)
ČR	94,7	601 524	56	49,0	15,8
Hl. m. Praha	100,0	97 425	74	17,7	13,7
Středočeský kraj	86,4	65 890	48	65,4	15,4
Jihočeský kraj	90,2	32 563	51	34,8	17,5
Plzeňský kraj	86,3	31 429	54	36,8	17,5
Karlovarský kraj	100,0	17 600	60	31,1	14,2
Ústecký kraj	97,7	51 979	63	44,1	23,5
Liberecký kraj	92,4	25 695	58	61,7	21,4
Královéhradecký kraj	95,2	31 496	57	84,2	21,3
Pardubický kraj	97,4	28 002	54	78,3	15,8
Kraj Vysočina	95,8	26 253	52	51,3	15,0
Jihomoravský kraj	95,1	64 042	54	85,0	10,3
Olomoucký kraj	92,8	31 154	49	90,9	14,1
Zlínský kraj	97,2	29 632	51	55,0	16,7
Moravskoslezský kraj	99,9	68 365	57	20,0	13,2

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující kartogram znázorňuje části obcí Jihomoravského kraje, které jsou napojené a zásobované vodou z vodovodní sítě. Z kartogramu je patrné, že nejvíce obcí nenapojených na vodovod se nachází v okrajových oblastech kraje. Zejména se jedná o místní části obcí v oblasti Vranovska, severního Znojemska, Tišovska, a Letovicka.

Kartogram 13 Současný stav vodovodní sítě v Jihomoravském kraji

Zdroj: Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Jihomoravského kraje; Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Ve sledovaném období let 2013 až 2018 vzrostl počet obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů, a to v souvislosti s postupným připojováním dalších obcí k vodovodnímu systému. Podíl obyvatel zásobovaných vodou však ve sledovaných letech kolísal. Celková délka vodovodní sítě se rozšířila o 274 km na 7 879 km. S rozšiřující sítí vodovodů se navýšil také počet úpraven vody o 18 zařízení a počet vodovodních přípojek o 10 618 přípojek na počet 272 788 přípojek v roce 2018. Rozšíření vodovodní sítě odpovídá také nárůstu objemu vyrobené vody pro veřejnou potřebu o 2 123 m³ vody. Ve sledovaných letech poklesl podíl domácností na spotřebě vody pro veřejnou potřebu. Tento pokles odpovídá rostoucí tendenci ekonomiky kraje a zvýšení objemu vody spotřebované podniky. Současně se ve sledovaném období zvýšila spotřeba vody na jednoho obyvatele kraje z 91,2 litrů na 92,9 litrů za den. Rostoucí spotřeba vody a postupující klimatické změny přináší do budoucnosti výzvy pro oblast vodohospodářství.

Po celou sledovanou dobu byly podzemní zdroje vody stěžejními při výrobě vody pro veřejnou potřebu. Ve sledovaném období došlo k poklesu objemu nefakturované vody o přibližně 200 tis. m³. Většinu nefakturované vody tvoří ztráty v potrubní síti, které se podílí na celkovém objemu nefakturované vody téměř 85 %. Ve sledovaném období došlo k poklesu díky investicím do vodovodní sítě ke snížení ztráty vodovodním potrubím asi o 2 %. Zbýlých 15 % nefakturované vody

připadá například na vodu využitou k hašení a dalšímu využití, za které její uživatel není povinen hradit poplatky.

Vzhledem k rostoucímu objemu vyrobené vody vzrůstaly také výše vodného, která se v rozmezí let 2013 až 2018 zvýšila o 375,8 mil. Kč. Vzhledem k rozšíření vodovodní sítě a rostoucím cenám se zvýšila také cena za vyrobený m³ k veřejné potřebě, a to přibližně o 5 Kč.

Tabulka 31 Vybrané ukazatele o vodovodní síti v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů	1 115 052	1 135 411	1 118 904	1 114 578	1 123 472	1 126 858
Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů (v %)	95,4	97,0	95,3	94,7	95,8	95,1
Délka vodovodní sítě (v km)	7 605	7 866	7 855	7 839	7 839	7 879
Počet vodovodních přípojek	262 170	271 527	265 558	265 753	272 788	272 788
Kapacita vodojemů (v m ³)	471 436	475 777	479 728	483 341	488 786	488 786
Kapacita zdrojů podzemní vody (v l za s)	3 318	3 576	3 768	3 550	3 755	3 755
Počet úpraven vody	121	139	149	128	139	139
Specifická spotřeba vody (v l na obyv. za den)	91,2	91,5	92,4	92,9	92,9	92,9
Voda vyrobená celkem (v tis. m ³)	61 191	62 063	63 259	62 451	64 160	64 160
<i>z toho ze zdrojů podzemní vody (v %)</i>	<i>88,4</i>	<i>87,9</i>	<i>87,9</i>	<i>87,8</i>	<i>85,0</i>	<i>85,0</i>
Voda vyrobená určená pro veřejnou potřebu (v tis. m ³)	61 191	62 063	63 259	62 220	63 642	64 042
Voda fakturovaná pitná celkem (v tis. m ³)	53 266	54 335	54 386	54 697	55 281	56 255
<i>z toho pro domácnosti (v %)</i>	<i>69,7</i>	<i>69,8</i>	<i>69,4</i>	<i>69,3</i>	<i>68,9</i>	<i>67,9</i>
Voda nefakturovaná celkem (v tis. m ³)	7 902	7 944	8 571	7 523	7 786	7 786
<i>z toho ztráty vody v trubicí síti (v %)</i>	<i>87,1</i>	<i>85,7</i>	<i>86,7</i>	<i>84,8</i>	<i>84,8</i>	<i>84,8</i>
Vodné celkem (v tis. Kč)	1 566 112	1 670 927	1 768 386	1 830 758	1 858 818	1 941 933
Vodné na vyrobený m ³ vody (v Kč)	25,6	26,9	28,0	29,3	29,0	30,3

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Informace o plánovaných investicích a o rozvoji v oblasti vodohospodářství obsahuje *Plán rozvoje vodovodů a kanalizací Jihomoravského kraje*²⁵ a stávající situaci zásobování pitnou vodou v území kraje popisuje sborník *Voda pro Jihomoravský kraj*²⁶.

Na dodávání pitné vody se v území kraje podílí 5 vodárenských společností. Mezi tyto společnosti patří Brněnské vodárny a kanalizace, a.s. (dále také „BVAK“), Vodárenská akciová společnost, a. s. rozdělená do 4 územních divizí (Boskovice, Brno-venkov, Třebíč a Znojmo), Vodovody a kanalizace Hodonín, a. s., Vodovody a kanalizace Břeclav, a. s., Vodovody a kanalizace Vyškov, a. s.

Mezi hlavní zdroje pitné vody na území kraje patří soustava Březovských vodovodů (I. BV a II. BV) a Vířského oblastního vodovodu. Pro Březovské vodovody jsou zdroje podzemní vody u Březové nad Svitavou v Pardubickém kraji a je jimi zásobována Brněnská metropolitní oblast. V roce 2018 se celkem Březovské vodovody podílely na celkovém podílu 87,2 % vyrobené pitné vody soustavy BVAK. Vířský oblastní vodovod odvádí povrchovou vodu Vodního díla Víř pro soustavu BVAK a v roce 2018 byl zdrojnicí pro 12,7 % vyrobené pitné vody v této soustavě. Kapacity soustavy jsou dostačující v současnosti pro obsluhovaný region a mají značnou rezervu pro budoucí rozvoj území. K nejvýznamnějšímu zdroji v oblasti okresu Brno-venkov patří zdroj jímacího území (dále také „JÚ“) podzemní vody Moravské Bránice, jež je zdrojem pro skupinový vodovod Ivančice – Rosice.

Území okresu Blansko je zásobováno pitnou vodou prostřednictvím 14 skupinových a 70 samostatných vodovodů. Obce v území jsou částečně zásobeny Březovskými vodovody. Nejvýznamnějšími zdrojnicemi v území jsou zdroje podzemní vody JÚ Velké Opatovice, JÚ Lažany, JÚ Spešov a JÚ Rájec-Jestřebí. Zásobárnami povrchové vody je vodárenská nádrž Boskovice. JÚ Velké Opatovice je zdrojem pitné vody pro skupinový vodovod Dražanská vrchovina, který zásobuje také území Olomouckého kraje, a to území okresu Prostějov.

Na zásobování pitnou vodou se na území okresu Břeclav nejvíce podílí skupinové vodovody Hustopeče (podzemní voda z JÚ Nová Ves, JÚ Vranovice, JÚ Iváň), Velké Pavlovice (JÚ Zaječí), Mikulov (JÚ Lednice), Břeclav (JÚ Kančí obora) a Pohořelice (JÚ Cvrčovice).

Území okresu Hodonín je zásobováno pitnou vodou celkem pěti vzájemně propojenými skupinovými vodovody, a to Hodonín, Koryčany-Kyjov-Klobouky, Veselí-Strážnice, Podluží a Bzenec-Kyjov-Hodonín. Celkem se na zásobování vodou těchto vodovodů podílí tři zdroje. Podzemními zdrojnicemi vody jsou JÚ Bzenec a JÚ Moravská Nová Ves. Povrchovou vodou zásobuje vodárenská nádrž Koryčany. JÚ Bzenec je největším zdrojem vody v kraji a v současnosti hrozí jeho narušení v souvislosti s plánovanou těžbou štěrkopísků na pomezí Jihomoravského a Zlínského kraje.

Na zásobování pitnou vodou v území okresu Vyškov se podílí skupinové vodovody Vyškov, Pustiměř-Ivanovice, Hodějnice-Heršpice-Nížkovice-Kobeřice, Dražovice-Letonice, Ježkovice-Ruprechtov-Podolí a Dětkovice-Švábenice, které nejsou vzájemně propojené. Významným zdrojem povrchové vody je vodárenská nádrž Opatovice. Významnými zdroji podzemní vody jsou JÚ Drnovice, JÚ Dědice, JÚ Manerov, JÚ Brankovice a JÚ Pustiměř.

²⁵ Voda pro Jihomoravský kraj, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://rskjmk.kr-jihomoravsky.cz/api/media/1259/P%C5%99%C3%ADloha+%C4%8D.+2+Sborn%C3%ADk+-+Voda+pro+JMK.pdf>

²⁶ A.1 Souhrnná zpráva, Název akce: Aktualizace Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací Jihomoravského kraje. Dostupné z: https://www.kr-jihomoravsky.cz/archiv/ozp/PRVK_JMK/A.1%20Souhrnna%20zprava/A1_Souhrnna_zprava.doc

Území okresu Znojmo je zásobováno pitnou vodou prostřednictvím 16 skupinových a 33 samostatných vodovodů. Většina je zásobována z lokálních zdrojů vody. Nejvýznamnějšími jsou skupinové vodovody Znojmo, Třebíč, Štítary a Jevišovice. Mezi stěžejní zdroje vody patří povrchová voda z nádrží Vranov a Znojmo. Voda z Vranova dále zásobuje vodovod Vranov-Moravské Budějovice-Dukovany, který je významným zdrojem pro území okresu Třebíč v Kraji Vysočina.

Shrnutí:

- Významná závislost na podzemních zdrojích vody. Kraj by měl přijímat opatření vedoucí k ochraně a udržení vydatnosti stávajících zdrojů podzemní vody. Kraj by měl věnovat podporu a úsilí ke zvýšení míry akumulace povrchové vody pro vodárenské účely jako nové vodní zdroje, a to z důvodu, že povrchová voda bude muset být schopná nahradit vydatnost zdrojů podzemní vody, které se v současné době výrazně snižují.
- I nadále by mělo docházet k investicím do rozvoje vodovodní sítě (zejména v oblasti Tišnovska, Vranovska a Horňácka) a udržení stávající úrovně vodovodní sítě, aby nedocházelo ke zvýšení podílů ztrát vody v potrubním systému. Přes snižování podílu ztrát vody v potrubí, je podíl ztrát na celkovém podílu nefakturované vody na úrovni 85 %.

4.7.2 Kanalizace

Cílem této podkapitoly je popis stavu kanalizace na území kraje. Tabulka níže představuje srovnání krajů v ČR. Z porovnání je patrné, že podíl domů napojených na kanalizaci v Jihomoravském kraji je vyšší než celková průměrná hodnota za ČR. Obdobně nadprůměrné hodnoty vykazuje hodnota podílu čištěných odpadních vod v Jihomoravském kraji. Dle podílů splaškové a průmyslově znečištěné vody vypouštěné do kanalizace je patrné, že Jihomoravský kraj patří mezi kraje, kde mezi největší znečišťovatele patří domácnosti. Důvodem nižší hodnoty v porovnání s hodnotou za celou ČR je absence velkých podniků z průmyslových oborů nadměrně využívajících vodu při svém provozu (například chemický, papírenský a těžební průmysl) a nebo významný zdroj výroby elektrické energie.

Tabulka 32 Mezikrajské srovnání kanalizační sítě v roce 2018

Kraj	Podíl domů napojených na kanalizaci (%)	Podíl čištěných odpadních vod (%)	Vypouštěné odpadní vody do kanalizace bez srážkových vod (tis. m ³)		
			Celkem	Podíl splaškové vody (%)	Podíl průmyslově znečištěné vody (%)
ČR	85,5	97,6	453 322	68	32
Hl. m. Praha	99,0	100,0	80 103	61	39
Středočeský kraj	74,4	99,6	49 328	71	29
Jihočeský kraj	87,0	96,2	27 673	65	35
Plzeňský kraj	86,3	95,7	29 140	58	42

Kraj	Podíl domů napojených na kanalizaci (%)	Podíl čištěných odpadních vod (%)	Vypouštěné odpadní vody do kanalizace bez srážkových vod (tis. m ³)		
			Celkem	Podíl splaškové vody (%)	Podíl průmyslově znečištěné vody (%)
Karlovarský kraj	100,0	99,9	13 415	64	36
Ústecký kraj	83,7	99,0	29 472	78	22
Liberecký kraj	69,6	98,5	14 280	71	29
Královéhradecký kraj	78,9	96,6	20 226	65	35
Pardubický kraj	74,6	99,0	17 774	63	37
Kraj Vysočina	87,6	90,1	18 473	79	21
Jihomoravský kraj	89,9	98,8	52 303	71	29
Olomoucký kraj	85,3	97,7	28 064	68	32
Zlínský kraj	97,2	92,5	26 273	72	28
Moravskoslezský kraj	83,1	95,8	46 800	71	29

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Od roku 2013 se zvýšil počet i podíl obyvatel Jihomoravského kraje bydlících v domech napojených na kanalizační síť, kdy v roce 2018 žilo 89,9 % obyvatel v domech napojených na kanalizaci. Nejvyšší hodnoty počtu obyvatel žijících v domech napojených na kanalizaci však dosáhl Jihomoravský kraj v roce 2014. Naprostou většinu kanalizační sítě, a to 97,7 %, představují kanalizace ústící do čističek odpadních vod (dále také „ČOV“).

Ve sledovaném období se výše objemu čištěných odpadních vod pohybovaly na hodnotách v rozmezí od 49 788 do 52 514 tis. m³ odpadních vod. Od roku 2013 se zvýšil podíl čištěných odpadních vod, a to o necelé 1 % na 98,8 % odpadních vod. Zvýšení podílu čištěných odpadních vod je zejména pozitivním efektem rozšíření sítí kanalizací od roku 2013, kdy došlo k rozšíření o 505 km. V souvislosti s rozšířením došlo i k navýšení počtu ČOV o 37 na celkový počet 247 ČOV. I přes zvyšující se počet ČOV klesá celková kapacita čistíren odpadních vod v kraji. Důvody spočívají například v usazování kalů v zařízeních ČOV nebo změně technologického postupu ČOV, jež následně snižuje jejich celkovou kapacitu.²⁷

²⁷ Informace Vodárenské akciové společnosti, a.s.

Tabulka 33 Vybrané ukazatele o kanalizační síti v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci	1 033 396	1 058 109	1 055 220	1 053 537	1 072 800	1 064 552
<i>z toho podíl kanalizací s koncovou ČOV (%)</i>	95,2	95,6	96,1	97,1	97,2	97,7
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci (%)	88,4	90,4	89,9	89,5	91,0	89,9
Čištěné odpadní vody bez srážkových vod (tis. m ³)	52 514	50 888	49 788	50 810	51 511	52 171
Podíl čištěných odpadních vod (%)	97,9	97,0	96,6	98,5	98,5	98,8
Délka kanalizační sítě (km)	5 090	5 289	5 420	5 495	5 652	5 595
Počet čistíren odpadních vod	210	219	230	240	245	247
Kapacita čistíren odpadních vod (m ³ /den)	330 603	335 353	333 672	335 444	329 779	329 565

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Shrnutí:

- Podíl obyvatel žijících v domech napojených na kanalizaci kolísá na úrovni 90 %. Dlouhodobě se však investice do kanalizačních sítí projevují zvýšeným podílem čištěných odpadních vod. Cílem kraje by mělo být čištění všech odpadních vod vyprodukovaných v rámci území kraje.
- Napomoci obcím nebo svazkům obcí při investicích do kanalizačních sítí v oblastech, kde doposud nejsou obce napojené na ČOV. Zejména se jedná o budování moderních oddílných kanalizací, jež by sváděly znečištěnou vodu do již vybudovaných centrálních ČOV. Případně v regionech, kde ČOV chybí, prioritně budovat centrální ČOV.
- K udržení stavu a kapacity ČOV je nutné, aby docházelo minimálně k udržování stávajícího stavu. Zejména se jedná o rekonstrukce a modernizace stávajících jednotných kanalizací (např. omezování odlehčování, retence srážkových vod, retence odpadních vod).

4.7.3 Energetika

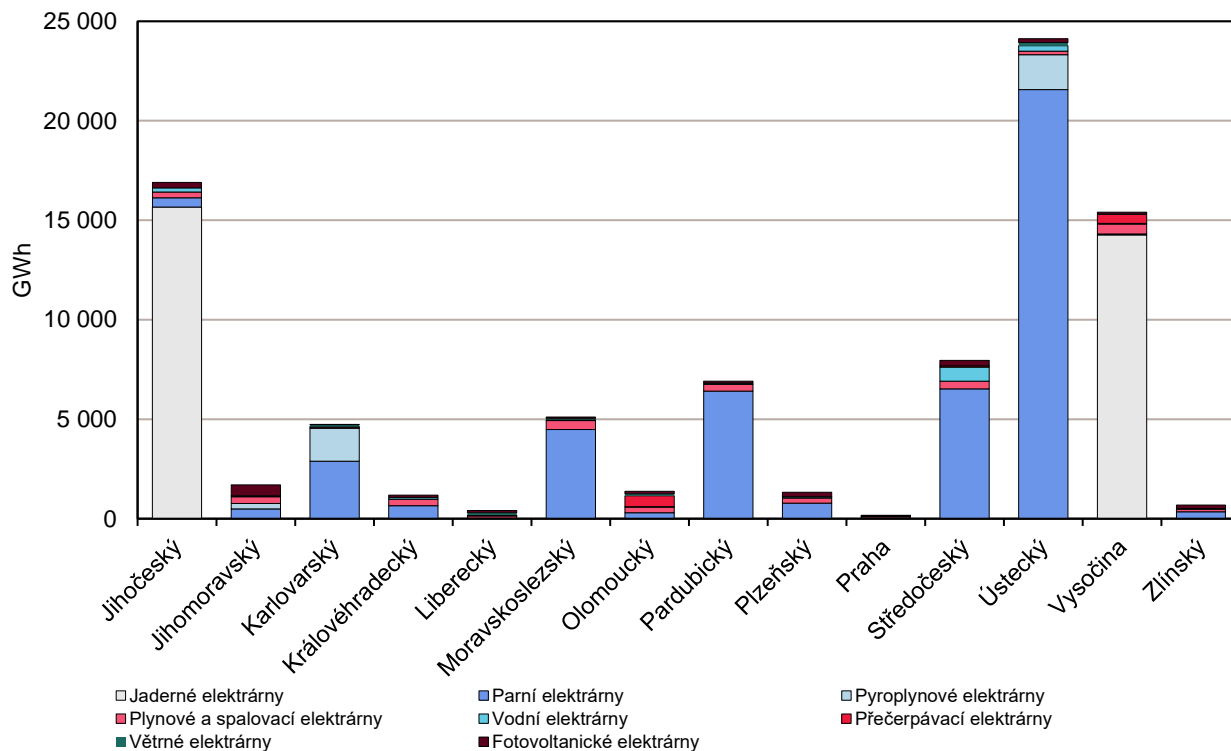
Tato podkapitola analyzuje stav a vývoj energetické infrastruktury se zaměřením na elektrizační, plynárenskou a teplotní soustavu.

Elektrizační soustava

Následující graf zobrazuje objem vyrobené elektrické energie v jednotlivých krajích dle využití technologie ve výrobních zdrojích elektrické energie v roce 2018. Z uvedených hodnot je zřejmé, že

Jihomoravský kraj patří dle objemu vyrobené elektřiny mezi kraje s nejnižším objemem vyrobené elektřiny v ČR. Důvodem je zejména absence velkého výrobního zdroje v území kraje.

Graf 13 Srovnání výroby elektřiny brutto v krajích dle využití technologie v roce 2018

Zdroj: Energetický regulační úřad (2019)

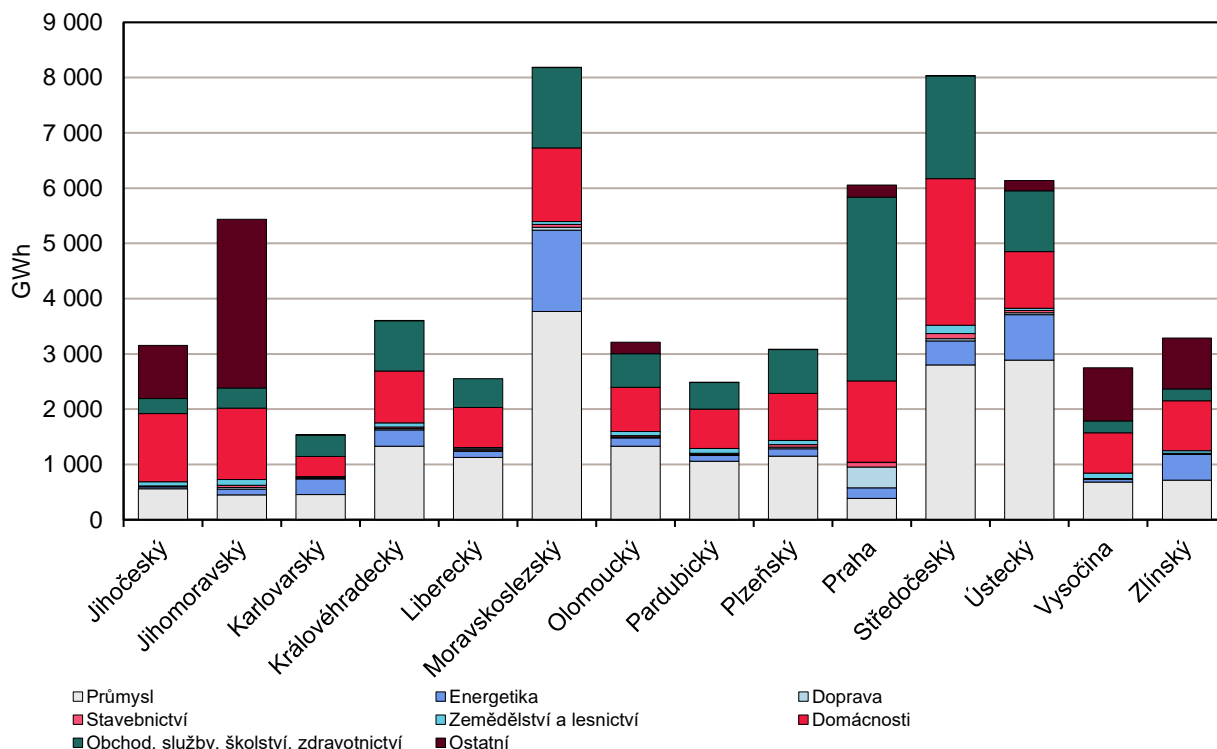
Celkem bylo v Jihomoravském kraji vyrobeno asi 1 693 GWh. Nejvíce elektrické energie bylo vyrobeno ve fotovoltaických elektrárnách (32 %), v parních elektrárnách (29 %), v plynových a spalovacích elektrárnách (20 %). Více než jedna třetina elektrické energie byla vyrobena z obnovitelných zdrojů elektrické energie.

Graf uvedený níže uvádí srovnání spotřeby elektrické energie v rámci krajů ČR, a to dle sektorů národního hospodářství v roce 2018. Jihomoravský kraj dle prezentovaných skutečností je z hlediska elektrické energie nesoběstačný.²⁸ Je patrné, že výroba elektřiny v rámci Jihomoravského kraje je výrazně nižší než jeho spotřeba v území kraje. Jihomoravský kraj je tedy závislý na elektrické energii vyrobené v jiných krajích.

V roce 2018 byla roční spotřeba kraje asi jež dosahovala úrovně přibližně 5 434 GWh. Největší část objemu elektrické energie je spotřebována kategorií ostatní (56 %), kategorie domácnosti (24 %), kategorie průmysl (8 %) a kategorie obchod, služby, školství a zdravotnictví (7 %).

²⁸ Výsledky o soběstačnosti kraje jsou položeny na základě dat Energetického regulačního úřadu, který uvádí výrobu elektrické energie brutto a spotřebu elektřiny netto.

Graf 14 Srovnání spotřeby elektřiny v krajích dle sektorů národního hospodářství v roce 2018

Zdroj: Energetický regulační úřad (2019)

Níže uvedená tabulka přináší základní údaje týkající se výkonu a spotřeby elektřiny v Jihomoravském kraji. Instalovaný výkon výrobních zdrojů elektrické energie v Jihomoravském kraji byl 898 GW v roce 2017. Od roku 2013 do roku 2017 se celkový instalovaný výkon snížil o 31 MW. Současně se snížil i podíl instalovaného výkonu v kraji na celkovém instalovaném výkonu v ČR, který byl 4,0 % v roce 2017. Naproti poklesu instalovaného výkonu se však zvýšila výroba elektrické energie v kraji, kdy se však podíl na celkovém objemu vyrobené elektřiny v ČR zvýšil pouze o 0,1 %.

Z pohledu spotřeby elektřiny v kraji není patrný vzestupný ani sestupný trend. Mezi lety 2013 až 2017 oscilovala výše spotřebované elektřiny v rozmezí 5 098 GWh do 5 398 GWh. Od roku 2013 vzrostla spotřeba elektrické energii v kraji, a to vyjádřena jako 1,3 % celkové spotřeby v ČR. Celková spotřeba elektřiny přepočtena na jednoho obyvatele kraje je nižší než hodnota za celou ČR, což souvisí s ekonomickou strukturou a s absencí oborů s vyšší spotřebou elektrické energie.

Tabulka 34 Základní údaje elektroenergetické soustavy v Jihomoravském kraji v letech 2013 a 2017

Parametr	2013	2014	2015	2016	2017
Instalovaný výkon elektrizační soustavy (GW)	0,929	0,961	0,914	0,899	0,898
Podíl na instalovaném výkonu ČR (%)	4,4	4,4	4,2	4,1	4,0
Výroba elektřiny brutto (GWh)	1 563,9	1 671,7	1 608,2	1 597,7	1 690,2

Parametr	2013	2014	2015	2016	2017
Podíl na vyrobené elektřině ČR (%)	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9
Spotřeba elektřiny netto (GWh)	5 397,6	5 124,8	5 098,3	5 214,5	5 337,8
Podíl na spotřebované elektřině ČR (%)	7,7	9,2	9,0	9,0	9,0
Spotřeba elektřiny na 1 obyvatele ČR (kWh)	-	1 342,3	1 364,4	1 402,9	1 436,6
Spotřeba elektřiny na 1 obyvatele Jihomoravského kraje (kWh)	1 077,0	1 050,2	1 066,6	1 087,5	1 110,8

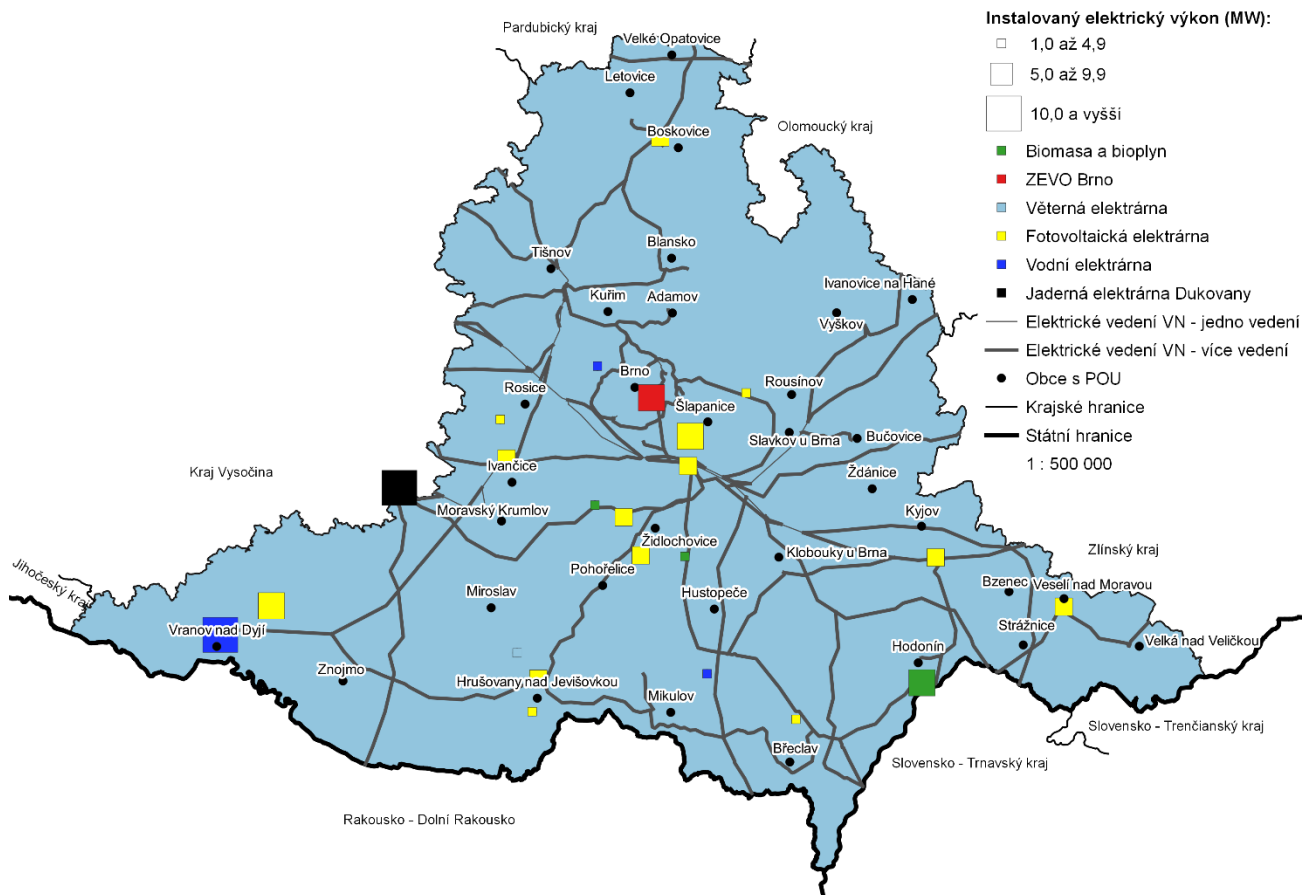
Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující kartogram zobrazuje prostorovou distribuci výrobních zdrojů elektrické energie v území kraje. Výrobní zdroje elektřiny s minimálním výkonem 1 MW, které jsou zobrazeny dle jejich instalovaného výkonu. Největším zdrojem elektrické energie co do objemu instalovaného výkonu je Elektrárna Hodonín s instalovaným elektrickým výkonem 105 MW. Tato tepelná elektrárna využívá teplo získané spalováním biomasy. Kromě elektřiny dodává elektrárna také teplo. Její instalovaný tepelný výkon je 250 MW. Zobrazené zdroje elektřiny představují asi jednu třetinu celkového instalovaného výkonu v kraji. Je tedy patrné, že výroba elektrické energie, je v Jihomoravském kraji závislá na menších zdrojích elektrické energie a dovozu z ostatních krajů. Druhým největším zdrojem elektrické energie je dle instalovaného elektrického výkonu zařízení pro energetické využití odpadu (dále také „ZEVO“) Brno. Elektrický instalovaný výkon je necelých 23 MW a tepelný výkon 92 MW. Zdrojem pro výrobu elektřiny a tepla v ZEVO je komunální odpad.

Páteří elektrizační soustavy vysokého napětí je vedení vysokého napětí (dále také „VN“). VN sestává z jednoho vedení a více vedením v daném směru. VN vedené jedním vedením má ve všech úsecích procházejících územím kraje přibližně 94 km. VN vedené více vedeními prostupujícím územím kraje je asi 1 092 km dlouhé. Správcem vedení elektrické energie je společnost E.ON distribuce.

Nedaleko krajské hranice v území Kraje Vysočina leží Jaderná elektrárna Dukovany. Tato elektrárna je jedním z nejvýznamnějších zdrojů elektrické energie a také významným zaměstnavatelem v blízkém regionu Moravskokrumlovská.

Kartogram 14 Nejvýznamnější zdroje elektrické energie v Jihomoravském kraji

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Shrnutí:

- Jihomoravský kraj je vzhledem k nesoběstačnosti v pohledu výroby a spotřeby elektrické energie závislý na dodávkách elektřiny z ostatních krajů ČR. Pro kraj představuje v budoucnu potenciál využití sluneční energie vzhledem k teplým a slunečným klimatickým podmínkám na vhodných plochách v rámci území kraje (např. střechy).

Plynárenská soustava

V území Jihomoravského kraje se nacházejí ložiska zemního plynu na Břeclavsku a Hodonínsku. Vzhledem k objemu spotřeby zemního plynu v kraji je význam plynu získaný z těchto ložisek zanedbatelný. Dovoz zemního plynu je zajištěn vysokotlakými plynovody provozovanými společností NET4GAS, s.r.o. Provozovatel přepravní soustavy analyzoval přiměřenost své výstupní kapacity do

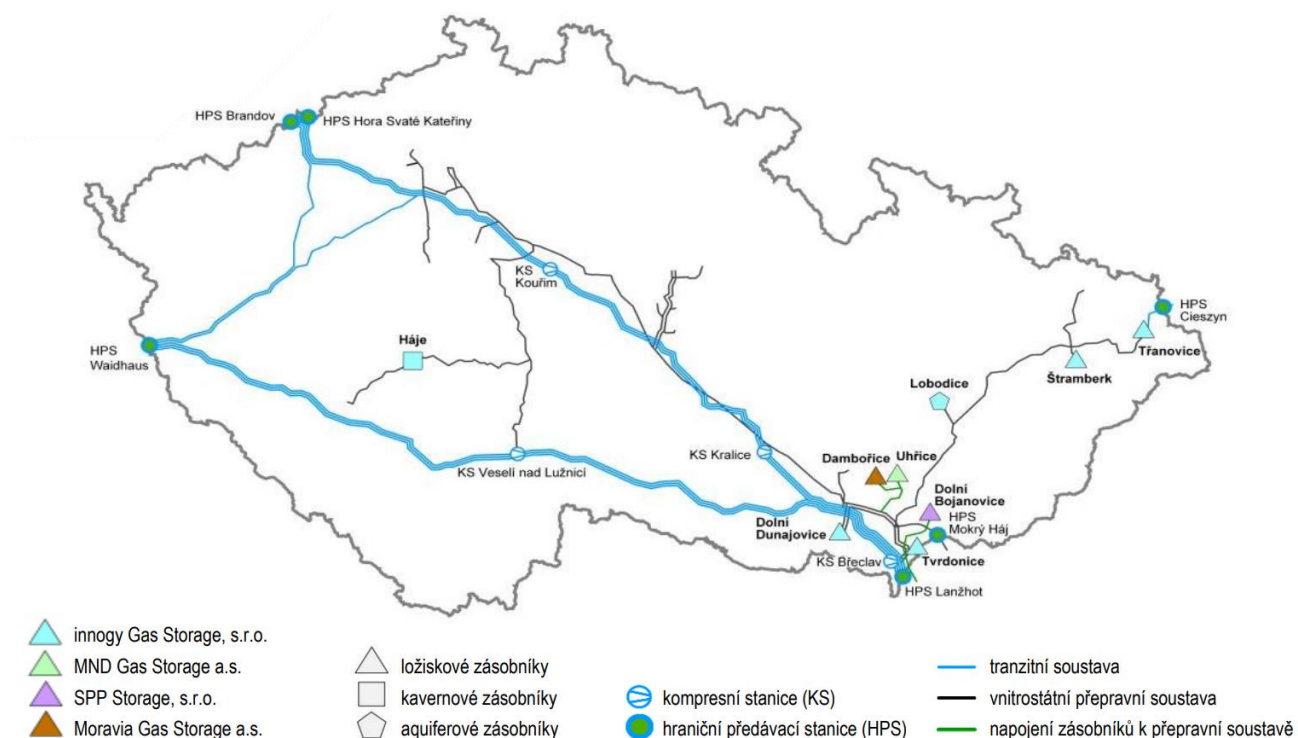
domácí zóny v rámci *Desetiletého plánu rozvoje přepravní soustavy v ČR 2018-2027*²⁹. Dle závěrů desetiletého plánu vyplývá, že technická výstupní kapacita přepravní soustavy pro území Jihomoravského dostatečně pokrývá předpokládaný vývoj maximální denní spotřeby, a proto není nutné zvyšovat přepravní kapacitu v kraji.

Provozovatelem distribuční soustavy na území Jihomoravské kraje je společnost RWE GasNet. Jihomoravský kraj se řadí mezi kraj s vysokým podílem plynofikace obcí. Jihomoravský kraj dosahuje druhý nejvyšší podíl plynofikovaných obcí s celkovým podílem 91 % z počtu obcí v kraji. Vysoký podíl plynofikovaných obcí odpovídá převážně rovinnatému povrchu území kraje.

Vysokotlaký plynovod Transgas vede ze Slovenska v blízkosti Lanžhota a dále se plynovod Transgas se rozvětjuje u Malešovic na jižní a severní větev. Jižní větev směřující skrze Kraj Vysočinu, Jihočeský kraj do Plzeňského kraje, z kterého dále plynovod vede do Německa. Severní větev plynovodu vede severozápadním směrem přes území Kraje Vysočina, Středočeský kraj a Ústecký kraj, kde dále vedení plynovodu pokračuje do Německa.

V Jihomoravském kraji se nachází několik zásobníků zemního plynu, které jsou strategicky významné na úrovni ČR. Jedná se o zásobníky plynu v Dambořicích, Dolních Bojanovicích, Dolních Dunajovicích, Tvrdonicích a Uhřicích, které jsou provozovány soukromými společnostmi.

Kartogram 15 Plynárenská přepravní soustava České republiky

Zdroj: *Roční zpráva o provozu plynárenské soustavy ČR za rok 2018, Energetický regulační úřad*

²⁹ Desetiletý plán rozvoje přepravní soustavy v České republice 2018 – 2027, Energetický regulační úřad, NET4GAS, 2018. Dostupné z: https://www.eru.cz/documents/10540/3951565/Upravene_zneni_Desetilet%C3%A9ho_pl%C3%A1nu_rozvoje_p%C5%99epavn%C3%A9D%20soustavy_v_%C4%8CR_2018-2027.pdf/177b1b82-339f-42f0-97fb-f19c5296bbf2

Shrnutí:

- Vysoký podíl plynofikovaných obcí v kraji významně snižuje emise znečišťujících látek do ovzduší ze spalování tuhých paliv.

Teplárenská soustava

Distribuce tepla je závislá na lokalizaci výrobních zdrojů elektrické energie a využívání odpadního tepla pro potřeby zásobování teplem spotřebitelů v jejich okolí. Největší síť zásobování tepla je rozvinuta v Brně, kde je využíváno teplo ze spalovny komunálního odpadu SAKO, a v Hodoníně, kde je zdrojem tepla Elektrárna Hodonín. Dalšími distributory tepla jsou Teplárny Brno. Potenciálním významným zdrojem tepla představuje odpadní teplo produkované Jadernou elektrárnou Dukovany, které by bylo možné využít. Vybudování teplovodu Dukovany-Brno již bylo součástí strategických projektových záměrů Jihomoravského kraje.

Dle Energetického regulačního úřadu byl v roce 2018 instalovaný výkon teplárenské soustavy 2 003 MWt, který odpovídá 4,7 % z celkového instalovaného výkonu ČR. Ve stejném roce výroba tepla brutto byla na úrovni 7 954 TJ, jež představují 4,9 % vyrobeného tepla v ČR. Při odečtení ztrát plynoucích z distribuce tepla dosáhly celkové dodávky tepla objemu 5 523 TJ, což představovalo 6,2 % podílů v ČR. Nejvýznamnějšími zdroji využívanými při výrobě tepla byl zemní plyn (69,4 %), komunální odpad (18,6 %) a biomasa (7,9 %).

Největšími spotřebiteli tepla podle sektorů národního hospodářství byly domácnosti (58,6 %), odvětví obchodu, služeb, školství a zdravotnictví (15,8 %), kategorie ostatní (15,8 %) a průmysl (9,1 %).

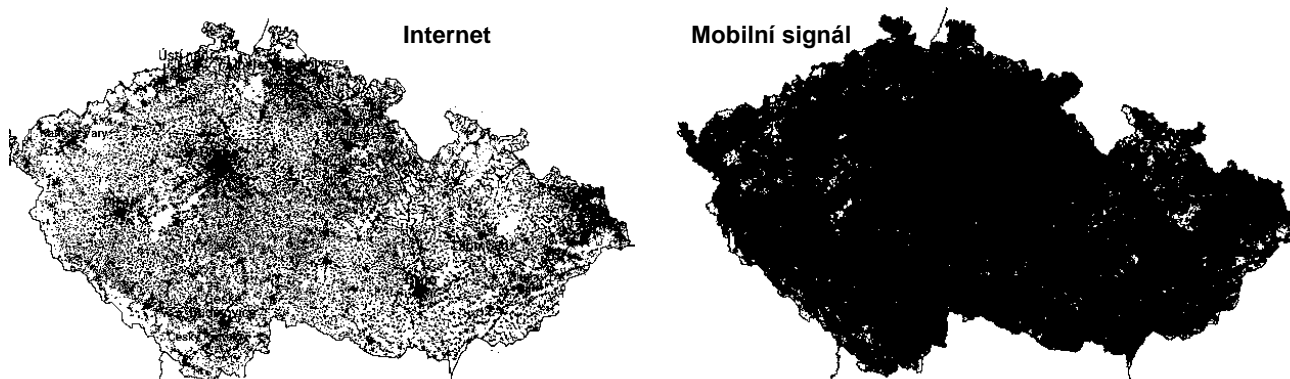
Shrnutí:

- Význam teplárenské soustavy pro dodávky tepla na území Jihomoravského kraje má lokální charakter, a to zejména v Brně a v Hodoníně.

4.7.4 Telematika

Tato podkapitola stručně charakterizuje Jihomoravský kraj z hlediska pokrytí území kraje telefonním signálem a internetovým připojením. Následující kartogram znázorňuje pokrytí ČR internetem a telefonním signálem. Je patrné, že území Jihomoravského kraje je téměř celé pokryto mobilním signálem. Dle údajů ČSÚ došlo od roku 2013 ke zvýšení podílů domácnosti v kraji připojených do sítě internetu o asi 7,6 % na 79,3 % připojených domácností v roce 2017.

Kartogram 16 Pokrytí České republiky internetem a mobilním signálem

Zdroj: Vlastní zpracování, Český telekomunikační úřadu (2019)

V následující tabulce je uvedeno pokrytí telefonním signálem v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje. Tabulka obsahuje údaje pokrytí území a počtu obyvatel jednotlivých okresů žijících v území pokrytém telefonním signálem zprostředkovaným největšími českými operátory. Z údajů je zřejmé, že téměř celé území a všichni obyvatelé kraje mají možnost využívat mobilní signál.

Tabulka 35 Pokrytí území okresů Jihomoravského kraje telefonním signálem v roce 2019

Okres	Území			Obyvatelstvo		
	O ₂	T-Mobile	Vodafone	O ₂	T-Mobile	Vodafone
ČR	95,1 %	95,2 %	93,2 %	99,6 %	99,6 %	99,4 %
Jihomoravský kraj	96,9 %	96,6 %	95,2 %	99,8 %	99,7 %	99,5 %
Blansko	96,6 %	96,5 %	94,6 %	99,3 %	99,3 %	98,6 %
Brno-město	98,6 %	98,4 %	98,8 %	100,0 %	99,9 %	100,0 %
Brno-venkov	96,7 %	96,6 %	93,9 %	99,6 %	99,6 %	98,9 %
Břeclav	99,0 %	98,8 %	97,6 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Hodonín	96,9 %	96,7 %	96,5 %	99,9 %	99,9 %	99,9 %
Vyškov	93,6 %	92,9 %	91,8 %	99,9 %	100,0 %	99,5 %
Znojmo	97,5 %	97,1 %	95,6 %	99,6 %	99,3 %	99,4 %

Zdroj: Český telekomunikační úřad (2019)

Shrnutí:

- Území kraje je dostatečně pokryto mobilním signálem. Z pohledu zvýšení bezpečnosti kraje by mělo i nadále docházet k pokrytí i neobydlených území kraje.

4.8 VEŘEJNÉ SLUŽBY A OBČANSKÁ VYBAVENOST

Předmětem této kapitoly jsou témata zdravotnictví (zdravotnická zařízení, IZS apod.), sociální služby, vzdělávání, bydlení, sport, kultura a veřejná správa v Jihomoravském kraji. V této kapitole bude věnován významný prostor základním oblastem klíčovým pro zajištění kvality života obyvatel na území Jihomoravského kraje.

4.8.1 Vzdělávání

Předmětem této podkapitoly je popis základních ukazatelů v oblasti vzdělávání. Cílem této části je představení struktury škol v Jihomoravském kraji a její vývoj v období mezi školními roky 2012/2013 až 2017/2018. Vzdělávání a vzdělanost obyvatel je jedním ze základních determinantů rozvoje regionu. Cílem každého regionu z pohledu dosažení vyšší konkurenceschopnosti by mělo být dosažení vyšší úrovně kvality vzdělávacích institucí a vytváření přidané hodnoty vyplývající ze zúročení znalostí vycházejících z vědy a výzkumu.

Předškolní vzdělávání probíhalo ve školním roce 2017/2018 v 667 mateřských školách (dále také „MŠ“). Zřizovateli MŠ jsou zejména obce, soukromí provozovatelé, církevní instituce nebo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále také „MŠMT“). Jihomoravský kraj zřizuje 16 MŠ. Jedná se zejména o MŠ zřízené v rámci příspěvkových organizací kraje, dětských léčebnách a praktických škol. Počet dětí v rámci věkové skupiny příslušné vzdělávání MŠ dosáhl svého dlouhodobého maxima ve školním roce 2015/2016. V tomto kontextu se lze domnívat, že snižování počtu dětí souvisí se současným demografickým vývojem a přechodem dětí z početné věkové generace s roky narozením v období let 2008 až 2012 do základních škol (dále také „ZŠ“).

V Jihomoravském kraji bylo zřizováno ve školním roce 2017/2018 celkem 482 ZŠ, z čehož 400 ZŠ bylo zřizováno obcemi. Jihomoravský kraj byl zřizovatelem u 28 ZŠ, které obdobně jako MŠ nespádají do kompetencí kraje. Ve všech ZŠ v Jihomoravském kraji plnilo povinnou školní docházku ve školním roce 2017/2018 celkem 101 540 žáků. V rozmezí let 2013 až 2017 došlo k nárůstu počtu žáků v souvislosti s nástupem početnějších ročníků let 2008 až 2012 do ZŠ. Celkem tento nárůst odpovídá zvýšení počtu žáků o 14 % oproti počtu žáků, kteří navštěvovali ZŠ ve školním roce 2012/2013.

Tabulka 36 Vývoj struktury škol v Jihomoravském kraji ve školních rocích 2012/13 až 2017/18

Mateřské a základní školy	Školní rok					
	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Mateřské školy	645	647	657	657	659	667
Počet tříd	1 696	1 725	1 775	1 793	1 799	1 811
Počet žáků	39 489	40 498	41 330	41 519	41 129	41 301
Počet učitelů	3 062	3 132	3 250	3 286	3 319	3 369
Základní školy	475	473	472	473	480	482

Mateřské a základní školy	Školní rok					
	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Počet tříd	4 564	4 614	4 709	4 825	4 964	5 096
Počet žáků	87 444	89 755	92 481	95 654	98 990	101 540
Počet učitelů	6 294	6 386	6 450	6 617	6 792	6 984

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Do kompetence Jihomoravského kraje v jeho území spadá středoškolské vzdělávání a střední školy (dále také „SŠ“). Jihomoravský kraj byl ve školním roce 2017/2018 zřizovatelem celkem 86 SŠ. Soukromé subjekty zřizovaly 26 SŠ, z nichž se naprostá většina nacházela v Brně. MŠMT zřizuje 4 SŠ, jež jsou zejména součástí výchovných ústavů³⁰ a jedna SŠ je součástí MŠ a ZŠ pro zdravotně znevýhodněné³¹. V období let 2013 až 2017 se snížil počet SŠ na 125 SŠ ve školním roce 2017/2018. Podobný sestupný trend je patrný u počtu žáků SŠ do roku 2017, jenž se snížil o 13 % oproti počtu žáků ZŠ z roku 2013.

Tabulka 37 Vývoj struktury středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol v Jihomoravském kraji ve školních rocích 2012/13 až 2017/18

Střední a vyšší odborné školy	Školní rok					
	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Střední školy	128	126	123	123	125	125
Počet tříd	2 301	2 213	2 139	2 111	2 074	2 069
Počet žáků	52 638	49 670	47 791	46 695	46 184	45 920
<i>z toho obory gymnázií</i>	<i>15 639</i>	<i>15 182</i>	<i>15 061</i>	<i>15 159</i>	<i>15 291</i>	<i>15 471</i>
<i>z toho obory odborného a učňovského vzdělávání</i>	<i>33 865</i>	<i>31 756</i>	<i>30 522</i>	<i>29 426</i>	<i>28 993</i>	<i>28 782</i>
<i>z toho obory nástavbového studia</i>	<i>3 134</i>	<i>2 732</i>	<i>2 208</i>	<i>2 110</i>	<i>1 900</i>	<i>1 667</i>
Počet učitelů	4 657	4 482	4 296	4 188	4 152	4 181
Konzervatoře	2	2	2	2	2	2
Počet žáků	495	481	487	493	489	499
Počet učitelů	139	142	139	137	139	144

³⁰ Výchovné ústavy v Olešnici na Moravě, v Moravském Krumlově a ve Višňově.

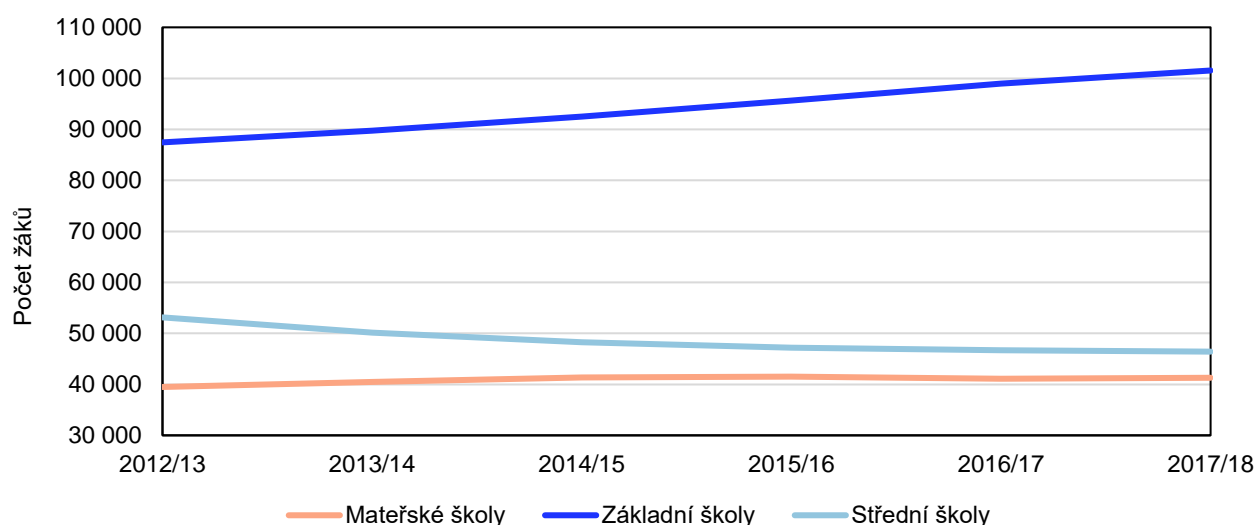
³¹ Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2.

Střední a vyšší odborné školy	Školní rok					
	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Vyšší odborné školy	12	10	10	10	10	10
Počet studentů	3 376	3 182	2 896	2 652	2 359	2 063
Počet učitelů	187	179	169	159	157	151

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující graf shrnuje vývoj počtu žáků dle jednotlivých vzdělávacích institucí od MŠ do SŠ. Je patrné, že z důvodu rostoucího počtu žáků ZŠ dojde ve střednědobém horizontu k opětovnému nárůstu počtu žáků SŠ. Z hlediska struktury žáků SŠ, nejvíce žáků ubylo u oborů nástavbového studia, jejichž počet se v rámci sledovaného období snížil o více než jednu polovinu. Počet žáků gymnázií se snížil pouze o 1 % a odborného vzdělání o 16 %. Tento trend je obdobný ve všech krajích ČR, kdy jsou z pohledu žáků perspektivnější obory ukončené maturitou na úkor řemesel a odborného vzdělání.

Graf 15 Vývoj počtu dětí a žáků v rámci škol v Jihomoravském kraji ve školních rocích 2012/13 až 2017/18³²

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující tabulka představuje úspěšnost žáků středních škol při maturitní zkoušce z didaktického testu z českého jazyka, z didaktického testu z anglického jazyka a z matematiky. Ze srovnání je zřejmé, že žáci středních škol v kraji dosáhli vyššího průměrného percentilu a procentuální úspěšnosti než je průměr za dané předměty v rámci celé ČR.

³² Do počtu žáků středních škol jsou započítáni také žáci konzervatoří.

Tabulka 38 Srovnání výsledků státních maturit ve školním roce 2018/2019

Území	Český jazyk		Anglický jazyk		Matematika	
	Úspěšnost	Průměrný percentil	Úspěšnost	Průměrný percentil	Úspěšnost	Průměrný percentil
ČR	89,8 %	50,1 %	96,5 %	50,2 %	84,6 %	50,1 %
Hl. m. Praha	92,1 %	53,9 %	97,5 %	55,8 %	90,5 %	58,4 %
Jihočeský kraj	90,0 %	50,7 %	96,3 %	49,5 %	82,5 %	47,7 %
Jihomoravský kraj	90,1 %	51,3 %	96,8 %	50,8 %	84,1 %	51,1 %
Karlovarský kraj	90,2 %	48,5 %	95,7 %	51,3 %	84,2 %	51,6 %
Kraj Vysočina	90,4 %	51,8 %	96,2 %	48,0 %	87,4 %	51,3 %
Královéhradecký kraj	89,8 %	50,5 %	96,6 %	48,9 %	81,9 %	49,7 %
Liberecký kraj	88,5 %	48,3 %	96,8 %	49,8 %	79,2 %	45,8 %
Moravskoslezský kraj	89,8 %	48,5 %	96,5 %	50,2 %	86,6 %	49,2 %
Olomoucký kraj	90,2 %	50,4 %	96,7 %	48,0 %	84,0 %	47,9 %
Pardubický kraj	91,1 %	50,3 %	97,0 %	48,1 %	81,4 %	45,9 %
Plzeňský kraj	90,1 %	49,5 %	96,6 %	48,9 %	87,2 %	53,2 %
Středočeský kraj	87,0 %	47,1 %	95,4 %	47,9 %	81,1 %	46,4 %
Ústecký kraj	84,9 %	44,0 %	94,8 %	45,6 %	79,7 %	44,7 %
Zlínský kraj	91,4 %	52,2 %	97,0 %	51,4 %	84,9 %	48,4 %

Zdroj: Cermat (2019)

Vysokoškolské vzdělání je možné v Jihomoravském kraji získat při studiu na 11 vysokých školách (dále také „VŠ“) z nichž je 6 veřejných a 6 soukromých. Všechny VŠ sídlí v Brně a pouze jedna soukromá VŠ působí ve Znojmě. Celkem mohou studenti získat vzdělání na 27 fakultách, jež nabízejí vzdělání ze všech oborových zaměření. Brno tak představuje jedno z center vysokoškolského vzdělávání v ČR. Nejvýznamnější a největší VŠ v kraji je Masarykova univerzita, kterou navštěvovalo v roce 2018 necelých 31 tis. studentů. Mezi další velké VŠ patří Vysoké učení technické, Mendelova univerzita, Univerzita obrany a Veterinární a farmaceutická univerzita. Mimo krajské centrum působí pouze Zahradnická fakulta Mendelovy univerzity, která sídlí v Lednici.

Od roku 2013 do roku 2018 se snížil počet VŠ, kdy současně svoji činnost ukončily 3 soukromé VŠ. V roce 2018 vzrostl počet studentů VŠ na 63,9 tis. studentů z nichž více než jednu pětinu tvoří studenti ze zahraničí. Většinu zahraničních studentů představují studenti ze Slovenska. Z uvedených statistik

je patrné, že počet vysokoškolských studentů významně klesá. V rozmezí let 2013 až 2018 poklesl počet studentů téměř o jednu pětinu. Tento pokles lze přičíst nástupu populačně slabších ročníků do věku studentů VŠ a také změně financování VŠ, kdy se ustupuje od financování kvantity a platby na studenta ke kvalitě vzdělávání a platbě na základě ukazatelů vzdělávání.

Tabulka 39 Vysoké školy v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018

Struktura vysokých škol	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vysoké školy	14	14	13	11	11	11
z toho veřejné vysoké školy	6	6	6	6	6	6
z toho soukromé vysoké školy	8	8	7	6	6	6
Počet vysokoškolských studentů	78 655	71 391	70 873	66 895	63 589	61 076 ³³
z toho se státním občanstvím ČR	66 466	59 439	57 821	53 388	50 402	50 075
z toho studenti ze zahraničí	12 189	11 952	13 052	13 507	13 187	13 853

Zdroj: Český statistický úřad (2019), Výroční zprávy vysokých škol (2019), DATA.BRNO (2019)

Shrnutí:

- V Jihomoravském kraji dojde ke zvýšení počtu žáků SŠ v horizontu 5 let, kdy do středoškolského věku dospěje početná generace dětí narozených v rozmezí let 2008 až 2012. Jihomoravský kraj by měl zajistit, aby SŠ disponovaly dostatečnou kapacitou a současně, aby oborová nabídka korespondovala s ekonomickou strukturou v kraji a poptávkou na trhu práce.
- Brno je jedno z hlavních center vysokoškolského vzdělávání v ČR. Přítomnost významných VŠ v kraji zvyšuje podmínky pro dosažení konkurenceschopnosti celého Jihomoravského kraje. Díky úrovni a nabídce VŠ a také i poloze Jihomoravského kraje přitahuje také řadu studentů ze zahraničí, zejména ze Slovenska.

4.8.2 Sociální oblast

Tato podkapitola se zabývá sociální oblastí na území kraje. Mezi jednotlivá témata, kterým byla věnována pozornost patří sociální péče, rodinná politika, seniorská politika, sociálně-právní ochrana dětí a sociálně vyloučené lokality.

Sociální péče

Jihomoravský kraj je v souladu se zněním zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, v sociální oblasti v přenesené působnosti státní správy, zodpovědný za poskytování sociálních služeb ve svém

³³ Počet vysokoškolských studentů za rok 2018 vychází ze zveřejněných výročních zpráv za rok 2018 veřejných vysokých škol. V uvedeném počtu studentů chybí počet studentů Soukromé vysoké školy ekonomické Znojmo.

území. Sociálními službami se rozumí činnosti poskytované registrovanými poskytovateli sociálních služeb na základě oprávnění. Mezi cílové skupiny sociálních služeb patří zejména senioři, lidé se zdravotním postižením a rodiny s dětmi.

Cílem sociálních služeb je zachování co nejvyšší kvality a důstojnosti života lidí. Mezi základní činnosti poskytované sociálními službami patří pomoc při zvládnutí základních životních potřeb, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Dle údajů *Registru poskytovatelů sociálních služeb*³⁴, jsou v roce 2019 v Jihomoravském kraji poskytovány všechny druhy sociálních služeb definované zákonem o sociálních službách. Následující tabulka obsahuje soupis poskytovaných sociálních služeb a počet poskytovatelů dle druhů sociálních služeb.

Tabulka 40 Počet registrovaných poskytovatelů sociálních služeb dle druhu sociální služeb v Jihomoravském kraji v roce 2019

Sociální služba	Počet	Sociální služba	Počet
Azylové domy	21	Osobní asistence	20
Centra denních služeb	11	Pečovatelská služba	57
Denní stacionáře	25	Podpora samostatného bydlení	1
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	19	Průvodcovské a předčitatelské služby	2
Domovy pro seniory	47	Raná péče	7
Domovy se zvláštním režimem	40	Služby následné péče	7
Domy na půl cesty	2	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	20
Chráněné bydlení	26	Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	13
Intervenční centra	1	Sociálně terapeutické dílny	11
Kontaktní centra	8	Sociální rehabilitace	23
Krizová pomoc	4	Telefonická krizová pomoc	3
Nízkoprahová denní centra	5	Terapeutické komunity	2
Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	19	Terénní programy	13

³⁴ Registr poskytovatelů sociálních služeb, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Dostupné z: http://registr.mpsv.cz/socreq/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1566201253120_9

Sociální služba	Počet	Sociální služba	Počet
Noclehárny	7	Tísňová péče	2
Odborné sociální poradenství	58	Tlumočnické služby	7
Odlehčovací služby	27	Týdenní stacionáře	7

Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb (2019)

Jihomoravský kraj se v oblasti sociální oblasti a služeb řídí, v souladu se zněním zákona o sociálních službách, zpracovaným *Střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb Jihomoravského kraje na období 2018–2020*³⁵ (dále také „SPRSS“). Pro každý rok platnosti SPRSS je Odborem sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje zpracováván *Akční plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji*³⁶ (dále také „AP“), který je prováděcím dokumentem obsahující stanovené priority pro cílové skupiny osob.

AP obsahuje shrnutí výsledků analýzy finančních dopadů, navržených cílů a opatření v daném roce platnosti SPRSS, které se zabírají nákladovostí jednotlivých druhů sociálních služeb, analýzu struktury zdrojů financování sociálních služeb včetně výhledu na období platnosti SPRSS a předpokládanou výši celkových nákladů na jednotlivé druhy sociálních služeb. Aktuální AP obsahuje *Základní síť poskytovatelů sociálních služeb v Jihomoravském kraji pro rok 2019*³⁷ (dále také „ZSPSS“), která byla zavedena z důvodu požadavku zařazení sociálních služeb do krajské sítě sociálních služeb. V roce 2019 čítá ZSPSS po aktualizaci a provedených změnách celkem 429 sociálních služeb poskytovaných na území Jihomoravského kraje. Dle údajů ČSÚ uvedených v následující tabulce představují domovy pro seniory nejvíce pobytových zařízení sociálních služeb. V rozmezí let 2013 až 2018 došlo nejvýrazněji ke změně kapacity domovů pro seniory, kdy se snížil počet lůžek o přibližně 300 lůžek. Naopak vzrostla kapacita lůžek domovů se zvláštním režimem o téměř 800 lůžek.

Tabulka 41 Základní údaje za vybraná pobytová zařízení sociálních služeb v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018

Kapacity pobytových zařízení sociálních služeb	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Domovy pro seniory	47	48	48	47	47	47
- lůžka	3 072	3 028	2 946	2 879	2 740	2 732
Domovy se zvláštním režimem	34	35	37	39	40	40

³⁵ Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Jihomoravského kraje na období 2018–2020, Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Jihomoravský kraj. Dostupné z: https://socialnisluzby-jmk.kr-jihomoravsky.cz/Uploads/6145-7-Strednedoby+plan+rozvoje_2018-2020pdf.aspx

³⁶ Akční plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji pro rok 2019, Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Jihomoravský kraj. Dostupné z: https://socialnisluzby-jmk.kr-jihomoravsky.cz/Uploads/6845-7-JMK_Akcni+plan+2019_finalpdf.aspx

³⁷ Příloha č. 1 Přehled služeb zařazených do Akčního plánu rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji pro rok 2019, Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje, Jihomoravský kraj. Dostupné z: https://socialnisluzby-jmk.kr-jihomoravsky.cz/Uploads/6845-7-JMK_Akcni+plan+2019_finalpdf.aspx

Kapacity pobytových zařízení sociálních služeb	2013	2014	2015	2016	2017	2018
- lůžka	2 469	2 816	2 938	3 136	3 282	3 262
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	18	19	19	19	18	19
- lůžka	1 295	1 262	1 239	1 166	1 142	1 137
Azylové domy	22	23	23	22	24	24
- lůžka	725	816	878	804	825	795
Chráněné bydlení	12	13	19	21	25	25
- lůžka	167	180	254	293	322	341
Týdenní stacionáře	6	6	8	8	8	7
- lůžka	137	138	159	159	159	144

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Ve sledovaném období let 2013 až 2017 se nejvýrazněji snížil počet neuspokojených žádostí o poskytnutí sociální služby v rámci domovů pro seniory. Následující tabulka má pouze ilustrativní charakter vzhledem k faktu, že osoby žádající o poskytnutí sociální služby nejsou omezeni v počtu podaných přihlášek. Je však patrné, že pro cílové skupiny sociálních služeb je nejvíce žádaná sociální služba domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem.

Tabulka 42 Počty neuspokojených žádostí o poskytnutí sociální služby v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2017

Neuspokojené žádosti o poskytnutí sociální služby v zařízeních	2013	2014	2015	2016	2017
Domovy pro seniory	11 573	12 666	11 965	12 556	7 228
Domovy se zvláštním režimem	4 478	5 059	4 670	5 219	4 171
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	316	379	347	323	265
Azylové domy	266	373	314	305	283
Chráněné bydlení	157	127	308	290	313

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující tabulka obsahuje informace z evidence oddělení sociálních služeb odboru sociálních věcí Krajského úřadu Jihomoravského kraje platné k 18. 11. 2019. Tabulka obsahuje informace o podaných žádostích žadatelů a záznamech o čekatelích na sociální službu. Žadatelé představují osoby, které podaly žádost o poskytnutí sociální služby. Čekatelům byla na základě realizovaného sociálního šetření zjištěna nepříznivá sociální situace a potřeba sociální služby a v současnosti čekají na

uvolnění kapacity poskytovatelů sociálních služeb. Celkem více než 3 800 čekatelů se v současnosti nedostávají potřebné sociální služby.

Tabulka 43 Počty žadatelů a čekatelů na sociální služby v Jihomoravském kraji v roce 2019

Území	Druh služby	Počet žádostí a záznamů	Počet žadatelů a čekatelů	Počet duplicitních žadatelů a čekatelů
Žadatelé	Domovy pro seniory	161	136	25
	Domovy se zvláštním režimem	3 036	2 542	494
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	2 015	1 671	344
Čekatelé	Domovy pro seniory	256	221	35
	Domovy se zvláštním režimem	1 809	1 575	234
	Domovy pro osoby se zdravotním postižením	1 739	1 482	257

Zdroj: Odbor sociálních věcí, oddělení sociálních služeb, Krajský úřad Jihomoravského kraje (2019)

V období let 2013 až 2017 vzrostl o více než jednu pětinu počet klientů sociálních služeb poskytovaných na území Jihomoravského kraje. Hlavním důvodem je demografické stárnutí obyvatelstva Jihomoravského kraje. V souladu s očekávaným růstem počtu obyvatel v nejstarších generacích bude muset Jihomoravský kraj, co by garant dostupnosti sociálních služeb ve svém území, přizpůsobit nabídku poskytovaných sociálních služeb. Z uvedených údajů lze pozorovat postupující proces deinstitucionalizace poskytování sociálních služeb, kdy ve sledovaném období vzrostl zejména počet klientů odlehčovací služby a osobní asistence, které patří do komunitních sociálních služeb³⁸.

Tabulka 44 Počet klientů sociálních služeb v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2017

Počet klientů vybraných sociálních služeb	2013	2014	2015	2016	2017
Pečovatelská služba	12 606	13 116	13 460	12 770	13 163
Odlehčovací služby	616	424	650	1 260	1 751
Osobní asistence	310	440	614	603	824
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	-	-	-	-	1 903
Tísňová péče	-	109	119	-	109
Centra denních služeb	849	823	812	966	555

³⁸ Mezi komunitní sociální služby patří denní stacionáře, odlehčovací služby, osobní asistence a tlumočnické služby.

Počet klientů vybraných sociálních služeb	2013	2014	2015	2016	2017
Denní stacionáře	595	658	599	614	684
Celkem	14 976	15 570	16 254	16 213	18 989

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

V období let 2013 až 2017 vzrostly výdaje na sociální služby poskytované v Jihomoravském kraji téměř dvojnásobně. S výjimkou sociální služby centrum denních služeb vzrostly výdaje na všechny sledované sociální služby. Nejvíce vzrůstaly podíly výdajů na sociální služby odlehčovací služby a osobní asistence. Tento trend je v souladu se směřováním státní politiky v oblasti sociálních služeb, kdy stanovená politika ČR směřuje k deinstitucionalizaci sociálních služeb, zvýšení nezávislosti osob a zajištění možnosti volby mezi pobytovou, ambulantní nebo terénní formou sociální služby. V budoucnu lze očekávat další zvyšování výdajů na komunitní sociální služby a sociální služby prevence a snižování výdajů na pobytové sociální služby³⁹. Současně lze očekávat zvýšení výdajů na poskytování sociálních služeb v souladu s postupujícím demografickým stárnutím obyvatelstva Jihomoravského kraje.

Tabulka 45 Výdaje na sociální služby v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2017

Výdaje na sociální službu (v tis. Kč)	2013	2014	2015	2016	2017
Pečovatelská služba	222 637	249 745	264 560	283 104	325 781
Odlehčovací služby	27 307	24 880	33 233	56 182	84 872
Osobní asistence	20 346	28 424	44 515	47 711	78 290
Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	-	-	-	-	24 289
Tísňová péče	-	3 427	3 130	-	3 272
Centra denních služeb	30 858	26 601	25 612	25 073	18 768
Denní stacionáře	82 890	97 867	90 313	100 768	89 771
Celkem	384 038	430 944	461 363	512 838	625 043

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

³⁹ Rozdělení sociálních služeb na jednotlivé kategorie je v souladu se Zhodnocením dotačních titulů MPSV na podporu sociálních služeb z pohledu deinstitucionalizace. Mezi pobytové sociální služby patří domovy pro osoby se zdravotním postižením, domovy se zvláštním režimem, domovy pro seniory. Mezi sociální služby prevence patří azylové domy, domy na půl cesty, krizová pomoc, nízkoprahové denní centrum, odborné sociální poradenství, raná péče, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociální rehabilitace, telefonická krizová pomoc, terapeutické komunity, terénní programy a tísňová péče.

Rodinná politika

Jihomoravský kraj se dlouhodobě věnuje rodinné politice⁴⁰. Role kraje v oblasti rodinné politiky vychází především ze skutečnosti, že má blíže k lidem a rodinám ve svém území, což umožňuje vhodněji reagovat na místně a regionálně specifické potřeby obyvatel. Z pohledu podpory rodiny se dlouhodobě Jihomoravský kraj řídí následujícími specifickými cíli:

- Cílem rodinné politiky je podpora autonomní rodiny, založené na stabilních, celoživotních vztazích. Její opatření se tedy nezaměřují v první řadě na podporu jednotlivých členů rodiny, ale na usnadnění výkonu funkcí, za něž nese odpovědnost rodina.
- Cílem rodinné politiky je podpora svobodné volby rodiny týkající se její velikosti, míry profesního zapojení rodičů, způsobu péče o děti a další závislé členy rodiny.
- Cílem rodinné politiky je předcházení krizovým situacím v životě fungující rodiny.
- Cílem rodinné politiky je tvorba pro-rodinného klimatu cestou spolupráce široké sítě společenských subjektů.

Mezi hlavní cíle realizovaných opatření rodinné politiky je podpora vzniku a zachování funkčních rodin, pro které je stěžejní zajištění kvality rodinného života a vhodných podmínek pro rodiny. Rodina je základní a nejvýznamnější jednotkou společnosti, která představuje jednu ze záruk udržitelného rozvoje společnosti na území kraje po stránce ekonomické, sociální, kulturní, výchovné a emocionální. Jihomoravský kraj se snaží rodinnou politikou snížit narušování základních vazeb v rámci rodin a také mezi jednotlivými generacemi.

Následující tabulka zobrazuje vývoj rozvodovosti a sňatečnosti v letech 2013 až 2018. Je patrné, že v ČR i v kraji od roku 2013 klesá rozvodovost, a naopak se zvyšuje sňatečnost obyvatel. V ČR i v kraji vzrůstá podíl dětí narozených mimo manželství. V Jihomoravském kraji podíl dětí narozených mimo manželství v roce 2018 dosáhl téměř 44 %.

Tabulka 46 Vývoj sňatečnosti a rozvodovosti mezi roky 2013 až 2018

Území	Ukazatel	Roky					
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	Sňatky	43 499	45 575	48 191	50 768	52 567	54 470
	<i>na 1 tis. obyvatel</i>	4,1	4,3	4,6	4,8	5,0	5,1
	Rozvody	27 895	26 764	26 083	24 996	25 755	24 122
	<i>na 1 tis. obyvatel</i>	2,7	2,5	2,5	2,4	2,4	2,3
	Živě narození	48 000	51 267	52 976	54 733	56 091	55 338

⁴⁰ Rodinná politika Jihomoravského kraje, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://www.rodinnapolitika.cz/cile-rodinne-politiky/>

Území	Ukazatel	Roky					
		2013	2014	2015	2016	2017	2018
	<i>narození mimo manželství (%)</i>	45,0	46,7	47,8	48,6	49,0	48,5
Jihomoravský kraj	Sňatky	5 043	5 153	5 414	5 837	6 040	6156
	<i>na 1 tis. obyvatel</i>	4,3	4,4	4,6	5,0	5,1	5,1
	Rozvody	3 000	2 924	2 770	2 758	2 867	2 683
	<i>na 1 tis. obyvatel</i>	2,6	2,5	2,4	2,3	2,4	2,3
	Živě narození	12 403	12 802	12 771	13 193	13 509	13 594
	<i>narození mimo manželství (%)</i>	39,6	41,4	43,1	42,9	43,6	43,8

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Seniorská politika

Jedním z následků změn demografického chování je zvyšování podílu seniorů v populaci, jejichž podíl se na celkové populaci bude v následujících letech zvyšovat. V souvislosti se zvyšováním podílů seniorů vyvstávají nové výzvy pro ČR a také pro vedení kraje v podobě kontinuálního zvyšování požadavků na zdravotní a sociální systém. Stávající systémy zdravotní a sociální péče v ČR nejsou připraveny na predikovaný nárůst populace seniorů. Vedení kraje by se tedy mělo zasadit o přijetí takových opatření, která napomohou zlepšit stav služeb zdravotního a sociálního systému pro seniory na území kraje. Kraj již napomáhá zlepšovat podmínky pro seniory na svém území prostřednictvím zpracovaného SPRSS.

Stárnutí populace kraje bude přinášet i ekonomické výzvy v podobě služeb pro seniory, kteří do budoucna budou generovat nemalou zaměstnanost vzhledem k podmínkám důchodového systému v ČR. Mezi procesy umožňující vhodnou adaptaci na očekávané stárnutí populace je podpora implementace konceptu age management, který spočívá v personálním řízení s ohledem na věk, schopnosti a potenciál zaměstnanců. Hlavním principem age managementu je využití potenciálu každého zaměstnance, aby nedocházelo ke znevýhodnění kvůli jeho věku.

Následující tabulka představuje tendence stárnutí obyvatelstva v ČR a v Jihomoravském kraji. Ze zobrazených dat je zřejmé, že obyvatelstvo kraje by mělo mít nepatrně mladší věkovou strukturu v porovnání s věkovou strukturou populace celé ČR v průběhu predikovaného období do roku 2050. Významně v tomto období vzroste podíl osob ve věku 80 a více let na území kraje, jejichž podíl by měl na celkové populaci kraje v roce 2050 dosáhnout necelých 9 %. Stárnutí populace dokazuje také výrazné zvýšení indexu stáří.

Tabulka 47 Predikovaný vývoj počtu seniorů a jejich podíl na obyvatelstvu do roku 2050

Území	Ukazatel	Roky						
		2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
ČR	Obyvatelé ve věku 65+ (v tis.)	2 133	2 294	2 405	2 502	2 706	2 969	3 088
	<i>podíl na celkové populaci (v %)</i>	20,0	21,3	22,3	23,2	25,1	27,5	28,6
	Obyvatelé ve věku 80+ (v tis.)	442	543	707	835	880	903	949
	<i>podíl na celkové populaci (v %)</i>	4,1	5,0	6,5	7,7	8,2	8,4	8,8
	Index stáří	125	137	149	165	181	193	193
Jihomoravský kraj	Obyvatelé ve věku 65+ (v tis.)	239	257	270	280	301	330	347
	<i>podíl na celkové populaci (v %)</i>	20,0	21,4	22,3	23,2	25,0	27,3	28,6
	Obyvatelé ve věku 80+ (v tis.)	52	64	82	95	101	104	109
	<i>podíl na celkové populaci (v %)</i>	4,4	5,4	6,8	7,9	8,4	8,6	8,9
	Index stáří	124	134	146	162	179	190	189

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Sociálně-právní ochrana dětí

Krajský úřad Jihomoravského kraje pověřuje prostřednictvím Odboru sociálních věcí fyzické a právnické subjekty k výkonu sociálně-právní ochrany v Jihomoravském kraji. Celkem bylo v roce 2019 k výkonu sociálně právní ochrany dětí pověřeno 31 subjektů působících na území kraje a v nejbližším okolí.

Pro potřeby pomoci dětem, které se ocitly bez jakékoliv péče, kterou vzhledem ke svému věku potřebují, nebo je-li v ohrožení jejich zdravý vývoj či život jsou v kraji zřizována zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále také „ZDVOP“). ZDVOP poskytují ochranu a pomoc dítěti na základě zákona o sociálně právní ochraně dětí. Jihomoravský kraj se přímo podílí na sociálně-právní ochraně dětí prostřednictvím příspěvkové organizace Kruh Znojmo – centrum zdravotních služeb pro děti. Mimo toto centrum se nachází další 4 ZDVOP v Brně.

Sociálně vyloučené lokality

Jihomoravský kraj patří v ČR mezi kraje s vyšším počtem osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách. V Jihomoravském kraji se nacházelo celkem 12 obcí s celkem 28 sociálně vyloučenými lokalitami (dále také „SVL“), kdy od posledního mapování SLV v roce 2006 přibýlo sociálně

vyložených osob žijících v Jihomoravském kraji.⁴¹ Analýza SVL v roce 2006 uvažovala existenci 11 SVL s přibližně 5 tis. až 5,5 tis. obyvatel. V roce 2014 se však odhadovalo, že ve 28 SVL žije přibližně 8 tis. až 9,5 tis. obyvatel.

Třetina obcí se SVL byla klasifikována jako degresivní, tedy jako takové SVL, kde došlo k poklesu počtu sociálně vyloučených obyvatel. Čtvrtina obcí se SVL byla klasifikována jako progresivní, tedy takové obce, kde došlo za sledované období k nárůstu počtu sociálně vyloučených obyvatel. Nejvíce sociálně vyloučených osob žije na území Brna, kde se jejich počet odhaduje asi na 8 000 osob. Z pohledu umístění SVL lze říci, že nejvíce sociálně vyloučených osob žije v obcích správních obvodů ORP Hodonín a ORP Vyškov. Všechny ORP Jihomoravského kraje s přítomností SVL v jejich správním obvodu přináší následující tabulka. Existence SVL úzce souvisí s přítomností národnostních menšin, a zejména pak romské menšiny v dané obci. Největší zastoupení romské národnostní menšiny v rámci obcí Jihomoravského kraje se nachází v Brně.

Tabulka 48 Sociálně vyloučené lokality dle správních obvodů ORP v území Jihomoravského kraje v roce 2015

Název ORP	Počet obcí se SVL	Počet sociálně vyloučených obyvatel
Statutární město Brno	1	více než 5 000
ORP Hodonín	1	201 až 500
ORP Vyškov	2	201 až 500
ORP Břeclav	1	101 až 200
ORP Blansko	1	101 až 200
ORP Veselí nad Moravou	1	101 až 200
ORP Rosice	1	51 až 100
ORP Tišnov	1	51 až 100
ORP Bučovice	1	méně než 50
ORP Znojmo	1	méně než 50
ORP Židlochovice	1	méně než 50

Zdroj: Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR (2015)

Shrnutí:

⁴¹ Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR, GAC spol. s r. o., 2015. Dostupné z: http://www.irop.mmr.cz/IROP/media/SF/Microsites/IOP/%C5%BDadatel%C3%A9%20a%20p%C5%99%C3%ADiemi/Pro%20%C5%BEa datele/P%C5%99ehled%20oblast%C3%AD%20intervence/6.1/Analýza_sociálně_vyloučených_lokalit_v_CR.pdf

- Jihomoravský kraj a instituce odpovědné za výkon sociální politiky by měly přijmout s předstihem opatření vzhledem k demografickému stárnutí obyvatelstva Jihomoravského kraje a nárůstu počtu obyvatel ve vyšším věku.
- Opatření kraje by měla vyřešit nejenom dostupnost všech druhů sociálních služeb, ale také i dostatečnou personální kapacitu zaměstnanců poskytovatelů sociálních služeb, podporu rodinné a seniorské politiky, podporu vzdělávání v oblasti rodinných vztahů, partnerských a rodičovských kompetencí, vzdělávání seniorů, propagaci principů využívajících age management, aktivity pro rodiny a seniory jako je dobrovolnictví, komunitní mezigenerační spolupráce a vztahy, zdravý životní styl apod.
- Jihomoravský kraj by měl v rámci uplatňované sociální politiky zohledňovat existenci SVL ve svém území. Mělo by dojít zejména k zaměření nástrojů podpory sociálně vyloučených osob a nástrojů prevence, aby došlo k eliminaci výskytu sociálně patologických jevů v rámci komunit SVL.

4.8.3 Zdravotnictví

V rámci této podkapitoly jsou shrnuty základní údaje Jihomoravského kraje v oblasti zdravotnictví. Jihomoravský kraj zajišťuje dostupnost zdravotní péče prostřednictvím sítě vlastních příspěvkových organizací ve zdravotnictví, jejichž služby dále doplňují zdravotnické zařízení zřízené obcemi, státem nebo soukromými subjekty. V roce 2017 bylo na území kraje 23 nemocnic s celkovou kapacitou 7 455 lůžek. Počet nemocnic se zvýšil o dvě nemocnice ve sledovaném období let 2013 až 2017. Kraj se podílí na zajištění dostupnosti zdravotní péče prostřednictvím celkem 9 nemocnic. Mezi krajské nemocnice patří Nemocnice Znojmo, Nemocnice Kyjov, Nemocnice Vyškov, Nemocnice Břeclav, Nemocnice TGM Hodonín, Nemocnice Ivančice, Nemocnice Tišnov, Nemocnice Hustopeče a Nemocnice Letovice. Největšími nemocnicemi v kraji jsou Fakultní nemocnice u sv. Anny (dále také „FNUSA“) a Fakultní nemocnice Brno (dále také „FN“), které zřizuje Ministerstvo zdravotnictví. Ministerstvo obrany zřizuje Vojenskou nemocnici Brno a Ministerstvo spravedlnosti zřizuje Nemocnici ve Vazební věznici Brno. Dále se v Jihomoravském kraji nachází nemocnice zřízené obcemi. Mezi ty se řadí Nemocnice Blansko a Nemocnice Boskovice. Statutární město Brno zřizuje Úrazovou nemocnici v Brně a Nemocnici Milosrdných bratří Brno. Mezi hlavní zdravotnická zařízení zřizovaná soukromými subjekty patří Nemocnice Valtice, s.r.o. a SurGal Clinic s.r.o. v Brně.

Kromě nemocnic je zdravotní péče poskytována v kraji v rámci 8 odborných léčebných ústavů, jež disponují kapacitou 1 063 lůžek. Celkový počet lůžek u poskytovatelů ostatní lůžkové péče byl k roku 2017 na hodnotě 1 263. V následující tabulce je patrná nekontinuita údajů mezi lety 2015 a 2016, kdy došlo k administrativní změně v evidenci léčených dlouhodobě nemocných. Tato změna vedla k navýšení počtu lůžek u poskytovatelů akutní péče. Psychiatrická péče je v kraji poskytována v Psychiatrické nemocnici v Brně – Černovicích.

V rámci sledovaného období se zvýšil počet lékařů a zdravotnických pracovníků s odbornou způsobilostí ve zdravotnických zařízeních v kraji. Zvýšení počtu personálu přispívá ke zvýšení kvality služeb ve zdravotnictví. Počet lékařů se mezi lety 2013 až 2017 zvýšil o 382 pracovníků (zvýšení o 6,6 %). Počet nelékařských pracovníků se pak navýšil o 4,3 %. Dostupnost zdravotní péče odráží

počet obyvatel na jednoho lékaře, který se od roku 2013 snížil pod úroveň 200 obyvatel na jednoho lékaře.

Tabulka 49 Základní údaje v oblasti zdravotnictví v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2017

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017
Lékaři celkem	5 805	6 316	6 018	6 115	6 187
Počet obyvatel na jednoho lékaře	202	186	195	193	191
Zdravotničtí pracovníci s odbornou způsobilostí	12 790	13 336	12 850	12 878	13 345
Počet lůžek u poskytovatelů akutní péče	6 992	6 959	6 944	7 203	7 263
Počet lůžek u poskytovatelů akutní péče na 10 000 obyv.	59,79	59,33	59,10	61,10	61,38
Počet lůžek u poskytovatelů ostatní lůžkové péče	1 596	1 492	1 492	1 213	1 263
Počet lůžek u poskytovatelů ostatní lůžkové péče na 10 000 obyv.	13,64	12,72	12,70	10,29	10,67
Nemocnice	21	22	21	22	23
- lůžka v nemocnicích	7 156	7 151	7 126	7 395	7 455
Odborné léčebné ústavy	9	9	9	8	8
- lůžka v léčebných ústavech	1 312	1 310	1 310	1 021	1 071

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistik České republiky (2019)

I přes zvyšování počtu lékařů dle údajů ČSÚ dochází v oblasti zdravotnictví k významným změnám. Vzhledem ke stárnutí populace dochází také ke stárnutí lékařů a nelékařského zdravotnického personálu. Dle *Strategického rámce rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030*⁴² (dále také „Strategický rámec“) lze očekávat pokles počtu úvazků lékařů v ČR z 41 224 úvazků v roce 2019 na přibližně 36 366 úvazků v roce 2040. V roce 2017 došlo dle údajů Strategického rámce v Jihomoravském kraji k nejvyššímu poklesu počtu ordinací praktických lékařů pro dospělé a ordinací praktických lékařů pro děti a dorost v porovnání se všemi kraji v ČR. Strategický rámec také zmiňuje prohlubující se nedostatek počtu úvazků všeobecných sester a porodních asistentek v ČR, kdy v roce 2011 chybělo 503 úvazků a v roce 2017 to bylo již 1 623 úvazků. K poklesu počtu úvazků dochází na území ČR i na území Jihomoravského kraje a s očekávaným poklesem počtu lékařů bude vzrůstat poptávka po zdravotnických službách, která může pramenit ve snížení jejich dostupnosti v rámci celého území kraje.

⁴² Strategický rámec rozvoje péče o zdraví v České republice do roku 2030, Ministerstvo zdravotnictví, 2019. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/Soubor.ashx?souborID=37700&typ=application/pdf&nazev=Strategick%C3%BD%20r%C3%A1mec%20Zdrav%C3%AD%202030.pdf>

Následující tabulka obsahuje data za stav lůžkového fondu akutní a neakutní péče vyjádřený jako počet lůžek na 1 tis. obyvatel území. Lůžka akutní péče představují součet lůžek určených ke standardní a intenzivní akutní lůžkové péči. Lůžka neakutní péče jsou součtem lůžek určených k následné a dlouhodobé lůžkové péči. Z uvedených hodnot je patrné, že od roku 2015 došlo k poklesu lůžek akutní péče v ČR i v Jihomoravském kraji. Na úrovni kraje však k poklesu došlo pouze v území bez okresu Brno-město. V nemocnicích v Brně se úroveň lůžkového fondu pro akutní péči nezměnila. Důvodem stagnace lůžkového fondu je pokles počtu zdravotnického personálu a z něho plynoucí uzavření části lůžkové kapacity nemocnic (např. uzavření 40 lůžek ve FNUSA a 90 lůžek ve FN Brno). Navýšení lůžkového fondu je patrné v oblasti neakutní péče, kde došlo v území kraje ke zvýšení počtu lůžek oproti hodnotě za celé území ČR. Uvedené hodnoty dokazují stěžejní význam města Brno v oblasti zdravotnictví v porovnání se zbylým územím kraje.

Tabulka 50 Srovnání kapacity lůžkového fondu akutní a neakutní péče v letech 2015 až 2018

Území	Akutní péče (počet lůžek na 1 tis. obyvatel)				Následná péče (počet lůžek na 1 tis. obyvatel)			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
ČR	4,5	4,5	4,4	4,4	2,7	2,8	2,7	2,7
Jihomoravský kraj	5,2	5,2	5,2	5,1	1,9	2,0	2,0	2,0
Jihomoravský kraj bez okresu Brno-město	3,0	3,0	2,9	2,9	1,2	1,2	1,3	1,3
Brno-město ⁴³	9,5	9,5	9,5	9,5	3,4	3,5	3,6	3,6

Zdroj: *Koncepce zdravotnictví Jihomoravského kraje 2020–2025 (2019)*

Zdravotnická záchranná služba Jihomoravského kraje (dále také „ZZS“) je zřízena a financována Jihomoravským krajem jako samostatná příspěvková organizace. ZZS je členěna na sedm územních oddělení (dále také „ÚO“) do ÚO Brno, ÚO Letecká záchranná služba, ÚO Blansko, ÚO Břeclav, ÚO Hodonín, ÚO Vyškov a ÚO Znojmo. Jednotlivá ÚO jsou členěna na výjezdová stanoviště, kterých bylo v roce 2018 celkem 23⁴⁴ se 48 výjezdovými skupinami ve dne a 44 výjezdovými skupinami v noci.

V oblasti zdravotnictví Jihomoravský kraj připravil *Koncepci zdravotnictví Jihomoravského kraje 2020–2025*, která bude základním koncepčním dokumentem udávající směr rozvoje péče o zdraví občanů kraje. Cílem koncepce je trvale udržitelné, kvalitní a dostupné zdravotnictví v Jihomoravském kraji. Celkem koncepci tvoří devět specifických cílů:

- Specifický cíl 1. Ekonomická optimalizace a transformace nemocnic zřizovaných Jihomoravským krajem;

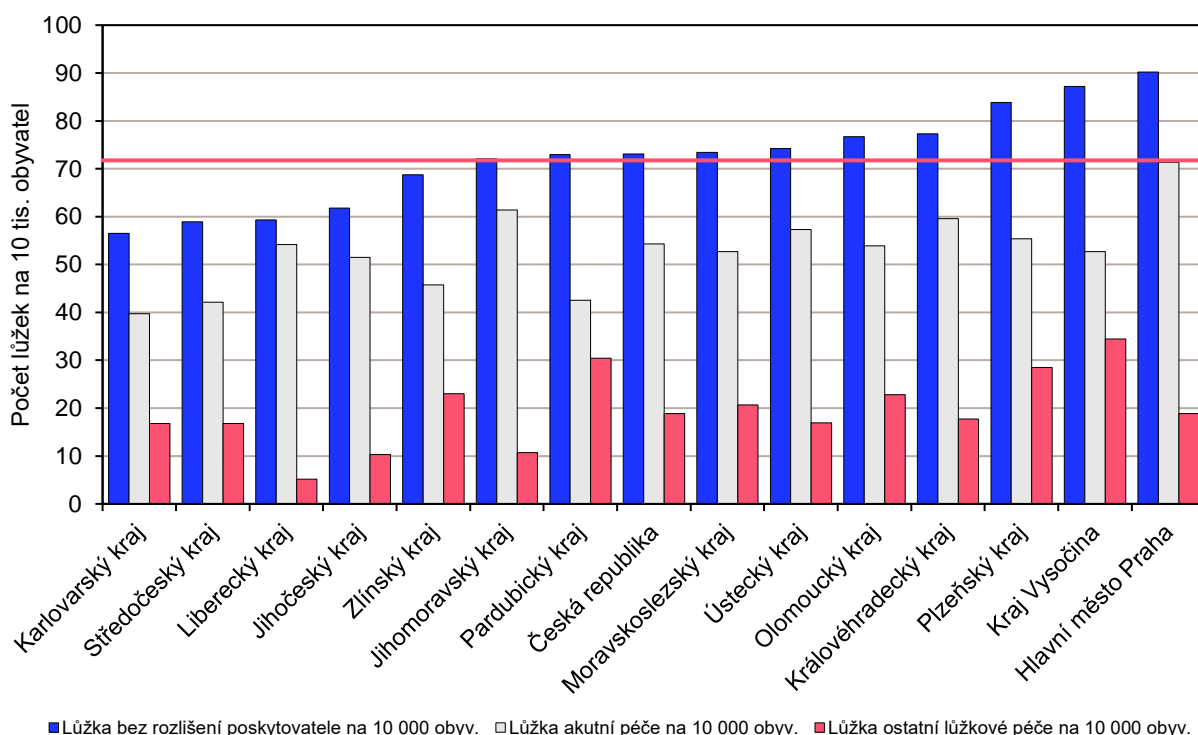
⁴³ Pro akutní péči byly využity údaje za lůžkový fond 7 nemocnic na území města Brna. Pro neakutní péči byly využity údaje za lůžkový fond všech zdravotnických zařízení na území města Brna.

⁴⁴ Zpráva o činnosti Zdravotnické záchranné služby Jihomoravského kraje za rok 2018. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=393317&TypeID=7>

- Specifický cíl 2. Optimalizace a racionalizace lůžkového fondu poskytovatelů zdravotních služeb zřizovaných Jihomoravským krajem;
- Specifický cíl 3. Optimalizace a racionalizace poskytování zdravotní péče v Jihomoravském kraji;
- Specifický cíl 4. Stabilizace personálního zajištění zdravotní péče u poskytovatelů zdravotních služeb zřizovaných Jihomoravským krajem;
- Specifický cíl 5. Podpora subjektů nezřizovaných Jihomoravským krajem;
- Specifický cíl 6. Posílení metodické pomoci poskytovatelům zdravotní péče v Jihomoravském kraji;
- Specifický cíl 7. Elektronizace zdravotnictví v Jihomoravském kraji;
- Specifický cíl 8. Zlepšení mediálního obrazu poskytovatelů zdravotních služeb zřizovaných Jihomoravským krajem;
- Specifický cíl 9. Rozvoj koncepční spolupráce.

Následující graf zobrazuje mezikrajské srovnání z hlediska počtu lůžek na 10 tis. obyvatel. Z uvedeného je zřejmé, že v Jihomoravském kraji je evidováno průměrné množství lůžek přepočtené na 10 tis. obyvatel.

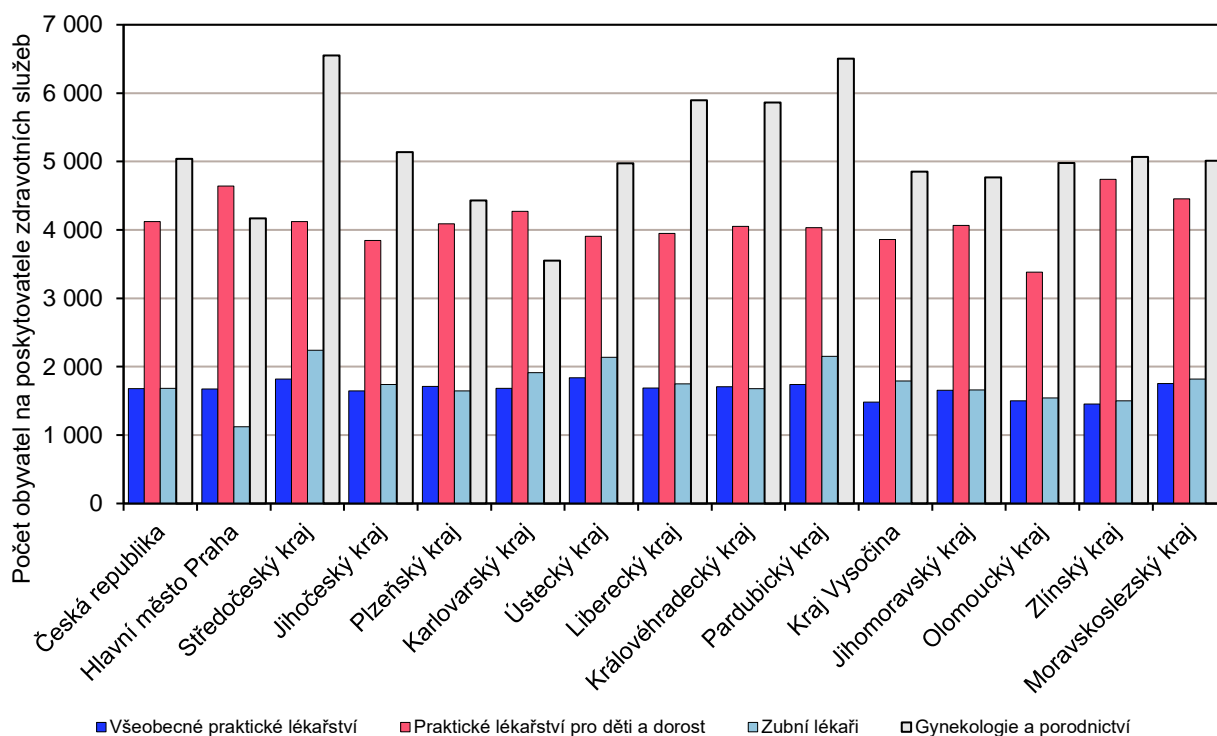
Graf 16 Počty lůžek na 10 tis. obyv. v krajích České republiky v roce 2017

Zdroj: Ústav zdravotnických informací a statistik České republiky (2019)

Graf níže přináší porovnání počtu obyvatel na kategorie poskytovatelů ambulantních zdravotních služeb. Je patrné, že oproti celorepublikovému průměru působí v Jihomoravském kraji na jednoho obyvatele kraje více poskytovatelů zdravotních služeb všech sledovaných kategorií. Zdravotní služby poskytované ve sledovaných kategoriích jsou tedy pro obyvatele kraje dostupnější oproti celorepublikovému průměru.

Graf 17 Počty poskytovatelů zdravotnických služeb na jednoho obyvatele v krajích České republiky k 16. 9. 2019

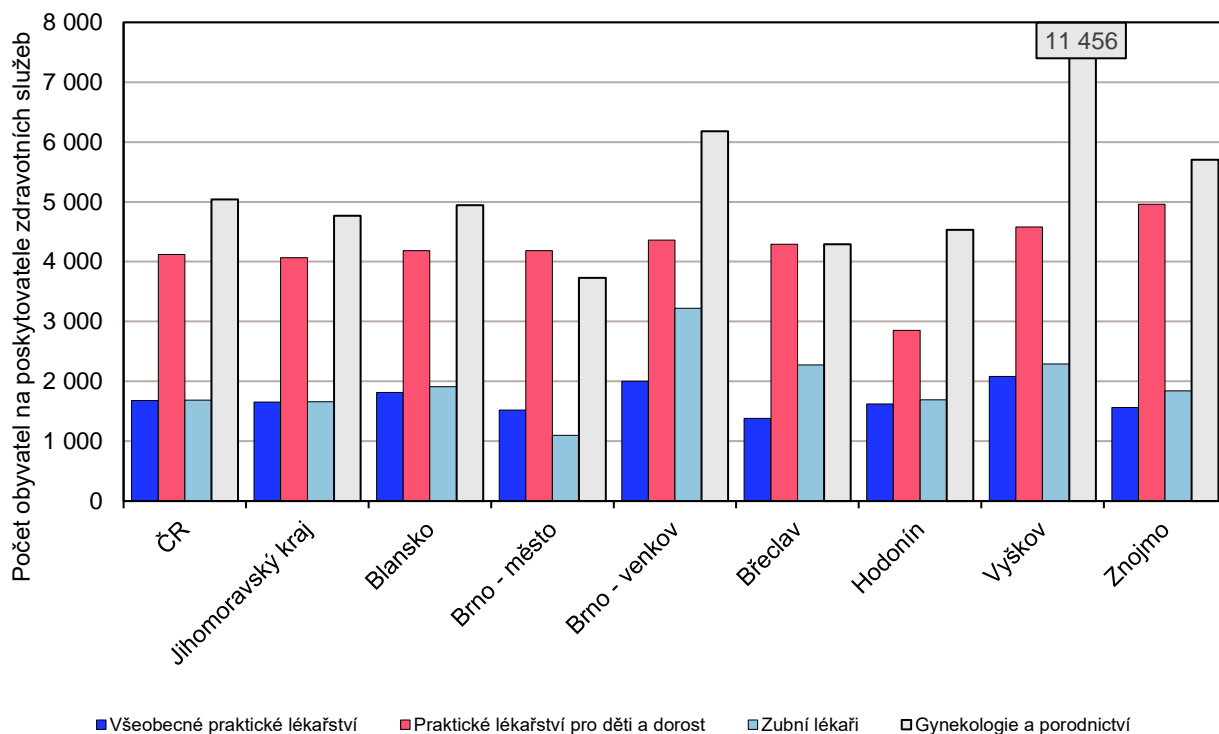

Zdroj: Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb (2019)

Zdravotní služby však nejsou dostupné rovnoměrně v celém území kraje a z následujícího porovnání počtu poskytovatelů zdravotnických služeb v ambulantní formě péče jsou patrné regionální rozdíly mezi jednotlivými okresy kraje. Je patrné, že v některých okresech jsou nedostupné odlišné kategorie zdravotnických služeb. Nepříznivá situace v dostupnosti sledovaných kategorií ambulantní péče je v okresech Brno-venkov, Vyškov a Znojmo.

V oblasti poskytovatelů všeobecného praktického lékařství je nejnižší počet obyvatel na jednoho poskytovatele v okrese Brno-město. Naopak nejvyšší podíl obyvatel na jednoho poskytovatele je v okrese Znojmo. V oblasti praktických lékařů pro děti a dorost je ambulantní péče nejvíce dostupná v okrese Hodonín a nejvyšší podíl obyvatel na počet dětských lékařů je naopak v okrese Znojmo. V oblasti zubního lékařství je nejnižší podíl obyvatel na jednoho poskytovatele v okrese Brno-město a naopak nejvyšší podíl obyvatel na jednoho poskytovatele je v okrese Brno-venkov. Nejvíce alarmující situace v oblasti gynekologie a porodnictví je v okrese Vyškov, kde na jednoho poskytovatele připadá více než 11 tis. obyvatel okresu. Vysoký počet na jednoho poskytovatele gynekologie a porodnictví je také v okresech Brno-venkov a Znojmo.

Graf 18 Počty poskytovatelů zdravotnických služeb na jednoho obyvatele v krajích České republiky k 16. 9. 2019

Zdroj: Národní registr poskytovatelů zdravotních služeb (2019)

Shrnutí:

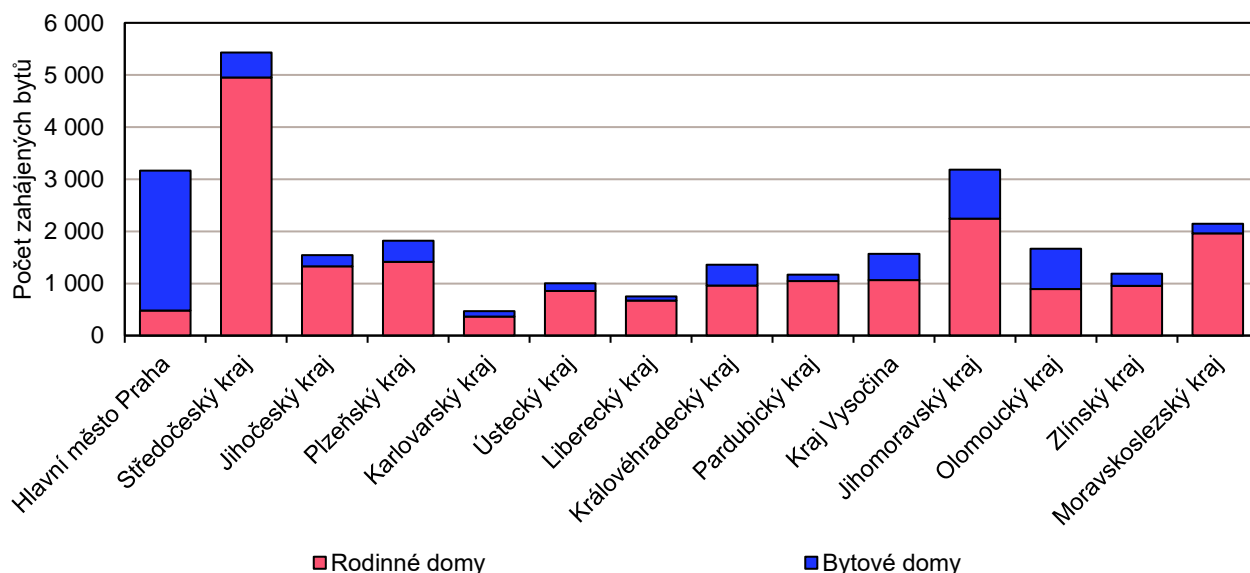
- V rámci kraje vzrostl počet lékařů i zdravotnického personálu mezi lety 2013 až 2017. Významnou roli na poskytovaných zdravotnických službách představuje přítomnost fakultních nemocnic a výzkumných lékařských zařízení na národní úrovni.
- V Jihomoravském kraji je ambulantní zdravotní péče dostupnější oproti celorepublikovému počtu obyvatel na poskytovatele sledované zdravotní péče. Jsou však patrné v rámci kraje významné meziokresní rozdíly dostupnosti v pohledu počtu obyvatel na poskytovatele zdravotnických služeb. Je zřejmé, že nižší dostupnost zdravotní péče je v okresech Brno-venkov, Vyškov a Znojmo.
- Jihomoravský kraj by se měl nadále snažit podporovat dostupnost a kvalitu poskytovaných zdravotnických služeb v rámci sítě krajských nemocnic. V okresech a v oblastech s nízkou dostupností zdravotní péče by mohl kraj podporovat umístění lékařů zvýhodněnými podmínkami pro mladé lékaře.

4.8.4 Bydlení

V rámci této podkapitoly je představen současný stav a vývoj bytové výstavby v Jihomoravském kraji. Pro budoucí rozvoj kraje je klíčové bydlení a stavebnictví pro hospodářský rozvoj kraje. Dle údajů ČSÚ byly v roce 2018 zahájeny stavební práce na výstavbě asi 4 400 bytech z nichž téměř polovina

(asi 49 %) představují byty v rodinných domech. Jihomoravský kraj patří mezi kraje ČR s nejvyšším podílem zahájených bytů v rodinných domech. Intenzita výstavby odpovídá postavení kraje v rámci ekonomiky ČR.

Graf 19 Mezikrajské srovnání bytové výstavby v České republice a v Jihomoravském kraji v roce 2018

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující tabulka obsahuje údaje o vývoji v oblasti bytové výstavby v kraji v letech 2013 až 2018. Z tabulky vyplývá, že ve sledovaných letech došlo ke zvýšení intenzity bytové výstavby vzhledem k počtu zahájených staveb bytů v kraji. Obdobně zvýšení intenzity dokládá také počet dokončených bytů a zvyšující se orientační ceny vydaných stavebních povolení. Nejvíce dokončených bytů bylo realizováno v rámci rodinných domů. Z uvedených průměrných velikostí je patrné, že u nově dokončených bytů se snižuje průměrná obytná i užitková velikost bytu.

Tabulka 51 Vybrané údaje v oblasti bytové výstavby v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018

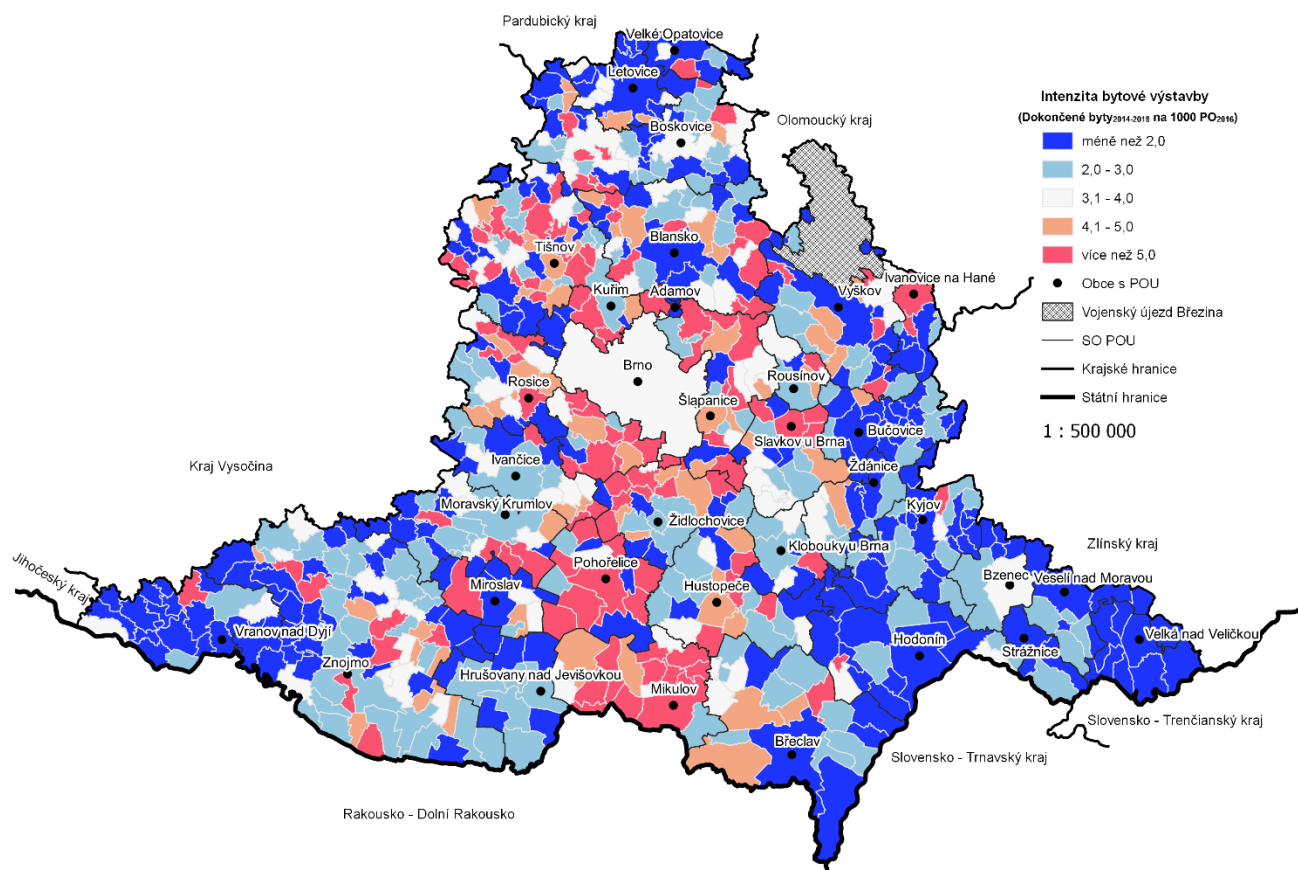
Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zahájené byty	2 807	3 650	3 841	3 776	4 027	4 406
<i>z toho v rodinných domech</i>	<i>1 580</i>	<i>1 605</i>	<i>1 811</i>	<i>2 098</i>	<i>2 413</i>	<i>2 242</i>
<i>z toho v bytových domech</i>	<i>519</i>	<i>1 232</i>	<i>860</i>	<i>878</i>	<i>753</i>	<i>941</i>
<i>z toho v nástavbách, přístavbách a vestavbách</i>	<i>403</i>	<i>384</i>	<i>603</i>	<i>467</i>	<i>566</i>	<i>583</i>
Dokončené byty	3 516	3 242	3 338	3 833	4 236	4 447
<i>z toho v rodinných domech</i>	<i>1 845</i>	<i>1 791</i>	<i>1 654</i>	<i>1 791</i>	<i>2 003</i>	<i>2 218</i>
<i>z toho v bytových domech</i>	<i>1 012</i>	<i>789</i>	<i>1 233</i>	<i>1 237</i>	<i>1 529</i>	<i>1 562</i>

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>z toho v nástavbách, přístavbách a vestavbách</i>	370	364	306	356	403	356
Průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)	72,9	72,9	70,8	66,8	66,4	67,7
Průměrná užitková plocha dokončeného bytu (m ²)	107,9	106,9	102,9	98,9	96,8	97,9
Vydaná stavební povolení na bytové budovy	9 991	9 698	10 877	9 719	9 627	8 649
Orientační hodnota stavebních povolení (mil. Kč)	25 140	25 941	26 218	31 200	36 636	34 990

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující kartogram znázorňuje intenzitu bytové výstavby v obcích na území kraje. Je patrné, že nejvyšší intenzitu výstavby zaznamenaly obce v oblasti Brněnské metropolitní oblasti v souvislosti s procesem suburbanizace města Brna. Z uvedených hodnot kartogramu je patrný severojižní směr rozvoje bytové výstavby v kraji. Naopak nižší rozvoj bytové výstavby je patrný na západě a jihovýchodě kraje.

Kartogram 17 Intenzita bytové výstavby v období let 2014 až 2018 v obcích Jihomoravského kraje

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Z mezikrajského srovnání průměrné výše indexů realizovaných cen bytů v časovém intervalu mezi roky 2014 až 2018 rodinných domů a bytů vyplývá, že Jihomoravský kraj patřil dle uvedených hodnot mezi kraje s nadprůměrným přírůstkem ceny rodinných domů a zejména bytů. Základem indexu byla průměrná cena rodinných domů a bytů v jednotlivých krajích v roce 2010. Z uvedených hodnot je patrné, že ceny bytů v Jihomoravském kraji vzrostly do roku 2018 v průměru o více než jednu polovinu své původní ceny v roce 2010, zatímco cena rodinných domů se za stejnou dobu se zvýšila přibližně o jednu čtvrtinu.

Tabulka 52 Mezikrajské srovnání indexů realizovaných cen bytů v letech 2014 až 2018 (2010=100)

Kraj	Rodinné domy ⁴⁵					Byty				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
ČR	104,8	106,1	108,6	114,3	121,1	100,4	103,5	115,0	129,6	143,7
Hl. m. Praha	107,3	108,5	118,7	122,1	132,8	101,0	105,5	121,6	134,0	149,7
Středočeský	104,2	105,0	108,3	109,0	111,6	101,7	101,8	106,8	125,5	140,2
Jihočeský	105,1	105,7	109,5	119,6	122,1	101,0	106,3	112,7	130,1	135,6
Plzeňský	104,6	104,5	101,7	113,8	114,3	101,7	105,9	119,6	137,3	142,8
Karlovarský	103,1	106,6	109,3	109,6	111,9	95,5	96,4	100,6	115,9	128,2
Ústecký	104,1	106,8	106,0	110,1	123,6	90,7	90,5	92,4	102,5	108,5
Liberecký	104,3	106,4	104,9	106,8	116,2	95,0	94,2	101,0	122,9	129,9
Královéhradecký	105,5	105,3	103,7	114,3	122,2	103,5	105,7	114,8	131,4	143,6
Pardubický	104,3	104,9	102,5	103,7	105,8	99,8	106,0	116,2	124,5	140,9
Vysočina	103,2	106,4	104,2	117,2	123,5	102,6	101,7	112,4	132,3	154,2
Jihomoravský	105,9	104,9	113,4	118,3	124,3	105,1	107,9	120,7	138,1	151,1
Olomoucký	101,7	104,7	99,4	109,5	112,0	100,1	104,9	122,3	135,7	154,6
Zlínský	103,9	106,8	111,1	116,2	129,8	98,5	101,3	111,7	120,0	140,1
Moravskoslezský	105,3	106,2	106,4	112,0	125,0	95,3	98,6	105,8	117,6	137,8

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

⁴⁵ Údaje za Středočeský kraj jsou evidovány bez okresu Praha-východ a Praha-západ, které jsou v případě statistiky nemovitostí evidovány spolu s územím hl. m. Prahy.

Následující tabulka obsahuje srovnání změny průměrné kupní ceny nemovitostí ve stálých cenách roku 2015. Je zřejmé, že v rámci let 2013 až 2017 ceny bytové výstavby v Jihomoravském kraji rostly nejrazantněji v rámci kategorie bytů o 30,2 % ve stálých cenách roku 2015. Zvýšila se i cena rodinných domů přibližně o 6,9 % ve stálých cenách roku 2015. Opačný klesající trend zaznamenaly ceny bytových domů, a to asi o 21,0 % ve stálých cenách roku 2015. Údaje o cenách vybraných druhů nemovitostí jsou čerpány z dat Ministerstva financí ČR. Zdrojem jsou příznání k dani z převodu nemovitostí, která jsou povinni podávat vlastníci (tj. prodejci) nemovitostí příslušným finančním úřadům. Databáze celoplošně postihuje transakce na trhu nemovitostí a vychází z reálných (tj. přiznaných) cen.

Tabulka 53 Průměrné kupní ceny nemovitostí v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Průměrné kupní ceny nemovitostí	2013	2014	2015	2016	2017
Rodinné domy (Kč/m ²)	2 429	2 430	2 390	2 806	2 697
Byty (Kč/m ²)	25 089	25 155	27 075	29 711	33 908
Bytové domy (Kč/m ²)	2 821	2 575	1 913	1 409	2 079
Rodinné domy ve stálých cenách roku 2015 (Kč/m ²)	2 446	2 437	2 390	2 786	2 616
Byty ve stálých cenách roku 2015 (Kč/m ²)	25 266	25 231	27 075	29 504	32 888
Bytové domy ve stálých cenách roku 2015 (Kč/m ²)	2 841	2 583	1 913	1 399	2 016

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující tabulka srovnává kupní ceny rodinných domů a bytů v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje. Z níže uvedeného je zřejmé, že cenově nejdražší bydlení je v Brně a dále v okresech Brno-venkov, Vyškov a Blansko tedy v okresech s dobrou dopravní dostupností do Brna. Naopak nejlevnější bydlení je nabízeno ve Břeclavi, Hodoníně a Znojmě. V rámci sledovaného období se cena rodinných domů v průměru zvýšila o 4,2 % a cena bytů o 9,5 %.

Tabulka 54 Srovnání kupních cen rodinných domů a bytů v okresech Jihomoravského kraje v letech 2014 až 2017

Území	Kupní ceny rodinných domů (v Kč/m ³)	
	2014 až 2016	2015 až 2017
Jihomoravský kraj	2 573	2 681
Blansko	2 661	2 756
Brno-město	5 274	5 491
Brno-venkov	3 291	3 572
Břeclav	1 978	2 151

Území	Kupní ceny rodinných domů (v Kč/m ³)	
	2014 až 2016	2015 až 2017
Hodonín	1 680	1 795
Vyškov	2 298	2 216
Znojmo	1 737	1 799
Území	Kupní ceny bytů (v Kč/m ³)	
	2014 až 2016	2015 až 2017
Jihomoravský kraj	26 825	29 368
Blansko	20 928	22 999
Brno-město	34 260	37 090
Brno-venkov	24 161	25 919
Břeclav	16 664	18 745
Hodonín	14 157	15 553
Vyškov	20 320	21 113
Znojmo	14 444	15 321

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Shrnutí:

- Od roku 2010 rapidně vzrostly ceny bytů i rodinných domů v území Jihomoravského kraje. Rapidně vzrostly ceny bytů, kdy mezi lety 2010 a 2018 vzrostla průměrná kupní cena bytu o více než polovinu původní ceny v roce 2010.
- Ve snižující velikosti bytu se odráží zvyšující se ceny nemovitostí, u kterých se očekává další růst vzhledem k rostoucímu ekonomickému významu kraje a zejména Brna v rámci ČR.
- Ceny nemovitostí se zvyšují především v Brně a okolí, kde lze v budoucnu očekávat, že růst cen nemovitostí bude i nadále pokračovat. Naopak v okresech, kde jsou v současnosti nižší ceny nemovitostí lze očekávat pouze pozvolný nárůst.

4.8.5 Kultura

Tato podkapitola se zabývá kulturou, jež představuje vhodný nástroj k udržení regionu atraktivního pro ekonomicky aktivní obyvatele, ale i z pohledu cestovního ruchu. Jihomoravský kraj se zasazuje

o rozvoj bohatého společenského života, např. z hlediska efektivní podpory kulturních a společenských akcí. Společenské akce významně přispívají k propagaci kraje, zvýšení spokojenosti obyvatel, ale i k rozvoji žádoucí spolupráce nejrůznějších subjektů, a to jak na místní úrovni, tak směrem k vertikální spolupráci (obce, kraj, stát). Významné akce regionálního a nadregionálního rozsahu mohou dopomoci ke zviditelnění kraje, mohou přilákat potenciální investory a zvyšují atraktivitu celého regionu.

Kultura kraje odráží pestrou směsici historických památek a tradic. Pestrost kultury v kraji je dána několika národopisnými regiony, které pokrývají území kraje. Na západě území kraje je tvořeno Znojemskem a obce v severní části okresu Znojmo spadají do Podhorácka. Jižní část kraje je tvořena regionem Hanáckého Slovácka a Podlužím. Východní území kraje spadá do regionu Kyjovska, Strážnicka, Hornácka a Hané. Severní část kraje spadá do regionu Drahany a Malé Hané.

Následující tabulka shrnuje základní skutečnosti z hlediska kulturní vybavenosti Jihomoravského kraje. Je zřejmé, že oproti roku 2013, se zvýšila návštěvnost ve všech památkových objektech, které jsou v území kraje vyhledávanými cíli cestovního ruchu. Nejpatrnější změnou je zvýšení zájmu lidí o expozice a výstavy organizované v rámci galerií a muzeí v kraji. Ve sledovaných letech představoval nárůst počtu návštěvníků expozic a výstav zvýšení o 36 % ve sledovaném období. Významný nárůst a oblibu si také u čtenářů získaly online služby knihoven. Celkově se zvýšil počet čtenářů využívajících online služby knihoven o 25 %.

Tabulka 55 Vybrané ukazatele v oblasti kultury v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018

Kulturní zařízení	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Veřejné knihovny	620	614	613	612	611	608
Registrovaní čtenáři (tis. osob)	153	151	153	151	153	150
Návštěvníci knihoven celkem (tis. osob)	4 867	4 850	4 778	5 112	4 911	5 137
<i>z toho online služeb</i>	<i>1 942</i>	<i>1 951</i>	<i>2 079</i>	<i>2 324</i>	<i>2 269</i>	<i>2 433</i>
Muzea, galerie a památníky	43	42	41	41	41	40
Expozice	204	204	212	218	216	208
Uspořádané výstavy	473	439	462	435	434	450
Návštěvníci expozic a výstav (tis. osob)	816	902	943	1 150	1 249	1 117
Památkové objekty zpřístupněné návštěvníkům za vstupné	27	28	29	34	37	32
Návštěvníci památkových objektů (tis. osob)	1 094	1 091	1 155	1 504	1 289	1 178
Pořádané kulturní akce celkem	1 447	1 828	936	1 529	718	434
<i>z toho samostatné výstavy</i>	<i>47</i>	<i>51</i>	<i>47</i>	<i>51</i>	<i>62</i>	<i>51</i>

Kulturní zařízení	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>z toho samostatné koncerty</i>	118	96	77	135	108	82
<i>z toho dramatická vystoupení</i>	39	38	38	103	71	42
<i>z toho kulturní akce při prohlídkách, noční prohlídky</i>	1 113	1 578	718	1 138	354	162
<i>z toho akce tradiční lidové kultury</i>	13	14	14	9	19	17
Kina	-	-	66	69	70	-
<i>z toho se stálým provozem</i>	-	-	23	20	21	-
<i>z toho s nepravidelným provozem</i>	-	-	18	20	20	-
<i>z toho s letním provozem</i>	-	-	25	29	29	-

Zdroj: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (2019);

Na území kraje se nachází celá řada atraktivit z hlediska kulturního a kreativního průmyslu. Ten lze rozdělit na obory kulturního sektoru, jež sestává z historických památek, muzeí, galerií, knihoven, archivů, scénického umění, výtvarného umění, řemesel, kulturních a uměleckých vzdělávacích institucí. Dále jsou odvětvími kulturního průmyslu film, produkce videoher, televize, rozhlas, knihy, tisk a hudba. Kreativní průmysl je členěn na architekturu, reklamu a design. V Jihomoravském kraji se dle Institutu umění – Divadelního ústavu (2019) nachází 538 institucí působících v oborech kulturního a kreativního průmyslu.

Tabulka 56 Počet institucí v oblasti kulturního a kreativního průmyslu v Jihomoravském kraji

Obory kulturního a kreativního průmyslu	Počet zařízení poskytujících dané obory	Obory kulturního a kreativního průmyslu	Počet zařízení poskytujících dané obory
Divadlo	81	Design a móda	48
Hudba	24	Umělecká řemesla	45
Tanec	19	Kulturní dědictví	91
Literatura	63	Film	12
Výtvarné umění	98	TV a rozhlas	2
Architektura	52	Reklama	3

Zdroj: Institut umění – Divadelní ústav (2019)

Zřizované organizace v oblasti kultury

Jihomoravský kraj je zřizovatelem 9 kulturních institucí, a to 7 muzeí, galerie a hvězdárny. Celkem mají tyto příspěvkové organizace ve správě 31 objektů. Níže uvedené příspěvkové organizace kraje

navštívilo v roce 2018 celkem 558,6 tisíc návštěvníků. Muzea a galerie nabídly návštěvníkům více než 50 stálých expozic a realizovaly více než 160 krátkodobých výstav. Pro veřejnost byla připravena řada pořadů, doprovodných programů a kulturně-výchovných akcí, komentovaných prohlídek, exkurzí, interaktivních a kreativních dílen pro rodiny s dětmi a školní skupiny, koncerty a kulturní akce. Krajské příspěvkové organizace spolu s památkově chráněnými objekty a dalšími kulturními zařízeními v majetku měst a obcí vytváří formální kulturní infrastrukturu kraje. Mezi příspěvkové organizace kraje v oblasti kultury patří následující.

Tabulka 57 Kulturní instituce zřizované Jihomoravským krajem a jejich návštěvnost v roce 2018

Příspěvková organizace	Počet návštěvníků (v tis.)
Galerie výtvarného umění v Hodoníně	4,2
Muzeum Vyškovska	18,9
Muzeum Brněnska	105,4
Regionální muzeum v Mikulově	209,0
Jihomoravské muzeum ve Znojmě	71,8
Masarykovo muzeum v Hodoníně	84,8
Hvězdárna Veselí nad Moravou	4,7
Muzeum Blanenska	37,5
Muzeum regionu Boskovicka	22,3
Celkem	558,6

Zdroj: Krajský úřad Jihomoravského kraje (2019)

Památková péče

V Jihomoravském kraji se nachází významné množství kulturních památek a památkově chráněných území, jež zahrnují širokou škálu objektů a lokalit, mezi které můžeme zařadit území krajinných památkových zón, území městských a vesnických památkových zón a rezervací, památkově chráněné areály hradů, zámků, klášterů, kostelů, far či vesnických usedlostí a jednotlivé chráněné budovy, až po soubory věcí a jednotlivé věci movité.

Celkem se na území kraje nachází 4 334 kulturních památek, jejichž největší koncentrace je situována ve městě Brně, kde se nachází také nejvíce národních kulturních památek ze všech ostatních okresů kraje. Dále se vysoký počet kulturních památek nachází v okrese Znojmo a Brno-venkov. Z hlediska druhu památek dominují městské objekty (dům měšťanský, radnice apod.), sakrální objekty (kaple, kostel, boží muka apod.) nebo vesnické objekty (zemědělská usedlost, sýpka apod.).

Tabulka 58 Kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny a ochranná pásma v okresech Jihomoravského kraje k 17. 9. 2019

Území	Kulturní památky	Národní kulturní památky	Památkové rezervace	Památkové zóny	Ochranná pásma
Jihomoravský kraj	4 334	38	9	24	43
Blansko	278	5	1	2	4
Brno-město	1 096	10	2	1	3
Brno-venkov	637	2	-	4	8
Břeclav	589	7	3	2	6
Hodonín	381	5	2	5	10
Vyškov	311	3	-	5	10
Znojmo	1 042	6	1	5	2

Zdroj: Národní památkový ústav (2019)

Shrnutí:

- Pestrá směsice kulturních tradic a lidové kultury představuje významný faktor zvyšující atraktivitu Jihomoravského kraje z hlediska cestovního ruchu. Jihomoravský kraj by měl i v budoucnu pokračovat v posilování a zachovávání tradic lidové kultury ve svém území.
- Existence kulturních památek zvyšuje atraktivitu Jihomoravského kraje, kdy cílem kraje by mělo být i nadále podporovat nebo přímo pečovat o kulturní a historické památky ve svém území.

4.8.6 Sport

Tato podkapitola se zabývá oblastí sportu v Jihomoravském kraji. Cílem kraje je vzhledem k předpokládanému demografickému vývoji zasadit se o vytváření vhodných podmínek jak pro rozvoj organizovaného a výkonnostního sportu, tak využít jeho potenciálu v oblasti rozvoje komunitního života. Za tímto účelem vychází Jihomoravský kraj při podpoře sportovních aktivit ze zpracované *Koncepce rozvoje sportu v Jihomoravském kraji do roku 2025* (dále také „Koncepce sportu“).⁴⁶

V rámci Koncepce sportu byla stanovena vize, která předpokládá, že „Jihomoravský kraj bude územím, které bude nabízet nejen všem aktivním sportovcům, ale i obyvatelům a návštěvníkům bohaté možnosti sportovního vyžití, a to v moderních sportovních zařízeních, které budou splňovat

⁴⁶ Koncepce rozvoje sportu v Jihomoravském kraji do roku 2025, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://m.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=388446&TypeID=7>

všechny požadavky na tato zařízení kladené. Důraz bude kladen specifickým cílovým skupinám, zejména dětem a mládeži, talentovaným sportovcům nebo handicapovaným sportovcům. Rozvoj a propagace oblasti sportu budou zajišťovány na základě široké spolupráce krajské samosprávy, sportovních organizací, místních samospráv, školských zařízení a dalších aktérů z oblasti sportu.“ Za účelem splnění stanovené vize byly stanoveny následující cíle:

- Cíl I – Podpora sportu a zajištění široké nabídky sportovních aktivit;
- Cíl II – Kvalitní, bezpečná a dostatečná sportovní infrastruktura;
- Cíl III – Spolupráce v oblasti sportu a jeho propagace;
- Cíl IV – Péče o talenty.

Dle Koncepce sportu působí v Jihomoravském kraji více než 1 tis. sportovních subjektů (spolků, tělovýchovných jednot, společností).

Shrnutí:

- Jihomoravský kraj si uvědomuje potřebu podpory sportovních aktivit v rámci svého území a aktivně podporuje sport. Kraj deklaruje budoucí podporu sportu do roku 2025 v rámci zpracované Koncepce sportu. SRJMK 2021+ bude svými opatřeními navazovat po dobu své platnosti na zpracovanou Koncepti sportu po uplynutí doby její platnosti.

4.8.7 Veřejná správa

Cílem této kapitoly je shrnout základní tendence veřejné správy v rámci Jihomoravského kraje. Vzhledem k faktu, že území Jihomoravského kraje je tvořeno 673 samosprávami, je pro budoucí rozvoj území kraje z hlediska veřejné správy zásadní míra koordinace, spolupráce a synergie mezi veřejnosprávními institucemi. Pro dosažení rozvoje kraje je stěžejní princip subsidiarity, jehož podstatou je realizace rozvojových aktivit na takové úrovni, na které může být dosaženo největšího efektu. V obecném měřítku by mělo platit pravidlo, že vyšší územní úroveň má vytvářet co nejlepší podmínky pro rozvoj nižších úrovní. V případě Jihomoravského kraje, by tedy měl kraj napomáhat a usnadňovat rozvoj obcí prostřednictvím utváření strategické podpory pro regionální rozvoj. Z výše popsaného tedy vyplývá, že kraj koordinuje rozvoj svého území, spolupracuje s ústředními orgány státní správy a koordinuje zájmy obcí v oblasti regionálního rozvoje.

Vzhledem k nastolenému technickému pokroku, rozvoji a dostupnosti technologií je z hlediska zvyšování efektivity práce a snižování administrativního zatížení klíčový další rozvoj oblasti eGovernmentu, který by měl zajistit rozvoj elektronizace služeb státní správy pro občany a jiné zainteresované subjekty. Z hlediska funkce krajského úřadu je pak stěžejní zejména poskytování informací, dokumentů a dat orgánům veřejné správy, privátním subjektům a veřejnosti např. pomocí sítě kontaktních míst veřejné správy.

Ve vztahu krajského úřadu směrem k občanům, ale i například k neuvolněným starostům obcí, je klíčová dostupnost úřadu. V dostupnosti úřadu je významným prvkem otevřenost úřadu z hlediska úředních hodin pro vyřízení úředních záležitostí občanů. V souladu s dobrou praxí by úřední doba měla brát ohled zejména na potřeby klientů/občanů vzhledem k jejich pracovní době.

4.9 ROZVOJ VENKOVA A ZEMĚDĚLSTVÍ

V rámci této kapitoly došlo ke zmapování podmínek zemědělství a venkovského prostoru na území Jihomoravského kraje.

4.9.1 Venkovské oblasti

Jihomoravský kraj patří mezi kraje s vyšším podílem venkovských oblastí. Vyskytují se zde obce příměstského venkova (venkovské obce v rámci městských aglomerací), a to zejména v Brněnské metropolitní oblasti. V roce 2018 bylo na území Jihomoravského kraje evidováno pouze 25 obcí (z celkového počtu 673), ve kterých žilo více než 5 000 obyvatel. V těchto větších obcích však žilo téměř 55,5 % obyvatelstva. Nejvíce obcí Jihomoravského kraje bylo v kategorii obcí od 200 do 499 obyvatel, a to 29,0 %, ve kterých žije pouze 6,0 % obyvatel kraje. Téměř třetina obyvatel, přesněji 32,0 % obyvatel, Jihomoravského kraje žije ve venkovských oblastech s hustotou zalidnění nižší než 150 obyvatel na km². Dle *Územní typologie OECD*⁴⁷ patří Jihomoravský kraj mezi přechodné regiony⁴⁸ mezi převážně venkovskými⁴⁹ a převážně městskými regiony⁵⁰.

Tabulka 59 Velikostní skupiny obcí v Jihomoravském kraji v roce 2018⁵¹

Velikostní skupina obcí (v obyv.)	Počet obcí	Počet obyvatel	Podíl na obyv. kraje
do 200	108	13 438	1 %
200 až 499	193	65 928	6 %
500 až 999	178	130 637	11 %
1 000 až 1 999	108	147 322	12 %
2 000 až 4 999	61	180 482	15 %
5 000 až 9 999	15	99 715	8 %
10 000 až 19 999	4	44 843	4 %
více než 20 000	6	505 302	43 %
Celkem	673	1 187 667	100 %

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad (2019)

Na místní úrovni jsou dle metodiky OECD označovány za městské regiony ty oblasti, jejichž hustota zalidnění je vyšší než 150 obyvatel/km². V tomto kontextu lze jako městské regiony označit oblasti

⁴⁷ OECD Regional Typology, Directorate for Public Governance and Territorial Development, OECD. Dostupné z: https://www.oecd.org/cfe/regional-policy/OECD_regional_typology_Nov2012.pdf

⁴⁸ V přechodných regionech žije ve venkovských oblastech mezi 15,0 až 50,0 % obyvatel regionu.

⁴⁹ V převážně venkovských regionech žije ve venkovských oblastech více než 50,0 % obyvatel regionu.

⁵⁰ V převážně městských regionech žije ve venkovských oblastech méně než 15,0 % obyvatel regionu.

⁵¹ Do počtu obcí není zahrnut Vojenský újezd Březina. Na území újezdu v současnosti nežijí žádní obyvatelé.

území SO POU Brno, Adamov, Kuřim, Hodonín, Šlapanice, Židlochovice, Veselí nad Moravou a Blansko. Zbylé regiony lze definovat jako venkovské regiony, jelikož jejich hustota zalidnění je nižší než 150 obyvatel na km². Vůbec nejnižší hustotu zalidnění měl v roce 2018 SO POU Vranov nad Dyjí s celkovou hodnotou 22 obyvatel na km².

Tabulka 60 Venkovské regiony na území Jihomoravského kraje dle metodiky OECD v roce 2018

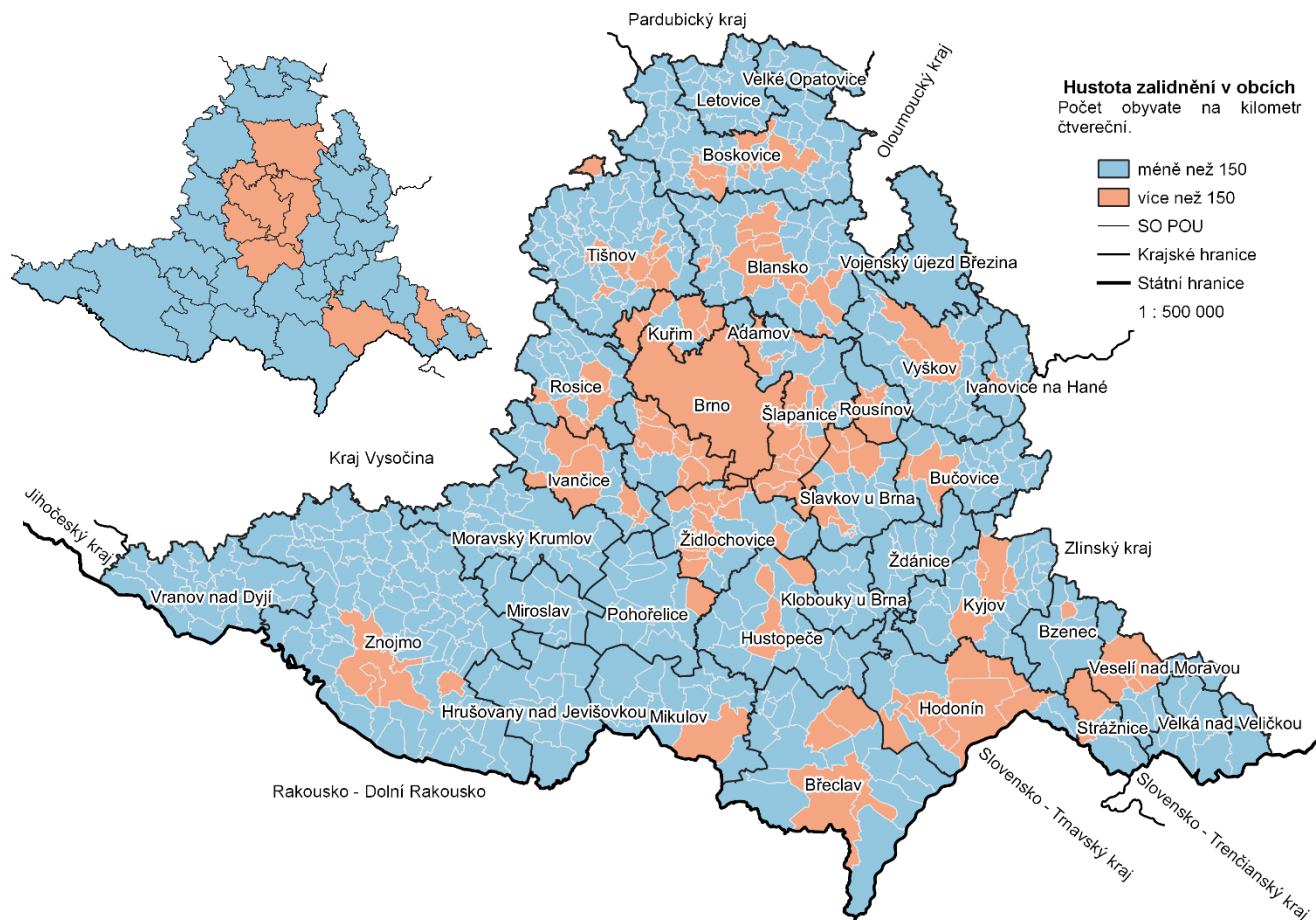
SO POU	Počet obyvatel	Počet obcí	Průměrná velikost obce	Hustota zalidnění	Typ regionu
Brno	380 681	1	380 681	1 654	Městský
Adamov	4 517	1	4 517	1 194	Městský
Kuřim	23 003	10	2 300	299	Městský
Hodonín	60 809	18	3 378	213	Městský
Šlapanice	69 537	40	1 738	203	Městský
Židlochovice	33 522	24	1 397	173	Městský
Veselí nad Moravou	22 647	11	2 059	161	Městský
Blansko	52 448	42	1 249	151	Městský
Rosice	26 090	24	1 087	150	Venkovský
Slavkov u Brna	23 560	18	1 309	149	Venkovský
Vyškov	37 618	28	1 344	145	Venkovský
Ivančice	24 378	17	1 434	142	Venkovský
Rousínov	8 662	6	1 444	140	Venkovský
Kyjov	34 660	28	1 238	139	Venkovský
Břeclav	59 668	18	3 315	136	Venkovský
Bzenec	12 220	6	2 037	115	Venkovský
Hustopeče	28 508	20	1 425	110	Venkovský
Boskovice	35 734	51	701	106	Venkovský
Strážnice	7 331	3	2 444	101	Venkovský
Velké Opatovice	5 798	6	966	96	Venkovský

SO POU	Počet obyvatel	Počet obcí	Průměrná velikost obce	Hustota zalidnění	Typ regionu
Bučovice	16 084	20	804	94	Venkovský
Znojmo	75 189	78	964	92	Venkovský
Tišnov	31 482	59	534	92	Venkovský
Letovice	10 304	16	644	91	Venkovský
Mikulov	20 130	17	1 184	82	Venkovský
Ivanovice na Hané	5 721	7	817	82	Venkovský
Klobouky u Brna	7 600	8	950	79	Venkovský
Ždánice	8 581	8	1 073	75	Venkovský
Pohořelice	14 358	13	1 104	74	Venkovský
Moravský Krumlov	15 271	23	664	65	Venkovský
Miroslav	7 098	10	710	64	Venkovský
Velká nad Veličkou	7 912	8	989	62	Venkovský
Hrušovany nad Jevišovkou	11 529	11	1 048	57	Venkovský
Vranov nad Dyjí	5 017	22	228	22	Venkovský

Zdroj: Český statistický úřad (2019) - vlastní zpracování

Následující kartogram zobrazuje venkovské a městské oblasti v Jihomoravském kraji dle hustoty zalidnění. Je patrné, že jako městské oblasti lze definovat obce s pověřeným obecním úřadem a jejich nejbližší okolí. Nejvýraznější městskou oblastí představuje město Brno a okolí. Naopak nejvýraznější venkovskou oblastí představuje západní část území kraje.

Kartogram 18 Hustota zalidnění v obcích a ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v roce 2018

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřičký a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Shrnutí:

- Venkovské oblasti se rozléhají zejména v okolí krajských hranic a v oblastech s vysokým podílem orné půdy na rozloze území. Podrobněji se regionálním rozdílem věnuje část 5. Regionální analýza.

4.9.2 Místní akční skupiny

Z hlediska rozvoje venkova jsou velmi významné Místní akční skupiny (dále také „MAS“), kterých je na území Jihomoravského kraje aktuálně 19. MAS jsou nezávislými společenstvími občanů, neziskových organizací a soukromé nebo veřejné správy (obcí, svazků obcí), které spolupracují na rozvoji venkova, zemědělství a na získávání finanční podpory z Evropské unie nebo z národních dotačních programů. MAS zpracovávají Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (dále také „SCLLD“), dle kterých je jedním z hlavních cílů koordinace přípravných i realizačních aktivit, které by vedly k zajištění udržitelného regionálního rozvoje na místní úrovni. Aktuálně se připravují SCLLD na období let 2021–2027. Místní akční skupiny se řídí principem LEADER, kdy veškeré náměty

a projekty by měly vycházet z myšlenek a podnětů místních venkovských subjektů a občanů, tedy zdola, nikoliv direktivně řízeny krajskou, státní nebo evropskou politickou mocí shora. MAS v Jihomoravském kraji jsou následující:

- Kyjovské Slovácko v pohybu, z. s.;
- MAS Hornácko a Ostrožsko z.s.;
- MAS Mikulovsko o.p.s.;
- MAS Moravský kras z.s.;
- MAS Partnerství venkova, z. s.;
- MAS Strážnicko, z.s.;
- Místní akční skupina Boskovicko PLUS, z.s.;
- Místní akční skupina Brána Brněnska, z.s.;
- Místní akční skupina Brána Vysočiny, z.s.;
- Místní akční skupina Jižní Slovácko, z. s.;
- MAS Hustopečsko, z. s.;
- Místní akční skupina Podbrněnsko, spolek;
- MAS Vyškovsko, z.s.;
- MAS Slavkovské bojiště, z.s.;
- MAS Znojemské vinařství, z.s.;
- Živé pomezí Krumlovsko-Jevišovicko, z.s.;
- MAS Hrušovansko, z. s.;
- MAS Bobrava, z.s.;
- MAS Lednicko-valtický areál, z.s.

4.9.3 Zemědělství

Území Jihomoravského kraje mělo vždy charakter zemědělského a venkovského regionu. Tuto skutečnost dokládá 59 % podíl zemědělské půdy na celkové rozloze kraje, jež patří mezi nejvyšší v rámci ČR. Rozlohy lesů v rámci kraje jsou však nižší oproti celorepublikovému podílu rozlohy lesních pozemků. Podíly ostatních ploch, zastavěných ploch a vodních ploch na celkové rozloze území kraje jsou na hodnotách podílů těchto druhů pozemků v ČR.

Tabulka 61 Mezikrajské srovnání bilance půdy roce 2018

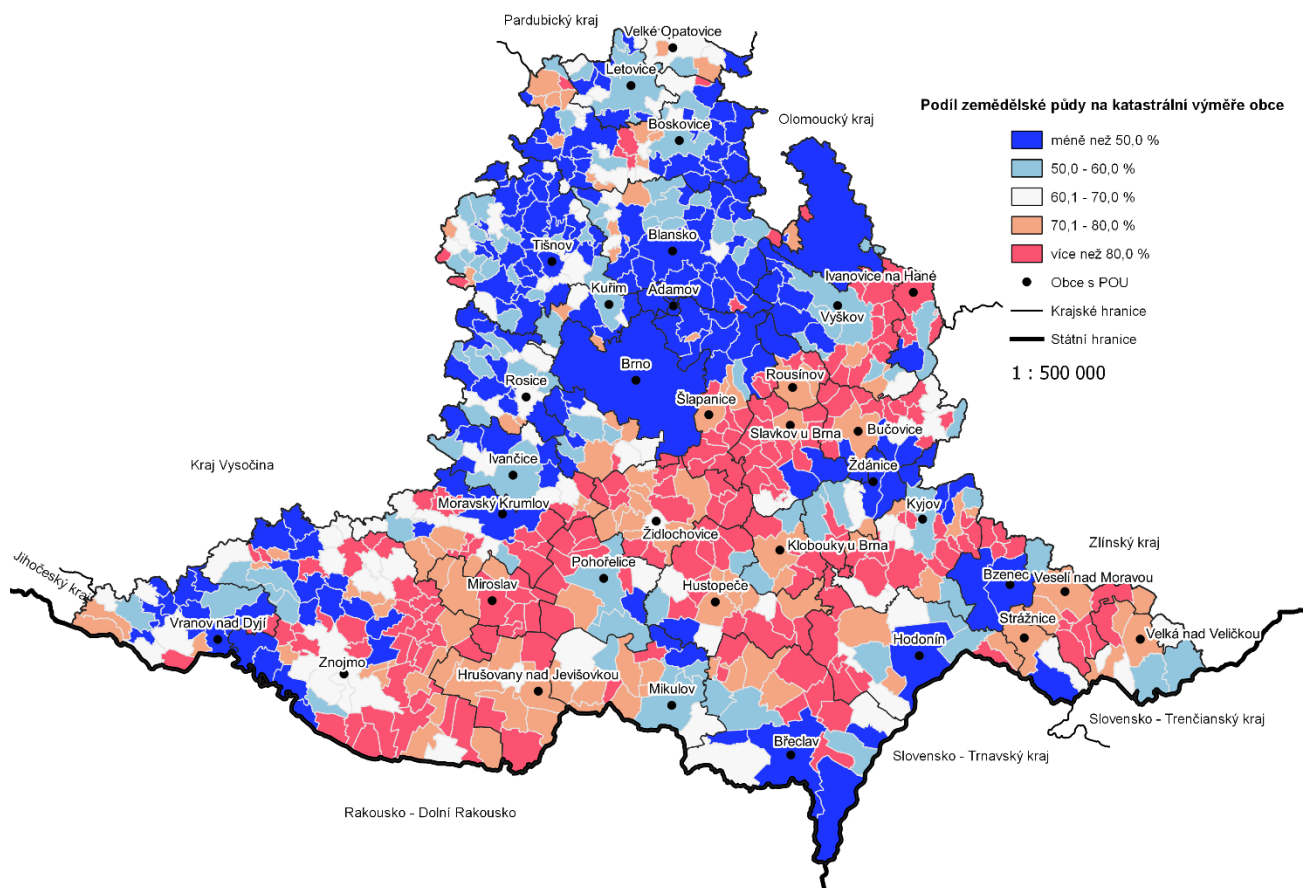
Kraj	Druhy pozemků					
	Rozloha (km ²)	Zemědělská půda (%)	Lesní pozemky (%)	Ostatní plochy ⁵² (%)	Zastavěné plochy (%)	Vodní plochy (%)
ČR	78 871	53	34	9	2	2
Hl. m. Praha	496	40	11	37	10	2
Středočeský kraj	10 928	60	27	8	2	2
Jihočeský kraj	10 058	49	38	8	1	4
Plzeňský kraj	7 649	49	40	7	1	2
Karlovarský kraj	3 310	37	44	16	1	2
Ústecký kraj	5 339	51	31	14	2	2
Liberecký kraj	3 163	44	45	8	2	2
Královéhradecký kraj	4 759	58	31	7	2	2
Pardubický kraj	4 519	60	30	7	2	1
Kraj Vysočina	6 796	60	31	6	1	2
Jihomoravský kraj	7 188	59	28	9	2	2
Olomoucký kraj	5 272	53	35	9	2	1
Zlínský kraj	3 963	49	40	8	2	1
Moravskoslezský kraj	5 430	50	36	10	2	2

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad (2019)

⁵² Mezi ostatní plochy patří dopravní infrastruktura, technická infrastruktura, těžba a další plochy.

Území Jihomoravského kraje má vysoké předpoklady pro intenzivní zemědělskou výrobu. Více než polovina území kraje, tj. 59 % rozlohy kraje, tvoří zemědělskou půdu. Z následujícího kartogramu je patrné, že nejvyšší podíly zemědělské půdy na celkové výměře obcí mají obce v jižní a východní části kraje. Zemědělský ráz krajiny narušují oblasti Pálavy a Ždánského lesu.

Kartogram 19 Podíl zemědělské půdy na katastrální výměře obcí v Jihomoravském kraji v roce 2018

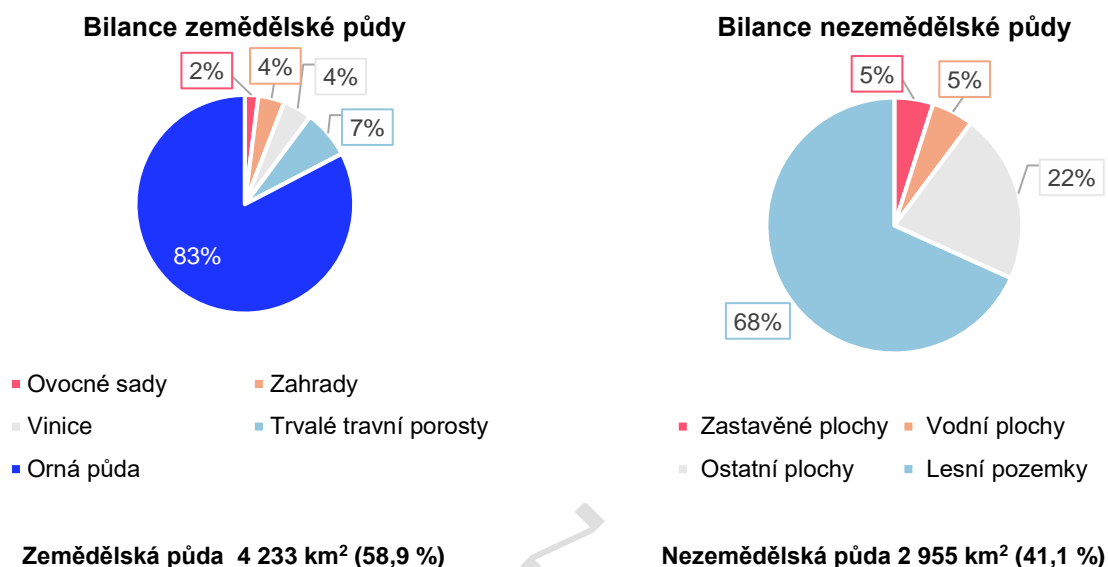

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Následující graf přináší porovnání bilance zemědělské a nezemědělské půdy v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2018. Mezi lety 2013 až 2018 nedošlo k významné změně velikosti jednotlivých druhů zemědělských pozemků. Zemědělská půda se celkově podílí 58,9 % na rozloze kraje, přičemž byla zejména tvořena ornou půdou s celkovým 83,2 % rozlohy zemědělské půdy. Trvalé travní porosty se rozkládaly na 7 % zemědělské půdy. Jihomoravský kraj je obecně regionem, který je neodmyslitelně spjat s vinicemi a vinařstvím. Oproti ostatním krajům je v Jihomoravském kraji vysoký podíl vinic na zemědělské půdě, který dosahuje výše 4 % rozlohy zemědělské půdy. Celkově představoval podíl vinic vysázených v kraji téměř 92 % plochy všech vinic v ČR. Zahrady dosáhly obdobné velikosti jako orná půda, a to 4 % na celkové rozloze zemědělské půdy. Chmelnice se na území kraje nacházely v minimálním množství, které nedosahuje na celkové rozloze zemědělské plochy podílu vyššího než 0,01 %.

Z hlediska nezemědělské půdy zaujímají největší část rozlohy lesní pozemky, a to 65 % nezemědělské půdy. V Jihomoravském kraji je pak rovněž významné zastoupení ostatních ploch, které zaujímají 22 % rozlohy nezemědělských ploch. Na takto vysokém podílu se odráží plocha významných dopravních tras procházejících krajem a také rozloha krajského centra Brna. Všeobecným problémem území kraje jsou velké plochy orné půdy s nízkými retenčními schopnostmi. Zejména se jedná o okresy s vyššími podíly orné půdy.

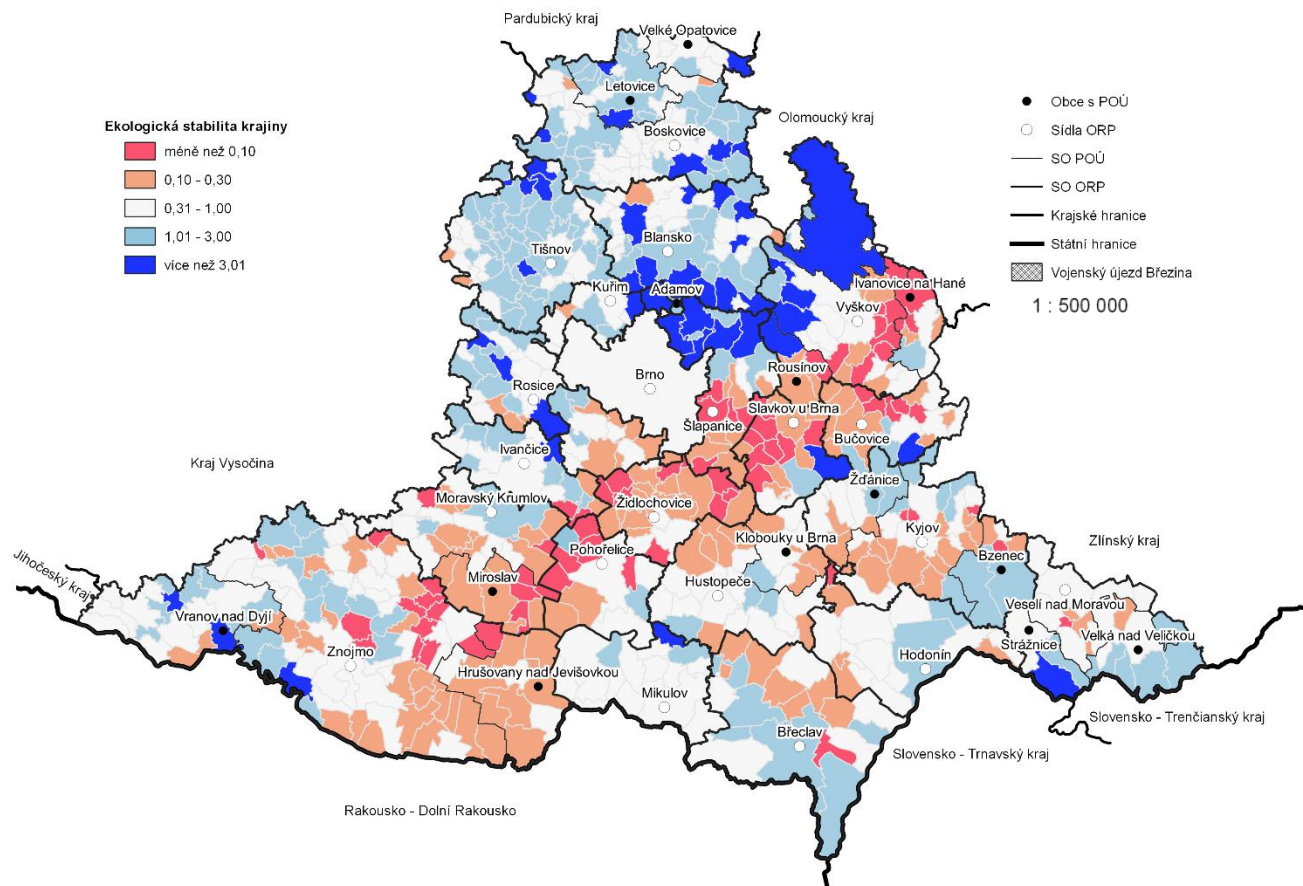
Graf 20 Bilance půdy v Jihomoravském kraji v letech k 31. 12. 2018

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad (2019)

Následující kartogram zobrazuje obce v Jihomoravském kraji dle hodnoty koeficientu ekologické stability, který je vypočítáván jako poměr stabilních a nestabilních krajinných prvků v území obce. Ekologická stabilita představuje schopnost krajiny se pomocí autoregulačních procesů vyrovnávat se změnami způsobenými vnějšími i vnitřními činiteli, zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce. Od roku 2013 do roku 2018 nedošlo k významnější změně v hodnocení ekologické stability území Jihomoravského kraje. V roce 2013 byla hodnota koeficientů ekologické stability ve výši 1,05 a v roce 2018 dosáhl koeficient zvýšení hodnoty na 1,06. Je tedy patrné, že mezi lety 2013 a 2018 došlo k minimálnímu, avšak pozitivnímu zlepšení v oblasti ekologické stability území kraje.

Kartogram 20 Hodnocení ekologické stability území v obcích Jihomoravského kraje v roce 2018

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Je patrné, že nejméně ekologicky stabilní krajina se táhne v koridoru mezi Ivanovicemi na Hané, Slavkovem u Brna, Židlochovicemi, Pohořelicemi a Znojmem. Dále je patrná nižší úroveň ekologické stability v obcích na Břeclavsku a Hodonínsku. Nižší ekologická stabilita je dána vyšším podílem orné půdy a nižším podílem trvalých porostů, a to zejména lesních pozemků v rámci území obcí v tomto koridoru. Naopak je patrná vyšší ekologická stabilita severní části kraje na území okresu Blansko, severní části okresu Brno-venkov a Vojenského újezdu Březina. Tyto oblasti jsou územími s nejvyšším podílem lesů na celkové rozloze obcí v tomto území.

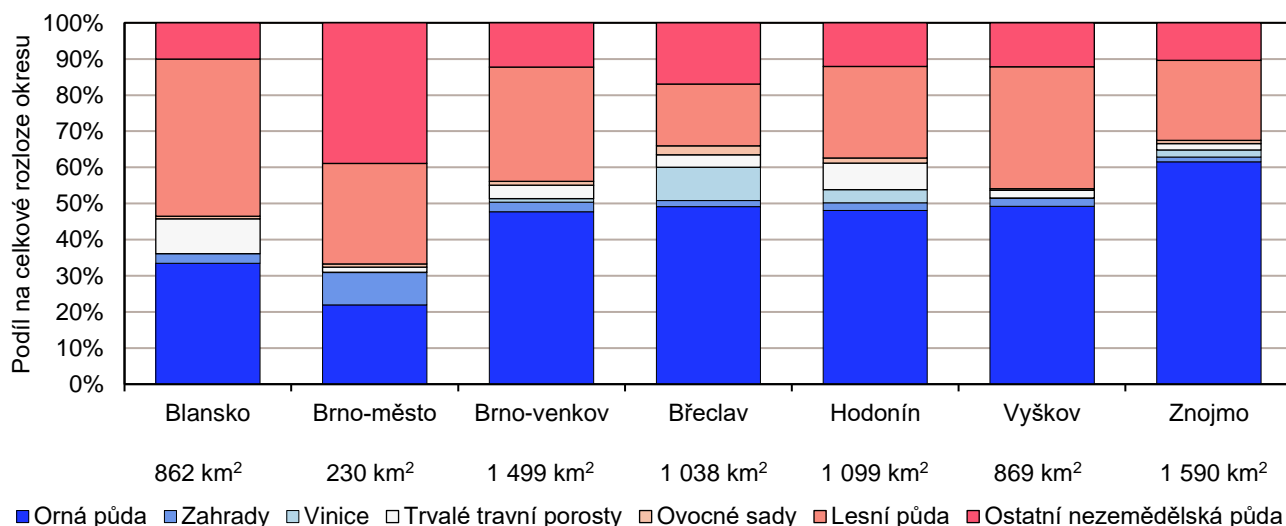
Následující tabulka představuje podíl zemědělské půdy a nezemědělské půdy v jednotlivých okresech Jihomoravského kraje. Do zemědělské půdy jsou započítány orná půda, chmelnice, vinice, zahrady, ovocné sady a trvalé travní porosty. Mezi nezemědělskou půdou byly zařazeny lesní pozemky, vodní plochy, zastavěné plochy a ostatní plochy. Největší výměrou zemědělské půdy disponují okresy Znojmo, Brno-venkov, Hodonín a Břeclav. Okresem s největším podílem zemědělské půdy v kraji i v celé ČR je okres Znojmo s celkovým podílem 67,4 %. Nejvíce nezemědělské půdy je mimo okres Brno-město, v okrese Blansko.

Tabulka 62 Rozloha zemědělské a nezemědělské půdy v okresech Jihomoravského kraje v roce 2018

Území	Celková rozloha (km ²)	Zemědělská půda		Nezemědělská půda	
		Rozloha (km ²)	Podíl na celkové rozloze (%)	Rozloha (km ²)	Podíl na celkové rozloze (%)
Jihomoravský kraj	7 188	4 233	58,9	2 955	41,1
Blansko	862	401	46,5	462	53,5
Brno-město	230	77	33,3	153	66,7
Brno-venkov	1 499	841	56,1	658	43,9
Břeclav	1 038	685	66,0	353	34,0
Hodonín	1 099	688	62,6	412	37,4
Vyškov	869	470	54,1	399	45,9
Znojmo	1 590	1 073	67,4	518	32,6

Z pohledu na procentuální zastoupení jednotlivých druhů půdy ve sledovaných okresech je zřejmé, že největší podíl orné půdy v kraji má okres Znojmo. Nejmenší zastoupení orné půdy je naopak v okresech Brno-město a Blansko. Právě v tomto okrese je zároveň největší rozloha lesních pozemků a okres Blansko má rovněž nejvyšší hodnotu koeficientu ekologické stability.

Graf 21 Bilance zemědělské půdy v okresech Jihomoravského kraje v roce 2018

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad (2019)

Shrnutí:

- Nejvyšší ekologickou stabilitu v kraji vykazují obce s vyšším podílem lesních pozemků a nižším podílem orné půdy na celkové rozloze obce. Tyto obce se nachází zejména v severní části kraje. Naopak nižší ekologická stabilita území je typická pro území okresu v jižní části kraje.

4.10 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Cílem této kapitoly je představení základních oblastí životního prostředí území Jihomoravského kraje. Stav životního prostředí v kraji se odvíjí od kvality ovzduší, stavu půdního fondu, chráněných území anebo odpadového hospodářství. Kapitola se také zabývá problematice podnebí a vody.

4.10.1 Klima

Následující kartogram zobrazuje vymezení klimatických oblastí v Jihomoravském kraji. Oblasti jsou vymezeny na základě dlouhodobého pozorování vývoje počasí z let 1961 až 2000. Na území kraje zasahuje celkem sedm klimatických oblastí. V severozápadní části kraje v oblasti Českomoravské vrchoviny a v severovýchodní části kraje v oblasti Dražanské vrchoviny se rozkládají chladné oblasti. Pro letní období v tomto území jsou charakteristická krátká léta s 10 až 20 letními dny a nízká průměrná letní teplota vzduchu v rozmezí 12 až 13°C. Pro léto je typické vlhké podnebí s průměrným úhrnem srážek 200 až 400 mm srážek. Pro zimy je typický vysoký počet ledových dnů, kterých bývá více než 70. Průměrná teplota vzduchu v zimním období je nižší než -4°C. Sněhová pokrývka setrvává v těchto oblastech 80 až 120 dnů a průměrně zimní srážky dosahují spadu 200 až 400 mm.

Mírně teplé oblasti se rozléhají při východní hranici kraje s Krajem Vysočina v oblasti Českomoravské vrchoviny, v severní části kraje v oblasti Boskovické brázdy, v okolí Dražanské vrchoviny a v jihovýchodní části kraje v oblasti Bílých Karpat. Během léta v těchto oblastech je zpravidla 20 až 40 letních dní a průměrný úhrn srážek dosahuje rozmezí 200 až 400 mm. Průměrná letní teplota vzduchu dosahuje rozmezí 13 až 15°C. Během zimy se zpravidla vyskytuje 50 až 60 ledových dnů a průměrná teplota vzduchu v zimním období dosahuje -2 až -3°C. Sněhová pokrývka setrvává 50 až 80 dnů a průměrně zimní srážky dosahují úhrnu 200 až 400 mm.

Mírně teplé na srážky chudé oblasti se rozkládají v okolí Tišnova. Oproti mírně teplým oblastem je pro tuto oblast typický nižší úhrn srážek v letním i zimním obdobím. Letní i zimní srážky dosahují v průměru nižšího úhrnu než 200 mm.

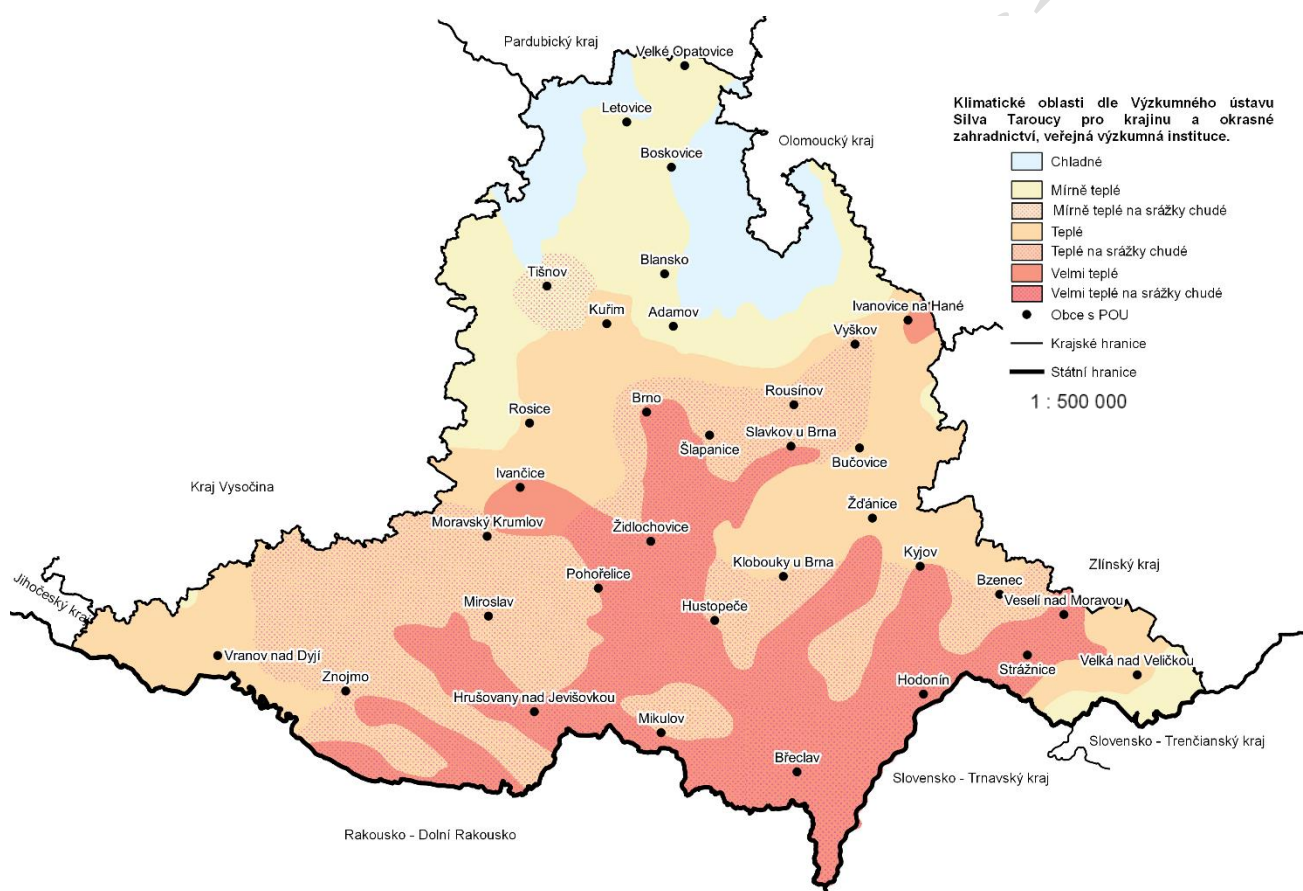
Teplé oblasti se rozkládají v západní části kraje na Vranovsku a v Podyjí, v okolí Rosic, v okolí Kuřimi, na pomezí Brna a Adamova, v oblasti Žďánské lesa a ve východní části kraje v podhůří Bílých Karpat. Pro teplé oblasti jsou běžná dlouhá letní období s 40 až 50 letními dny a s průměrnou letní teplotou vzduchu 15 až 16°C. Úhrn srážek v letních měsících dosahuje 200 až 400 mm. V průběhu zimních období se v teplých oblastech vyskytuje zpravidla 50 až 60 ledových dnů a průměrnou teplotu vzduchu v zimním období dosahuje úroveň -2 až -3°C. Průměrný úhrn srážek v zimě je více než 400 mm s kratším setrváním sněhové pokrývky v délce 50 až 60 dnů.

Pro teplé na srážky chudé oblasti je charakteristický oproti teplým oblastem nižší úhrn srážek v letním i zimním obdobím. Letní i zimní srážky dosahují v průměru úhrnu nižšího než 200 mm. Tyto oblasti

se rozkládají zejména na Znojemsku, Miroslavsku, Moravskokrumlovsku, na pomezí mezi Brnem a Vyškovem, Mikulovsku, Bzenecku a Kloboučsku.

Velmi teplé oblasti se rozprostírají ve střední části kraje v okolí Ivančic a v okolí Ivanovic na Hané. Pro letní období v těchto oblastech je typické dlouhé léto s více než 50 letními dny, kdy s průměrný úhrn srážek je přibližně 400 mm. Průměrná letní teplota dosahuje více než 16°C. V zimním období je zpravidla méně než 40 ledových dní. Průměrná teplota vzduchu v zimním období však neklesne pod 0°C. Sněhová pokrývka setrvává v průměru méně než 50 a průměrný úhrn srážek v zimním období dosahuje 200 až 400 mm. Podobně se velmi teplé na srážky chudé oblasti se rozprostírají ve střední části kraje v oblasti Dyjsko-svrateckého úvalu a v oblastech Dolnomoravského úvalu. Pro tyto oblasti je charakteristický nižší úhrn srážek v letním i zimním období, kdy letní i zimní srážky dosahují v průměru nižšího úhrnu než 200 mm.

Kartogram 21 Klimatické oblasti na území Jihomoravského kraje

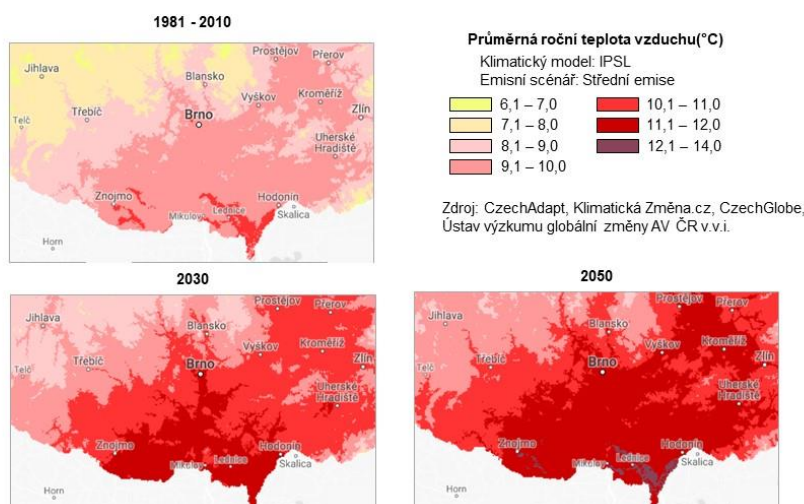
Zdroj: Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i.; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

V současné době prochází klimatické podmínky na území kraje výraznými změnami, které se odrážejí v růstu průměrné roční teploty vzduchu, snižování průměrného ročního úhrnu srážek a pravidelnému

výskytu období sucha. Klimatickou změnu ilustrují závěry projektu *CzechAdapt*⁵³, který shrnuje informace o dopadech změny klimatu, rizicích, zranitelnosti a adaptačních opatření.

Následující kartogram zobrazuje očekávaný vývoj průměrné roční teploty vzduchu na území kraje. Ze zobrazených dat je zřejmé, že v následujících letech lze očekávat růst průměrné roční teploty vzduchu. Na celém území kraji lze očekávat zvýšení teploty vzduchu minimálně o 2 °C do roku 2050.

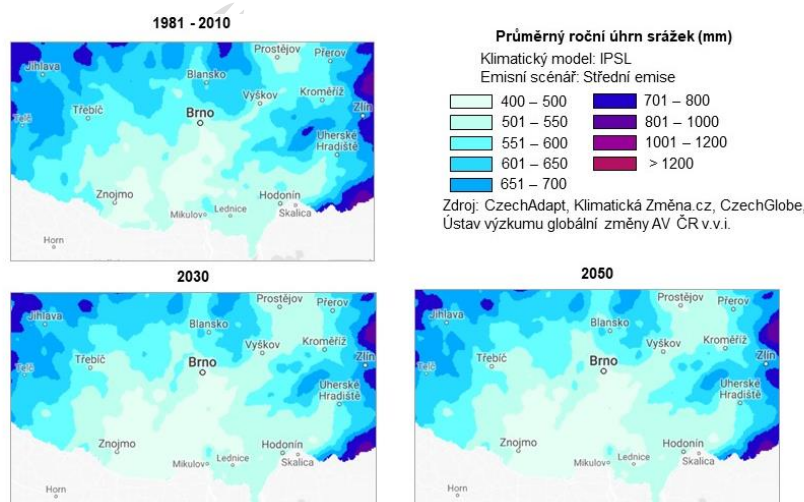
Kartogram 22 Průměrná roční teplota v letech 1981 až 2010 a předpokládaný vývoj průměrné roční teploty vzduchu v letech 2030 a 2050

Zdroj: Klimatická Změna.cz, CzechGlobe, Ústav výzkumu globální změny AV ČR v.v.i. (2019)

Následující kartogram představuje předpokládaný vývoj průměrného ročního úhrnu srážek na území kraje. Ze zobrazených dat je zřejmé, že v následujících letech lze očekávat snížení průměrného ročního úhrnu srážek. Zejména lze vidět pokles srážek v území Dyjsko-svrateckého úvalu.

Kartogram 23 Průměrný roční úhrn srážek v letech 1981 až 2010 a předpokládaný vývoj průměrného úhrnu srážek v letech 2030 a 2050

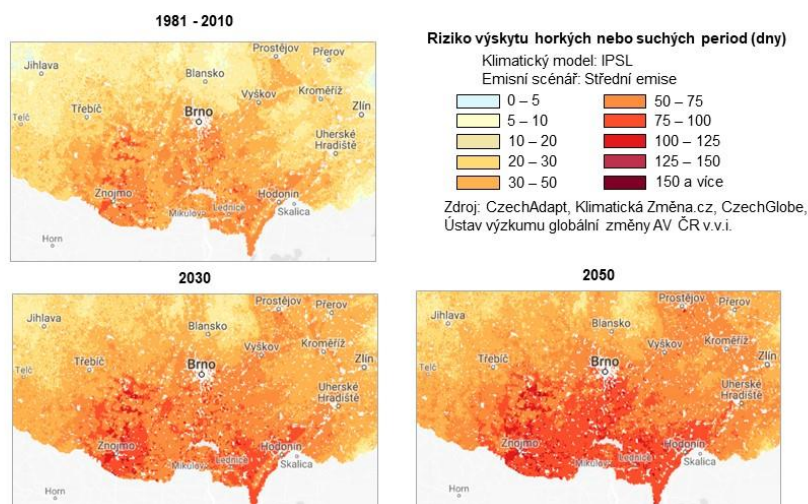

⁵³ Projekt CzechAdapt. CzechGlobe, Ústav výzkumu globální změny AV ČR v.v.i. Dostupné z: <https://www.klimatickazmena.cz/cs/>

Zdroj: Klimatická Změna.cz, CzechGlobe, Ústav výzkumu globální změny AV ČR v.v.i. (2019)

Následující kartogram zobrazuje průměrný počet dní se stresem suchem nebo s výskytem horké vlny. Stres suchem je stav, kdy půdní vlhkost klesne pod 30 %. Horká vlna je období, kdy průměrná maximální teplota je 30 °C nebo vyšší, přičemž denní maximální teplota je aspoň tři dny po sobě nad 30 °C, ale neklesne pod 25 °C. Z uvedených údajů vyplývá, že v období následujících let se dá předpokládat vyšší riziko výskytu dnů horkých nebo suchých period. Nejvyšší změna je patrná v jižní části kraje.

Kartogram 24 Riziko výskytu horkých nebo suchých period v letech 1981 až 2010 a předpokládané riziko výskytu horkých nebo suchých period v letech 2030 a 2050

Zdroj: Klimatická Změna.cz, CzechGlobe, Ústav výzkumu globální změny AV ČR v.v.i. (2019)

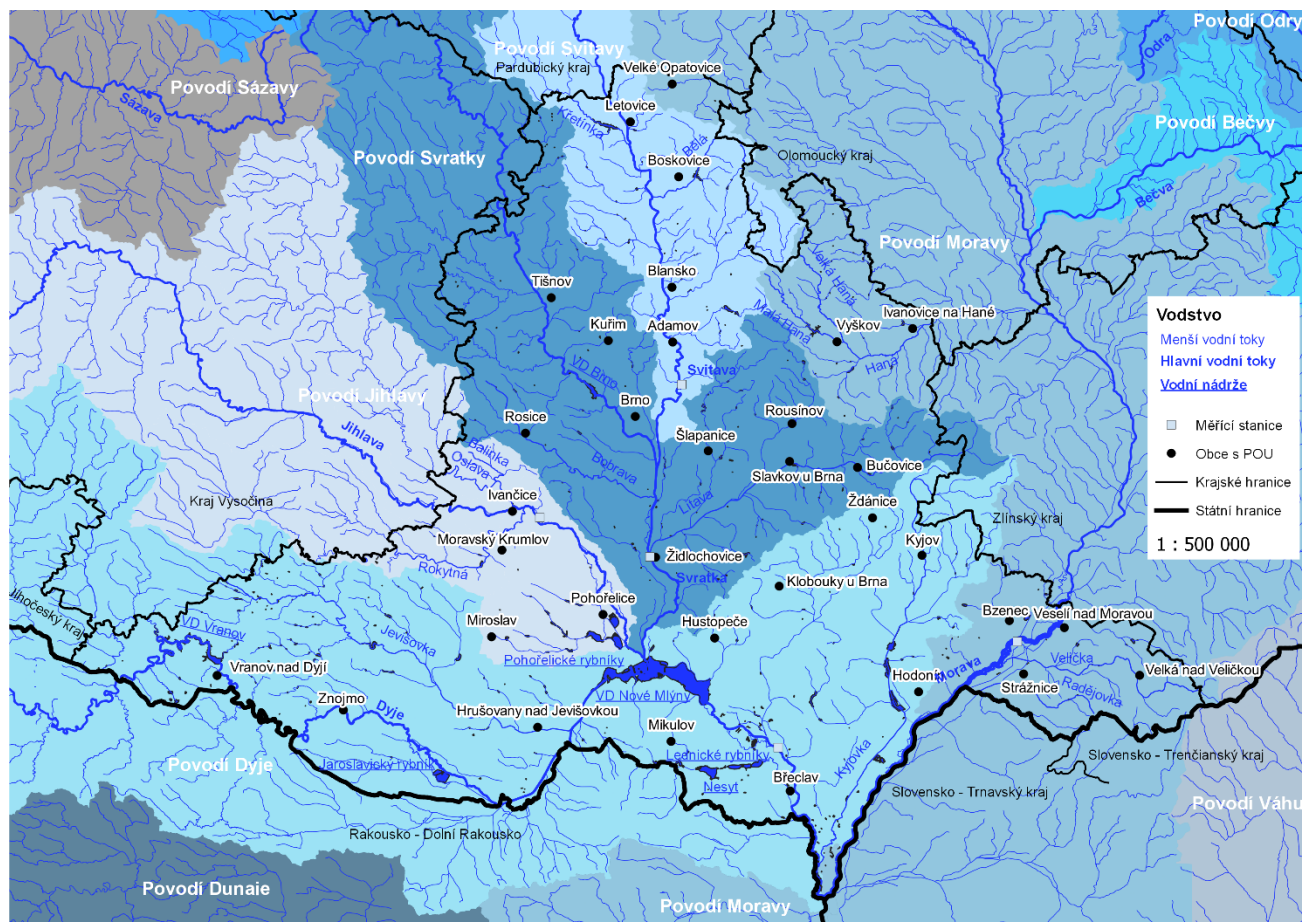
Shrnutí:

- Cílem opatření SRJMK 2021+ by mělo být zmírnění dopadu změny klimatu, a to prostřednictvím přizpůsobení se této změně v co největší míře, aby bylo možné zachovat dobré životní podmínky, uchovat a případně vylepšit hospodářský potenciál pro příští generace obyvatel kraje.
- V souvislosti se změnou klimatu (sucho, extremita počasí) bude nutné realizovat další opatření, a to jak na předcházení a omezování větrné eroze ze zemědělských půd, tak zlepšení funkce malého vodního cyklu na území Jihomoravského kraje.

4.10.2 Voda

Tato podkapitola představuje stav vody na území kraje. Zdrojům pitné vody se věnuje již kapitola vodohospodářství. Následující kartogram se zabývá povrchovými a podzemními vodami a jejich vývojem. Největší část území pokrývá povodí Dyje, Svatky a Svitavy. Všechny povrchové vody spadají do úmoří Černého moře. Povrchové vody jsou z území kraje odváděny řekou Moravou, která se na Rakousko-slovenském pomezí vlévá do Dunaje.

Kartogram 25 Vodní toky a povodí řek v Jihomoravském kraji

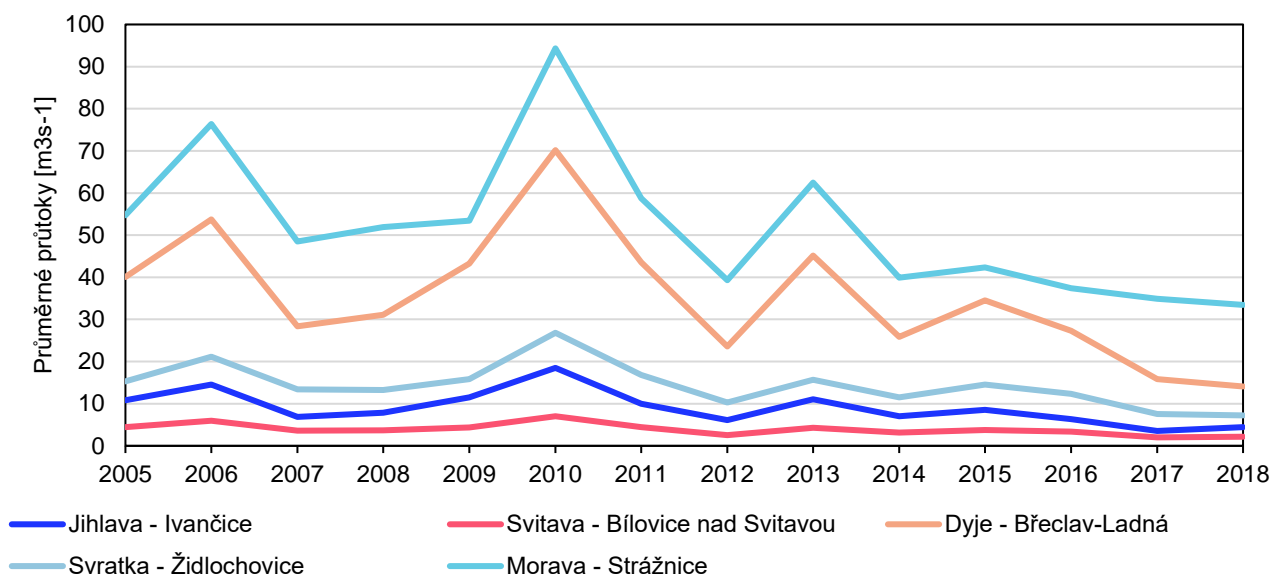

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; Open Data Österreich, data.gov.at; Portál otevřených dat, data.gov.sk; vlastní zpracování v programu QGIS

Následující graf zobrazuje vývoj průměrných denních průtoků řek v Jihomoravském kraji za hydrologické roky 2005 až 2018 (tj. od 1. 11. 2004 do 31. 10. 2018). Hydrologický rok je stanoven tak, aby se pevné srážky, spadlé na území kraje v tomto období, zúčastnily odtoku z kraje ještě ve stejné časové jednotce a nevznikl nesoulad mezi spadlými srážkami a odtokem v daném roce. V klimatických podmínkách ČR se hydrologický rok počítá od 1. 11. do 31. 10.

Ze zobrazených údajů je patrné, že za sledované období docházelo k poklesu průtoků všech řek. Hydrologický rok 2018 byl rokem s nejnižším průměrným průtokem sledovaných řek. Z vývoje průtoků vyplývá, že období sucha nastávají zpravidla v pětiletých obdobích, která jsou ohraničena roky s vysokými průtoky způsobenými nadprůměrným úhrnem srážek. Z pohledu budoucího rozvoje území je stěžejní, aby se kraj zaměřil na systematickou podporu hospodaření s povrchovými vodami. Důvodem je zejména závislost kraje na podzemních zdrojích pitné vody, jejichž zásoby se snižují vzhledem k celkové klimatické změně, poklesu úhrnu srážek a nízkému vsaku vody.

Graf 22 Průměrný denní průtok řek v Jihomoravském kraji v období hydrologických let 2004 až 2018

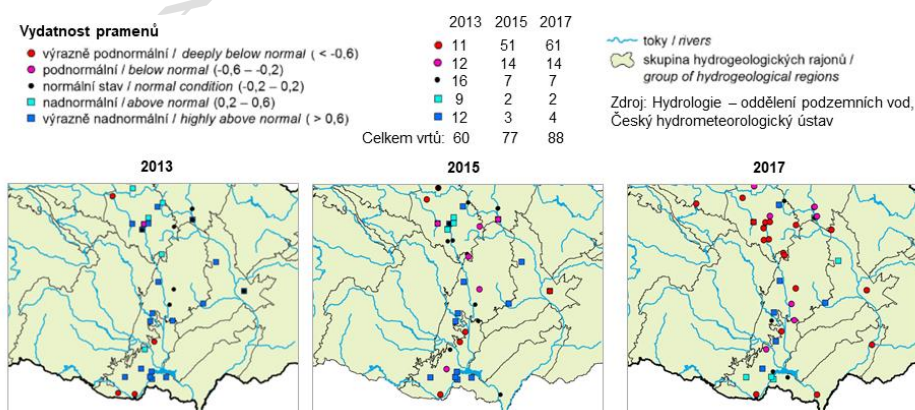

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav (2019)

Z pohledu zásobování pitnou vodou je z hlediska Jihomoravského kraje stěžejní podzemní voda, která byla stěžejním zdrojem vody k veřejné potřebě. Podíl podzemní vody na celkovém objemu vyrobené vody k veřejné spotřebě byl 85 %. Stav podzemní vody je charakterizovaná vydatností pramenů a úrovní hladin podzemních vod v mělkých a hlubokých vrtech. Následující kartogramy porovnávají průměrné roční vydatnosti pramenů a úrovně hladin podzemních vod v letech 2013, 2015 a 2017 se standardizovaným dlouhodobým průměrem a směrodatnou odchylkou za období let 1981 až 2010 pro mělké vrty a vydatnost pramenů a pro hluboké vrty za období let 1991 až 2010.

Z hodnot vydatnosti pramenů je patrné, že od roku 2013 došlo do roku 2017 k poklesu počtu pramenů s průměrnou vydatností. Na druhou stranu vzrostl počet pramenů s podnormální a výrazně podnormální vydatností.

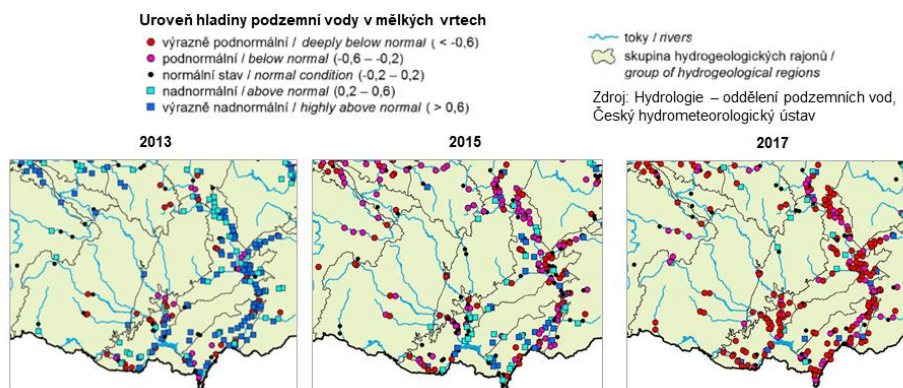
Kartogram 26 Vydatnost pramenů v letech 2013, 2015 a 2017

Zdroj: Hydrologie – oddělení podzemních vod, Český hydrometeorologický ústav (2019)

Z měřených hodnot úrovně hladiny podzemní vody v mělkých vrtech vyplývá, že nedostatek povrchové a úhrn srážek se projevuje významně u mělkých vrtů. Významný je rozdíl v úbytku počtu vrtů s výrazně nadnormální úrovní hladiny a přírůstku vrtů s výrazně podnormální úrovní hladiny podzemní vody.

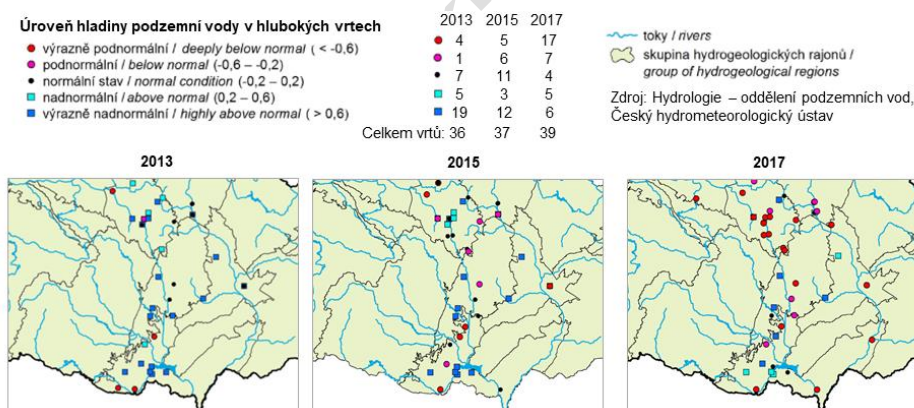
Kartogram 27 Úroveň hladiny podzemní vody v mělkých vrtech v letech 2013, 2015 a 2017

Zdroj: Hydrologie – oddělení podzemních vod, Český hydrometeorologický ústav (2019)

Z měřených hodnot úrovně hladiny podzemní vody v hlubokých vrtech je zřejmé, že nedostatek vody v krajině se projevuje také v hlubokých vrtech a nižší hladině v porovnání s průměrnou výší v období let 1991 až 2010. Tento stav deklaruje vysoký počet vrtů s výrazně podnormálními úrovněmi hladin podzemních vod.

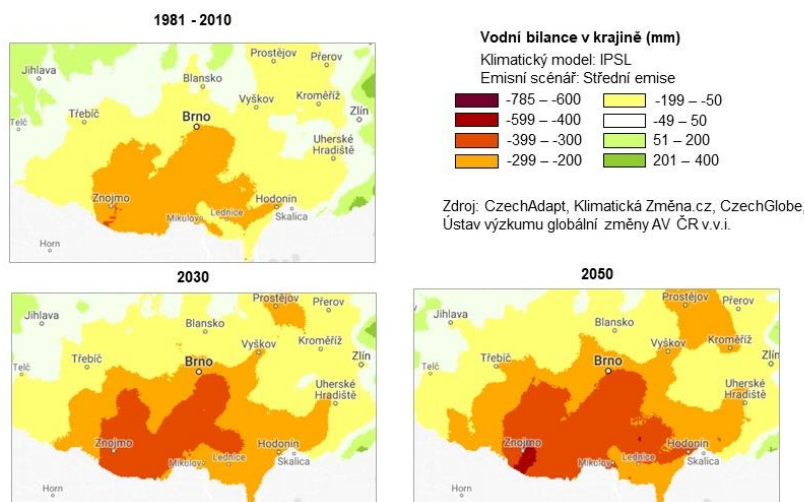
Kartogram 28 Úroveň hladiny podzemní vody v hlubokých vrtech v letech 2013, 2015 a 2017

Zdroj: Hydrologie – oddělení podzemních vod, Český hydrometeorologický ústav (2019)

Následující kartogram zobrazuje vodní bilanci v krajině na území kraje. Vodní bilance představuje změnu vodní bilance vyjádřené rozdílem mezi ročním úhrnem srážek a referenční evapotranspirací, která představuje vláhové nároky prostředí vztažené na travnatý povrch. Z předpokládaných hodnot je zřejmé, že v následujících letech dojde k výraznému poklesu vodní bilance v krajině v důsledku zvyšování teplot a tím i intenzity výparu (evapotranspirace). Nejvýrazněji se tato změna očekává v území mezi Znojmem, Brnem a Hodonínem.

Kartogram 29 Vodní bilance v letech 1981 až 2010 a předpokládaný vývoj vodní bilance v letech 2030 a 2050

Zdroj: Klimatická Změna.cz, CzechGlobe, Ústav výzkumu globální změny AV ČR v.v.i. (2019)

Vzhledem k postupující klimatické změně a výskytu extrémních vlivů počasí vzrůstá kromě výskytu období sucha také riziko výskytu povodní. Riziko výskytu povodní lze předpokládat v souvislosti s nadměrným úhrnem srážek a sníženou retenční schopností krajiny v souvislosti s obdobími sucha a nižší retenční schopností půdy. Kromě suchých období ovlivňuje dopady povodní také lidská činnost v podobě nevhodného přístupu k využívání zemědělské půdy a říčních niv. Řešením je realizace plánovaných protipovodňových opatření, kdy však stávající nedostatečný stav protipovodňové ochrany území může v budoucnu způsobit významné škody na území kraje. Cílem kraje by mělo být směřování podpory do realizace plánovaných protipovodňových opatření. Nečinnost v oblasti protipovodňových opatření v současnosti ovlivňuje rozvoj území záplavových zón. Například v Brně je více než 20 % ploch vymezených pro bydlení pod stavební uzávěrou.

Shrnutí:

- Stávající trend poklesu vydatnosti pramenů a hladiny podzemní vody by mohl v blízkém časovém horizontu pramenit v nedostatek podzemní vody a výrazné ohrožení dodávek pitné vody pro obyvatele kraje.
- Z důvodu udržení vody v krajině je potřebné zapracovat požadavek na zvýšení míry akumulace povrchové vody pro vodárenské účely, protože povrchová voda bude muset být schopná nahradit vydatnost zdrojů podzemní vody, které se v současné době výrazně snižují.
- Účinné hospodaření se srážkovými vodami by mělo být dosaženo budováním nových zdrojů povrchové vody, rekonstrukcemi kanalizací, budováním retenčních nádrží a dalšími opatřeními, kterými by bylo dosaženo zvýšení množství vody v krajině i zlepšení jakosti vody ve vodních tocích a vodních nádržích.
- Opatření SRJMK 2021+ by měla směřovat k zpomalování odtoku vody z krajiny, udržení biologické rozmanitosti, zlepšování stavu půd, zvyšování spolehlivosti vodohospodářské

infrastruktury v měnicích se podmínkách, ochraně vodních zdrojů před kontaminací, zvyšování úrovně čištění odpadních vod, podpoře produkce potravin a realizace protipovodňových opatření.

4.10.3 Půda

Tato podkapitola se věnuje zemědělské půdě na území Jihomoravského kraje. Zemědělská půda zaobírá 429 286 ha, které představují 59 % rozlohy Jihomoravského kraje. Z pohledu zemědělské půdy je stěžejní rozdělení území kraje do tříd ochrany zemědělského půdního fondu (dále také „ZPF“). ZPF je tvořen pozemky zemědělsky obhospodařovanými a pozemky s vhodnými podmínkami pro zemědělskou činnost, ale které dočasně obdělávány nejsou. Do ZPF patří kromě pozemků zemědělské půdy také rybníky a nezemědělská půda potřebná k zajišťování zemědělské výroby.

V ČR je zemědělská půda chráněna legislativně zákonem č. 334/ 1992 sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, vyhláškou Ministerstva životního prostředí č. 13/1994 sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany zemědělského půdního fondu a zejména příloha vyhlášky 48/2011 Sb., kterou se definují třídy ochrany zemědělské půdy, která stanovuje třídy ochrany ZPF na:

- I. třída – bonitně nejcennější půdy v převážně na rovinatých nebo jen mírně sklonitých pozemcích, které je možno odejmout ze ZPF pouze výjimečně, a to převážně pro záměry související s obnovou ekologické stability krajiny, případně pro liniové stavby zásadního významu;
- II. třída – půdy s nadprůměrnou produkční schopností, které mají nadprůměrnou produkční schopnost. Ve vztahu k ochraně ZPF jde o půdy vysoce chráněné, jen podmíněně využitelné pro stavební účely;
- III. třída – půdy s převážně podprůměrnou produkční schopností, které je možné využít v územním plánování pro výstavbu a jiné nezemědělské způsoby využití;
- IV. třída – půdy s převážně podprůměrnou produkční schopností jen s omezenou ochranou, využitelné pro výstavbu, a i jiné nezemědělské účely;
- V. třída – půdy s velmi nízkou produkční schopností postradatelné pro zemědělské účely, u kterých lze připustit i jiné, efektivnější, využití než zemědělské. Jedná se zejména o půdy s nízkým stupněm ochrany, s výjimkou vymezených ochranných pásem a chráněných území.

Následující tabulka přináší porovnání zastoupení jednotlivých tříd ochrany ZPF v Jihomoravském kraji a v ČR. Z uvedených hodnot je patrné, že na území kraje se nachází v porovnání s ČR vyšší podíl bonitně nejcennější půdy a půd s nadprůměrnou produkční schopností půdy. Z uvedeného je zřejmé, že Jihomoravský kraj patří mezi kraje s vhodnými podmínkami pro zemědělství.

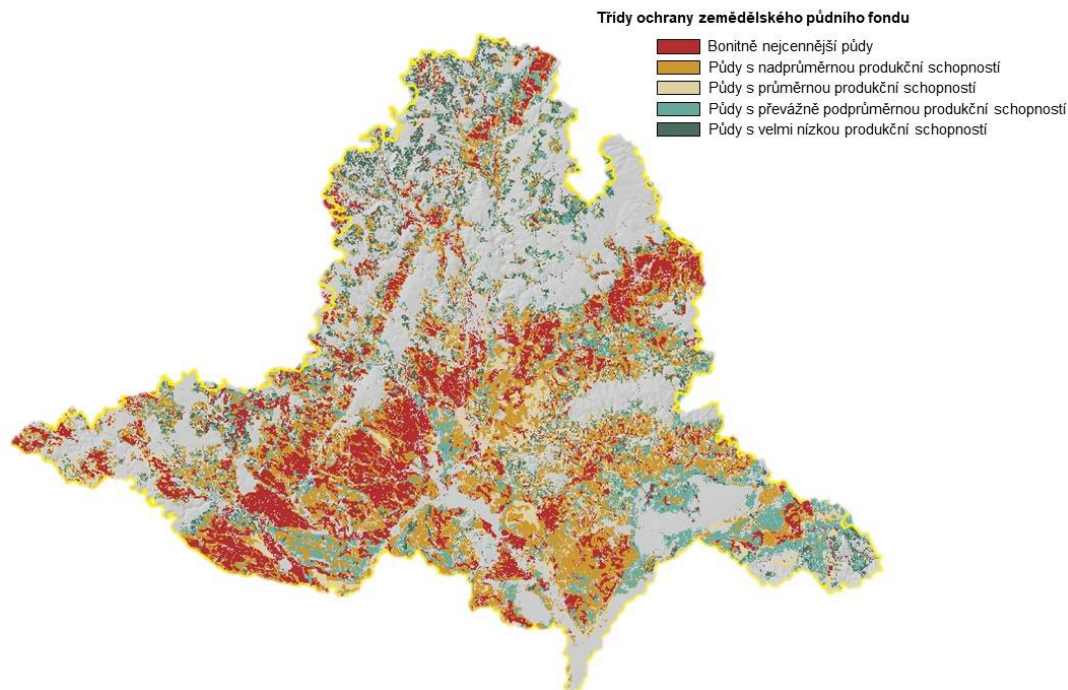
Tabulka 63 Podíl třídy ochrany na zemědělském půdním fondu v Jihomoravském kraji a v České republice v roce 2019

Třída ochrany ZPF	Jihomoravský kraj		ČR	
	Zastoupení (%)	Výměra (ha)	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
Bonitně nejcennější půdy	26,3	112 820	19,6	816 188
Půdy s nadprůměrnou produkční schopností	32,2	138 107	20,0	832 820
Půdy s průměrnou produkční schopností	14,2	60 773	23,6	980 068
Půdy s převážně podprůměrnou produkční schopností	17,0	72 875	17,7	737 509
Půdy s velmi nízkou produkční schopností	10,4	44 712	19,1	792 677
Celkem zemědělské pozemky	100,0	429 286	100,0	4 159 262

Zdroj: Půda v číslech – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. (2019)

Následující kartogram zobrazuje rozmístění jednotlivých tříd ochrany ZPF v rámci území kraje. Rozmístění kopíruje reliéf území kraje. Nejpatrnější je souvislé území pokryté bonitně nejcennějších půd v území Dyjsko-svrateckého úvalu, Boskovické brázdy a půd s nadprůměrnou produkční schopností v Dolnomoravském úvalu. S vyšším podílem zastoupení zemědělské půdy a intenzivní zemědělskou činností však souvisí také problémy související s erozí a degradací ZPF.

Kartogram 30 Třídy ochrany zemědělského půdního fondu v Jihomoravském kraji v roce 2019

Zdroj: Půda v číslech – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. (2019)

Následující tabulka obsahuje srovnání oblastí pozemků orné půdy, které jsou potenciálně ohroženy větrnou erozí. Je zřejmé, že v kraji se nachází vyšší podíl půd potenciálně ohrožených větrnou erozí než v celé ČR. Při současném trendu hospodaření a klimatickým změnám lze předpokládat, že do budoucna bude nebezpečí větrné eroze narůstat. Větrnou erozí umocňuje nízký podíl vody v půdě a zejména v sušších obdobích dochází k vyšší intenzitě větrné eroze. Následkem větrné eroze je snížení mocnosti půdního profilu a snížení úrodnosti půdy z důvodu odnosu ornice. Větrná eroze se v obdobích sucha výrazně podílí na prašnosti ovzduší a má negativní dopady na zdravotní stav obyvatelstva. Dopady větrné eroze lze snížit vhodnými opatřeními v zemědělství (např. výběr vhodných plodin, tvar a velikost pozemku) nebo pozemkovými úpravami (např. výsadba větrolamů, úprava struktury půdy, zlepšení vlhkostního režimu).

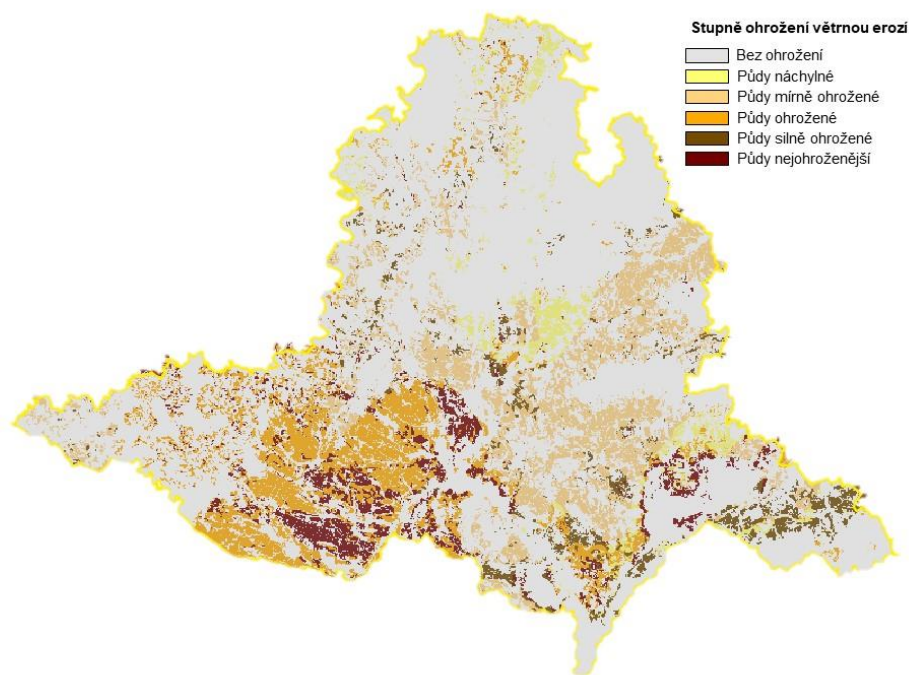
Tabulka 64 Porovnání stupně ohrožení pozemků orné půdy větrnou erozí v Jihomoravském kraji a ČR v roce 2019

Potenciálně ohrožené oblasti větrnou erozí	Jihomoravský kraj		ČR	
	Zastoupení (%)	Výměra (ha)	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
Bez ohrožení	29,2	92 943	68,0	1 671 767
Půdy náchylné	6,2	19 797	9,2	225 398
Půdy mírně ohrožené	24,9	79 015	10,6	260 717
Půdy ohrožené	22,3	70 825	7,7	189 071
Půdy silně ohrožené	6,9	22 060	1,7	42 723
Půdy nejohroženější	10,5	33 359	2,8	67 494
Celkem pozemky orné půdy	100,0	317 998	100,0	2 457 171

Zdroj: Půda v číslech – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. (2019)

Následující kartogram zobrazuje stupně ohrožení zemědělských pozemků větrnou erozí na území Jihomoravského kraje. Ze zobrazených údajů je zřejmé, že nejohroženější půdy se nachází v jižní části kraje. Nejvíce ohroženými jsou pozemky zemědělské půdy v oblasti Dyjsko-svrateckého a Dolnomoravského úvalu. Pro tyto oblasti je typický rovinatý reliéf s vysokým podílem orné půdy a nízkým podílem lesních pozemků nebo travních porostů, jež by snižovaly riziko výskytu větrné eroze.

Kartogram 31 Stupně ohrožení pozemků orné půdy větrnou erozí v Jihomoravském kraji v roce 2019

Zdroj: Půda v číslech – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. (2019)

Tabulka níže obsahuje porovnání stupně erozního ohrožení pozemků zemědělské půdy, které jsou ohroženy vodní erozí. Z porovnání je patrné, že v kraji se nachází vyšší podíl půd ohrožených vodní erozí než podíl ohrožených půd za ČR. Důvody pro vyšší podíl půd ohrožených erozí jsou vyšší svažitost zemědělských pozemků, zejména orné půdy, a nedostatek přirozených bariér (např. mezí, zatravněných údolnic, polních cest nebo rozptýlené zeleně). Absence přirozených bariér přispívá ke zvýšenému riziku výskytu a k vyšší intenzitě vodní eroze. Následkem působení vodní eroze je snížení mocnosti půdního profilu a snížení úrodnosti půdy, jelikož dochází ke smyvu ornice. Výskyt vodní eroze lze eliminovat vhodnými opatřeními v zemědělství (např. výběr vhodných plodin) nebo pozemkovými úpravami (např. protierozními mezemi, zatravněním údolnic, budováním průleहů a příkopů).

Tabulka 65 Porovnání stupně ohrožení pozemků zemědělské půdy vodní erozí v Jihomoravském kraji a ČR v roce 2019

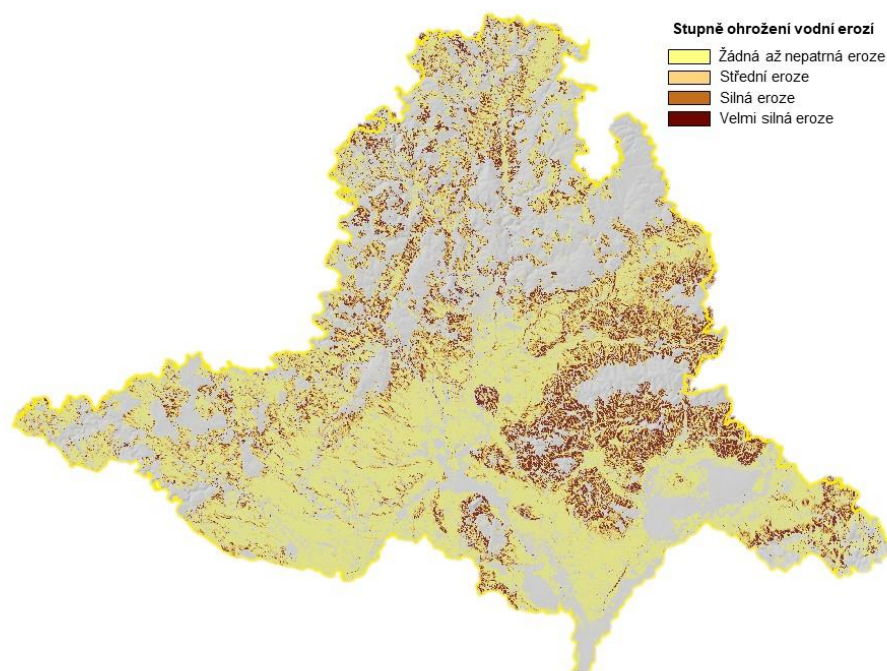
Stupně erozního ohrožení	Jihomoravský kraj		ČR	
	Zastoupení (%)	Výměra (ha)	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
Bez ohrožení	67,3	289 221	78,0	3 246 422
Půdy náchylné	14,2	61 025	12,0	497 918
Půdy mírně ohrožené	6,4	27 625	4,3	180 148

Stupně erozního ohrožení	Jihomoravský kraj		ČR	
	Zastoupení (%)	Výměra (ha)	Zastoupení (%)	Výměra (ha)
Půdy ohrožené	12,1	52 098	5,7	235 586
Celkem pozemky orné půdy	100,0	429 970	100,0	4 160 074

Zdroj: Půda v číslech – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. (2019)

Stupně ohrožení zemědělských pozemků vodní erozí na území Jihomoravského kraje zobrazuje následující kartogram. Dle zobrazených skutečností je patrné, že silnou mírou rizika vodní eroze je ohrožena východní část kraje v oblasti Ždánského lesa. Pro tuto oblast je typická krajina se zvlněným reliéfem a vysokým podílem orné půdy.

Kartogram 32 Stupně ohrožení pozemků zemědělské půdy vodní erozí v Jihomoravském kraji v roce 2019

Zdroj: Půda v číslech – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i. (2019)

Shrnutí:

- Území Jihomoravského kraje patří mezi nejméně ohrožené oblasti ČR. Zemědělská půda je však následkem letitého intenzivního obhospodařování náchylná k degradačním procesům. Půda na území kraje je významně ohrožena větrnou i vodní erozí.

- Cílem kraje by měla být podpora udržení úrodnosti zemědělské půdy. Opatření SRJMK 2021+ by měla směřovat ke zpomalování odtoku vody z krajiny, udržení biologické rozmanitosti, zlepšování stavu půd a podpoře produkce potravin.

4.10.4 Kvalita ovzduší

V této podkapitole je popsán stav kvality ovzduší dle zjištěných ukazatelů v Jihomoravském kraji. Z pohledu kvality ovzduší se v ČR sledují emise znečišťujících látek, které představují vyprodukované znečišťující látky a imise, které představují koncentrace znečišťujících látek.

Emise

Emise jsou nejčastěji produkovány z využívání energetických zdrojů (lokální topeniště, tepelné elektrárny) a automobilová doprava. Z pohledu produkce emisí patří mezi základní sledované znečišťující látky v ovzduší v Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO):

- tuhé znečišťující látky;
- oxid siřičitý (SO₂);
- oxidy dusíku (NO_x);
- oxid uhelnatý (CO).

Z mezikrajského porovnání emisí znečišťujících látek vyplývá, že Jihomoravský kraj patří ke krajům s nejmenším množstvím emisí znečišťujících látek. Významně se na nízkých hodnotách emisí látek projevuje ekonomická skladba kraje, neexistence velkých zdrojů elektrické energie v kraji a pozitivní vysoký podíl plynofikovaných obcí. Zobrazené hodnoty sledují hodnoty emisí dle REZZO 1 až 3, tedy velkých,⁵⁴ středních⁵⁵ a malých zdrojů znečištění.⁵⁶

Tabulka 66 Mezikrajské srovnání emisí znečišťujících látek (REZZO 1–3) v kilogramech na jednoho obyvatele krajů v roce 2016

Území	Tuhé znečišťující látky	Oxid siřičitý (SO ₂)	Oxidy dusíku (NO _x)	Oxid uhelnatý (CO)
ČR	5,1	10,9	9,1	67,1
Hl. m. Praha	0,4	0,2	1,4	3,1
Středočeský	5,7	12,9	9,3	54,3
Jihočeský	5,7	5,7	4,5	64,8
Plzeňský	5,9	7,7	4,7	61,3
Karlovarský	6,9	34,1	17,4	47,8

⁵⁴ REZZO 1 jsou velké zdroje spalování s tepelným výkonem nad 5 MW a zvláště významné technologie. V rámci kraje mezi tyto velké zdroje patří spalovna SAKO Brno a Elektrárna Hodonín.

⁵⁵ REZZO 2 jsou střední zdroje spalování s výkonem 0,2 - 5 MW a významné technologie. V rámci kraje se mezi tyto střední zdroje řadí průmyslové podniky, bioplynové stanice a elektrárny s definovaným výkonem.

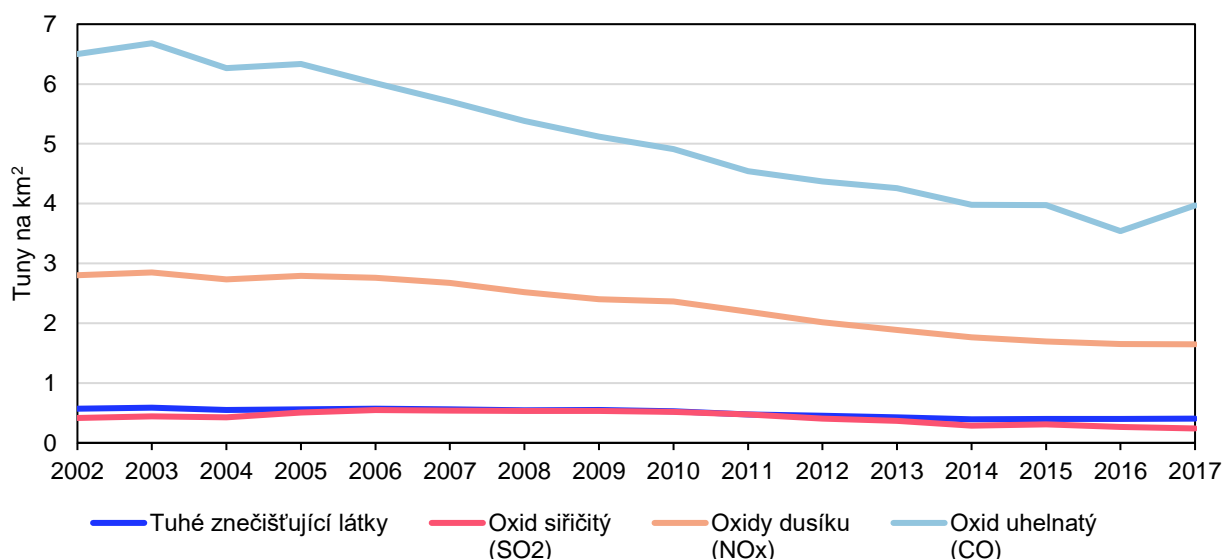
⁵⁶ REZZO 3 jsou malé zdroje, spalování s výkonem do 0,2 MW, lokální vytápění, méně významné technologie.

Území	Tuhé znečišťující látky	Oxid siřičitý (SO ₂)	Oxidy dusíku (NO _x)	Oxid uhelnatý (CO)
Ústecký	8,1	41,2	30,6	39,9
Liberecký	3,8	2,9	2,8	46,3
Královéhradecký	5,7	8,0	4,1	57,9
Pardubický	5,9	13,7	14,0	55,0
Vysočina	7,2	3,9	5,2	70,9
Jihomoravský	3,1	1,3	3,6	38,3
Olomoucký	4,3	5,9	5,2	58,1
Zlínský	4,0	6,9	4,9	61,6
Moravskoslezský	4,8	14,5	14,2	151,9

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Následující graf zobrazuje vývoj emisí znečišťujících látek mezi roky 2002 až 2017. Z uvedených hodnot je patrné, že od roku 2002 došlo k výraznému poklesu emisí škodlivin vypouštěných do ovzduší. Měrné emise tuhých znečišťujících látek se v rámci období mezi lety 2000 až 2016 snížily o 38 %. Nejvíce se snížila úroveň vypouštěných emisí oxidu siřičitého o přibližně 41 % a oxidů dusíku o 40 %. Dále se snížily emise oxidu uhelnatého o 38 % a tuhých znečišťujících látek o 28 %.

Graf 23 Vývoj emisí znečišťujících látek v Jihomoravském kraji v letech 2002 až 2017

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Imise

Z pohledu kvality ovzduší jsou však významné imise znečišťujících látek. Kvalita ovzduší má přímý vliv na zdravotní stav obyvatelstva, a proto je cílem zlepšování jeho kvality. Imise představují koncentraci škodlivých látek v ovzduší. Zpravidla se u imise uvádí koncentrace určité látky v mikrogramech na metr krychlový vzduchu ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) či v nanogramech na metr krychlový vzduchu (ng/m^3). Následující část představuje sledované průměrné roční koncentrace vybraných znečišťujících látek sledovaných Českým hydrometeorologickým ústavem⁵⁷ na území ČR a zprávy *Vyhodnocení kvality ovzduší v Jihomoravském kraji v roce 2018* (dále také „Vyhodnocení ovzduší“)⁵⁸. Na kvalitě ovzduší v Jihomoravském kraji se výrazně odráží rovinatý reliéf území a emise znečišťujících látek v jiných regionech, zejména v Moravskoslezském kraji či v Polsku, které se dálkovým či až přeshraničním transportem dostávají na území Jihomoravského kraje v závislosti na aktuálních meteorologických podmínkách. Kvalita ovzduší byla sledována prostřednictvím naměřených koncentrací následujících znečišťujících látek, které výrazně ovlivňují ovzduší v ČR:

- tuhé znečišťující látky (PM_{10} , $\text{PM}_{2,5}$);
- oxidy dusíku (NO_x);
- přízemní ozon (O_3);
- benzo[a]pyrenu.

Poletavý prach je sledován v podobě suspendovaných částic PM_{10} (prachové částice do aerodynamického průměru 10 μm) a frakce $\text{PM}_{2,5}$ (prachové částice do aerodynamického průměru 2,5 μm). Zdroje suspendovaných částic jsou jak antropogenní, tak přirozené. Hlavními antropogenními zdroji jsou spalování fosilních paliv, a to silniční dopravou, tepelnými elektrárnami, spalováním tuhých paliv, těžební, stavební a průmyslovou činností. V rámci kraje se přirozeně poletavé částice prachu dostávají do ovzduší zejména v důsledku větrné eroze půdy. Z pohledu dopadů na lidské zdraví hraje významnou roli velikost částic, kdy menší částice pronikají hlouběji do dýchacího traktu, nejmenší částice až přímo do krevního oběhu, a tudíž mohou mít vážnější dopady na lidské zdraví. Vysoké koncentrace prachových částic tedy mají negativní vliv na dýchací ústrojí a způsobují kardiovaskulární onemocnění. Na prachové částice jsou schopné se vázat například těžké kovy či těžké látky, které mají negativní toxický dopad na lidské zdraví a mohou způsobovat rakovinu.

Následující kartogram zobrazuje pole roční průměrné koncentrace PM_{10} a $\text{PM}_{2,5}$ na území ČR v letech 2013, 2015 a 2018. Z porovnání kartogramů za jednotlivé roky je patrné, že na celém území ČR dochází ke snižování koncentrace poletavých prachových částic. Území Jihomoravského kraje patří mezi oblasti ČR s vyšší úrovní průměrné roční koncentrace poletavého prachu.

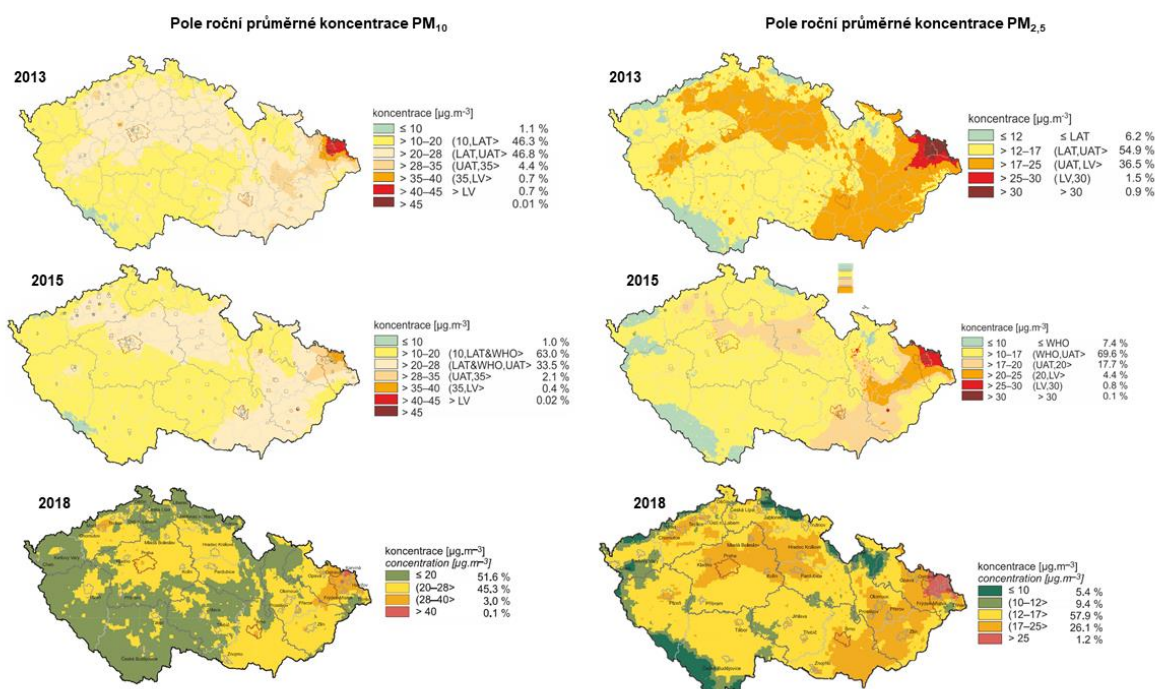
Celé území kraje patřilo dle hodnot průměrné roční koncentrace PM_{10} v roce 2018, s výjimkou západního cípu území a oblasti Dražanské vrchoviny, do oblasti s průměrnou roční koncentrací PM_{10} dosahující méně než 28 % imisního limitu. Vyšší imisní koncentrace jsou patrné na území města Brna, kde průměrná roční koncentrace dosahuje hodnoty 28 až 40 % imisního limitu. Dle průměrné koncentrace $\text{PM}_{2,5}$ v roce 2018 lze území kraje rozdělit do dvou oblastí. Oblast Znojemska bez města Znojma a blízkého okolí, severní části kraje a Hornácka dosahovaly průměrné roční koncentrace

⁵⁷ Grafické ročenky, Znečištění ovzduší na území České republiky, Úsek ochrany čistoty ovzduší, Český hydrometeorologický ústav. Dostupné z: http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/grafroc/grafroc_CZ.html

⁵⁸ Zpráva byla poskytnuta Odborem životního prostředí Krajského úřadu Jihomoravského kraje.

PM_{2,5} nižší než 17 % imisního limitu. Druhou oblast tvoří území s průměrnou roční koncentrací PM_{2,5} v rozmezí 17 až 25 % imisního limitu. Toto území ohraničuje Brno, Mikulov, Břeclav, Hodonín, Veselí nad Moravou a Vyškov. Na koncentraci poletavých prachových částic se významně podílí rozptylové podmínky, kdy dochází zejména v zimních měsících k výrazně vyšším koncentracím prachových částic v ovzduší, jak právě kvůli obecně horším rozptylovým podmínkám (zejména teplotním inverzím), tak vzhledem k ročnímu chodu vytápění, kde právě lokální vytápění domácností je republikově jednoznačně hlavním zdrojem suspendovaných částic a to jak frakce PM₁₀, tak především PM_{2,5}. Naopak nejnižší hodnoty koncentrací jsou zaznamenávány v letních měsících.

Kartogram 33 Pole roční průměrné koncentrace tuhých znečišťujících látek PM₁₀ a PM_{2,5} na území České republiky v letech 2013, 2015 a 2018

Zdroj: Znečištění ovzduší na území České republiky, Grafické ročenky, Úsek ochrany čistoty ovzduší, Český hydrometeorologický ústav

Zdroj: Znečištění ovzduší na území České republiky, Grafické ročenky, Úsek ochrany čistoty ovzduší, Český hydrometeorologický ústav (2019)

Dle studie *Evropské komise*⁵⁹, představuje zhruba 50 % měřených ročních koncentrací PM_{2,5} přeshraniční přenos, zhruba 20 % tvoří přenos znečištění pocházející z emisí vypuštěných v ČR mimo území Brna, a v Brně je vyprodukováno přibližně 20 % koncentrací PM_{2,5}. Přibližně 5 až 10 % naměřených koncentrací poletavého prachu pochází z přírodních zdrojů.

Dle Vyhodnocení ovzduší za období let 2014 až 2015 jsou nejvyšší naměřené hodnoty pro složky PM_{2,5} a PM₁₀ měřeny na dopravou zatížených lokalitách. U obou sledovaných kategorií prachových

⁵⁹ Urban PM_{2,5} Atlas, Air quality in European cities, European Commission, Joint Research Centre. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/urban-pm25-atlas-air-quality-european-cities>

částic bylo také zjištěno, že nejzatíženější dopravní lokality v Brně dosahují dlouhodobě o zhruba 20 % vyšší koncentrace prachových částí, než jsou hodnoty měřené na venkovských lokalitách.

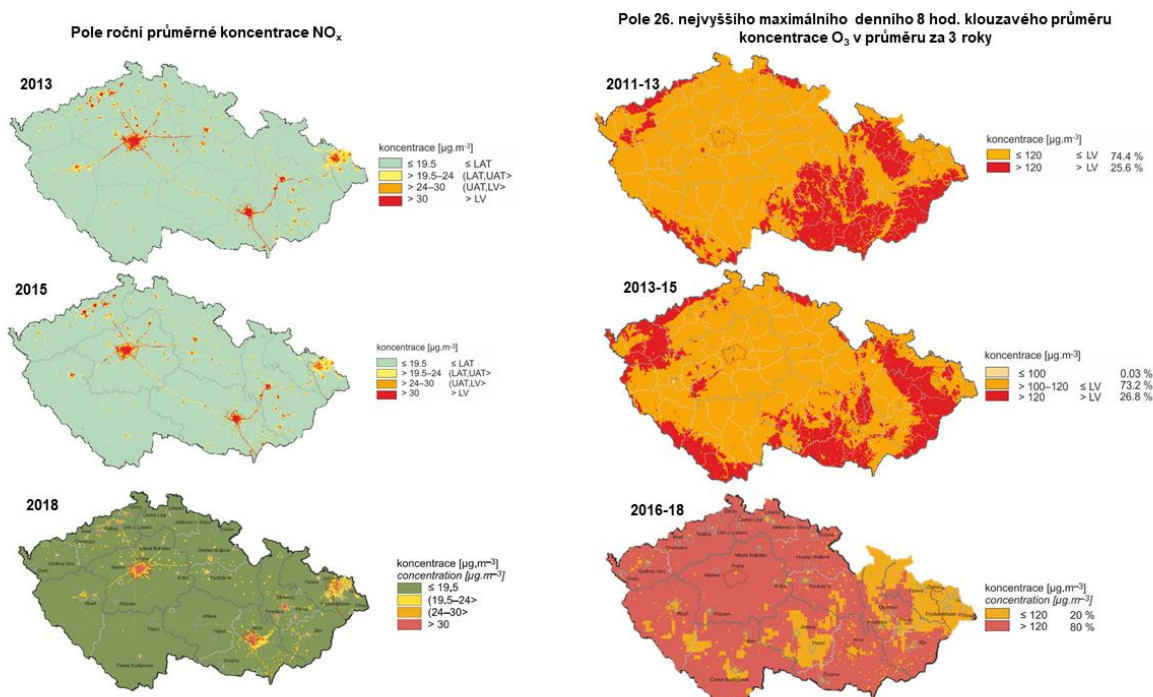
Původcem oxidů dusíku (NO_x , v kontextu kvality ovzduší kombinace koncentrací NO_2 a NO) je zejména člověk, a to prostřednictvím spalování fosilních paliv a silniční dopravy nebo během výroby v chemickém průmyslu. Oxidy dusíku negativně působí na dýchací ústrojí a ovlivňují centrální nervovou soustavu. Následující kartogram zobrazuje pole roční průměrné koncentrace NO_x na území ČR v letech 2013, 2015 a 2018. Z porovnání údajů za jednotlivé roky v kartogramu je patrné, že na území ČR jsou koncentrace oxidů dusíku vyšší ve větších městech jako následek intenzivní silniční dopravy a průmyslové činnosti. Krajské centrum Brno patří mezi oblasti s nejvyšší koncentrací NO_x v ovzduší. Údaje za všechny roky vykazují významný vliv dopravy na imise NO_x a zejména je patrný vliv intenzity silniční dopravy na hlavních dopravních tazích v kraji.

V místech s nejvyšší koncentrací dosahuje průměrná roční koncentrace NO_x úroveň vyšší než 30 % stanovených imisních limitů. Koncentraci NO_x ovlivňuje zástavba v okolí komunikace a reliéf území. Přírozené nebo umělé překážky zabraňují rozptylu všech znečišťujících látek v ovzduší a vedou k vyšší koncentraci ve vzduchu, a tedy ke kumulaci škodlivin dochází zejména v údolích nebo v lokalitách souvislé zástavby poblíž dopravních komunikací.

Přízemní ozon (O_3) vzniká výhradně na základě lidské činnosti složitými fotochemickými reakcemi, za přítomnosti slunečního záření a vysoké koncentrace výfukových plynů (NO_x) z automobilů a koncentrace těkavých organických látek s výjimkou metanu (NMVOC). Pro vznik nebo naopak pro zánik molekul ozonu je kritický poměr mezi těmito látkami.

Ozon negativně ovlivňuje lidské zdraví a způsobuje dráždění dýchacích cest, podráždění očí a bolesti hlavy. Ozon také negativně působí na rostliny. Plnění imisního limitu se vyhodnocuje na základě průměru za 3 kalendářní roky. Z kartogramu je patrné, že v roce 2018 patřilo téměř celé území kraje do oblasti s vyšší koncentrací O_3 než je $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 8 hodinového klouzavého průměru koncentrace přízemního ozonu. Imisní koncentrace O_3 se zvyšují s rostoucím ultrafialovým zářením a teplotou, naopak klesají s rostoucí relativní vlhkostí vzduchu. V budoucnu lze tedy očekávat další růst koncentrace O_3 v souvislosti s klimatickou změnou a rostoucí průměrnou teplotou vzduchu.

Kartogram 34 Pole roční průměrné koncentrace poletavého oxidů dusíku a pole 26. nejvyššího maximálního denního 8 hod. klouzavého průměru koncentrace přízemního ozonu v průměru za 3 roky na území České republiky v letech 2013, 2015 a 2018

Zdroj: Znečištění ovzduší na území České republiky, Grafické ročenky, Úsek ochrany čistoty ovzduší, Český hydrometeorologický ústav

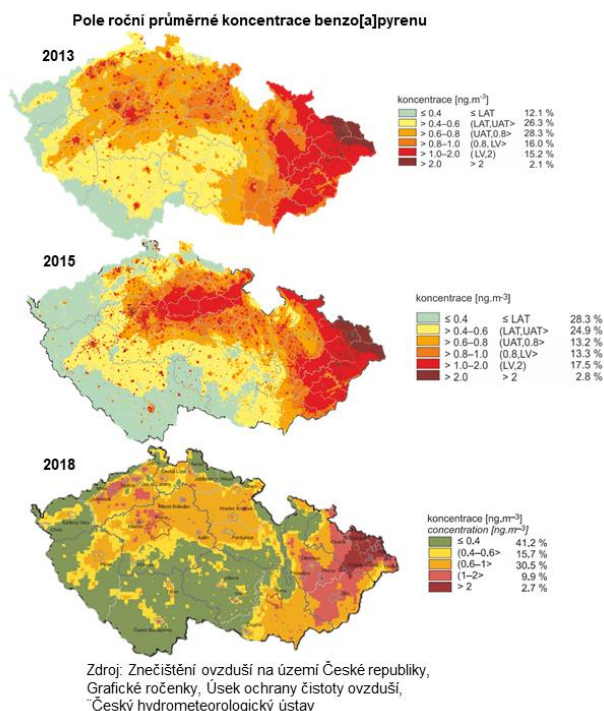
Zdroj: Znečištění ovzduší na území České republiky, Grafické ročenky, Úsek ochrany čistoty ovzduší, Český hydrometeorologický ústav (2019)

Benzo[a]pyren, zástupce skupiny polycyklických organických uhlovodíků (PAH), je produkován téměř výhradně nedokonalými spalovacími procesy, při nichž nedochází k dostatečné oxidaci přítomných organických spalitelných látek. Mezi jeho nejvýznamnější zdroje se proto řadí spalování pevných paliv v kotlích, především v domácích topeništích, a doprava. Benzo[a]pyren je silně karcinogenní a mutagenní látka.

Následující kartogram zobrazuje roční průměrné koncentrace benzo[a]pyrenu v letech 2013, 2015 a 2018 v ČR. Z uvedeného je zřejmé, že na úrovni ČR dochází k postupnému snižování koncentrace roční průměrné koncentrace benzo[a]pyrenu v ovzduší. Na úrovni kraje byly v roce 2018 patrně nízké koncentrace v ovzduší v západní části Znojemska a v oblasti Dražanské vrchoviny. Zbylé území kraje spadalo do území s průměrnou roční koncentrací benzo[a]pyrenu 0,6 až 1 ng/m^3 je (roční imisní limit má hodnotu 1 ng/m^3). Nejvyšší koncentrace byly zaznamenány v okolí Veselí nad Moravou.

Lokální topeniště jsou přitom zcela majoritním zdrojem benzo[a]pyrenu, jak v rámci celé ČR (>98 %), tak v rámci Jihomoravského kraje. Proto dochází k vyšší koncentraci v ovzduší v průběhu topné sezóny v období od listopadu do března. Naopak v letních měsících jsou koncentrace benzo[a]pyrenu v ovzduší téměř nulové.

Kartogram 35 Pole roční průměrné koncentrace benzo[a]pyrenu na území České republiky v letech 2013, 2015 a 2018

Zdroj: Znečištění ovzduší na území České republiky, Grafické ročenky, Úsek ochrany čistoty ovzduší, Český hydrometeorologický ústav (2019)

Shrnutí:

- Jihomoravský kraj patří mezi kraje s nejmenším podílem na celkových emisích škodlivin vypouštěných do ovzduší v rámci ČR.
- Přesto by mělo vedení kraje realizovat opatření, která postupně povedou ke snížení objemu vyprodukovaných emisí na území kraje a snížení koncentrací znečišťujících látek v ovzduší. Cílem kraje by mělo být vytvoření podmínek, jež by napomáhaly snižování objemu vyprodukovaných emisí dopravou (např. vyšší podpora hromadné veřejné dopravy, dobudování dopravní infrastruktury), domácnostmi (např. kotlíkové dotace, nízkoemisní a bezemisní zdroje vytápění) i průmyslovými zdroji (např. podpora využívání odpadního tepla, opatření na předcházení a omezování emisí prachu a NO_x).
- Dále by mělo vedení kraje podporovat v rámci svých možností přeshraniční spolupráci a na úrovni EU v oblasti zlepšování kvality ovzduší vzhledem ke skutečnosti, že se na kvalitě ovzduší v Jihomoravském kraji významně podílí emise vyprodukované mimo území ČR.

4.10.5 Ochrana přírody a krajiny

Tato podkapitola představuje stav ochrany přírody a krajiny v Jihomoravském kraji. Následující tabulka specifikuje stávající počty velkoplošných chráněných území – národních parků, chráněných

krajinných oblastí a maloplošných zvláště chráněných území – národních přírodních památek, národních přírodních rezervací, přírodních památek a přírodních rezervací na území Jihomoravského kraje ve sledovaných letech.

Mezi roky 2011 a 2017 nedošlo ve sledovaném území ke změnám v počtu národních parků (dále také „NP“) ani chráněných krajinných oblastí (dále také „CHKO“). V západním cípu území kraje se rozkládá Národní park Podyjí, který je s rozlohou 63 km² nejmenším národním parkem v ČR. NP Podyjí se rozkládá na území podél údolí řeky Dyje mezi Znojmem a Vranovem nad Dyjí. Dále se v území kraje nachází CHKO Bílé Karpaty ve východním cípu území kraje, CHKO Moravský Kras rozkládající se na Blanensku a CHKO Pálava na Mikulovsku. Je patrné, že od roku 2013 se významně zvýšil počet maloplošných chráněných území o 41 území. Celkově velkoplošná a maloplošná území představují 7,4 % z celkové rozlohy kraje.

Tabulka 67 Počet zvláště chráněných území v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Počet a rozloha zvláště chráněných oblastí	2013	2014	2015	2016	2017
Národní parky	1	1	1	1	1
Chráněné krajinné oblasti	3	3	3	3	3
Maloplošná chráněná území	301	343	344	343	342
<i>z toho národní přírodní památky</i>	14	15	16	16	16
<i>z toho národní přírodní rezervace</i>	18	19	17	17	17
Rozloha zvláště chráněných území (ha)	50 379	52 093	52 565	50 258	53 178
Investiční výdaje na ochranu ŽP (mil. Kč)	2 182	3 201	5 285	2 136	1 764
Neinvestiční výdaje na ochranu ŽP (mil. Kč)	5 334	6 480	5 214	5 643	5 584

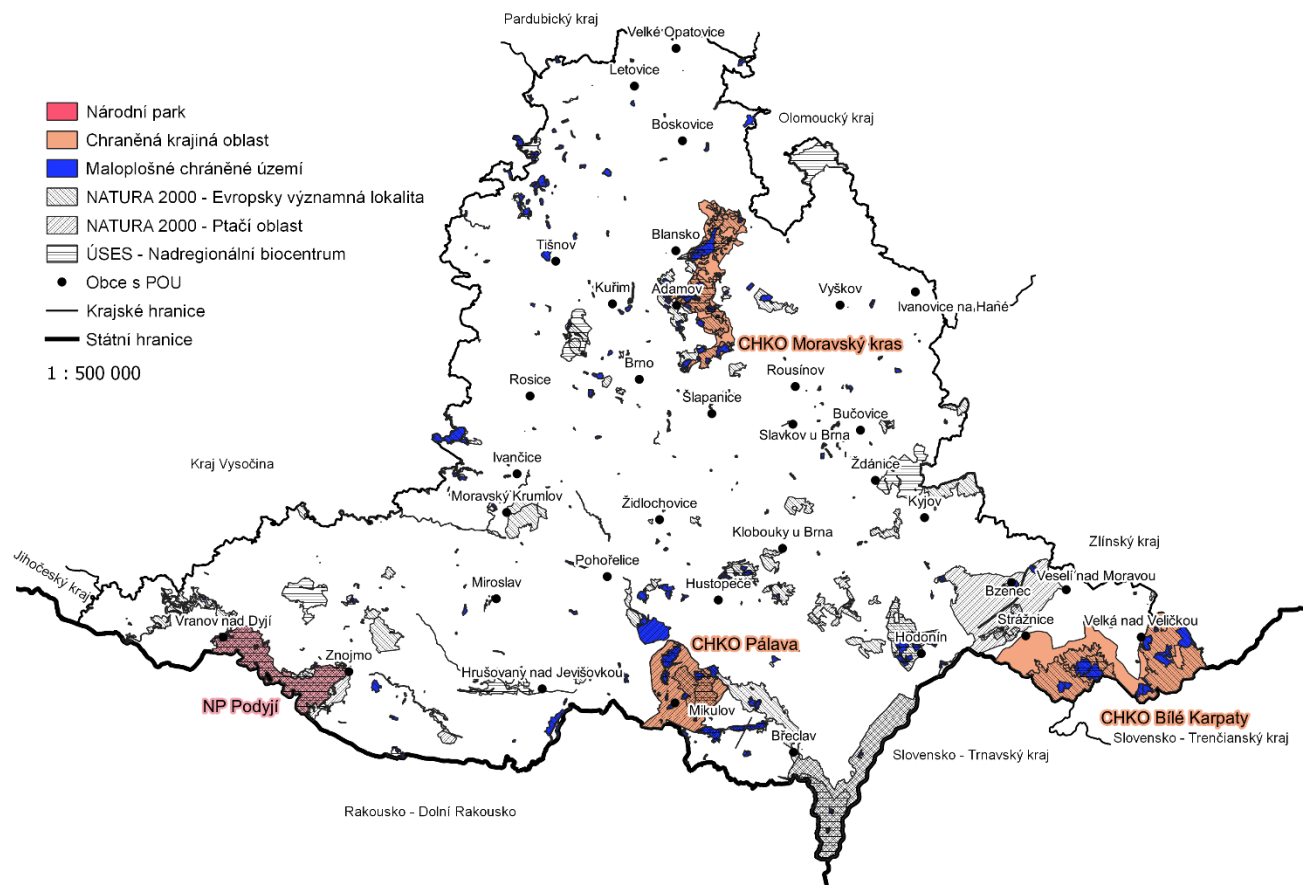
Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Na území Jihomoravského kraje se nacházelo nebo do něj zasahovalo 8 ptačích oblastí soustavy Natura 2000. Mezi tyto ptačí oblasti patří Bzenecká doubrava – Strážnické Pomoraví, Hovoransko – Čejkovicko, Jaroslavické rybníky, Lednické rybníky, Pálava, Podyjí, Soutok – Tvrdnicko a Věstonická nádrž (tj. střední nádrž) VD Nové Mlýny. Celková rozloha ptačích oblastí Natura 2000 v kraji je 40 961 hektarů. Dále se v území rozkládá 204 evropsky významných lokalit Natura 2000, které celkem zaujímají rozlohu 65 194 hektarů.

Dále se v území kraje nachází celkem 16 nadregionálních biocenter územního systému ekologické stability (dále také „ÚSES“) s celkovou rozlohou 32 997 hektarů. V území Jihomoravského kraje se nachází rozsáhlá síť ÚSES jsou definovány zákonem jako vzájemně propojené soubory přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu krajiny. Utváření a ochrana územního systému ekologické stability je veřejným zájmem, na kterém se podílejí vlastníci pozemků, obce, kraj i stát. ÚSES je vymezován ve třech úrovních. Nadregionální ÚSES

vymezuje a hodnotí Ministerstvo životního prostředí ČR, regionální ÚSES ve svém správním obvodu (mimo CHKO a NP a jejich ochranná pásma) vymezují a hodnotí krajské úřady, lokální ÚSES je v kompetenci obcí s rozšířenou působností.

Kartogram 36 Chráněná území v Jihomoravském kraji

Zdroj: © AOPK ČR; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Jihomoravský kraj nepatří mezi území bohaté na suroviny. Mezi významné zdroje surovin v kraji patří ložiska ropy a zemního plynu na Břeclavsku a Hodonínsku, ložiska lignitu na Hodonínsku, ložiska vápence v Mokré a Líšni, ložiska písku jižně od Brna a východně od Znojma. Mezi významné zdroje energeticky využitelných surovin lze považovat i ložiska černého uhlí Rosicko-oslavanského revíru, kde došlo k pozastavení těžby a zakonzervování dolů.

Shrnutí:

- Přírodní prostředí a území velkoplošných zvláště chráněných území (tj. NP Podyjí, CHKO Bílé Karpaty, CHKO Moravský Kras a CHKO Pálava) jsou významnými destinacemi cestovního ruchu. Jihomoravský kraj by se měl zasadit o udržení jedinečnosti a stavu přírodního prostředí v těchto lokalitách.

- Za účelem udržení stávajícího stavu přírodního prostředí by se mělo vedení kraje zasadit o vynaložení maximálního úsilí k ochraně unikátního přírodního bohatství kraje. Kraj, a potažmo krajský úřad, co by orgán ochrany přírody zajišťující péči o zvláště chráněných území (přírodní rezervace a přírodní památky), by měl i nadále finančně podporovat management v chráněných územích.

4.10.6 Odpadové hospodářství

Cílem této podkapitoly je představení současného stavu odpadového hospodářství v rámci kraje. Jihomoravský kraj je kraj s druhým nejvyšším množstvím vyprodukovaného odpadu na jednoho obyvatele s 2 760 kg. Jihomoravský kraj vyprodukuje na jednoho obyvatele více podnikového odpadu než komunálního odpadu. Hlavním zdrojem podnikového odpadu bylo dle údajů v ČR stavebnictví následováno zpracovatelským průmyslem a komunálním odpadem. Největším původcem podnikového odpadu v Jihomoravském kraji obdobně jako v ČR bylo stavebnictví dále následováno produkcí komunálního odpadu a odpadu ve zpracovatelském průmyslu. V produkci komunálního odpadu patří Jihomoravský kraj ke krajům s nejnižšími hodnotami v přepočtu kg na jednoho obyvatele. Jihomoravský kraj patří mezi kraje s nejnižším množstvím vyříděného odpadu na jednoho obyvatele kraje.

Tabulka 68 Mezikrajské srovnání odpadového hospodářství v roce 2017⁶⁰

Kraj	Odpady							
	tis. t	kg/obyv.	z toho podnikové odpady		z toho komunální odpad		z toho tříděný odpad	
			tis. t	kg/obyv.	tis. t	kg/obyv.	t	kg/obyv.
ČR	24 527	2 312	20 884	1 968	3 643	343	558	53
Hl. m. Praha	5 869	4 534	5 468	4 224	401	310	72	56
Středočeský kraj	2 322	1 717	1 784	1 319	538	398	70	52
Jihočeský kraj	1 637	2 557	1 400	2 187	237	370	37	57
Plzeňský kraj	1 351	2 326	1 163	2 003	188	324	34	59
Karlovarský kraj	252	852	155	524	97	328	14	46
Ústecký kraj	1 946	2 370	1 650	2 009	296	361	37	45
Liberecký kraj	572	1 296	447	1 013	125	283	16	37

⁶⁰ Bez započítaných těžkých odpadů, kterých se v ČR v roce 2017 vyprodukovalo přibližně 400 tis. tun.

Kraj	Odpady							
	tis. t	kg/obv.	z toho podnikové odpady		z toho komunální odpad		z toho tříděný odpad	
			tis. t	kg/obv.	tis. t	kg/obv.	t	kg/obv.
Královéhradecký kraj	729	1 323	551	1 000	178	323	30	54
Pardubický kraj	821	1 583	641	1 236	180	347	29	56
Kraj Vysočina	722	1 419	529	1 040	193	379	32	62
Jihomoravský kraj	3 266	2 760	2 892	2 444	374	316	55	46
Olomoucký kraj	836	1 320	605	955	231	365	32	50
Zlínský kraj	1 065	1 826	881	1 511	184	316	39	66
Moravskoslezský kraj	3 140	2 604	2 718	2 254	422	350	64	53

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Jihomoravský kraj má dle znění § 41 až § 43 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech zpracovaný *Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje 2016-2025* (dále také „POH“).⁶¹ V rámci POH jsou určeny cíle, které musí Jihomoravský kraj splnit vzhledem ke stanoveným cílům v rámci *Plánu odpadového hospodářství České republiky pro rok 2015–2024*.⁶² Mezi cíle kraje v oblasti odpadového hospodářství patří:

- předcházení vzniku odpadů a snižování měrné produkce odpadů;
- minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí;
- udržitelný rozvoj společnosti a přiblížení se k evropské „recyklační společnosti“;
- maximální využívání odpadů jako náhrady primárních zdrojů a přechod na oběhové hospodářství.

POH obsahuje opatření k dosažení výše uvedených cílů, a to u jednotlivých druhů odpadů.

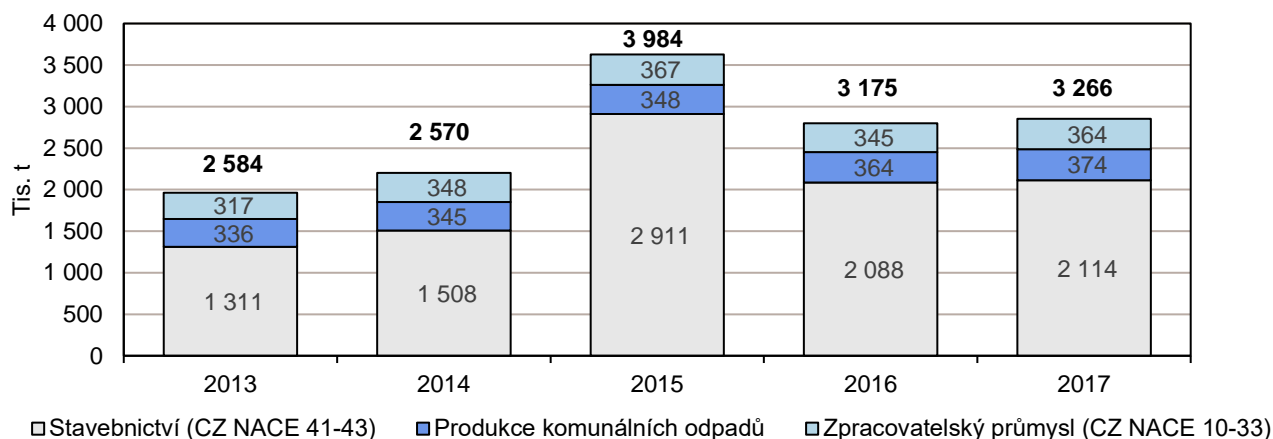
Ve sledovaných letech 2013 až 2018 bylo největší množství odpadu vyprodukováno v roce 2015, kdy v celé ČR došlo k růstu sektoru stavebnictví a tento růst se také promítnul v Jihomoravském kraji. Stavebnictví bylo největším zdrojem odpadů v Jihomoravském kraji v průběhu všech sledovaných let.

⁶¹ Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje 2016-2025, Jihomoravský kraj. Dostupné z: <https://www.kr-jihomoravsky.cz/Article.aspx?ID=279397&TypeID=2>

⁶² Plán odpadového hospodářství ČR 2015–2024. Ministerstvo životního prostředí. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr

Komunální odpad představoval kromě let 2014 a 2015 druhý nejčastější zdroj odpadů. V těchto letech bylo více odpadu vyprodukováno zpracovatelským průmyslem.

Graf 24 Vývoj největších zdrojů odpadu v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Zdroj: ČSÚ (2019)

Následující tabulka zobrazuje údaje o vývoji produkce komunálního odpadu na území Jihomoravského kraje. Ve sledovaných letech vzrůstalo každoročně množství vyprodukovaného komunálního odpadu, kdy v rozmezí let 2013 až 2017 došlo k nárůstu o 29 kg odpadu na jednoho obyvatele kraje. V tomto období došlo k poklesu objemu běžného svozu o 18 tis. tun na úkor zvýšení téměř stejného množství u vyprodukovaného objemu tříděného odpadu. Je tedy patrné, že obyvatelé kraje začali ve sledovaném období více třídít odpad.

Tabulka 69 Vývoj produkce komunálního odpadu v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017
Produkce komunálního odpadu celkem	336 149	344 785	348 218	364 094	374 228
<i>z toho běžný svoz</i>	231 196	227 309	223 237	219 344	212 264
<i>z toho svoz objemného odpadu</i>	35 513	34 540	36 022	38 264	40 709
<i>z toho odděleně sbírané složky</i>	36 744	40 734	43 725	49 702	54 790
<i>z toho odpady z komunálních služeb (čištění ulic, tržišť, parků)</i>	2 058	3 250	4 533	4 057	4 022
Komunální odpad na 1 obyvatele v kg	288	295	297	309	317

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Shrnutí:

- Na území kraje se vyprodukuje méně odpadu na jednoho obyvatele než v jiných krajích ČR, přestože v posledních letech stoupá objem vyprodukovaného komunálního odpadu na obyvatele kraje.
- Jihomoravském kraji patří mezi kraje s nejnižší hodnotou tříděného odpadu na obyvatele.

4.11 BEZPEČNOST

Tato kapitola se zabývá situací v oblasti bezpečnosti na území Jihomoravského kraje. Z hlediska registrované trestné činnosti se řadí Jihomoravský kraj dlouhodobě ke krajům s nižší úrovní kriminality, než je celorepublikový průměr indexu kriminality, který představuje počet trestných činů na 10 tis. obyvatel kraje. V absolutních číslech však patří Jihomoravský kraj ke krajům s nejvyšší mírou trestné činnosti.

Tabulka 70 Mezikrajské srovnání trestných činů v roce 2018

Území	Index kriminality	Trestné činy						
		Celkem	z toho					
			Hospodářská kriminalita	Obecná kriminalita	z toho			
					Loupeže	Vloupání	Znásilnění	Vraždy
ČR	183,5	192 405	24 837	141 581	1 585	4 724	651	116
Hl. m. Praha	385,4	47 601	6 445	38 597	259	1 157	114	17
Středočeský kraj	151,4	19 210	1 981	14 036	183	766	55	17
Jihočeský kraj	139,7	8 861	1 657	5 495	88	151	45	7
Plzeňský kraj	173,7	9 923	1 150	7 207	91	334	36	6
Karlovarský kraj	165,8	5 034	572	3 723	59	214	21	3
Ústecký kraj	199,9	16 560	1 911	11 970	191	385	85	11
Liberecký kraj	207,0	9 065	1 375	6 408	71	185	38	2
Královéhradecký kraj	121,3	6 723	977	4 504	45	119	39	4
Pardubický kraj	107,7	5 558	637	3 803	24	103	31	5
Kraj Vysočina	103,8	5 312	744	3 680	35	145	25	3
Jihomoravský kraj	168,3	19 562	2 477	14 605	153	525	65	16
Olomoucký kraj	146,2	9 332	1 659	6 022	60	144	23	11

Území	Index kriminality	Trestné činy						
		Celkem	z toho					
			Hospodářská kriminalita	Obecná kriminalita	z toho			
					Loupeže	Vloupání	Znásilnění	Vraždy
Zlínský kraj	105,1	6 199	888	3 895	45	100	24	7
Moravskoslezský kraj	190,2	23 465	2 364	17 636	1 585	396	50	7

Zdroj: Mapakriminality.cz, Otevřená společnost, o.p.s.; Český statistický úřad (2019)

Z celkového porovnání statistických údajů o kriminalitě z let 2013 a 2018 vyplývá, že na území Jihomoravského kraje došlo k výraznému snížení zjištěné trestné činnosti. Na úrovni kraje poklesl počet trestných činů o téměř 10 tis. trestných činů za rok. Pokles trestných činů se projevil v poklesu indexu kriminality o téměř 100 bodů. Mezi lety 2013 a 2018 neznamenal žádný okres nárůst celkové registrované kriminality.

Nejvíce trestné činnosti bylo v roce 2018 evidováno v okrese Brno-město s 16 227 trestných činů, Brno-venkov s 2 464 trestnými činy a Znojmo s 1 645 trestnými činy. Naopak nejnižší podíl trestné činnosti byl evidován v okresech Vyškov s 710 trestnými činy a Blansko s 1 008 trestnými činy. Z pohledu výskytu trestných činů patřily mezi nejnebezpečnější okresy Brno-město a Brno-venkov. Naopak nejbezpečnějšími okresy jsou okresy Vyškov a Blansko. Bezpečí v krajích zajišťuje Policie ČR s celkem 30 obvodními odděleními rozčleněných do 7 územních odborů v kraji. Dále se o bezpečnost občanů zasazují také příslušníci městských a obecních policií zřízených celkem ve 42 obcích kraje.

Tabulka 71 Srovnání územních odborů Policie ČR v Jihomoravském kraji z hlediska evidované trestné činnosti v letech 2013 a 2018

Územní odbory Policie ČR	Index kriminality		Počet trestných činů	
	2013	2018	2013	2018
Jihomoravský kraj	256,5	168,3	29 811	19 562
Blansko ⁶³	144,1	94,7	2 823	1 008
Brno-město	429,6	274,6	16 227	10 371
Brno-venkov	180,5	120,5	3 691	2 464
Břeclav	213,7	125,7	2 451	1 442

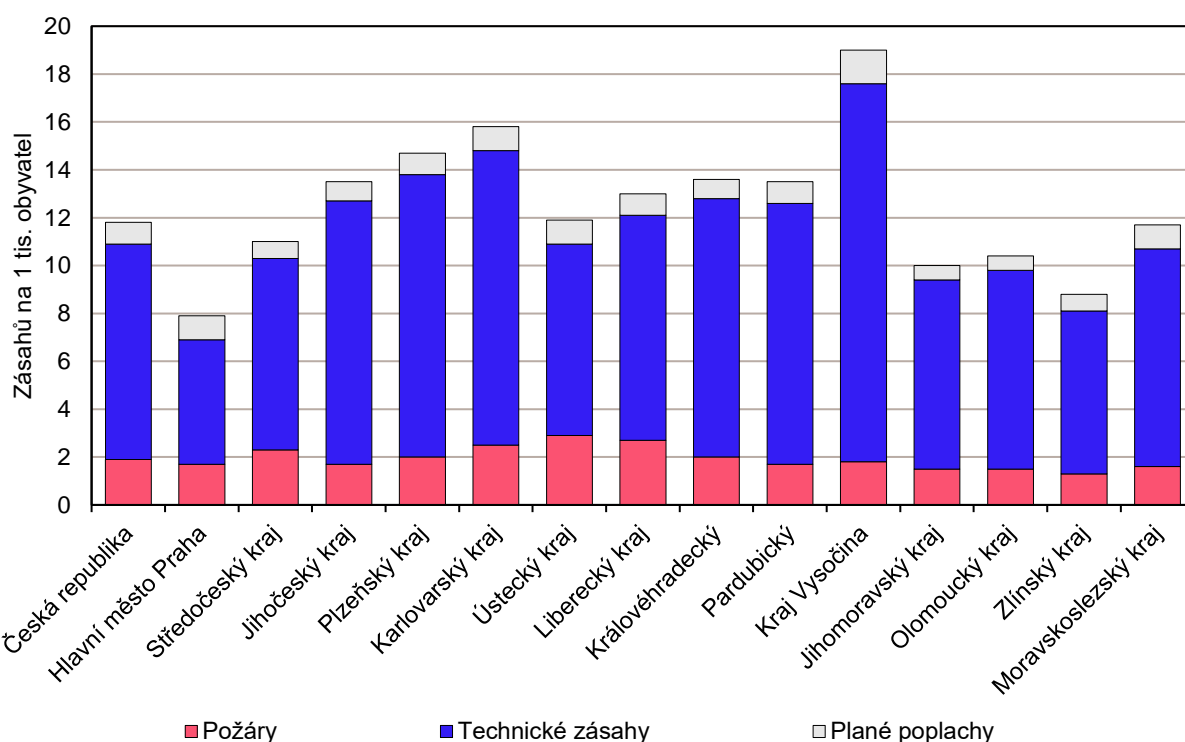
⁶³ Hodnoty indexu kriminality a počet trestných činů byly v roce 2013 pro okres Blansko a Vyškov stejné, jelikož tyto dva okresy tvořily pouze jeden územní odbor Policie ČR.

Územní odbory Policie ČR	Index kriminality		Počet trestných činů	
	2013	2018	2013	2018
Hodonín	146,4	94,1	2 291	1 473
Vyškov	144,1	79,5	2 823	710
Znojmo	205,8	145,4	2 328	1 645

Zdroj: Mapakriminality.cz, Otevřená společnost, o.p.s. (2019)

Následující graf prezentuje mezikrajské srovnání z hlediska počtu událostí, resp. zásahů jednotek požární ochrany v roce 2018 na 1 000 obyvatel. Z uvedených hodnot je patrné, že Jihomoravský kraj je z hlediska počtu zásahů pod průměrem hodnot za celou ČR. Hodnota počtu zásahů hasičského sboru u požáru na 1 tis. obyvatel byl v Jihomoravském kraji na úrovni ČR. Zejména bylo v kraji realizováno méně technických zásahů a také došlo k nižšímu počtu nahlášených planých poplachů.

Graf 25 Mezikrajské srovnání z hlediska zásahů jednotek požární ochrany na 1 000 obyvatel v roce 2018

Zdroj: Hasičský záchranný sbor České republiky (2018)

V následující tabulce jsou uvedeny statistiky týkající se zásahů jednotek hasičského záchranného sboru v Jihomoravském kraji v letech 2017 a 2018. Z níže uvedeného je zřejmé, že celkový počet událostí v kraji se meziročně snížil a to 2 %, přestože mezi sledovanými roky došlo ke zvýšení počtu požárů, dopravních nehod a úniků nebezpečných látek. Největší pokles byl mezi sledovanými statistikami zaznamenán u ostatních mimořádných událostí, jejichž počet poklesl o téměř 97 %. Mezi

mimořádné události se započítávají povodně, vichřice nebo rozsáhlé požáry. Nejvyšší podíl na všech zásahách mají hasiči hasičského záchranného sboru (dále také „HZS“), kteří v roce 2018 zasahovali u 71 % všech zásahů. Významnou roli však ve venkovských oblastech sehrávají hasiči z jednotek sborů dobrovolných hasičů (dále také „JSDH“), kteří zasahovali ve 27 % všech zásahů realizovaných v roce 2018.

HZS je v rámci Jihomoravského kraje členěn do 7 územních odborů po jednotlivých okresech, ve kterých se nachází celkem 26 hasičských stanic. Celkem bylo v obcích kraje zřízeno 570 JSDH.

Tabulka 72 Zásahy jednotek požární ochrany v Jihomoravském kraji v roce 2018

Zásahy	Počet zásahů		
	2017	2018	Index (%)
Celkem	12 072	11 850	- 2 %
Požáry	1 726	1 826	+ 6 %
Dopravní nehody	2 268	2 503	+ 10 %
Úniky nebezpečných látek	620	645	+ 4 %
Technické havárie	6 740	6 160	- 9 %
Radiační nehody a havárie	0	0	-
Ostatní mimořádné události	147	4	- 97 %
Plané poplachy	571	712	+ 25 %
Zásahy dle jednotek	18 686	18 648	0 %
z toho zásahy HZS ČR	13 075	13 273	+ 1,5 %
z toho zásahy JSDH obcí	5 223	5 008	- 4,1 %
z toho zásahy HZS podniků	279	284	+ 1,8 %

Zdroj: Hasičský záchranný sbor České republiky (2018)

Shrnutí:

- Z hlediska registrované trestné činnosti patří Jihomoravský kraj ke krajům s nižší úrovní kriminality. V roce 2018 zde bylo evidováno 169 trestných činů na 10 000 tis. obyvatel.
- Největší kriminalita v rámci kraji je evidována v Brně a v okrese Znojmo.
- Jihomoravský kraj patří mezi kraje s nižším počtem zásahů jednotek požární ochrany, než je celorepublikový průměr na 1 000 obyvatel.

4.12 CESTOVNÍ RUCH

Tato kapitola se věnuje oblasti cestovního ruchu, který představuje významnou oblast z pohledu ekonomiky kraje, jelikož Jihomoravský kraj patří mezi nejnavštěvovanější destinace v rámci ČR. V roce 2018 navštívilo Jihomoravský kraj celkově více než 2,039 mil. návštěvníků. Jihomoravský kraj je z pohledu návštěvnosti po Praze druhým nejnavštěvovanějším krajem ČR. Atraktivita území kraje a potenciál pro budoucí rozvoj cestovního ruchu tkví v kombinaci kulturně-historických památek, přírodních památek, vinařství a gastro turistiky. Kombinace těchto faktorů vytváří z Jihomoravského kraje velmi vyhledávanou turistickou destinaci nejenom pro tuzemské, ale i pro návštěvníky ze zahraničí.

4.12.1 Rozvoj cestovního ruchu

Z pohledu budoucího stavu cestovního ruchu je významné zjistit stávající tendence v rozvoji cestovního ruchu. I přes příznivou výchozí pozici existují oblasti, na které je třeba se v rámci SRJMK 2021+ zaměřit. Jihomoravský kraj zaostává v průměrném počtu strávených nocí v regionu oproti zbylým krajům.

Pro charakter cestovního ruchu v kraji je patrný odklon od sezonně zaměřených aktivit v letním období souvisejících s teplým klimatem a existencí ubytovacích kapacit v blízkosti vodních ploch. Většina návštěvníků přijíždí v letních měsících, a to zejména z důvodu vhodných podmínek pro návštěvu přírodních památek a realizace sezonních aktivit jako je turistika a cykloturistika. V zimních měsících patří k nejnavštěvovanějším cílům celoročně zpřístupněné kulturní a historické památky. Celoroční vliv na počtu návštěvníků kraje, a zejména Brna, má pořádání veletrhů a veletržní turistika. V posledních letech je patrný vzestup atraktivity vinařství a gastronomie, jakožto samostatných cílů cestovního ruchu a z toho vyplývající zvýšení počtu hostů v průběhu celého roku.

Následující tabulka zobrazuje základní mezikrajské srovnání v oblasti cestovního ruchu v ČR v letech 2013 a 2018. Je patrné, že Jihomoravský kraj je druhým krajem s nejvyšším počtem hostů v rámci ČR a současně patří mezi kraje s vyšší hodnotou podílu zahraničních hostů na celkovém počtu hostů kraje. Podíl zahraničních hostů Jihomoravského kraje je však výrazně nižší oproti celorepublikovému podílu. Průměrná doba strávená hosty v Jihomoravském kraji byla v průměru tři dny, zatímco celorepublikový průměr byl o půl dne vyšší. Celkově byla průměrná doba strávená v Jihomoravském kraji nejnižší oproti všem krajům v ČR.

Tabulka 73 Mezikrajské srovnání základních ukazatelů cestovního ruchu v letech 2013 a 2018

Turistická oblast	Počet hostů		Podíl zahraničních hostů (v %)		Průměrná doba (počet dnů)	
	2013	2018	2013	2018	2013	2018
ČR	13 868 336	21 247 150	53 %	50 %	3,8	3,6
Hl. m. Praha	5 502 591	7 892 184	86 %	85 %	3,5	3,3
Středočeský	685 646	1 122 095	26 %	25 %	3,5	3,4

Turistická oblast	Počet hostů		Podíl zahraničních hostů (v %)		Průměrná doba (počet dnů)	
	2013	2018	2013	2018	2013	2018
Jihočeský	1 026 084	1 726 991	32 %	37 %	3,8	3,5
Plzeňský	505 903	839 900	35 %	36 %	3,6	3,4
Karlovarský	749 496	1 118 003	68 %	61 %	6,8	5,7
Ústecký	375 208	632 150	37 %	34 %	3,8	3,7
Liberecký	679 713	997 213	22 %	21 %	4,4	4,0
Královéhradecký	885 992	1 342 757	24 %	22 %	4,3	4,2
Pardubický	338 017	467 712	16 %	14 %	3,8	3,8
Vysočina	377 057	602 487	14 %	13 %	3,6	3,4
Jihomoravský	1 178 724	2 040 627	37 %	34 %	3,0	3,0
Olomoucký	441 417	700 112	22 %	20 %	4,2	4,1
Zlínský	516 471	779 124	16 %	16 %	3,9	3,9
Moravskoslezský	606 017	985 795	23 %	22 %	3,8	3,8

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Území Jihomoravského kraje je rozděleno do pěti turistických oblastí vytvářející souvislé územní celky. Mezi tyto turistické oblasti patří Brno a okolí, Moravský kras a okolí, Pálava a Lednicko-valtický areál, jihozápadní část Slovácka, Znojensko a Podyjí. Tabulka níže představuje turistické oblasti v Jihomoravském kraji dle návštěvnosti oblastí a dle podílů domácích a zahraničních hostů. Ve všech oblastech se zvýšil mezi lety 2013 až 2018 počet hostů. Největší zvýšení počtu hostů byl zaznamenán v oblasti Pálavy a Lednicko-valtického areálu. Nejnavštěvovanější turistickou oblastí ve sledovaném období bylo centrum kraje Brno a jeho okolí, které navštívila téměř polovina všech hostů kraje v roce 2018. Téměř polovinu hostů Brna a okolí představovali hosté ze zahraničí. V ostatních oblastech byl počet hostů ze zahraničí v rozmezí 19 % až 26 % na celkovém počtu hostů. V roce 2018 strávili hosté v průměru nejdelší dobu na Slovácku, a naopak nejkratší dobu trávili hosté v oblasti Pálavy a Lednicko-valtického areálu. Z porovnání českých hostů a hostů ze zahraničí bylo zřejmé, že zahraniční hosté ve všech oblastech tráví kratší dobu než Češi. Výjimkou bylo Brno, kde byla průměrná doba pro obě skupiny hostů stejně dlouhá.

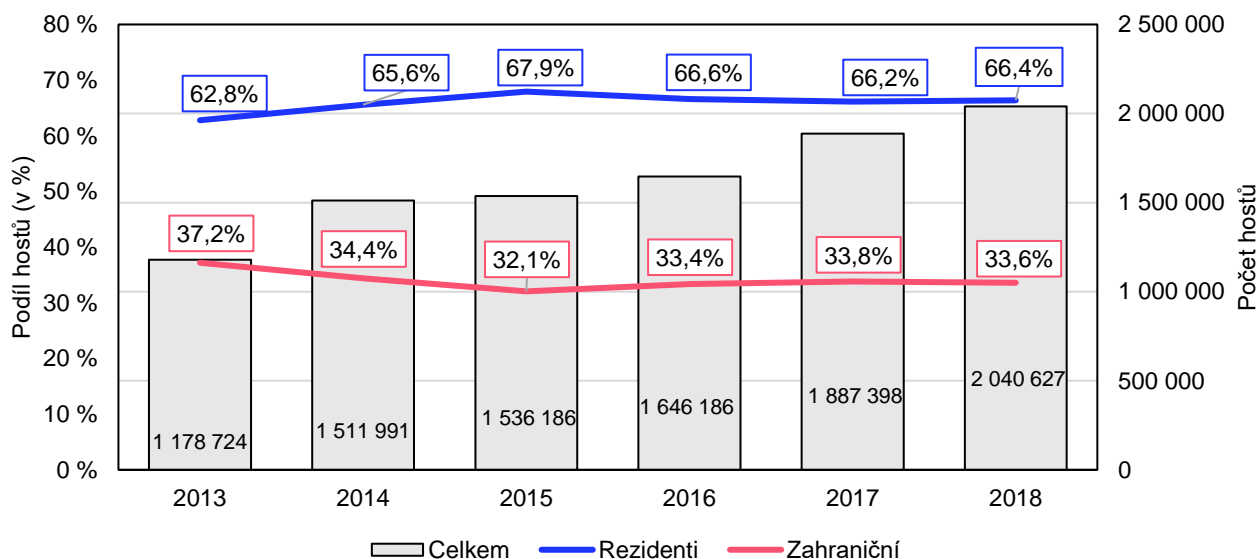
Tabulka 74 Hosté v turistických oblastí Jihomoravského kraje v období let 2013 až 2018

Turistická oblast	Počet hostů						Průměrná doba 2018 (počet dnů)	
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Češi	Ze zahraničí
Brno a okolí	614 475	646 590	666 046	728 330	870 884	963 304	2,8	2,8
<i>podíl Češi / zahraniční hosté (v %)</i>	<i>52 / 48</i>	<i>52 / 48</i>	<i>53 / 47</i>	<i>51 / 49</i>	<i>51 / 49</i>	<i>51 / 49</i>		
Pálava a Lednicko-valtický areál	385 775	438 265	466 309	501 371	553 096	574 227	3,1	2,6
<i>podíl Češi / zahraniční hosté (v %)</i>	<i>75 / 25</i>	<i>77 / 23</i>	<i>80 / 20</i>	<i>80 / 20</i>	<i>80 / 20</i>	<i>81 / 19</i>		
Znojensko a Podyjí	181 642	167 703	161 369	167 026	201 914	214 553	3,5	2,7
<i>podíl Češi / zahraniční hosté (v %)</i>	<i>74 / 26</i>	<i>78 / 22</i>	<i>77 / 23</i>	<i>78 / 22</i>	<i>78 / 22</i>	<i>79 / 21</i>		
Slovácko (Jižní Morava)	131 997	122 625	126 661	125 182	130 311	133 638	3,9	2,9
<i>podíl Češi / zahraniční hosté (v %)</i>	<i>66 / 34</i>	<i>69 / 31</i>	<i>76 / 24</i>	<i>73 / 27</i>	<i>75 / 25</i>	<i>74 / 26</i>		
Moravský kras a okolí	113 265	124 791	115 787	125 624	130 211	154 905	3,1	2,9
<i>podíl Češi / zahraniční hosté (v %)</i>	<i>79 / 21</i>	<i>78 / 22</i>	<i>83 / 17</i>	<i>81 / 19</i>	<i>83 / 17</i>	<i>85 / 15</i>		

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

V období let 2013 až 2018 vzrůstal počet hostů, kteří využili služby v rámci ubytovacích zařízení v Jihomoravském kraji. Hosté představují osoby včetně dětí, kteří využili služby ubytovacích zařízení k přechodnému ubytování z důvodu dovolené, zájezdu, lázeňské péče, služební cesty, školení, kursu, kongresu, symposia, pobytu dětí ve škole v přírodě, v letních a zimních táborech. Z následujícího grafu vyplývá, že v rozmezí sledovaných let vzrostl počet hostů o téměř dvojnásobek počtu hostů v roce 2013. Ve sledovaných letech došlo k poklesu podílu zahraničních hostů (tj. nerezidentů ČR) na celkovém počtu hostů v Jihomoravském kraji asi o 4 %. V roce 2018 rezidenti ČR představovali asi dvě třetiny a nerezidenti zbylou třetinu hostů v Jihomoravském kraji.

Graf 26 Struktura hostů Jihomoravského kraje v letech 2013 až 2018

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Tabulka níže zachycuje strukturu a změnu v počtech hostů ze zahraničí v letech 2013 a 2018. Uvedené země původu hostů patřily mezi deset nejpočetnějších zemí původu dle počtů hostů v Jihomoravském kraji v letech 2013 a 2018. U většiny skupin zahraničních hostů kraje došlo k přírůstku počtu hostů mezi lety 2013 a 2018. Největší absolutní přírůstek hostů ze zahraničí byl zaznamenán u hostů ze Slovenska. Největší relativní přírůstek, 81 %, však zaznamenal počet hostů z Číny. Naopak největší absolutní i relativní úbytek nastal u hostů z Ruska, kterých v roce 2018 dorazilo do Jihomoravského kraje o téměř 14 tis. méně než v roce 2013. Výrazně také přibylo hostů z Korejské republiky a Ukrajiny.

Tabulka 75 Hosté ze zahraničí podle země původu v letech 2013 a 2018

Země původu hostů nerezidentů	2013 (pořadí v roce 2013)	2018 (pořadí v roce 2018)	Změna 2013 až 2018 (absolutně / relativně)
Polsko	98 701 (1.)	105 065 (2.)	6 364 / + 6 %
Slovensko	71 394 (2.)	126 659 (1.)	55 265 / + 44 %
Německo	56 508 (3.)	64 965 (3.)	8 457 / + 13 %
Rusko	36 368 (4.)	22 398 (9.)	- 13 970 / - 62 %
Rakousko	29 052 (5.)	41 792 (4.)	+ 12 740 / + 30 %
Itálie	21 499 (6.)	22 208 (10.)	+ 709 / + 3 %
Litva	16 625 (7.)	26 306 (7.)	+ 9 681 / + 37 %

Země původu hostů nerezidentů	2013 (pořadí v roce 2013)	2018 (pořadí v roce 2018)	Změna 2013 až 2018 (absolutně / relativně)
Korejská republika	15 114 (8.)	34 225 (5.)	+ 19 111 / + 56 %
Velká Británie	15 007 (9.)	18 227 (12.)	+ 3 220 / + 18 %
Francie	10 524 (10.)	10 594 (15.)	+ 70 / + 1 %
Čína	8 420 (14.)	27 136 (6.)	+ 21 949 / + 81 %
Ukrajina	9 974 (11.)	22 461 (8.)	+ 15 810 / + 70 %

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

V Jihomoravském kraji se nachází 4 z 50 nejnavštěvovanějších lokalit ČR dle agentury CzechTourism.⁶⁴ Nejnavštěvovanějším cílem Jihomoravského kraje je aquapark Aqualand Moravia v Pasohlávkách následovaný Státním zámekem Lednice a Zoologickou zahradou v Brně. Tyto turistické cíle navštívilo v roce 2018 více než 1,500 mil. návštěvníků. Nejvyhledávanějším turistickým cílem byl Aqualand Moravia, který v roce 2018 s více než 792 tis. návštěvníky byl šestým nejnavštěvovanějším turistickým cílem v ČR. S ohledem na meziroční přírůstek počtu návštěvníků mezi lety 2017 a 2018 o 10,0 % je možné očekávat, že se bude návštěvnost Aqualandu i nadále zvyšovat. Státní zámek Lednice zaznamenal pokles návštěvnosti mezi lety 2017 a 2018, kdy celkové snížení návštěvnosti představovalo 10,0 % počtu návštěvníků v roce 2017. U třetího nejnavštěvovanějšího cíle, Zoologické zahrady Brno, byl zaznamenán nárůst návštěvníků o 7,1 %.

Tabulka 76 Meziroční změna v letech 2017 a 2018 počtu návštěvníků turistických cílů v Jihomoravském kraji

Turistický cíl	Počet registrovaných návštěvníků (tis.)		
	2017	2018	Meziroční změna
Aqualand Moravia	721	792,8	+ 10,0 %
Státní zámek Lednice	437,8	394,1	- 10,0 %
Zoologická zahrada Brno	308,1	330,1	+ 7,1 %

Zdroj: CzechTourism (2019)

Z následující tabulky je zřejmé, že mezi nejnavštěvovanější turistické cíle v Jihomoravském kraji v letech 2015 až 2018 patří mimo tři nejvíce navštěvované a již zmíněné cíle také Punkevní jesyně a Macocha, ZOO PARK Vyškov, Zoologická zahrada Hodonín, DinoPark Vyškov a hrad Špilberk. Nárůst počtu turistů je zřejmý téměř u všech cílů s výjimkou zmíněného Státního zámku Lednice a

⁶⁴ CzechTourism každoročně vydává zebříček návštěvnosti turistických cílů v České republice. Návštěvnost vychází z počtu prodaných vstupenek návštěvníckých okruhů, poboček a pořádaných akcí.

hradu Špilberk. Je patrné, že na úroveň návštěvnosti stabilně nejatraktivnějších turistických cílů se dostaly nově vybudované cíle v podobě aquaparku Aqualand Moravia a Vida! Science centrum v Brně. Z pohledu nabídky aktivit a rozvoje potenciálu cestovního ruchu v kraji je vznik nových a moderních institucí zásadní. Z dlouhodobého hlediska podpory cestovního ruchu by měl Jihomoravský kraj podporovat tradiční turistické cíle a aktivity. Současně by měl kraj podpořit snahu o vybudování nových a netradičních turistických cílů, jejichž atraktivita a potenciál by pro rozvoj cestovního ruchu mohl mít významný vliv na úrovni celé ČR.

Tabulka 77 Deset nejnavštěvovanějších turistických cílů Jihomoravského kraje v roce 2015 až 2018

Turistický cíl	Počet registrovaných návštěvníků v tis. (pořadí v počtu návštěvníků v daném roce)			
	2015	2016	2017	2018
Aqualand Moravia	-	712,4 (1.)	721 (1.)	792,8 (1.)
Státní zámek Lednice	405,3 (1.)	410,9 (2.)	437,8 (2.)	394,1 (2.)
Zoologická zahrada Brno	258 (2.)	306,9 (3.)	308,1 (3.)	330,1 (3.)
Vida! science centrum	-	-	-	259,3 (4.)
Punkevní jeskyně a Macocha	173,8 (4.)	208,6 (5.)	212,3 (4.)	217 (5.)
Státní zámek Valtice	-	-	116,1 (9.)	194,4 (6.)
ZOO PARK Vyškov	156,1 (5.)	170,9 (6.)	170,2 (5.)	193,2 (7.)
Zoologická zahrada Hodonín	147,9 (8.)	161,9 (8.)	166,4 (6.)	172,1 (8.)
DinoPark Vyškov	151,3 (6.)	158 (9.)	158,4 (7.)	150,3 (9.)
Hrad Špilberk	115,8 (10.)	-	126,1 (8.)	106,6 (10.)
Hlavní budova Technického muzea v Brně	-	-	107,5 (10.)	-
Moravské zemské muzeum v Brně	133,5 (9.)	155,9 (10.)	-	-
Katedrála sv. Petra a Pavla	241,2 (3.)	240 (4.)	-	-
Muzeum města Brna	150 (7.)	166,6 (7.)	-	-

Zdroj: CzechTourism (2019)

Shrnutí:

- Jihomoravský kraj je druhým nejnavštěvovanějším krajem ČR. Jihomoravský kraj disponuje pestrou nabídkou přírodních, kulturních, vzdělávacích a sportovních aktivit, které

představují významný potenciál pro další rozvoj cestovního ruchu. Z pohledu sezónnosti je však patrný významný nepoměr mezi letními a zimními měsíci.

- V roce 2018 navštívilo dle ČSÚ Jihomoravský kraj 2,041 mil. hostů. Ve sledovaných letech 2013 až 2018 došlo téměř ke dvojnásobnému nárůstu počtu hostů v Jihomoravském kraji.
- K nejoblíbenějším cílům a aktivitám kraje patří dlouhodobě kulturní a historické památky, cykloturistika a vodní sporty.
- Z pohledu turistických cílů je možné sledovat nejvyšší nárůst počtu návštěvníků zejména u nových cílů zaměřených na sportovně-rekreační a vzdělávací aktivity a u přírodních památek.
- Návštěvnost některých cílů je již v současnosti na hraně udržitelnosti a vedení kraje by se mělo zaměřit na podporu dalších a v současnosti méně vyhledávaných oblastí v rámci kraje. Mezi oblastmi, které disponují vhodnými přírodními podmínkami jsou například Boskovicko, Hornácko Ivančicko Moravskokrumlovsko, Oslavansko, Žďánický les a další. Cílem by mělo být zvýšení atraktivity těchto oblastí a přilákání návštěvníků ze stávajících přehluštěných cílů cestovního ruchu.
- Hlavní skupiny hostů dle země původu v kraji představují obyvatelé sousedních zemí. Z mimoevropských zemí pochází největší počet hostů z Korejské republiky a Číny. Jihomoravský kraj by mohl i v budoucnu významně navýšit počty turistů z mimoevropských zemí v případě vhodně zacílené propagace, a také vzhledem ke své výhodné lokalizaci na pomezí ČR, Rakouska a Slovenska.

4.12.2 Služby a lidské zdroje v cestovním ruchu

Tato podkapitola se zaměřuje na oblast služeb a lidských zdrojů v cestovním ruchu. Tabulka níže zachycuje počet a strukturu hromadných ubytovacích zařízení. Mezi lety 2013 a 2018 došlo k postupnému poklesu počtu ubytovacích zařízení a to z 872 v roce 2013 na 858 v roce 2018. Ve sledovaných letech vzrostl počet hotelů nabízejících nejvyšší komfort a úroveň služeb. Největší podíl ubytovacích kapacit v kraji poskytují penziony a tří hvězdičkové hotely 65 % v roce 2018. Ostatní skupiny hromadných ubytovacích zařízení mají tedy spíše doplňkový charakter. Počet lůžek také mírně poklesl o 1 tis. lůžek, a to z 46,1 tis. na 45,0 tis. lůžek. V rozmezí sledovaných let se zvýšil počet míst pro stany a karavany, který dokazuje rostoucí popularitu využívání těchto druhů ubytování.

Tabulka 78 Vývoj vybraných údajů za cestovní ruch za Jihomoravský kraj v letech 2013 až 2018

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hromadná ubytovací zařízení	872	816	813	800	805	858
z toho hotely ***** a ****	29	31	38	41	46	50
z toho ostatní hotely	171	173	164	160	153	167
z toho penziony	407	387	392	386	402	427

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>z toho Kempy</i>	40	44	42	39	37	39
<i>z toho ostatní</i>	229	181	177	174	167	175
Pokoje celkem	18 264	17 635	18 143	18 113	18 161	18 237
Lůžka celkem	46 074	44 213	45 236	45 095	44 955	45 176
Místa pro stany a karavany	4 845	5 666	5 353	5 334	5 557	5 615

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Zároveň však došlo ke významnému zvyšování procentuálního využití ubytovacích kapacit z 29,6 % v roce 2013 na 40,0 % v roce 2018. Tabulka níže uvádí vývoj počtu a struktury hostů ubytovaných v hromadných ubytovacích zařízeních mezi lety 2013 a 2018. Během uvedených let došlo k nárůstu počtu turistů o 42,9 %, zvýšilo se úměrně množství návštěv rezidentů i nerezidentů. Počet přenocování v kraji se zvýšil o 43,9 %, velmi úzce tedy koreluje s růstem počtu návštěvníků. Průměrná doba strávená v regionu se za sledované období 2013 až 2018 nezměnila. V roce 2018 byl průměrný počet přenocování v Jihomoravském kraji nejnižší v rámci celé ČR. Průměrný počet přenocování byl 2,6 noci na jednoho hosta v ČR roce 2018. V Jihomoravském kraji byla průměrná doba přenocování na jednoho hosta asi 2,0 noci. Z takto nízké průměrné doby přenocování lze usoudit, že Jihomoravský kraj je atraktivní z hlediska víkendových pobytů.

Předcházející i následující tabulka obsahuje údaje za statistické šetření v ubytovacích zařízeních z *Registru ubytovacích zařízení*⁶⁵. V těchto tabulkách však nejsou zahrnuty údaje za zprostředkované krátkodobé ubytování prostřednictvím webových služeb (např. Airbnb). Nabídka ubytování i popularita těchto služeb se každoročně zvyšuje. Například jenom na území města Brna vzrostl dle dataportálu Data.Brno počet nabídek zprostředkovaného ubytování z 1 v roce 2010 na 1 548 v roce 2018. Zprostředkování krátkodobého bydlení tedy představuje významné zvýšení ubytovacích kapacit v rámci kraje. Na druhou stranu však poskytování zprostředkovaného ubytování přináší problémy spojené s neplacením místních ubytovacích poplatků nebo daní a z nich plynoucí finanční ztráta příjmů obcí a státu. Navíc v místech s vyšším počtem nabídek dochází také k růstu cen bydlení.

Tabulka 79 Hosté a přenocování v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hosté	1 427 154	1 499 974	1 536 172	1 647 533	1 886 416	2 040 627
<i>z toho nerezidenti</i>	505 234	514 793	491 608	548 535	637 506	686 643
Přenocování	2 838 285	2 972 285	3 072 995	3 296 091	3 777 317	4 086 131

⁶⁵ Hromadná ubytovací zařízení České republiky, Veřejná databáze, Český statistický úřad. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/huz/index.jsp>

Ukazatel	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>z toho nerezidenti</i>	912 009	911 348	875 954	960 658	1 122 119	1 220 938
Průměrná doba pobytu (dny)	3	3	3	3	3	3
Čisté využití lůžek (%)	29,6	32,1	31,3	34,3	37,9	40,0

Zdroj: Český statistický úřad (2019)

Centrála cestovního ruchu Jižní Morava (dále také „CCRJM“) byla v roce 2005 založena Jihomoravským krajem, Statutárním městem Brnem a Svazem obchodu a cestovního ruchu. Cílem činnosti CCRJM je zlepšení turistické konkurence schopnosti Jihomoravského kraje, zvýšení počtu návštěvníků a hostů přijíždějících do kraje a efektivnější využití ekonomického potenciálu turistického ruchu v Jihomoravském kraji.

CCRJM se systematicky snaží o spolupráci se subjekty působícími v cestovním ruchu, přípravu a tvorbu produktů cestovního ruchu, propagaci Jihomoravského kraje jako cestovní destinace, informační činnost stávajících i potenciálních hostů a získávání peněžních prostředků pro rozvoj cestovního ruchu v Jihomoravském kraji.

Posláním CCRJM je koordinace rozvoje cestovního ruchu na Jižní Moravě se zaměřením na maximální využití turistického potenciálu území v souladu s principy udržitelného rozvoje. Východiskem pro toto poslání je identifikace zájmů jednotlivých skupin zainteresovaných na rozvoji turistického ruchu, poskytnout jim komplexní výše popsané služby a tím zabezpečit prosperitu podniků společně s konkurenceschopností kraje v oblasti cestovního ruchu.⁶⁶

Shrnutí:

- V Jihomoravském kraji byla průměrná doba přenocování na jednoho hosta asi 2,0 noci. Z takto nízké průměrné doby přenocování lze usoudit, že Jihomoravský kraj je atraktivní z hlediska víkendových pobytů.
- Kromě růstu počtu návštěvníků se zvýšilo rovněž i využití lůžek, jež v roce 2018 dosahovalo úrovně 40,0 %.

4.12.3 Vinařská turistika

Významným fenoménem zvyšující atraktivitu Jihomoravském kraje oproti ostatním krajům ČR představuje vinařství. Vinařství má v Jihomoravském kraji dlouholetou tradici a výroba vína je v současnosti provázaná s vinařským cestovním ruchem, který zažívá v posledních letech v ČR velký vzestup. Rozvoj a atraktivita lokalit vinařského cestovního ruchu se neodmyslitelně promítá do přírůstku počtu hostů Jihomoravského kraje ve sledovaných letech 2013 až 2018 a současně také na nízké průměrné době strávené hosty v Jihomoravském kraji. Ve vinařské oblasti Morava, která

⁶⁶ Centrála cestovního ruchu – Jižní Morava. Dostupné z: <http://www.ccrjm.cz/cz/o-centrale/zakladni-informace/>

zahrnuje většinu území Jihomoravského kraje se nachází čtyři vinařské podoblasti, a to podoblast Velkopavlovická, Znojemská, Mikulovská, a Slovácká. Vyhledávanou formou návštěvy kraje je zejména kombinace cykloturistiky a návštěv vinných sklípků nebo kulturních akcí zaměřených na víno a gastronomii.

Vinařské cyklostezky jsou významným prvkem rychle se rozvíjejícího vinařského turismu. V současné době tyto cyklostezky tvoří značenou síť tras v délce 1 200 km rozdělenou do deseti okruhů. Jednotlivé okruhy jsou pojmenovány podle původních vinařských oblastí, které propojují a navzájem jsou propojeny páteří 245 km dlouhou Moravskou vinnou stezkou.

S vinařstvím jsou spojené také jednorázové kulturní akce. Mezi největší patří Znojemské historické vinobraní pořádané každoročně během zářijového víkendu. V roce 2018 navštívilo Znojemské vinobraní téměř 87,7 tis. platících návštěvníků. Menší Pálavské vinobraní pořádané v Mikulově v roce 2018 navštívilo 51 tis. platících návštěvníků. S vínem jsou však spojené zejména menší akce jako jsou otevřené sklepy a košty, kterých se pořádá nepřeberné množství.

Shrnutí:

- Vinařský cestovní ruch v současnosti zažívá boom a představuje příležitost pro Jihomoravský kraj v rozvoji periferních oblastech Znojemska, Břeclavska a Hodonínska.

4.13 SWOT ANALÝZA

V rámci této kapitoly jsou zpracovány SWOT analýzy dílčí pro jednotlivé oblasti odvětvové analýzy a souhrnná SWOT analýza za celou odvětvovou analýzu Jihomoravského kraje. Analýzy jsou zaměřené na hodnocení:

S – silných stránek (Strengths);

O – příležitostí (Opportunities);

W – slabých stránek (Weaknesses);

T – hrozeb (Threats).

Provedená analýza se zaměřuje na identifikované silné a slabé stránky, dále na příležitosti, které skýtá současný stav, a v neposlední řadě se orientuje na hrozby, kterým je třeba čelit. Při identifikaci jednotlivých silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb bylo vycházeno z provedení odvětvové analýzy SRJMK 2021+.

4.13.1 SWOT analýza – Území a obyvatelstvo kraje

Následující tabulka obsahuje SWOT analýzu oblasti území a obyvatelstva.

Tabulka 80 SWOT analýza – Území a obyvatelstvo

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Výhodná geografická poloha kraje; ▪ Růst počtu obyvatel na základě přirozeného i migračního přírůstku; ▪ Migrační atraktivita Brna a jeho zázemí; ▪ Příznivá vzdělanostní struktura a vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Existence významných disparit v rámci území kraje; ▪ Vysoké hodnoty indexu stáří; ▪ Úbytek obyvatelstva v hospodářsky a sociálně ohrožených oblastech kraje; ▪ Pokračující suburbanizace města Brna a přírůstek obyvatel v obcích v jeho zázemí; ▪ Existence sociálně vyloučených lokalit; ▪ Velký počet malých obcí.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zvyšující se atraktivita zaměstnavatelů v kraji pro obyvatele jiných krajů a zahraničních pracovníků; ▪ Predikovaný růst počtu obyvatel a koordinovaný rozvoj území kraje. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postupující stárnutí obyvatel kraje a snižování podílu ekonomicky aktivního obyvatelstva; ▪ Zvýšení existujících disparit v rámci území kraje.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.13.2 SWOT analýza – Ekonomika, trh práce, výzkum, vývoj a inovace

Následující tabulka obsahuje SWOT analýzu oblasti ekonomiky, trhu práce, výzkumu, vývoje a inovací.

Tabulka 81 SWOT analýza – Ekonomika, trh práce, výzkum, vývoj a inovace

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Diverzifikovaná ekonomika a přítomnost zaměstnavatelů v oborech s vyšší přidanou hodnotou; ▪ Růst počtu zaměstnavatelů v oboru informačních technologií; ▪ Mezi největší zaměstnavatele v kraji patří subjekty z oboru zdravotnictví a vzdělávání, které disponují vyšší odolností vůči výkyvům ekonomiky; ▪ Přítomnost univerzit a významných VaV institucí a center; ▪ Vysoká konkurenceschopnost kraje v rámci ČR; ▪ Vysoká úroveň podnikatelské aktivity; ▪ Snižující se podíl nezaměstnaných osob. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Významné disparity v zaměstnanosti, mzdové úrovni, nezaměstnanosti a podnikatelské aktivitě mezi Brnem a okrajovými částmi kraje; ▪ Významný podíl sekundárního sektoru ekonomiky, a zejména pak zpracovatelského průmyslu; ▪ Dojíždka ekonomicky aktivních obyvatel za prací do Rakouska.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Růst počtu pracovních míst v oborech s vyšší přidanou hodnotou; ▪ Vyšší spolupráce mezi univerzitami a zaměstnavateli; ▪ Pokračující podpora VaV a vzniku inovací. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hrozba ekonomické krize; ▪ Nedostatek kvalifikovaných pracovníků.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.13.3 SWOT analýza – Doprava, dopravní a technické infrastruktura

Následující tabulka obsahuje SWOT analýzu oblasti dopravy, dopravní a technické infrastruktury.

Tabulka 82 SWOT analýza – Doprava, dopravní a technické infrastruktura

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kvalitní a fungující Integrovaný dopravní systém; ▪ Mezinárodní železniční a silniční tahy procházející krajem; ▪ Vhodné podmínky pro cyklistickou dopravu; ▪ Vysoký podíl obyvatel napojených na ČOV a veřejné vodovody; ▪ Energetické využívání komunálního odpadu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Špatná dopravní dostupnost okrajových částí kraje; ▪ Nezapočatá výstavba klíčových plánovaných úseků dálnic procházejících krajem; ▪ Nedostatečný stav regionálních železničních tratí; ▪ Nedostačující kapacita příjezdových komunikací do Brna v době dopravních špiček; ▪ Neuspokojivý technický stav některých úseků silnic a mostů; ▪ Energetická nesoběstačnost kraje.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Modernizace úseků železničních tratí; ▪ Výstavba plánovaných úseků dálnic; ▪ Napojení obcí na ČOV a veřejné vodovody; ▪ Dobudování úseků cyklostezek; ▪ Podpora elektromobility; ▪ Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie na vhodných místech; ▪ Zavádění efektivních systémů hospodaření s vodou. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Závislost na zdrojích podzemní vody a hrozba jejího nedostatku; ▪ Stagnace v oblasti rozvoje dopravních komunikací; ▪ Ztráta zájmu leteckých společností a veřejnosti o letecké spoje na letiště Brno.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.13.4 SWOT analýza – Bezpečnost, veřejné služby a občanská vybavenost

Následující tabulka obsahuje SWOT analýzu oblasti bezpečnosti, veřejných služeb a občanské vybavenosti.

Tabulka 83 SWOT analýza – Bezpečnost, veřejné služby a občanská vybavenost

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brno je významným vysokoškolským centrem; ▪ Fungující systém komunitního plánování sociálních služeb; ▪ Podpora nezávislého života osob se zdravotním postižením; ▪ Přítomnost významných zdravotnických zařízení; ▪ Růst bytové fondu; ▪ Přítomnost kulturních a historických památek; ▪ Kulturní rozmanitost a tradice; ▪ Podpora sportovních aktivit. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Růst cen nemovitostí; ▪ Nižší dostupnost zdravotnických služeb v okresech Brno-venkov, Znojmo a Vyškov; ▪ Vysoká trestná činnost v Brně a na Znojemsku; ▪ Pokles počtu studentů VŠ; ▪ Závislost poskytovatelů sociálních služeb na veřejné finanční podpoře.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Využití technologií a inovativních přístupů v sociálních a zdravotnických službách; ▪ Očekávaný růst počtu žáků středních škol jako možnost naplnění ohrožených oborů odborného a učňovského školství a snížení počtu nedostatku pracovníků v těchto oborech; ▪ Spolupráce na úrovni sociálně-zdravotního pomezí; ▪ Realizace preventivních programů za účelem snížení kriminality. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Početní růst starší populace a nedostatek pracovníků ve zdravotnických a sociálních službách; ▪ Stárnutí a pokles počtu zdravotnického personálu a personálu sociálních služeb; ▪ Pokračování růstu cen nemovitostí; ▪ Nedostupnost zdravotních a sociálních služeb ve venkovských oblastech.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.13.5 SWOT analýza – Životní prostředí a rozvoj venkova

Následující tabulka obsahuje SWOT analýzu oblasti životního prostředí a rozvoje venkova.

Tabulka 84 SWOT analýza – Životní prostředí a rozvoj venkova

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Popularita domácích zemědělských produktů; ▪ Atraktivita vinařství; ▪ Přítomnost velkoplošných chráněných přírodních území. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pokles počtu obyvatel menších obcí a růst průměrného věku; ▪ Nižší úhrn srážek a pokles hladiny podzemních vod; ▪ Degradace zemědělské půdy vyplývající z intenzivního způsobu zemědělství; ▪ Výskyt lokalit zatížených ekologickou zátěží; ▪ Nízký podíl ekologického zemědělství; ▪ Nízký podíl lesních pozemků.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Snížení dopadů intenzivní formy zemědělství; ▪ Podpora opatření vedoucích ke zvýšení retenčních schopností krajiny; ▪ Využití MAS jako nástroje rozvoje venkova; ▪ Podpora oběhového hospodářství. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Změna klimatu, pokračující období sucha a výskyt extrémních výkyvů počasí (povodně, mraz, krupobití a jiné); ▪ Snižování ekologické stability území; ▪ Výskyt kalamit devastujících životní prostředí; ▪ Zvýšení emisí do ovzduší plynoucích z individuální automobilové dopravy; ▪ Vylidnění venkovského prostoru; ▪ Rostoucí úroveň produkce odpadů; ▪ Problémy plynoucí z přeshraničních aktivit v okolních krajích.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.13.6 SWOT analýza – Rozvoj cestovního ruchu

Následující tabulka obsahuje SWOT analýzu oblasti cestovního ruchu.

Tabulka 85 SWOT analýza – Rozvoj cestovního ruchu

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vysoký počet hostů v rámci ubytovacích zařízení; ▪ Lokalizace významných turistických cílů v rámci kraje; ▪ Široká nabídka atraktivit pro cestovní ruch; ▪ Rostoucí atraktivita vinařského cestovního ruchu a gastroturistiky. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Neúnosný počet návštěvníků vyhlášených turistických destinací, ▪ Krátká průměrná doba pobytu hostů v kraji; ▪ Nižší průměrná obsazenost ubytovacích zařízení; ▪ Nižší obsazenost ubytovacích kapacit v průběhu pracovních dní.
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zvýšení atraktivity kraje pro zahraniční hosty a růst jejich počtu; ▪ Zvýšení atraktivity nepříliš navštěvovaných oblastí kraje a rozproštění hostů v rámci celého území kraje; ▪ Zvýšení průměrné doby pobytu hostů v kraji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Snížení atraktivity kraje z pohledu cestovního ruchu; ▪ Ztráta atraktivity kraje a vyšší atraktivita okolních regionů; ▪ Nedostatek pracovních sil v cestovním ruchu a pohostinství.

Zdroj: Vlastní zpracování

4.13.1 Souhrnná SWOT analýza pro Jihomoravský kraj

V rámci této kapitoly je představena souhrnná SWOT analýza pro Jihomoravský kraj, ve které jsou rozčleněny všeobecné závěry, které vzešly z provedených analytických prací.

Tabulka 86 SWOT analýza – Silné stránky Jihomoravského kraje

Silné stránky

- Výhodná geografická poloha kraje;
- Růst počtu obyvatel na základě přirozeného i migračního přírůstku;
- Migrační atraktivita Brna a okolí;
- Příznivá vzdělanostní struktura a vysoký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel;
- Diverzifikovaná ekonomika a přítomnost zaměstnavatelů v oborech s vyšší přidanou hodnotou;
- Růst počtu zaměstnavatelů v oboru informačních technologií;
- Mezi největší zaměstnavatele v kraji patří subjekty z oboru zdravotnictví a vzdělávání, které disponují vyšší odolností vůči výkyvům ekonomiky;
- Přítomnost univerzit a významných VaV institucí a center;
- Vysoká konkurenceschopnost kraje v rámci ČR;
- Vysoká úroveň podnikatelské aktivity;
- Snižující se podíl nezaměstnaných osob;
- Kvalitní a fungující Integrovaný dopravní systém;
- Mezinárodní železniční a silniční tahy procházející krajem;
- Vhodné podmínky pro cyklistickou dopravu;
- Vysoký podíl obyvatel napojených na ČOV a veřejné vodovody;
- Energetické využívání komunálního odpadu;
- Brno je významným vysokoškolským centrem;
- Fungující systém komunitního plánování sociálních služeb;
- Podpora nezávislého života osob se zdravotním postižením;
- Přítomnost významných zdravotnických zařízení;
- Růst bytové fondy;
- Přítomnost kulturních a historických památek;
- Kulturní rozmanitost a tradice;
- Podpora sportovních aktivit;
- Popularita domácích zemědělských produktů;
- Atraktivita vinařství;
- Přítomnost velkoplošných chráněných přírodních území;
- Vysoký počet hostů v rámci ubytovacích zařízení;
- Lokalizace významných turistických cílů v rámci kraje;
- Široká nabídka atraktivit pro cestovní ruch;
- Rostoucí atraktivita vinařského cestovního ruchu a gastroturistiky.

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 87 SWOT analýza – Slabé stránky Jihomoravského kraje

Slabé stránky

- Existence významných disparit v rámci území kraje;
- Vysoké hodnoty indexu stáří;
- Úbytek obyvatelstva v hospodářsky a sociálně ohrožených oblastech kraje;
- Pokračující suburbanizace města Brna a přírůstek obyvatel v obcích v jeho zázemí;
- Existence sociálně vyloučených lokalit;
- Velký počet malých obcí;
- Významné disparity v zaměstnanosti, mzdové úrovni, nezaměstnanosti a podnikatelskou aktivitou mezi Brnem a okrajovými částmi kraje;
- Významný podíl sekundárního sektoru ekonomiky, a zejména pak zpracovatelského průmyslu;
- Dojíždka ekonomicky aktivních obyvatel za prací do Rakouska;
- Špatná dopravní dostupnost okrajových částí kraje;
- Nezapočatá výstavba klíčových plánovaných úseků dálnic procházejících krajem;
- Nedostačující kapacita příjezdových komunikací do Brna v době dopravních špiček;
- Nedostatečný stav regionálních železničních tratí;
- Neuspokojivý technický stav některých úseků silnic a mostů;
- Energetická nesoběstačnost kraje;
- Růst cen nemovitostí;
- Nižší dostupnost zdravotnických služeb v okresech Brno-venkov, Znojmo a Vyškov;
- Pokles počtu studentů VŠ;
- Závislost poskytovatelů sociálních služeb na veřejné finanční podpoře;
- Vysoká trestná činnost v Brně a na Znojemsku;
- Pokles počtu obyvatel menších obcí a růst průměrného věku v těchto obcích;
- Nevyrovnaný úhrn srážek a pokles hladiny podzemních vod;
- Degradace zemědělské půdy vyplývající z intenzivního způsobu zemědělství;
- Výskyt lokalit zatížených ekologickou zátěží;
- Nízký podíl ekologického zemědělství;
- Nízký podíl lesních pozemků;
- Neúnosný počet návštěvníků vyhlášených turistických destinací;
- Krátká průměrná doba pobytu hostů v kraji;
- Nižší průměrná obsazenost ubytovacích zařízení;
- Nižší obsazenost ubytovacích kapacit v průběhu pracovních dní.

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 88 SWOT analýza – Příležitosti Jihomoravského kraje

Příležitosti

- Zvyšující se atraktivita zaměstnavatelů v kraji pro obyvatele jiných krajů a zahraničních pracovníků;
- Predikovaný růst počtu obyvatel a koordinovaný rozvoj území kraje;
- Růst počtu pracovních míst v oborech s vyšší přidanou hodnotou;
- Vyšší spolupráce mezi univerzitami a zaměstnavateli;
- Pokračující podpora VaV a vzniku inovací;
- Modernizace úseků železničních tratí;
- Výstavba plánovaných úseků dálnic;
- Napojení obcí na ČOV a veřejné vodovody;
- Dobudování úseků cyklostezek;
- Podpora elektromobility;
- Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie na vhodných místech;
- Zavádění efektivních systémů hospodaření s vodou;
- Využití technologií a inovativních přístupů v sociálních a zdravotnických službách;
- Očekávaný růst počtu žáků středních škol jako možnost naplnění ohrožených oborů odborného a učňovského školství a snížení počtu nedostatku pracovníků v těchto oborech;
- Spolupráce na úrovni sociálně-zdravotního pomezí;
- Realizace preventivních programů za účelem snížení kriminality;
- Snížení dopadů intenzivní formy zemědělství a podpora ekologicky šetrných forem zemědělství;
- Podpora ekologických forem zemědělství;
- Realizace opatření vedoucích ke zvýšení retenčních schopností krajiny;
- Podpora oběhového hospodářství;
- Zvýšení atraktivity kraje pro zahraniční hosty a růst jejich počtu;
- Zvýšení atraktivity nepřilíš navštěvovaných oblastí kraje a rozprostření hostů v rámci celého území kraje;
- Zvýšení průměrné doby pobytu hostů v kraji.

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 89 SWOT analýza – Hrozby Jihomoravského kraje

Hrozby

- Postupující stárnutí obyvatel kraje a snižování podílu ekonomicky aktivního obyvatelstva;
- Zvýšení existujících disparit v rámci území kraje;
- Hrozba ekonomické krize;
- Nedostatek kvalifikovaných pracovníků;
- Závislost na zdrojích podzemní vody a hrozba jejího nedostatku;
- Stagnace v oblasti rozvoje dopravních komunikací;
- Ztráta zájmu leteckých společností a veřejnosti o letecké spoje na letiště Brno;
- Pokles počtu zdravotnického personálu a personálu sociálních služeb;
- Závislost na zdrojích podzemní vody a hrozba jejího nedostatku;
- Početní růst starší populace a nedostatek pracovníků ve zdravotních a sociálních službách;
- Pokračování růstu cen nemovitostí;
- Nedostupnost zdravotních a sociálních služeb ve venkovských oblastech;
- Změna klimatu, pokračující období sucha a výskyt extrémních výkyvů počasí (povodně, mraz, krupobití a jiné);
- Snižování ekologické stability území;
- Výskyt kalamit devastujících životní prostředí;
- Zvýšení emisí do ovzduší plynoucích z individuální automobilové dopravy;
- Vylidnění venkovského prostoru;
- Rostoucí úroveň produkce odpadů;
- Problémy plynoucí z přeshraničních aktivit v okolních krajích;
- Snižování atraktivity kraje z pohledu cestovního ruchu;
- Ztráta atraktivity kraje a vyšší atraktivita okolních regionů;
- Nedostatek pracovních sil v cestovním ruchu a pohostinství.

Zdroj: Vlastní zpracování

5. Regionální analýza

Regionální analýza se zaměřuje na představení základní diferenciaci uvnitř Jihomoravského kraje. Pro hledání základních regionálních rozdílů byla zvolena úroveň SO POU, jejichž vymezení nejvíce reflektuje historický vývoj jednotlivých regionů. Předmětem celé regionální analýzy je identifikace HSU Jihomoravského kraje pro účely územní dimenze, v rámci které bude možné lépe reagovat na aktuální socioekonomickou situaci prostřednictvím dotační politiky a napomáhat snižování existujících regionálních rozdílů.

5.1 ANALÝZA SPRÁVNÍCH ÚZEMÍ OBCÍ S POVĚŘENÝM OBECNÍM ÚŘADEM

Cílem této podkapitoly je vytvořit analýzu jednotlivých SO POU Jihomoravského kraje (s výjimkou města Brna). Pro každé SO POU je v následující části představena stručná charakteristika a SWOT analýza, která vychází z realizované odvětvové analýzy a z dostupných informací o území.

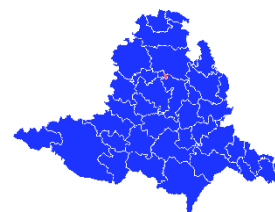
SO POU Adamov

Počet obyvatel: 4 517

Rozloha: 4 km²

Počet obcí: 1

Hustota zalidnění: 1 195 obyv./km²

SO POU se skládá jen z města Adamov, které leží severně od Brna, v údolí řeky Svitavy při jejím soutoku s Křtinským potokem. Město se rozléhá v Dražanské vrchovině a pro území města je charakteristický lesnatý a hornatý reliéf. Východně od Adamova se rozléhá CHKO Moravský kras, přičemž lze na území města nalézt národní přírodní rezervaci Býčí skála. Město je historicky spjato s výrobou čerpací a měřicí techniky a polygrafických zařízení. V posledních letech dochází ke snižování zaměstnanosti podniků z těchto odvětví a snižuje se jejich vliv na rozvoj města.

Silné stránky

- průmyslová tradice města;
- dobrá dopravní dostupnost – městem prochází železniční trať č. 360 Brno – Česká Třebová;
- výborný stav životního prostředí a ekologicky stabilní území – vysoký podíl lesních pozemků;
- nízká úroveň nezaměstnanosti.

Slabé stránky

- restrukturalizace podniků a úpadek odvětví průmyslových podniků ve městě;
- pokles počtu obyvatel;
- vysoká vyjíždka obyvatel za prací;
- blízkost Brna – vyjíždka za prací a vzděláváním;
- nízký počet aktivních podnikatelských subjektů.

Příležitosti

- Blízkost CHKO Moravský kras a vhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu.

Hrozby

- snížení počtu a stárnutí obyvatel města;
- pokles počtu pracovních míst a zaměstnanosti;
- pokles ekologické stability území z důvodů klimatických změn a snížení rozlohy lesních pozemků.

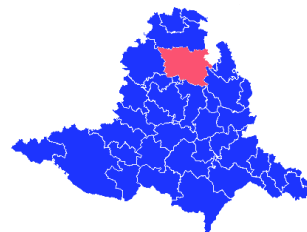
SO POU Blansko

Počet obyvatel: 52 448

Rozloha: 348 km²

Počet obcí: 42

Hustota zalidnění: 151 obyv./km²

SO POU Blansko leží v severní části Jihomoravského kraje. Pro území je typický členitý a lesnatý reliéf Drahanské vrchoviny, kterým protéká řeka Svitava. Výborný stav životního prostředí dokládá chráněné území CHKO Moravský kras, jenž je největší a nejvýznamnější krasovou oblastí v ČR. Blansko je tradičním centrem strojírenství, zatímco pro zbytek území SÚ je typická venkovská a zemědělská krajina.

Silné stránky

- přítomnost tradičních strojírenských podniků a kvalifikovaná pracovní síla;
- dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází železniční trať č. 360 Brno – Česká Třebová;
- dobrá dostupnost zdravotní péče, školství a sociálních služeb;
- kvalitní životní prostředí;
- rostoucí počet obyvatel ve větších obcích.

Slabé stránky

- úbytek a stárnutí obyvatel v menších obcích;
- pokles počtu pracovních míst v průmyslu;
- blízkost Brna a vyšší vyjíždka obyvatel za zaměstnáním;
- neúnosné přetížení vyhledávaných turistických cílů;
- úzké oborové zaměření velkých zaměstnavatelů.

Příležitosti

- podpora vzdělávání ve strojírenství a podpora spolupráce mezi místními zaměstnavateli a vysokými školami;
- potenciál pro další rozvoj a zvýšení zaměstnanosti v cestovním ruchu.

Hrozby

- zhoršení životního prostředí z důvodu nadměrného zatížení cestovního ruchu;
- růst polarity mezi obcemi;
- úpadek tradičních podniků a nárůst počtu obyvatel vyjíždějících do zaměstnání mimo území SO POU.

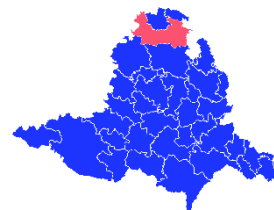
SO POU Boskovice

Počet obyvatel: 35 734

Rozloha: 337 km²

Počet obcí: 51

Hustota zalidnění: 106 obyv./km²

Území SÚ se nachází v severní části kraje při krajské hranici s Olomouckým krajem na východě, Krajem Vysočina a Pardubickým krajem na západě. Územím prochází Boskovická brázda, která odděluje Českomoravskou a Dražanskou vrchovinu. Pro Boskovickou brázdu je typická odlesněná zemědělská krajina. Naopak pro území SÚ spadající do oblasti Českomoravské vrchoviny na západě a Dražanské vrchoviny na východě je typický vysoký podíl lesních pozemků.

Silné stránky

- dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází železniční trať č. 360 Brno – Česká Třebová a silnice I/43;
- dostupná zdravotní péče;
- vyšší míra intenzity bytové výstavby.

Slabé stránky

- dopravní zatížení obcí v úseku silnice I/43;
- nízká podnikatelská aktivita obyvatel;
- polarita mezi centrálním územím a okrajovými částmi – ekologicky stabilní území na východě a západě a ekologicky nestabilní centrální území;
- vysoký počet malých obcí.

Příležitosti

- potenciál pro rozvoj cestovního ruchu – kvalitní životní prostředí, dostupná sportovní a kulturní infrastruktura.

Hrozby

- stárnutí a úbytek obyvatel v obcích okrajových částech.

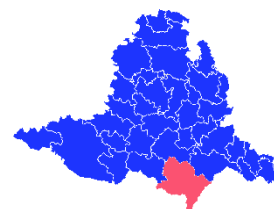
SO POU Břeclav

Počet obyvatel: 59 668

Rozloha: 439 km²

Počet obcí: 18

Hustota zalidnění: 136 obyv./km²

Území SO POU je příhraniční oblastí na jihu kraje, které na jihozápadě sousedí s Rakouskem a jihovýchodě se Slovenskem. Území se celé rozléhá v Dolnomoravském úvalu, pro který je typický nížinatý povrch. Vzhledem k teplým klimatickým podmínkám a úrodným půdám je území SO POU významným zemědělským regionem s vysokým podílem vinic na rozloze zemědělských pozemků. Východní a jižní území spadá do národopisného regionu Podluží, jehož obyvatelé si uchovávají lidové a kulturní tradice. V území se nachází Lednicko-valtický areál, který patří mezi nejnavštěvovanější turistické cíle v ČR. Mezi nejvýznamnější obory ekonomiky patří strojírenství, chemický a potravinářský průmysl.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází železniční trať č. 250 Havlíčkův Brod – Kúty a dálnice D2; ▪ významná turistická destinace na úrovni ČR; ▪ teplé a příznivé podnebí pro rozvoj cestovního ruchu; ▪ přítomnost tradičních a velkých zaměstnavatelů.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ekologicky nestabilní území v severní části správního území – vysoký podíl zemědělských pozemků na celkové rozloze; ▪ projevující se klimatické změny – eroze půdy a období sucha; ▪ nedostatečná kapacita ubytovacích zařízení.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ posílení přeshraniční spolupráce; ▪ podpora ekologického a tradičního zemědělství; ▪ výstavba cyklotras pro rozvoj cestovního ruchu a individuální dopravy.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zintenzivnění klimatických změn – zvýšení průměrné roční teploty a prodloužení období sucha; ▪ nadměrné zvýšení návštěvnosti nejnavštěvovanějších turistických cílů; ▪ neudržitelné využívání vodních zdrojů pro zemědělství.

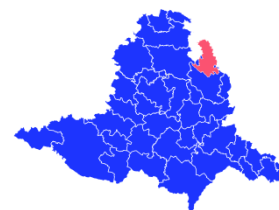
SO vojenského újezdu Březina

Počet obyvatel: -

Rozloha: 150 km²

Počet obcí: 1

Hustota zalidnění: -

Území vojenského újezdu Březina je spravováno Ministerstvem obrany ČR prostřednictvím Újezdního úřadu Březina, který sídlí ve Vyškově. Na území újezdu v současnosti nežijí žádní obyvatelé. Území se rozléhá v Dražanské vrchovině a téměř celé je zalesněné. Nezalesněné a odlesněné plochy tvoří především různé vojenské areály a zemědělské pozemky.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ekologicky stabilní území – vysoký podíl lesních pozemků na celkové rozloze.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ neexistující infrastruktura pro rozvoj území.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vyhlášení velkoplošného chráněného území a rozvoj cestovního ruchu.

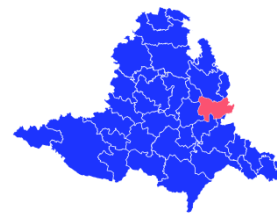
Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ devastace lesních pozemků z důvodu klimatických změn.

SO POU Bučovice

Počet obyvatel: 16 084

Rozloha: 171 km²

Počet obcí: 20

Hustota zalidnění: 94 obyv./km²

SO POU Bučovice se nachází ve východní části kraje při hranicích se Zlínským krajem. Území rozděluje řeka Litava protékající územím z východu na západ. Pro severní část SO POU jsou charakteristické pozemky orné půdy a naproti tomu pro jižní část je typická zalesněná krajina Ždánického lesu. Celé území se vyznačuje nízkou hustotou zalidnění odpovídající venkovskému rázu území. Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele v regionu patří podniky zpracovatelského průmyslu.

Silné stránky

- vhodné podmínky pro zemědělství;
- ekologicky stabilní jižní části území – vysoký podíl lesních pozemků.

Příležitosti

- potenciál pro rozvoj cestovního ruchu – Ždánický les;
- podpora udržitelných forem zemědělství.

Slabé stránky

- nízká podnikatelská aktivita obyvatel;
- ekologicky nestabilní severní část území – vysoký podíl orné půdy;
- slabý rozvoj bytového fondu.

Hrozby

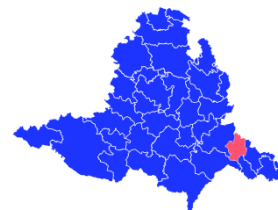
- stárnutí obyvatelstva a depopulace venkovských obcí;
- zhoršení klimatických podmínek a devastace životního prostředí.

SO POU Bzenec

Počet obyvatel: 12 220

Rozloha: 107 km²

Počet obcí: 6

Hustota zalidnění: 115 obyv./km²

Území SO POU Bzenec je pomyslně rozděleno procházející silnicí I/54. Pro severní část území je typická nížinná zemědělská krajina a jižní část území tvoří převážně lužní lesy při toku řeky Moravy. Území patřilo mezi zelinářské oblasti s rozvinutým potravinářským průmyslem, který již však v současnosti není, s výjimkou vinařství, příliš významný.

Silné stránky

- ekologicky stabilní území – vysoký podíl lesních pozemků;
- výborné podmínky pro zemědělství;
- tradice vinařství.

Slabé stránky

- vyšší podíl nezaměstnaných osob;
- nižší intenzita bytové výstavby;
- zatížení zastavěných oblastí tranzitní silniční dopravou.

Příležitosti

- vhodné podmínky pro rozvoj cestovního ruchu – přírodní prostředí a vinařství;
- odklonění silnice I/54 mimo zastavěné území.

Hrozby

- stárnutí populace a depopulace;
- zvýšení intenzity silniční tranzitní dopravy.

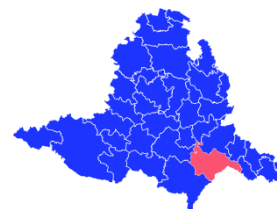
SO POU Hodonín

Počet obyvatel: 60 809

Rozloha: 286 km²

Počet obcí: 18

Hustota zalidnění: 213 obyv./km²

SO POU Hodonín se nachází v jihovýchodní části kraje při státní hranici se Slovenskem. Státní hranici mezi představuje řeka Morava. Území je nejsušší a nejteplejší oblastí ČR. Pro území je typická rovinatá krajina Dolnomoravského úvalu, kde je díky vhodným podmínkám rozšířeno vinařství. Území spadá do národopisného regionu Podluží a obyvatelé udržují lidové a kulturní tradice. Hospodářství území bylo dříve zaměřeno na zemědělství a těžbu lignitu. Obě odvětví však zažila v nedávné historii útlum a Hodonínsko patří mezi hospodářsky slabé regiony.

Silné stránky

- výborný stav technické infrastruktury;
- vhodné podmínky pro zemědělství a vinařství;
- zdroje nerostných surovin.

Slabé stránky

- klesající počet obyvatel;
- vysoký podíl nezaměstnaných osob;
- nízká intenzita bytové výstavby a omezené plochy pro bytovou výstavbu;
- špatný stav silniční infrastruktury.

Příležitosti

- potenciál pro další rozvoj cestovního ruchu – vinařství, lázeňství a folklór;
- podpora tradičního a ekologického způsobu zemědělství;
- vytvoření systémů hospodaření s vodou.

Hrozby

- pokračující populační úbytek;
- zvýšení podílu nezaměstnaných osob;
- zhoršení stavu životního prostředí – dopady sucha a těžby nerostných surovin.

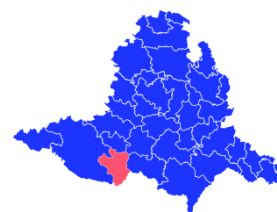
SO POU Hrušovany nad Jevišovkou

Počet obyvatel: 11 529

Rozloha: 202 km²

Počet obcí: 11

Hustota zalidnění: 57 obyv./km²

Území má venkovský ráz s rozsáhlými pozemky orné půdy a velmi nízkou hustotu zalidnění. Území se rozléhá v Dyjsko-svrateckém úvalu a je pro něj charakteristický rovinatý reliéf, který narušuje

pouze tok řeky Jevišovky a Dyje. Jihem území protéká řeka Dyje, jejíž tok kopíruje státní hranici s Rakouskem. Rakousko se významně podílí na zaměstnanosti obyvatel území.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> úseky cyklotras procházející územím; blízkost Rakouska; dostupné vzdělávání.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> úbytek obyvatelstva; vysoký podíl nezaměstnaných osob; nízká podnikatelská aktivity; ekologicky nestabilní území – vysoký podíl orné půdy a nízký podíl lesní pozemků; dlouhodobě nedostatečný stav vody.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> rozvoj turistické infrastruktury a cestovního ruchu; obnova původních vodních ploch a realizace retenčních opatření (např. výsadba mokřadů a lesních pozemků).

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> stárnutí obyvatelstva a emigrace mladší generace; nárůst počtu sociálně vyloučených osob; pokračující změny klimatu a nedostatek vody.

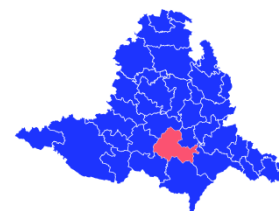
SO POU Hustopeče

Počet obyvatel: 28 508

Rozloha: 258 km²

Počet obcí: 20

Hustota zalidnění: 110 obyvk./km²

Území leží na pomezí Brněnska, Břeclavska a Hodonínska. Celé území se rozléhá v Dyjsko-svrateckém úvalu, kde severní část území je mírně členitá a jižní část je rovinatá. V jižní části území se nachází Novomlýnské nádrže. Západní části území protéká řeka Svatka. V území se nenachází větší zaměstnavatelé.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> dobrá dopravní dostupnost území – dálnice D2; vhodné podmínky pro zemědělství a vinařství; dostupné vzdělávání; dostupná zdravotní péče.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> absence velkých zaměstnavatelů v území; špatný stav dopravní infrastruktury; výskyt sociálně patologických jevů – vyšší výskyt exekucí u obyvatelstva území.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora ekologických forem zemědělství; ▪ podpora rozvoje cykloturistiky.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ prohloubení ekonomických a sociálních rozdílů mezi obyvateli; ▪ postupující změny klimatu a výskyt extrémních vlivů počasí.

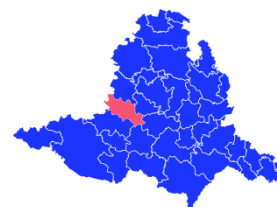
SO POU Ivančice

Počet obyvatel: 24 378

Rozloha: 173 km²

Počet obcí: 17

Hustota zalidnění: 141 obyv./km²

SO POU Ivančice se nachází jihozápadně od Brna při krajské hranici s Krajem Vysočina. Území se rozléhá na pomezí Českomoravské vrchoviny a Dyjsko-svrateckého úvalu. Územím protékají řeky Jihlava a Oslava, jejichž toky utváří hluboké kaňony, které jsou cennými přírodními rezervacemi. V současnosti mezi největší zaměstnavatele v regionu patří výrobci součástek pro automobilový průmysl.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vyšší přírůstek obyvatel; ▪ blízkost Brna; ▪ vyšší intenzita bytové výstavby; ▪ dostupná zdravotní péče.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ špatný stav silniční infrastruktury; ▪ absence velkých zaměstnavatelů v území; ▪ vyjíždka obyvatel.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ další rozvoj bytové zástavby; ▪ příznivé podmínky pro rozvoj cyklistické dopravy; ▪ vhodné přírodní podmínky pro rozvoj cestovního ruchu – údolí řek Jihlavy a Oslavy.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ eroze půdy a degradace zemědělské půdy; ▪ stárnutí obyvatelstva území.

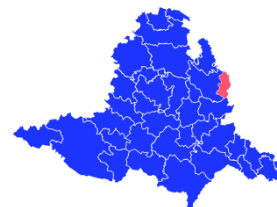
SO POU Ivanovice na Hané

Počet obyvatel: 5 721

Rozloha: 70 km²

Počet obcí: 7

Hustota zalidnění: 82 obyv./km²

SO POU Ivanovice na Hané se rozléhá v severovýchodní části kraje při krajské hranici s Olomouckým a Zlínským krajem. Pro celé území je charakteristický mírně zvlněný reliéf, kde v severní části převládají zemědělské pozemky a v jižní části lesní pozemky. Území patří vzhledem k nízké hustotě zalidnění mezi venkovské oblasti. Mezi významné zaměstnavatele patří podniky chemického a potravinářského průmyslu.

Silné stránky

- nízký podíl nezaměstnaných osob;
- dobrá dopravní dostupnost území – dálnice D1 a silnice I/47;
- poloha na rozmezí Vyškova, Kroměříže a Prostějova.

Příležitosti

- zvýšení atraktivity pro cestovní ruch – agroturistika a cykloturistika;
- podpora ekologického zemědělství;
- vytváření podmínek zabraňujících vylidňování venkovských obcí.

Slabé stránky

- úbytek obyvatel;
- špatný stav silniční infrastruktury;
- ekologicky nestabilní území – velký podíl rozlohy orné půdy.

Hrozby

- degradace životního prostředí – eroze půdy;
- pokračující depopulace území.

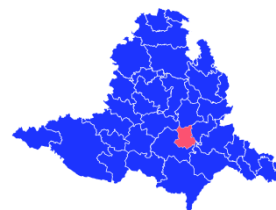
SO POU Klobouky u Brna

Počet obyvatel: 7 600

Rozloha: 97 km²

Počet obcí: 8

Hustota zalidnění: 78 obyv./km²

Území SO POU Klobouky u Brna se rozléhá na pomezí Brněnska, Břeclavska a Hodonínska. Celé území se vyznačuje venkovským rázem charakterizovaným vyšším podílem zemědělské půdy a nízkou hustotou zalidnění. Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele patří firmy ze zpracovatelského průmyslu.

Silné stránky

- rostoucí počet obyvatel.

Příležitosti

- rozvoj agroturistiky.

Slabé stránky

- vyšší podíl zemědělské půdy.

Hrozby

- klimatické změny.

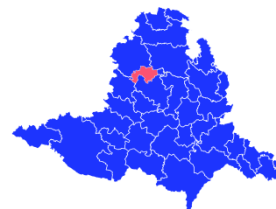
SO POU Kuřim

Počet obyvatel: 23 003

Rozloha: 77 km²

Počet obcí: 10

Hustota zalidnění: 299 obyv./km²

SO POU Kuřim se rozléhá severozápadně od Brna při rozhraní Českomoravské vrchoviny a Brněnské pahorkatiny. Západní částí území protéká řeka Svatka. Pro obce v území je typický nadprůměrný přírůstek obyvatel, a to zejména z důvodu imigrace, vysoká intenzita výstavby, nízký podíl nezaměstnaných osob a vysoká intenzita podnikatelské aktivity. Hodnoty těchto indikátorů jsou

důsledky procesu suburbanizace Brna a imigrace jeho obyvatel do obcí ve správním území. V území působí velcí zaměstnavatelé ze strojírenství a zpracovatelského průmyslu.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> vysoký populační přírůstek; intenzivní bytová výstavba; mladá věková struktura obyvatelstva; vysoká intenzita podnikatelské aktivity; dobré dopravní spojení – silnice I/43.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> zajištění dostupnosti a kvality veřejných služeb pro obyvatele; vybudování kapacitní silnice I/43.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> zatížení obcí tranzitní silniční dopravou; špatný stav obecní infrastruktury.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> stárnutí obyvatelstva; nekoordinovaný rozvoj území.

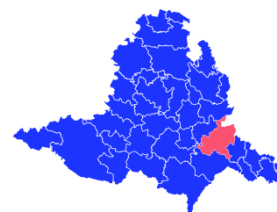
SO POU Kyjov

Počet obyvatel: 34 660

Rozloha: 250 km²

Počet obcí: 28

Hustota zalidnění: 139 obyvj./km²

V SO POU Kyjov se rozprostírá oblast Kyjovské pahorkatiny. Pro severní část území je typická kopcovitá krajina, která je obklopena Ždánickým lesem a Chřibý. Pro jižní část je charakteristická zemědělská mírně vlněná krajina Dolnomoravského úvalu. Území spadá do národopisného regionu Dolňácko a obyvatelé území udržují tradiční lidové a kulturní tradice. Mezi největší zaměstnavatele v území patří společnosti ze sklářského a hutnického průmyslu.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> bohatá kulturní a folklórní tradice; dostupná zdravotní péče; tradice vinařství a zemědělství.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> podpora rozvoje cestovního ruchu – propagace kulturních akcí, vinařství a cykloturistiky; podpora ekologických forem zemědělství; realizace opatření k zajištění vyšší ekologické stability území.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> dlouhodobý úbytek obyvatel; vysoký index stáří - stárnoucí věková struktura obyvatelstva; vysoký podíl nezaměstnaných osob; ekologicky nestabilní území – vysoký podíl orné půdy a nízký podíl lesních pozemků.

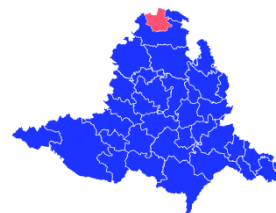
Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> pokračující úbytek obyvatelstva a vylidnění venkovských obcí; další degradace životního prostředí; ztráta kulturního dědictví.

SO POU Letovice

Počet obyvatel: 10 304

Rozloha: 114 km²

Počet obcí: 16

Hustota zalidnění: 91 obyv./km²

SO POU Letovice se nachází v nejsevernější části kraje při hranici s Pardubickým krajem. Území se rozléhá na pomezí Českomoravské a Dražanské vrchoviny. Pro reliéf území jsou typická údolí řek Svitavy a Křetinky. Vzhledem k nízké hustotě zalidnění je patrné, že území má venkovský ráz. Mezi největší zaměstnavatele v území patří podniky ze strojírenství a chemického průmyslu.

Silné stránky

- dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází železniční trať č. 360 Brno – Česká Třebová a silnice I/43;
- přírůstek obyvatelstva;
- dostupné zdravotnictví.

Příležitosti

- vybudování kanalizace nebo napojení na stávající síť;
- zkapacitnění silnice I/43 a vedení úseku mimo zastavěné území.

Slabé stránky

- nedostatečný stav kanalizační sítě v území;
- nedostatečná dostupnost služeb v některých obcích;
- absence turisticky významných cílů.

Hrozby

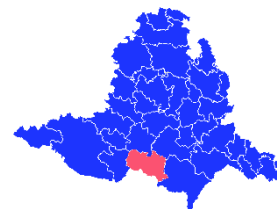
- vylidňování okrajových obcí;
- zvýšení intenzity tranzitní silniční dopravy.

SO POU Mikulov

Počet obyvatel: 20 130

Rozloha: 244 km²

Počet obcí: 17

Hustota zalidnění: 82 obyv./km²

SO POU Mikulov se rozléhá na jihu kraje podél státní hranice s Rakouskem. Na východě tvoří hranici území Lednicko-valtický areál, ze severu a západu je území ohraničeno tokem řeky Dyje. Na třetině území se rozprostírá CHKO Pálava, která představuje významné ekologicky stabilní území. Pro území je typická nízká hustota zalidnění. Mezi největší zaměstnavatele v území patří podniky potravinářského průmyslu.

Silné stránky

- rostoucí počet obyvatel;
- vysoká intenzita bytové výstavby;
- dobrá dopravní dostupnost území – silnice I/52;
- vhodné podmínky pro zemědělství;
- turistické cíle v území – CHKO Pálava a Novomlýnské nádrže.

Příležitosti

- dostavba dálnice D52;
- oprava stávající sítě silnic;
- podpora ekologických forem zemědělství a vinařství;
- podpora terénních sociálních služeb.

Slabé stránky

- blízkost Rakouska – vyjíždka kvalifikované pracovní síly za prací;
- nedostatečný stav silniční infrastruktury;
- nízká dostupnost vzdělávání;
- rostoucí poptávka po sociálních službách.

Hrozby

- degradace zemědělské půdy a životního prostředí;
- stárnutí obyvatelstva.

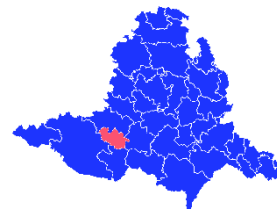
SO POU Miroslav

Počet obyvatel: 7 098

Rozloha: 111 km²

Počet obcí: 10

Hustota zalidnění: 64 obyv./km²

SO POU Miroslav se rozléhá v Dyjsko-svrateckém úvalu v západní části Znojemska. Pro území je charakteristický rovinatý reliéf a vysoký podíl orné půdy na celkové rozloze území. Venkovský ráz území dokládá také nízká hustota zalidnění. Mezi největší zaměstnavatele v území patří podniky ze strojírenství a potravinářského průmyslu.

Silné stránky

- dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází železniční trať č. 244 Hrušovany nad Jevišovkou - Brno a silnice I/53;
- vhodné podmínky pro zemědělství a vinařství;
- dostupnost sociálních služeb.

Příležitosti

- zvýšení podnikatelské aktivity obyvatel;
- zvýšení ekologické stability území;
- podpora ekologických forem zemědělství a vinařství;
- podpora rozvoje cykloturistiky.

Slabé stránky

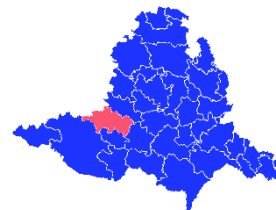
- nízká intenzita podnikatelské aktivity;
- ekologicky nestabilní území – vysoký podíl orné půdy;
- dostupnost vzdělání;
- stav silniční infrastruktury.

Hrozby

- pokles počtu obyvatel;
- degradace životního prostředí.

SO POU Moravský Krumlov

Počet obyvatel: 15 271
Rozloha: 236 km²
Počet obcí: 23
Hustota zalidnění: 65 obyv./km²

SO POU Moravský Krumlov se rozléhá v severní části Znojemska při hranici s Krajem Vysočina. Celé území se rozprostírá na pomezí Českomoravské vrchoviny a Dyjsko-svrateckého úvalu, pro které je typický zvlněný reliéf. Územím protékají řeky Jihlava a Rokytná. Území je typickou venkovskou oblastí s vysokým podílem orné půdy a nízkou hustotou zalidnění. Mezi největší zaměstnavatele v území patří podniky ze strojírenství.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ životní prostředí; ▪ tradice zemědělství; ▪ dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází železniční trať č. 244 Hrušovany nad Jevišovkou – Brno.

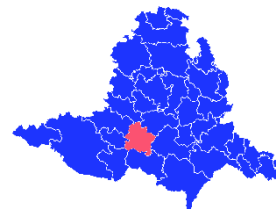
Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora rozvoje cestovního ruchu a cykloturistiky – údolí Rokytné a agroturistika.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ vysoký podíl osob v postproduktivním věku; ▪ nízká podnikatelská aktivita; ▪ absence velkých zaměstnavatelů.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ stárnutí obyvatelstva a depopulace obcí; ▪ degradace životního prostředí.

SO POU Pohořelice

Počet obyvatel: 14 358
Rozloha: 195 km²
Počet obcí: 13
Hustota zalidnění: 74 obyv./km²

SO POU Pohořelice se rozléhá na pomezí mezi Brněnskem, Břeclavskem a Znojemskem. Území se rozkládá v Dyjsko-svrateckém úvalu, pro který je charakteristický rovinatý reliéf a vysoký podíl orné půdy na celkové rozloze území. Na území se nachází rozsáhle vodní plochy, mezi něž se řadí Novomlýnské nádrže a soustava rybníků. Mezi největší zaměstnavatele v území patří podniky zabývající se strojírenstvím a logistikou.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ rostoucí počet obyvatel a intenzivní bytová výstavba; ▪ dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází dálnice D52; ▪ mladá věková struktura obyvatel; ▪ vyhledávané turistické cíle v území; ▪ přítomnost velkých zaměstnavatelů.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ nízká podnikatelská aktivita; ▪ nedostupné středoškolské vzdělávání; ▪ ekologicky nestabilní území - vysoký podíl orné půdy;

Příležitosti

- zvýšení ekologické stability území;
- podpora rozvoje cestovního ruchu a lázeňství;
- podpora rybníkářství.

Hrozby

- degradace životního prostředí;
- výskyt extrémních vlivů počasí – sucha a bleskové povodně.

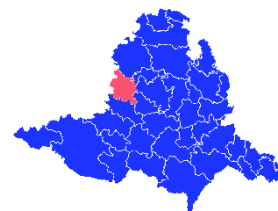
SO POU Rosice

Počet obyvatel: 26 090

Rozloha: 174 km²

Počet obcí: 24

Hustota zalidnění: 150 obyv./km²

SO POU Rosice se rozléhá na západ od Brna při krajské hranici s Krajem Vysočina. Území se rozkládá mezi Boskovickou brázdou a Českomoravskou vrchovinou. Podobu území utvářela v minulosti těžba černého uhlí, a po jejím ukončení došlo k transformaci hospodářství a celého území. V současnosti je pro území typická pro obce výstavba suburbánních zón. Největšími zaměstnavateli v území patří podniky zabývající se dopravou a strojírenstvím.

Silné stránky

- rostoucí počet obyvatel;
- intenzivní bytová výstavba;
- dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází trať č. 240 Brno – Jihlava, dálnice D1 a silnice I/23;
- mladá věková struktura obyvatel.

Slabé stránky

- nízká občanská vybavenost obcí;
- málo pracovních míst v území;
- vysoká zátěž silniční tranzitní dopravy.

Příležitosti

- podpora rozvoje cestovního ruchu – technické památky a hornictví;
- zlepšení stavu silniční infrastruktury.

Hrozby

- zvýšení intenzity dopravy;
- nekoordinovaný rozvoj území;
- stárnutí obyvatelstva.

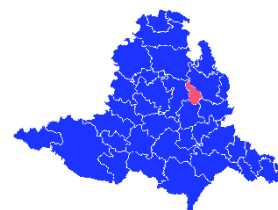
SO POU Rousínov

Počet obyvatel: 8 662

Rozloha: 62 km²

Počet obcí: 6

Hustota zalidnění: 140 obyv./km²

SO POU Rousínov se rozléhá na pomezí mezi Brnem a Vyškovem. Území se rozkládá ve Vyškovské bráně na pomezí mezi Dyjsko-svrateckým a Hornomoravským úvalem. Reliéf území je mírně zvlněný. Hlavním vodním tokem v území je potok Rakovec. Mezi největší zaměstnavatele patří podniky ze strojírenství a herního průmyslu.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ přírůstek obyvatelstva; ▪ vysoká intenzita podnikatelské aktivity; ▪ mladá věková struktura obyvatelstva; ▪ dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází trať č. 300 Brno – Přerov a dálnice D1.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora ekologických forem zemědělství; ▪ zlepšení stavu silniční infrastruktury.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ špatný stav silniční infrastruktury; ▪ ekologicky nestabilní území – vysoký podíl orné půdy.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ stárnutí obyvatelstva; ▪ degradace životního prostředí.

SO POU Slavkov u Brna

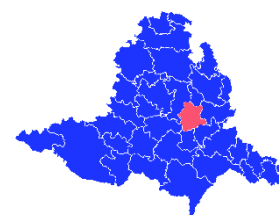
Počet obyvatel: 23 560

Rozloha: 158 km²

Počet obcí: 18

Hustota zalidnění: 149 obyv./km²

SO POU Slavkov u Brna se rozléhá na pomezí mezi Brnem, Hodonínem a Vyškovem. Území se rozkládá na pomezí Dyjsko-svrateckého úvalu a Středomoravských Karpat. Reliéf území je mírně zvlněný. Pro krajinu území je typická zemědělská činnost. Největšími zaměstnavateli jsou podniky ze strojírenství a stavebního průmyslu.

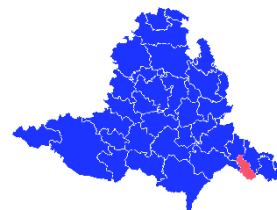

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ přírůstek obyvatelstva; ▪ mladá věková struktura obyvatelstva; ▪ dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází trať č. 340 Brno – Vlárský průsmyk, dálnice D1 a silnice I/54; ▪ existence turistických cílů v území a historických památek.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podpora ekologických forem zemědělství; ▪ podpora opatření zvyšujících ekologickou stabilitu území; ▪ zlepšení stavu silniční infrastruktury.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> ▪ špatný stav silniční infrastruktury; ▪ ekologicky nestabilní území – vysoký podíl orné půdy; ▪ vysoká míra vyjížděky za zaměstnáním a vzděláním; ▪ absence občanské vybavenosti.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> ▪ stárnutí obyvatelstva; ▪ zintenzivnění tranzitní silniční dopravy; ▪ degradace životního prostředí; ▪ pokračující suburbánní výstavba.

SO POU Strážnice**Počet obyvatel: 7 331****Rozloha: 73 km²****Počet obcí: 3****Hustota zalidnění: 100 obyv./km²**

SO POU Strážnice se rozléhá při státní hranici se Slovenskem mezi Hodonínem a Veselím nad Moravou. Severní část území se rozkládá při toku řeky Moravy v Dolnomoravském úvalu. Jih území je tvořen Bílými Karpatami, pro které je typický kopcovitý povrch území. Jižní část území spadá do ochranného pásma CHKO Bílé Karpaty. Největšími zaměstnavateli jsou podniky z polygrafického, chemického a potravinářského průmyslu.

Silné stránky

- bohatá kulturní a folklórní tradice;
- ekologicky stabilní území – vysoký podíl lesních pozemků;
- životní prostředí – území CHKO Bílé Karpaty;
- vybavenost obcí technickou infrastrukturou.

Slabé stránky

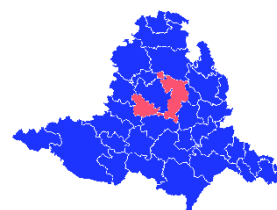
- úbytek obyvatel;
- vysoký podíl obyvatel v postproduktivním věku;
- úpadek tradičních odvětví hospodářství;
- nižší vzdělanostní úroveň.

Příležitosti

- podpora ekologických forem zemědělství;
- podpora cestovního ruchu – folklór, vinařství a CHKO Bílé Karpaty;
- zlepšení stavu silniční infrastruktury.

Hrozby

- stárnutí a úbytek obyvatel;
- ztráta kulturního dědictví;
- degradace životního prostředí.

SO POU Šlapanice**Počet obyvatel: 69 537****Rozloha: 343 km²****Počet obcí: 40****Hustota zalidnění: 203 obyv./km²**

SO POU Šlapanice se rozprostírá v okolí Brna a tvoří nesourodé území z obcí nacházejících se jižně a východně od Brna. Území spadá do Dyjsko-svrateckého úvalu s nížinatým reliéfem a pouze severní část území se rozprostírá v Dražanské vrchovině s charakteristickým zvlněným reliéfem. Obce v území jsou významně ovlivněny suburbanizací Brna, charakterizovanou vysokou intenzitou bytové výstavby a vysokým přírůstkem obyvatel. Rozšiřování obcí přeměnilo původní vesnický ráz obcí v území městské zástavby. Největšími zaměstnavateli jsou podniky kovozpracující a potravinářské.

Silné stránky

- blízkost Brna a atraktivní prostředí pro život;
- vysoký populační přírůstek a mladá věková struktura obyvatelstva;
- vysoká úroveň podnikatelské aktivity;
- kvalitní technická infrastruktura;
- dobrá dopravní dostupnost.

Příležitosti

- zvýšení kapacity technické a dopravní infrastruktury;
- zajištění dostatečné občanské vybavenosti obcí;
- podpora volnočasového, kulturního a sportovního využití v obcích.

Slabé stránky

- území naráží na limity udržitelnosti dalšího rozvoje a rozšiřování obcí;
- silná závislost na Brnu – zaměstnanost, dopravní dostupnost, vzdělání, služby a zdravotnictví;
- sociálně nesourodé území.

Hrozby

- nekoordinovaný rozvoj území;
- snížení kapacity infrastruktury obcí;
- degradace životního prostředí – vyšší intenzita dopravy a zábor zemědělské půdy.

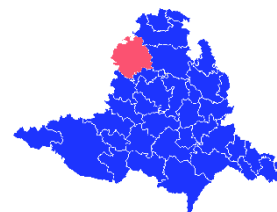
SO POU Tišnov

Počet obyvatel: 31 482

Rozloha: 342 km²

Počet obcí: 59

Hustota zalidnění: 92 obyv./km²

SO POU Tišnov se nachází severně od Brna při hranici s Krajem Vysočina. Území se rozkládá v Boskovické brázdě mezi Českomoravskou a Dražanskou vrchovinou. Pro území je typický kopcovitý reliéf s velkým podílem lesních pozemků na celkové rozloze území. Mezi největší zaměstnavatele patří podniky z potravinářského průmyslu.

Silné stránky

- přírodní a kulturní atraktivity pro cestovní ruch;
- dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází trať č. 250 Havlíčkův Brod – Kúty;
- vysoký migrační přírůstek obyvatel;
- vysoká intenzita podnikatelské aktivity.

Příležitosti

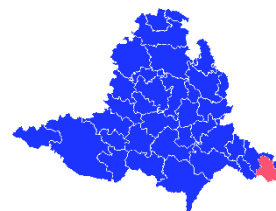
- výstavba kanalizační sítě;
- zlepšení dostupnosti okrajových obcí;
- vybudování odpovídající občanské vybavenosti obcí.

Slabé stránky

- špatná dopravní dostupnost okrajových obcí;
- nedostatečná občanská vybavenost;
- přetrvávající ekologická zátěž prostředí – následky těžby uranu.

Hrozby

- stárnutí obyvatelstva;
- degradace životního prostředí.

SO POU Velká nad Veličkou**Počet obyvatel: 7 912****Rozloha: 129 km²****Počet obcí: 8****Hustota zalidnění: 62 obyv./km²**

SO POU Velká nad Veličkou se rozléhá ve východní části kraje při státní hranici se Slovenskem. Území se rozkládá v Bílých Karpatech a velká část území je chráněná prostřednictvím území CHKO Bílé Karpaty. Reliéf území je kopcovitý s velkým podílem lesních pozemků a v území se nachází nejvyšší bod kraje Durda s 838 m n. m. Členitému reliéfu území odpovídá nízká hustota zalidnění. Území tvoří národopisný region Horňácko a obyvatelé po generace uchovávají lidové a kulturní tradice regionu. Největší zaměstnavatelé v regionu jsou podniky zaměřeny na textilní průmysl.

Silné stránky

- životní prostředí;
- kulturní a folklórní život;
- existence tradičních průmyslových podniků;
- dobrá občanská vybavenost obcí.

Slabé stránky

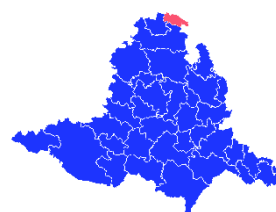
- úbytek obyvatel;
- vysoký podíl obyvatel v postproduktivním věku;
- vyšší nezaměstnanost;
- nízká intenzita bytové výstavby.

Příležitosti

- podpora rozvoje cestovního ruchu – propagace přírodních památek CHKO Bílé Karpaty;
- podpora ekologických forem zemědělství.

Hrozby

- stárnutí populace a úbytek obyvatel;
- ztráta kulturního dědictví;
- degradace životního prostředí.

SO POU Velké Opatovice**Počet obyvatel: 5 798****Rozloha: 60 km²****Počet obcí: 6****Hustota zalidnění: 96 obyv./km²**

SO POU Velké Opatovice se rozléhá v nejsevernější části kraje při krajské hranici s Pardubickým a Olomouckým krajem. Území tvoří nížina Malé Hané, která je nejsevernější částí Boskovické brázdy. Do jižní části území zasahuje Dražanská vrchovina. Největším zaměstnavatelem v regionu je podnik zabývající se výrobou stavebních hmot.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> vysoká intenzita bytové výstavby.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> zaměstnanost závislá na jednom podniku; vysoký podíl obyvatel v postproduktivním věku; nízká úroveň intenzity podnikatelské aktivity; špatná dopravní dostupnost.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> podpora cestovního ruchu – cykloturistika a místní atraktivty; podpora ekologických forem zemědělství.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> růst nezaměstnanosti; úbytek obyvatel.

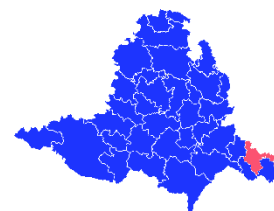
SO POU Veselí nad Moravou

Počet obyvatel: 22 647

Rozloha: 141 km²

Počet obcí: 11

Hustota zalidnění: 160 obyvk./km²

SO POU Veselí nad Moravou se rozléhá ve východní části kraje při krajské hranici se Zlínským krajem. Území tvoří nížina Dolnomoravského úvalu a ve východní části Bílé Karpaty. Území spadá do národopisného regionu Dolňácko a obyvatelé udržují lidové a kulturní tradice. Největším zaměstnavatelem v regionu je podnik z hutního průmyslu.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází trať č. 340 Brno – Vlárský průsmyk a silnice I/70; vhodné podmínky pro zemědělství a vinařství; udržování lidových tradic a kultury.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> úbytek obyvatel; vysoký podíl obyvatel v postproduktivním věku; vyšší nezaměstnanost.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> podpora cestovního ruchu – cykloturistika, vinařství, lidové a kulturní tradice; podpora ekologických forem zemědělství.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> růst nezaměstnanosti; pokračující úbytek obyvatel; vyšší intenzita silniční tranzitní dopravy.

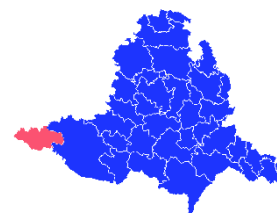
SO POU Vranov nad Dyjí

Počet obyvatel: 5 017

Rozloha: 226 km²

Počet obcí: 22

Hustota zalidnění: 22 obyv./km²

SO POU Vranov nad Dyjí se rozléhá v nejzápadnější části kraje při státní hranici s Rakouskem a krajské hranici s Jihočeským krajem a Krajem Vysočina. Území tvoří Jevišovická pahorkatina a reliéf je mírně zvlněný. Významný je tok řeky Dyje a Vranovská přehrada, která je vyhledávanou rekreační oblastí. V údolí řeky Dyje se mezi Vranovem a Znojmem rozléhá NP Podyjí. Nejvíce obyvatel je zaměstnáno v pohostinství.

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none"> vhodné podmínky pro cestovní ruch; kvalitní životní prostředí – NP Podyjí.

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> úbytek obyvatel; vysoký podíl obyvatel v postproduktivním věku; vysoká nezaměstnanost; špatná dopravní dostupnost.

Příležitosti
<ul style="list-style-type: none"> podpora cestovního ruchu – cykloturistika, přírodní a kulturní památky; opatření vedoucí k udržení stávajícího stavu životního prostředí.

Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> růst nezaměstnanosti; pokračující úbytek obyvatel; degradace životního prostředí a ztráta atraktivity území.

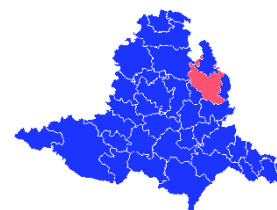
SO POU Vyškov

Počet obyvatel: 37 618

Rozloha: 259 km²

Počet obcí: 28

Hustota zalidnění: 145 obyv./km²

SO POU Vyškov se rozléhá ve východní části kraje. Území se rozkládá v oblasti Vyškovské brány na pomezí mezi Dyjsko-svrateckým a Hornomoravským úvalem. Reliéf území je mírně zvlněný. V území se nachází turistické cíle, které patří k nejnavštěvovanějším cílům kraje. Největší zaměstnavatelé se věnují zdravotnictví a dopravě.

Silné stránky

- přírůstek obyvatel;
- dobrá dopravní dostupnost území – územím prochází trať č. 300 Brno – Přerov a dálnice D1;
- nízká nezaměstnanost;
- mladá věková struktura;
- existence vyhledávaných turistických cílů v území.

Příležitosti

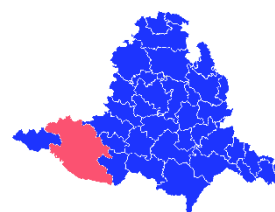
- podpora zajištění vyšší ekologické stability území.

Slabé stránky

- nízká podnikatelská aktivita;
- ekologicky nestabilní území – vysoký podíl orné půdy.

Hrozby

- růst nezaměstnanosti;
- úbytek obyvatel;
- degradace životního prostředí a ztráta atraktivity území.

SO POU Znojmo**Počet obyvatel: 75 189****Rozloha: 815 km²****Počet obcí: 78****Hustota zalidnění: 92 obyv./km²**

SO POU Znojmo se rozléhá v západní části kraje podél státní hranice s Rakouskem. Severní část vyplňuje Jevišovická pahorkatina s mírně členitým územím a lesy. Ve zbylém území se rozprostírá Dyjsko-svratecký úval. Územím protékají řeka Dyje a Jevišovka. V jihovýchodní části území se nachází NP Podyjí, který pokrývá hluboké údolí řeky Dyje. Znojemsko patří mezi oblasti s nejvyšším podílem orné půdy v ČR a s velmi nízkou ekologickou stabilitou. Znojemsko patřilo mezi zelinářské a ovocnářské oblasti s rozvinutým potravinářským průmyslem. Následkem útlumu těchto odvětví a restrukturalizací hospodářství patří Znojemsko mezi hospodářsky slabé regiony. Největší zaměstnavatelé se zabývají zdravotnictvím a textilním průmyslem.

Silné stránky

- kulturní a přírodní atraktivita území;
- blízkost Rakouska – přeshraniční spolupráce a investice;
- tradice zemědělství a vinařství;

Slabé stránky

- stárnoucí obyvatelstvo;
- ekologicky nestabilní území – vysoký podíl orné půdy;
- vysoká nezaměstnanost;
- nízká intenzita podnikatelské aktivity;
- velikost správního území.

Příležitosti

- podpora zajištění vyšší ekologické stability území;
- podpora ekologických forem zemědělství;
- podpora cestovního ruchu – vinařství a kulturní památky.

Hrozby

- růst nezaměstnanosti;
- depopulace území;
- degradace životního prostředí a ztráta atraktivity přírodních památek.

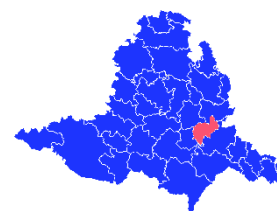
SO POU Ždánice

Počet obyvatel: 8 581

Rozloha: 114 km²

Počet obcí: 8

Hustota zalidnění: 75 obyv./km²

SO POU Ždánice se rozléhá ve východní části na pomezí Brněnska, Hodonínska a Vyškovska. Severní část území pokrývá Ždánický les a pro jižní část je charakteristický vysoký podíl orné půdy. Největší zaměstnavatelé se zabývají strojírenstvím a výrobou nábytku.

Silné stránky

- ekologicky stabilní území – vysoký podíl lesních pozemků;
- lidové a kulturní tradice.

Slabé stránky

- nízká intenzita podnikatelské aktivity;
- nízká kapacita ubytovacích zařízení;
- vyjíždka obyvatel za prací;
- nízká občanská vybavenost.

Příležitosti

- podpora rozvoje cestovního ruchu – cykloturistika.

Hrozby

- degradace životního prostředí.

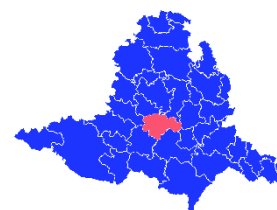
SO POU Židlochovice

Počet obyvatel: 33 522

Rozloha: 194 km²

Počet obcí: 24

Hustota zalidnění: 173 obyv./km²

SO POU Židlochovice se nachází jižně od Brna. Krajina území se rozléhá v Dyjsko-svrateckém úvalu s vysokým podílem orné půdy. V území v okolí Židlochovic je však reliéf členitý. Území je výrazně ovlivněno suburbanizací Brna, pro kterou je charakteristický růst počtu obyvatel a rozšiřování rozlohy obcí v souvislosti s vysokou intenzitou bytové výstavby. Mezi největší zaměstnavatele patří podniky zpracovatelského průmyslu.

Silné stránky

- vysoký přírůstek obyvatel;
- velmi mladá věková struktura;
- vysoká intenzita bytové výstavby;
- dobrá dopravní dostupnost území – územím je vedena trať č. 250 Havlíčkův Brod – Kúty, dálnice D2 dálnice D52;
- vyšší intenzita podnikatelské aktivity.

Příležitosti

- podpora zajištění vyšší ekologické stability území;
- podpora ekologických forem zemědělství a vinařství;
- podpora rozvoje cestovního ruchu – cykloturistika, vinařství a kulturní památky.

Slabé stránky

- ekologicky nestabilní území – vysoký podíl orné půdy;
- vyjížďka obyvatel za prací.

Hrozby

- degradace životního prostředí;
- stárnutí populace;
- nekoordinovaný rozvoj území a zábor zemědělské půdy.

5.2 SHRUTÍ REGIONÁLNÍ ANALÝZY

Tato podkapitola shrnuje realizovanou regionální analýzu se zaměřením na HSU na území Jihomoravského kraje dle SO POU. Za účelem určení HSU byly sledovány indikátory, jež jsou využity v rámci Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (dále také „SRR ČR 2021+“). Mezi tyto indikátory patří následující:

Hrubá míra celkového přírůstku

Měřeno pomocí hodnot celkového přírůstku obyvatel na 1 tis. obyvatel (tj. započten přirozený a umělý pohyb obyvatelstva) – hodnocen byl průměr tohoto ukazatele za období let 2013 až 2017.

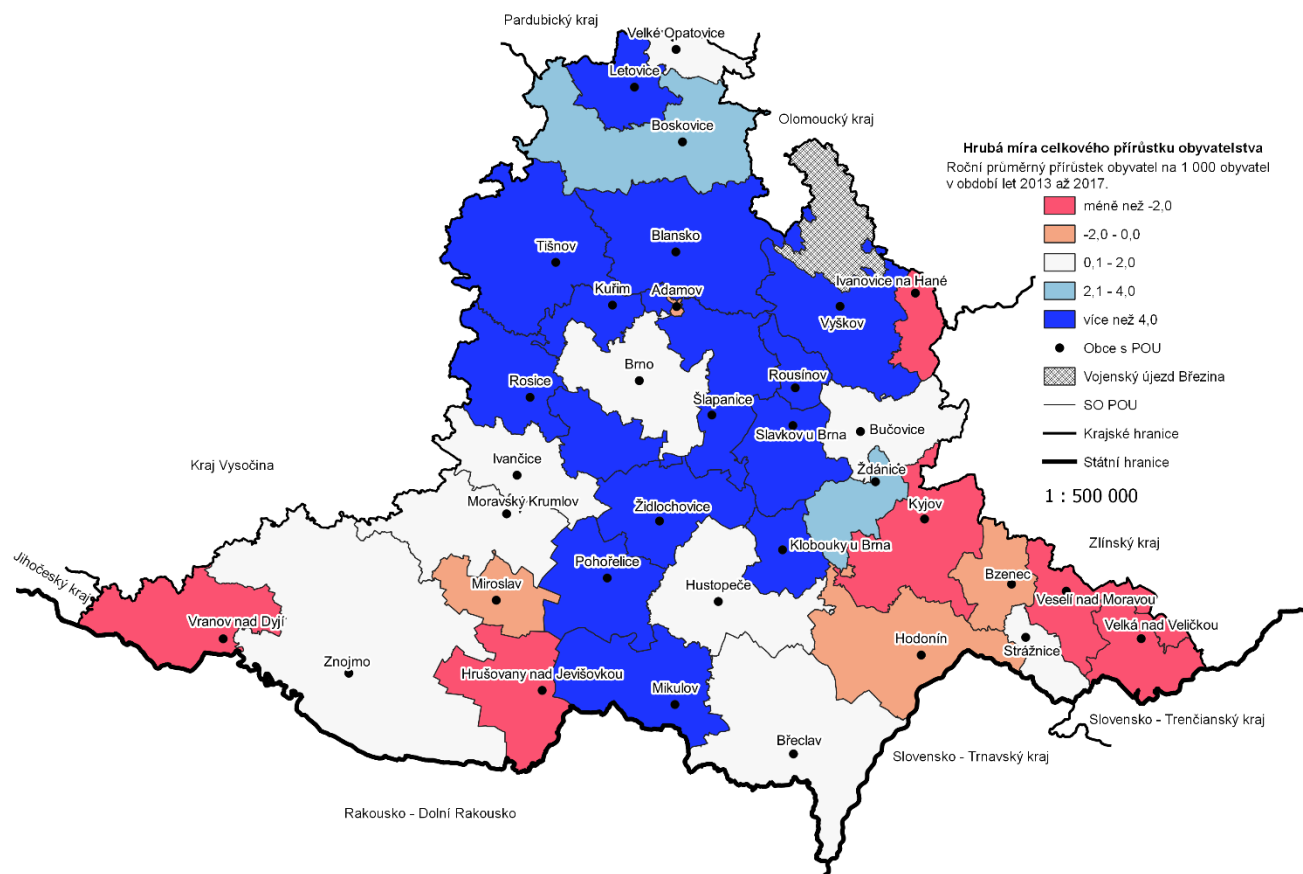
Dle ukazatele se předpokládá, že prosperující oblasti jsou z hlediska zájemců o trvalé bydlení atraktivnější oproti oblastem hospodářsky slabším či zaostávajícím (tzn. čím nižší je přírůstek přistěhovaných, tím je oblast vhodnější pro zařazení mezi HSU).

Váha ukazatele: 0,25

Z kartogramu je patrné, že významně se zvyšuje počet obyvatel v obcích spadajících do SO POU v okolí Brna a v území SO POU, kterými prochází úseky hlavních silničních tahů v kraji, jako jsou D1, D52, I/43 a I/52. Na růstu počtu obyvatel těchto oblastí podílí suburbanizace Brna, které ve sledovaných letech dosáhlo pouze slabého přírůstku obyvatel. Nejvyšší hodnoty dosáhly SO POU Šlapanice, SO POU Kuřim a SO POU Židlochovice.

Naopak nejnižší hodnoty vykazují SO POU v území hospodářsky slabých územích kraje, a to v okrese Znojmo, v okrese Hodonín a v část území okrese Břeclav.

Kartogram 37 Hrubá míra celkového přírůstku ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřičký a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Index stáří

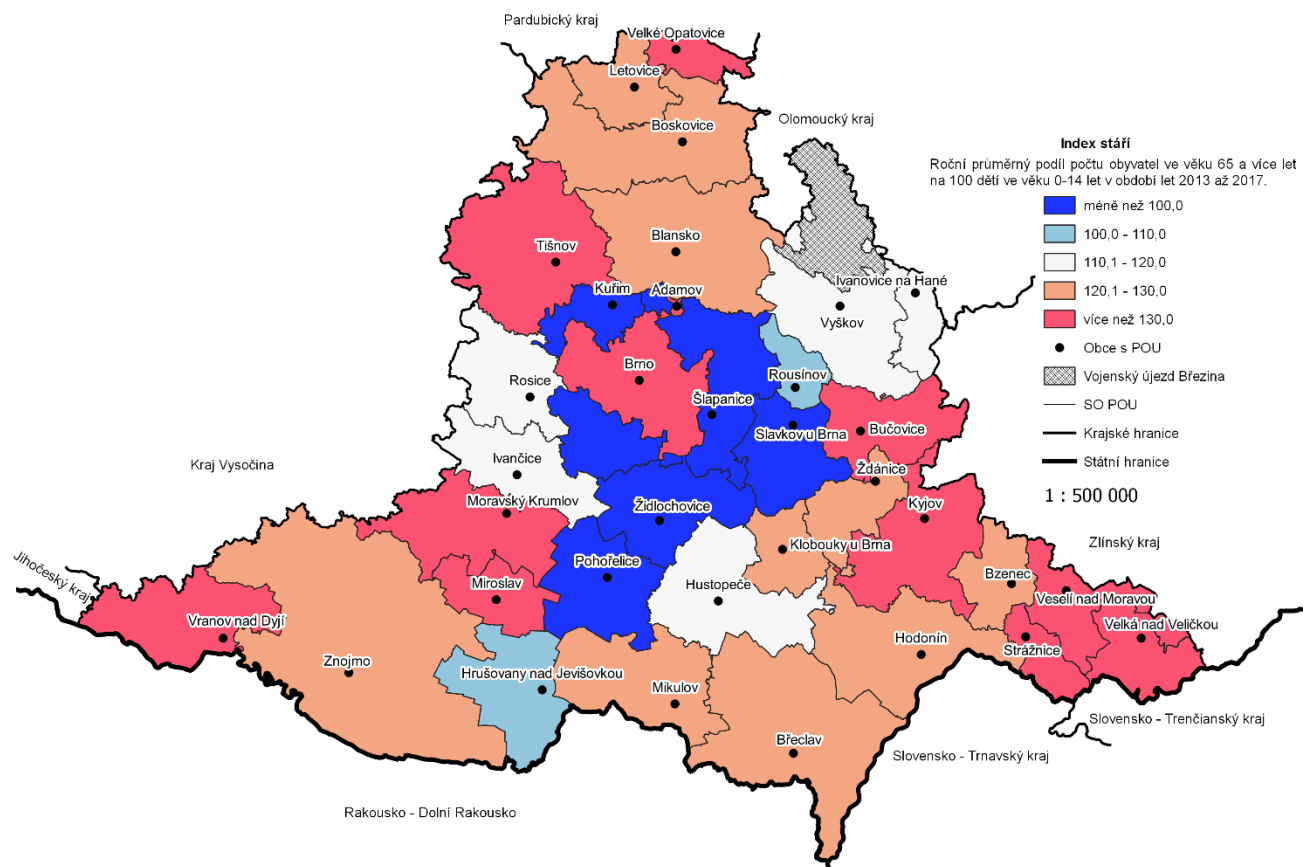
Uvádí podíl počtu obyvatel ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku 0-14 let.

Pokud je výsledná velikost indexu nižší než sto, je podíl sledované dětské složky obyvatel vyšší než podíl starších osob, a naopak převyšuje-li výsledná hodnota indexu sto, je počet osob ve věku nad 65 let vyšší než počet dětí v populaci. Hodnocena byla průměrná hodnota za období let 2013 až 2017.

Váha ukazatele: 0,25

Následující kartogram zobrazuje hodnoty indexu stáří za jednotlivé SO POU v Jihomoravském kraji v roce 2018. Je patrné, že nejvyšší hodnoty indexu stáří dosahují SO POU v území okresů Znojmo, Břeclav, Hodonín a Brno-město. Vyšší hodnoty indexu stáří vykazují také území SO POU okresu Blansko a severní části okresu Brno-venkov. Hodnoty nižší než 100,0, tedy ta území, kde žije na více dětí než seniorů, dosahují SO POU v těsné blízkosti Brna. Tento fakt dokresluje postupující proces suburbanizace Brna a migraci rodin s dětmi v mladším věku do obcí ležících v okolí Brna.

Kartogram 38 Index stáří ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

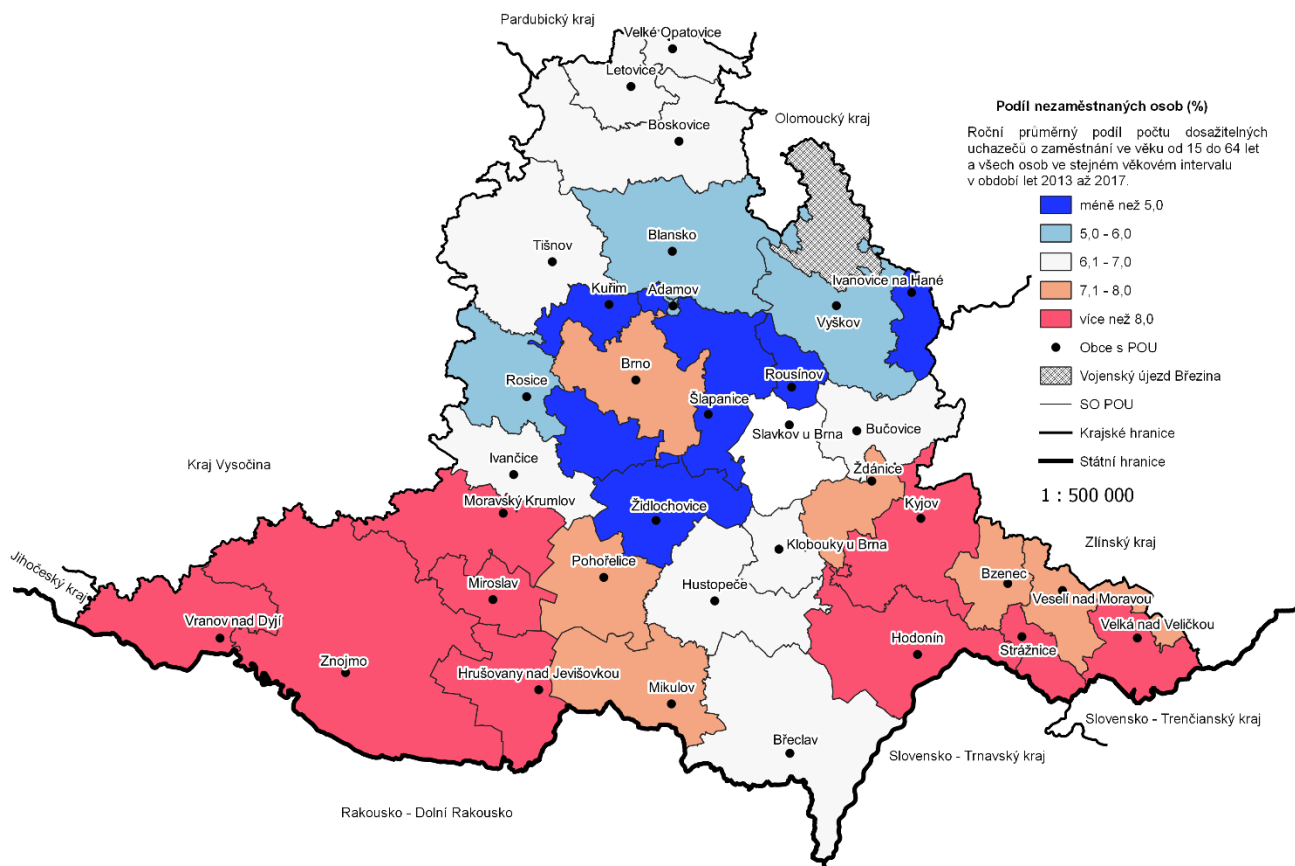
Podíl nezaměstnaných osob

Vyjadřuje podíl počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku od 15 do 64 let (nezaměstnaných osob v produktivním věku) a všech osob ve stejném věkovém intervalu. Do hodnocení HSU vstupuje průměrná hodnota za období let 2013 až 2017.

Váha ukazatele: 0,1

Z kartogramu je patrné, že jižní část území kraje, a to zejména území okresů Znojmo a Hodonín, patří mezi oblasti, které i přes celorepublikově nízkou úroveň hodnoty podílu nezaměstnaných osob dosahují stále vysokých hodnot tohoto ukazatele nezaměstnanosti. Je zřejmé, že vysoká hodnota nezaměstnanosti v těchto územích spočívá v dlouhodobých problémech souvisejících s restrukturalizací ekonomiky v rámci těchto území.

Kartogram 39 Podíl nezaměstnaných osob ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřičký a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

Intenzita bytové výstavby

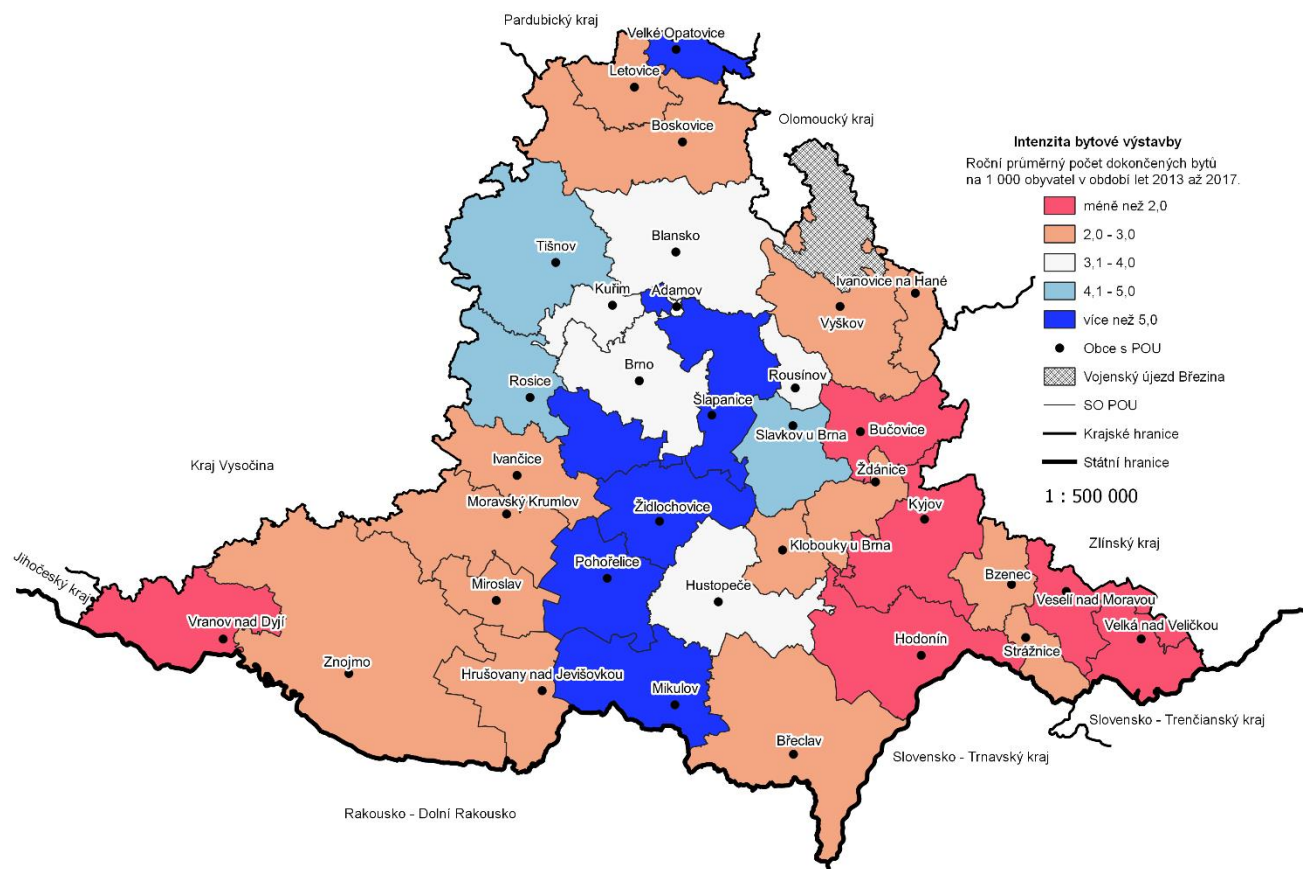
Intenzita bytové výstavby vykazuje průměrný počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel za rok. Hodnocen byl průměr tohoto ukazatele za období let 2013 až 2017.

Tento ukazatel vyjadřuje míru, jakou je sledované území urbanizováno. Územní diference bytové výstavby pochopitelně odpovídá diferenciaci v populačním růstu obcí.

Váha ukazatele: 0,2

Intenzita bytové výstavby úzce souvisí s populačním přírůstkem a opět je z následujícího kartogramu patrný vliv postupujícího procesu suburbanizace Brna a rozvoj Brněnské metropolitní oblasti. Výrazně nižší intenzita bytové výstavby je patrná v území okresů Znojmo a Hodonín, která souvisí s celkovým poklesem počtu obyvatel a zvyšováním indexu stáří v území těchto okresů.

Kartogram 40 Intenzita bytové výstavby ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

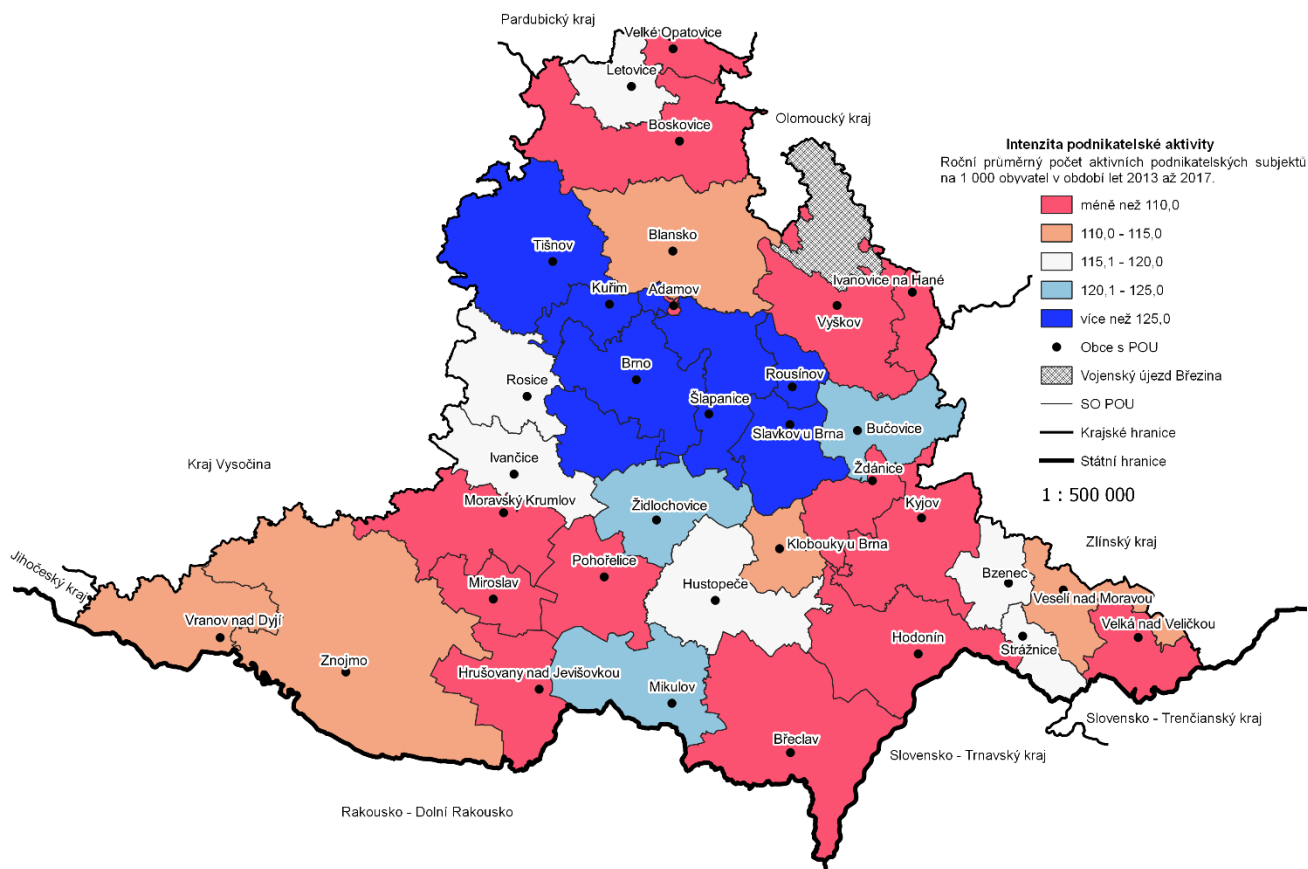
Intenzita podnikatelské aktivity

Ukazatel sleduje počet aktivních podnikatelských subjektů v přepočtu na 1 000 obyvatel. Vysoká intenzita podnikatelské činnosti může svědčit o vhodných podmínkách pro podnikání v rámci sledovaného regionu. Čím je intenzita podnikatelských aktivit v regionu vyšší, tím jej lze považovat za hospodářsky silnější. Do hodnocení vstupuje průměrná hodnota za období let 2013 až 2017.

Váha ukazatele: 0,2

Kartogram níže zobrazuje SO POU dle úrovně intenzity podnikatelské aktivity. Opět je zřejmá polarita hodnot mezi Brnem a ostatními částmi území kraje. Brno a okolní SO POU dosahují nejvyšších hodnot intenzity podnikatelské aktivity, zatímco nejnižších hodnot v kraji dosahují SO POU v okresech Znojmo, Hodonín, Vyškov a Blansko.

Kartogram 41 Intenzita podnikatelské aktivity ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Registr ekonomických subjektů, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

5.3 VYMEZENÍ HOSPODÁŘSKY SLABÝCH OBLASTÍ DLE STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR 2021+

V rámci tohoto srovnání byly hospodářsky slabé oblasti definovány na základě sledovaných indikátorů, jež jsou využity v rámci Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+.

Tabulka 90 Přehled indikátorů hospodářsky a sociálně ohrožených území v Jihomoravském kraji

Název SO POU	Hrubá míra celkového přírůstku	Index stáří	Podíl nezaměstnaných osob	Intenzita bytové výstavby	Intenzita podnikatelské aktivity
Adamov	-1,72	132,09	5,20	0,44	84,28
Blansko	8,37	126,42	5,20	3,82	110,98
Boskovice	3,93	125,62	6,79	2,80	104,96

Název SO POU	Hrubá míra celkového přírůstku	Index stáří	Podíl nezaměstnaných osob	Intenzita bytové výstavby	Intenzita podnikatelské aktivity
Brno	0,63	135,70	7,19	3,55	182,34
Břeclav	0,90	123,22	6,63	2,29	108,42
Bučovice	1,33	131,33	6,74	1,40	112,50
Bzenec	-1,21	128,29	7,84	2,09	119,40
Hodonín	-1,41	127,62	9,03	1,61	114,50
Hrušovany nad Jevišovkou	-2,21	102,38	10,95	2,31	87,76
Hustopeče	1,80	114,14	6,41	3,51	117,07
Ivančice	1,23	111,44	6,38	2,81	118,24
Ivanovice na Hané	-4,69	114,21	4,36	2,53	106,19
Klobouky u Brna	4,52	124,57	6,40	2,35	113,47
Kuřim	14,98	97,32	4,69	3,92	140,80
Kyjov	-3,73	151,16	9,17	1,65	106,62
Letovice	4,34	121,80	6,13	2,87	116,42
Mikulov	4,18	120,61	7,43	5,33	124,84
Miroslav	-0,69	139,94	8,72	2,34	107,76
Moravský Krumlov	1,77	139,85	8,43	2,50	103,54
Pohořelice	9,31	99,23	7,29	5,47	102,89
Rosice	9,97	116,09	5,78	4,22	120,58
Rousínov	7,43	108,15	4,32	3,09	126,65
Slavkov u Brna	10,48	95,27	4,27	4,08	114,10
Strážnice	0,63	133,44	9,35	2,27	118,21
Šlapanice	16,03	93,71	4,28	5,98	135,80
Tišnov	9,36	140,22	6,58	4,60	129,71

Název SO POU	Hrubá míra celkového přírůstku	Index stáří	Podíl nezaměstnaných osob	Intenzita bytové výstavby	Intenzita podnikatelské aktivity
Velká nad Veličkou	-7,61	148,51	8,84	1,17	117,50
Velké Opatovice	0,43	156,92	6,71	5,30	86,59
Veselí nad Moravou	-5,25	153,19	7,90	1,99	110,58
Vranov nad Dyjí	-9,78	198,00	12,77	1,12	112,31
Vyškov	4,55	117,71	5,24	2,67	109,09
Znojmo	0,12	129,12	9,94	2,63	113,71
Ždánice	2,06	123,76	7,19	2,31	109,18
Židlochovice	12,36	97,55	4,80	5,27	122,53
Vojenský újezd Březina	-	-	-	-	-

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad (2019)

V rámci následující tabulky byly výše uvedené hodnoty transformovány do hodnotícího intervalu v rozmezí 0 až 100 bodů za každý sledovaný parametr. Hodnoty nula nabývá nejhorší region dle hodnocení v rámci daného kritéria. Hodnoty sto naopak dosahuje nejlepší SO s POÚ dle hodnocení v rámci daného kritéria.

Tabulka 91 Hodnocení dle sledovaných indikátorů hospodářsky a sociálně ohrožených území v Jihomoravském kraji

Název SO POU	Hrubá míra celkového přírůstku	Index stáří	Podíl nezaměstnaných osob	Intenzita bytové výstavby	Intenzita podnikatelské aktivity
Adamov	31,22	63,20	89,10	0,00	0,00
Blansko	70,33	68,63	89,05	61,06	27,23
Boskovice	53,11	69,40	70,36	42,67	21,09
Brno	40,34	59,74	65,63	56,19	100,00
Břeclav	41,38	71,70	72,28	33,37	24,61
Bučovice	43,05	63,92	70,91	17,31	28,78
Bzenec	33,21	66,84	58,07	29,77	35,81
Hodonín	32,42	67,49	44,06	21,18	30,82
Hrušovany nad Jevišovkou	29,33	91,69	21,44	33,79	3,54
Hustopeče	44,89	80,41	74,85	55,41	33,44
Ivančice	42,65	83,00	75,22	42,74	34,64
Ivanovice na Hané	19,72	80,34	98,96	37,68	22,34
Klobouky u Brna	55,43	70,41	74,99	34,57	29,77
Kuřim	95,91	96,54	95,11	62,84	57,64
Kyjov	23,44	44,91	42,33	21,78	22,79
Letovice	54,71	73,07	78,19	43,80	32,77
Mikulov	54,09	74,21	62,84	88,29	41,36
Miroslav	35,24	55,67	47,71	34,30	23,95
Moravský Krumlov	44,77	55,76	51,06	37,10	19,64
Pohořelice	73,95	94,71	64,47	90,68	18,97
Rosice	76,52	78,54	82,30	68,16	37,02
Rousínov	66,67	86,15	99,37	47,89	43,21

Název SO POU	Hrubá míra celkového přírůstku	Index stáří	Podíl nezaměstnaných osob	Intenzita bytové výstavby	Intenzita podnikatelské aktivity
Slavkov u Brna	78,51	98,51	100,00	65,61	30,41
Strážnice	40,33	61,91	40,26	33,04	34,61
Šlapanice	100,00	100,00	99,87	100,00	52,54
Tišnov	74,15	55,40	72,86	75,12	46,33
Velká nad Veličkou	8,42	47,46	46,32	13,21	33,88
Velké Opatovice	39,58	39,38	71,27	87,60	2,35
Veselí nad Moravou	17,56	42,97	57,37	27,96	26,82
Vranov nad Dyjí	0,00	0,00	0,00	12,28	28,58
Vyškov	55,54	76,99	88,64	40,30	25,30
Znojmo	38,36	66,05	33,38	39,45	30,01
Ždánice	45,90	71,18	65,63	33,77	25,39
Židlochovice	85,77	96,32	93,73	87,19	39,01
Vojenský újezd Březina	-	-	-	-	-

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad (2019)

5.4 CELKOVÉ VYHODNOCENÍ DLE STRATEGIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE ČR 2021+

V tabulce níže je prezentováno celkové vyhodnocení sledovaných SO POU na území Jihomoravského kraje z hlediska hodnocení hospodářsky slabých oblastí využitím kritérií, která byla definována SRR ČR 2021+.⁶⁷

Tabulka 92 Celkové vyhodnocení indikátorů hospodářsky a sociálně ohrožených území v Jihomoravském kraji

Hodnocení	Název POÚ	Celkové hodnocení
1	Šlapanice	89,42
2	Kuřim	81,12

⁶⁷ Území Vojenského újezdu Březina nebylo hodnoceno.

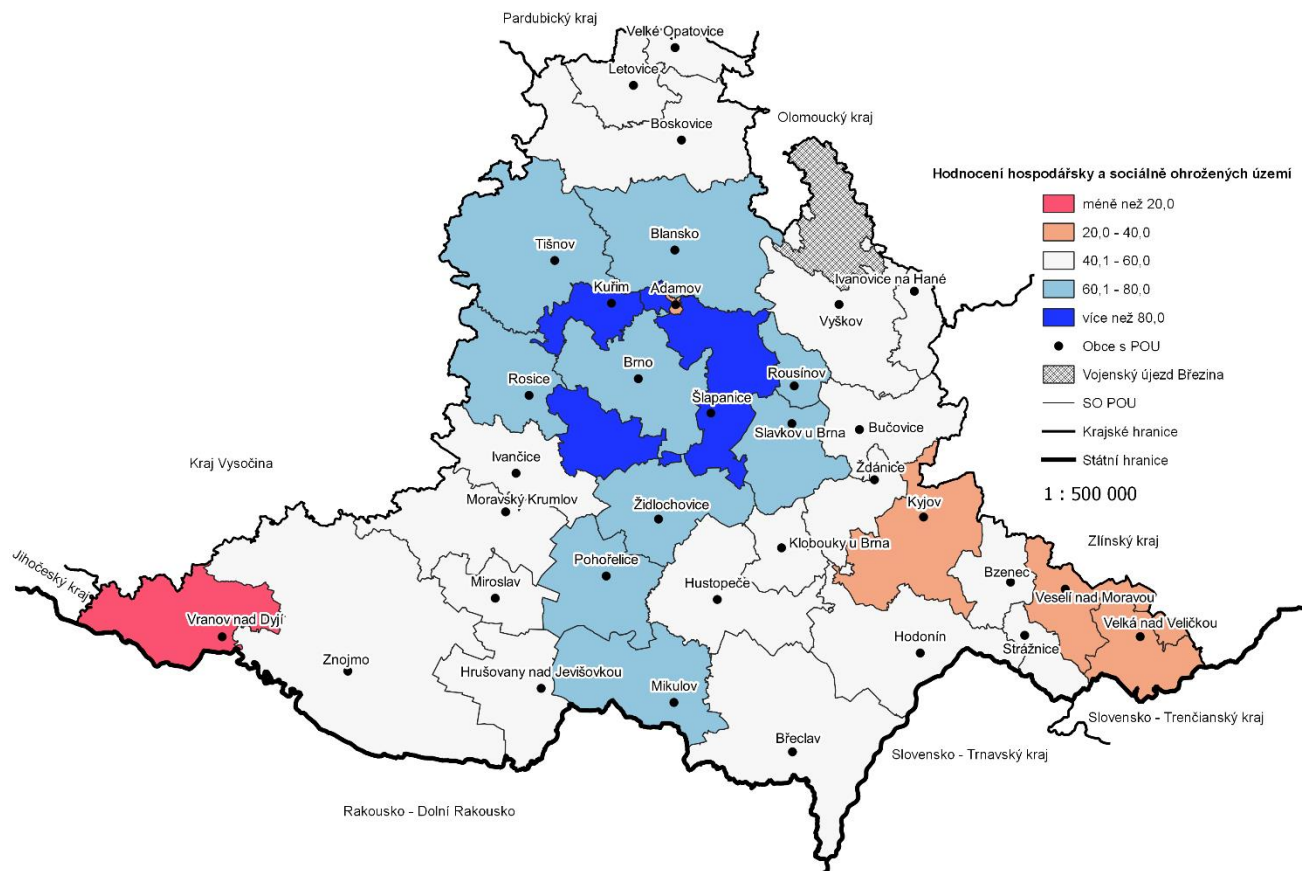
Hodnocení	Název POÚ	Celkové hodnocení
3	Židlochovice	79,67
4	Pohořelice	73,01
5	Slavkov u Brna	72,37
6	Rosice	68,71
7	Mikulov	66,91
8	Tišnov	65,59
9	Rousínov	65,34
10	Brno	65,17
11	Blansko	61,31
12	Hustopeče	58,00
13	Letovice	56,17
14	Ivančice	55,80
15	Vyškov	55,16
16	Klobouky u Brna	53,24
17	Boskovice	52,29
18	Ždánice	50,01
19	Znojmo	48,91
20	Břeclav	48,78
21	Strážnice	48,00
22	Bzenec	47,04
23	Velké Opatovice	46,64
24	Hrušovany nad Jevišovkou	46,63
25	Ivanovice na Hané	45,93
26	Moravský Krumlov	45,39

Hodnocení	Název POÚ	Celkové hodnocení
27	Bučovice	44,87
28	Hodonín	44,29
29	Mirotlav	43,29
30	Veselí nad Moravou	35,00
31	Kyjov	34,91
32	Adamov	32,52
33	Velká nad Veličkou	32,30
34	Vranov nad Dyjí	17,08

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad (2019)

Následující kartogram zobrazuje vyhodnocení indikátorů hospodářsky a sociálně ohrožených území. Na základě vyhodnocených indikátorů lze říci, že mezi hospodářsky a sociálně ohrožené oblasti patří území na jihozápadě, jihovýchodě, východě a severu kraje. Dále představuje hospodářsky a sociálně ohroženou lokalitu město Adamov. Oblasti, které jsou naopak nejméně hospodářsky a sociálně ohrožené, se nachází na území Brněnské metropolitní oblasti. Dále mezi tyto oblasti patří také SO POU Tišnov a Mikulov.

Kartogram 42 Vyhodnocení indikátorů hospodářský a sociálně ohrožených území v Jihomoravském kraji

Zdroj: Územně analytické podklady k 30. 6. 2019, Český statistický úřad; Registr ekonomických subjektů, Český statistický úřad; Mapový podklad – Data50, 2019 © Český úřad zeměměřický a katastrální, www.cuzk.cz; vlastní zpracování v programu QGIS

6. Projekce budoucího vývoje

Předmětem této kapitoly jsou projekce budoucího vývoje Jihomoravského kraje. Ty budou zohledňovat předpokládané změny v různých oblastech života obyvatel kraje. Důraz je kladen na kauzalitu a provázanost s odvětvovou a regionální analýzou SRJMK 2021+, na jejichž závěrech jsou projekce jednotlivých scénářů založeny. Projekce budoucího vývoje kraje představují stav, kterého bude dosaženo prostřednictvím zamýšlených i potenciálních dalších dopadů realizace SRJMK 2021+.

Mezi návrhové varianty patří varianta pesimistická, realistická a optimistická. Návrhové varianty představují možné scénáře, jež mohou nastat v průběhu doby platnosti SRJMK 2021+ jako následky dlouhodobé kumulace problému (např. degradace životního prostředí) nebo jako následky náhlých změn mimo území kraje (např. ekonomická recese).

6.1 PESIMISTICKÁ VARIANTA

Pesimistická varianta představuje projekci budoucího rozvoje kraje, která se dá očekávat v případě neplnění cílů a opatření stanovených v rámci SRJMK 2021+. Současně dochází při pesimistické variantě k naplnění všech negativních aspektů, jejichž výskyt je v dlouhodobém časovém horizontu neudržitelný.

Budoucí rozvoj kraje významně ovlivní také politické vedení, jež v případě odmítnutí odsouhlasené podoby SRJMK 2021+, se bude pokoušet řídit rozvoj území kraje neuváženými a nekoncepčními rozhodnutími.

Vzhledem k výkyvu ekonomického cyklu a úpadku globální ekonomiky dojde k výraznému poklesu zaměstnanosti a růstu podílu nezaměstnaných obyvatel kraje. HDP na jednoho obyvatele kraje výrazně poklesne stejně jako úroveň hodnoty HDP na jednoho obyvatele v rámci ČR. Stabilní úroveň zaměstnanosti se udrží v Brně vzhledem k diverzifikované struktuře místních ekonomických subjektů. Lze očekávat, že u některých oborů, jako je vzdělávání, výzkum, zdravotnictví nebo informační technologie nedojde k žádnému poklesu zaměstnanosti.

Naopak nejvýznamněji dopady recese pocítí obyvatelé pracující v průmyslových oborech. Obzvláště obyvatelé regionů, kde jsou největšími zaměstnavateli podniky ve zpracovatelském průmyslu a v oborech s nízkou přidanou hodnotou. Podniky nebudou schopny reagovat na nastalou změnu a nenaváží nové obchodní vazby. V těchto regionech lze očekávat výrazný nárůst nezaměstnanosti, jejíž následkem se z daných regionů stanou hospodářsky a sociálně slabé oblasti. Dojde k ukončení činnosti velkých podniků a přesunu činnosti do států s nižšími mzdovými náklady. Zhoršení ekonomických podmínek obyvatelstva povede ke zvýšení kriminality.

Řada obyvatel v mladším produktivním věku se rozhodne odstěhovat do ekonomicky stabilnějších oblastí kraje nebo ČR. Někteří obyvatelé se také rozhodnou pro odchod do zahraničí nebo pro vyjížďku za prací do nedalekého Rakouska. Následkem emigrace z krizí postižených regionů bude urychlení procesu stárnutí obyvatelstva regionů a zhoršení potenciálu pro jejich budoucí rozvoj. Výrazně vzroste disparita v rámci kraje, kde Brno a okolí oproti zbylým regionům bude i nadále populačně růst. V Brně a okolí lze však očekávat pokles porodnosti a zvýšení indexu stáří, jehož

hodnoty budou na podprůměrné úrovni v porovnání s postiženými regiony kraje. Obce se přestanou rozvíjet a zvětšovat vzhledem k negativnímu ekonomickému vývoji. Cena nemovitostí bude však i nadále stoupat, a to zejména v Brně a okolí, jakožto následek migrace z hospodářsky slabších regionů.

Vzhledem ke stárnoucí populaci kraje bude vzrůstat poptávka po zdravotnických a sociálních službách, které nebudou dostupné v rámci celého území kraje. Problematická bude zejména péče o seniory v hospodářsky a sociálně slabých oblastech, kde bude celkový nedostatek pracovních sil, a nejenom nedostatek zdravotnického personálu a personálu v sociálních službách. Následkem bude stagnace a možný pokles celkové naděje dožití obyvatel kraje a celkové zhoršení zdravotního stavu obyvatelstva.

Vzhledem k postupujícím klimatickým změnám dojde k degradaci životního prostředí, která se projeví poklesem objemu zemědělské výroby. Degradace životního prostředí povede k poklesu celkových výnosů zemědělství, a vzhledem k dlouhým suchým obdobím bude i nedostatek vody pro zavlažování. Následkem klimatických změn dojde k přeměně podnebí kraje v oblast s charakteristickými dlouhými suchými obdobími a občasnými přívalem srážkami. Krajina kraje se promění v suchou oblast významně ovlivněnou větrnou erozí a s výskytem přívalem dešťů. Rizika klimatických změn se promítnou do vyššího zatížení integrovaného záchranného systému, jehož jednotky budou čelit vyššímu výskytu požáru, lokálních záplav a také například dopravních nehod.

Změna podmínek životního prostředí se projeví také ve snížení počtu návštěvníků kraje, kteří vyhledávají vinařský cestovní ruch a gastroturistiku. Zejména vinařství a výroba vína se vzhledem k poklesu výnosů a objemu vypěstované vinné révy stane luxusním zbožím, které si však nebude moci dovolit takový počet návštěvníků kraje, jako tomu bylo doposud. Změna životního prostředí se nepromítne na budoucím pořadí v žebříčku nejvyhledávanějších turistických cílů kraje. V delším časovém horizontu však dojde k neudržitelnému přelidnění nejvyhledávanějších cílů a postupnému poklesu počtu jejich návštěvníků. Průměrná doba pobytu návštěvníka v kraji klesne na úroveň jednoho dne.

V území kraje nebudou realizovány naplánované projekty, které by zlepšily stávající stav dopravy a dopravní infrastruktury v kraji. Celkově dojde ke zhoršení stavu silniční infrastruktury na území kraje. Vzroste počet osob, jež upřednostňují cestování osobní automobilovou dopravou namísto cestování prostředky veřejné hromadné dopravy. Zhorší se znečištění ovzduší a zvýší se hluková zátěž v blízkosti hlavních dopravních tahů. Současně dojde k přetížení stávající silniční sítě a nejvytíženější úseky zůstanou paralyzovány v době dopravních špiček. Železniční doprava bude méně vyhledávaná vzhledem ke stárnutí vozového parku a vzhledem k častému výskytu zpoždění vlaků vyplývajících z nedostatečné kapacity nebo špatného stavu železničních tratí. Poklesne počet odbavených osob letištem Brno.

Nedojde také k realizaci projektů v oblasti budování technické infrastruktury, i nadále bude docházet v oblastech, kde chybí kanalizace ke znečišťování životního prostředí. V oblastech kraje, kde chybí vodovody bude naopak nedostatek pitné vody a obyvatelé budou závislí na dodávkách pitné vody z okolních regionů. Nekoncepčně se bude přistupovat k odpadovému hospodářství a nakládání s odpady.

6.2 REALISTICKÁ VARIANTA

Realistická varianta představuje projekci budoucího rozvoje kraje, která se dá očekávat v případě plnění cílů a opatření stanovených v rámci SRJMK 2021+. Současně dochází v realistické variantě k částečnému naplnění očekávaných negativních aspektů, jejichž výskyt je v dlouhodobém časovém horizontu neudržitelný.

Rozvoj kraje v budoucnosti významně pozitivně ovlivní politické vedení kraje, jež přijalo SRJMK 2021+ a v průběhu její platnosti se pokusilo řídit rozvoj území kraje dle stanovených priorit v rámci SRJMK 2021+.

Očekávaný výkyv ekonomického cyklu a úpadek globální ekonomiky způsobí pokles zaměstnanosti a vzroste podíl nezaměstnaných obyvatel kraje. HDP na jednoho obyvatele kraje i přes krátkodobou stagnaci bude pozvolna růst stejně jako úroveň hodnoty HDP na jednoho obyvatele v rámci ČR. Stabilní úroveň zaměstnanosti se udrží v Brně vzhledem k diverzifikované struktuře místních ekonomických subjektů. Lze očekávat, že u některých oborů, jako je vzdělávání, výzkum, zdravotnictví nebo informační technologie nedojde k žádnému poklesu zaměstnanosti.

Dopady recese znatelně pocítí obyvatele kraje pracující v průmyslových oborech s nižší přidanou hodnotou, a to obzvláště obyvatele regionů, kde jsou největšími zaměstnavateli podniky ve zpracovatelském průmyslu. Dojde ke krátkému časovému útlumu činnosti podniků a přesunu k činnostem s vyšší přidanou hodnotou. Díky nastavené spolupráci mezi krajem, podniky, univerzitami a středními školami dojde k využití podmínek kraje pro rozvoj ekonomických aktivit v oborech s vyšší přidanou hodnotou.

V případě neschopnosti podniků reagovat na nastalou ekonomickou změnu a ukončení jejich činnosti, je možné očekávat, že vzhledem k vnitřním podmínkám kraje (např. fungující integrovaný dopravní systém), bude Brno schopné absorbovat větší počet nezaměstnaných osob i z částí kraje postižených vzniklou strukturální nezaměstnaností.

Obyvatele v mladším produktivním věku budou i nadále preferovat Brno a jeho okolí, kde lze očekávat další rozvoj obcí a růst počtu obyvatel. Obce ve spolupráci s krajem udržitelně naplánují umístění rozvojových ploch k bydlení, které budou disponovat kvalitní dopravní a technickou infrastrukturou. Obce budou zároveň adekvátně vybaveny službami, aby umožnily svým novým obyvatelům plnohodnotně žít. Kraj spolu s obcemi připraví odpovídající podmínky pro výstavbu a vhodné plochy k výstavbě, aby nedocházelo k dalšímu růstu cen nemovitostí. Zejména dojde k zastavení bytovou výstavbou většiny brownfieldů na území kraje a nebude docházet k záboru kvalitní zemědělské půdy za účelem výstavby. V regionech s vyšší úrovní indexu stárí se postupně zastaví stárnutí obyvatelstva a zvýší se intenzita bytové zástavby a intenzita podnikatelské aktivity obyvatelstva. Obyvatele v mladším věku nebudou migrovat za prací do jiných oblastí a budou zaměstnáni v domovském regionu.

Vzhledem k vhodným ekonomickým podmínkám v rámci kraje dojde k nárůstu porodnosti a ke zpomalení demografického stárnutí populace kraje. Následkem bude pozvolný růst naděje dožití obyvatel kraje a celkové zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva. Přesto bude vzrůstat podíl seniorů a poptávka po zdravotnických a sociálních službách, které nebudou dostupné v rámci celého území

kraje. Vzhledem ke značenému pokroku a technologickému vývoji, budou využity v oblastech zdravotních a sociálních služeb nové technologie umožňující seniorům vést nezávislý způsob života.

Díky vhodným opatřením dojde ke snížení dopadů postupujících klimatických změn. Zejména realizovaná opatření zvyšující ekologickou stabilitu území se projeví ve zlepšení retenční schopnosti krajiny a ve snížení dopadů větrné nebo vodní eroze. Přesto dojde ke snížení výnosů zemědělství, a budou se vyskytovat delší období sucha. Budou zavedena opatření, která povedou k šetření s vodou v zemědělství. Vzhledem k následkům klimatických změn dojde k přeměně podnebí kraje v oblast s charakteristickými dlouhými suchými obdobími a občasnými přívalovými srážkami, které však bude krajina s vyšší ekologickou stabilitou schopná absorbovat. Přes vynaložené úsilí se rizika klimatických změn promítnou do vyššího zatížení integrovaného záchranného systému, jehož jednotky budou čelit vyššímu výskytu požáru a lokálních záplav.

Významně se na snížení efektu klimatických změn projeví podpora ekologických forem zemědělství v tradičních zemědělských oblastech kraje. Současně s rostoucí nabídkou produkcí místních zemědělských produktů dojde k vytvoření vhodných podmínek pro agroturistiku, vinařskou turistiku a gastroturistiku. Zejména vinařství a výroba vína se nadále bude podílet na vysoké návštěvnosti kraje. Následkem koncepční podpory cestovního ruchu v rámci kraje vzroste návštěvnost i dalších oblastí kraje, jež se Jihomoravský kraj rozhodl propagovat a snížit tak zatížení nejvyhledávanějších turistických oblastí, které si i nadále udrží svoji atraktivitu. Jihomoravský kraj svými opatřeními podpoří zvýšení průměrné doby pobytu.

V území kraje budou realizovány plánované infrastrukturní projekty, které zlepší stav v oblasti dopravy a technické infrastruktury. Zejména budou vystaveny úseky dálnic, kapacitních silnic a obchvatů, které zvýší bezpečnost v obcích a sníží znečištění v daných obcích. Celkově dojde ke zlepšení stavu silniční infrastruktury na území kraje. Vzroste počet osob, jež upřednostní cestování prostředky veřejné hromadné dopravy namísto cestování osobní automobilovou dopravou. Sníží se intenzita znečištění ovzduší a hlukové zátěže v blízkosti hlavních dopravních tahů. Současně dojde ke zvýšení prostupnosti stávající silniční sítě a nejvytíženější úseky se stanou průjezdné i v době dopravních špiček. Železniční doprava bude více vyhledávaná vzhledem ke kvalitě vozového parku, vytvoření efektivního systému multimodální dopravy a k eliminaci zpoždění vlaků vyplývajících z investic do železniční sítě. V území kraje bude bezproblémově fungovat integrovaný dopravní systém, který díky novým technologiím bude schopen reagovat na nastalé problémy v dopravě. Bude se zvyšovat počet odbavených osob letišťem Brno, kdy většina pasažérů bude cestovat charterovými lety.

Vzhledem k investicím do technické infrastruktury dojde ke snížení ztrát vody nebo znečištění prostředí z důvodu špatného stavu vodovodní nebo kanalizační sítě. Budou realizovány projekty v oblasti budování technické infrastruktury a nebude tak v území kraje docházet ke znečišťování životního prostředí splaškovou kanalizací. Dojde k napojení všech oblastí kraje na veřejné vodovody. I přes pokračující snižování úhrnu srážek bude dostatek pitné vody. Zejména bude dostatečný stav vody pro potřeby obyvatel vyplývat z realizovaných opatření souvisejících s hospodařením s vodou.

6.3 OPTIMISTICKÁ VARIANTA

Optimistická varianta představuje projekci budoucího rozvoje kraje, která se dá očekávat v případě plnění cílů a opatření stanovených v rámci SRJMK 2021+. Současně dochází v optimistické variantě nedochází k naplnění očekávaných negativních celospolečenských aspektů.

Rozvoj kraje v budoucnosti významně pozitivně ovlivní politické vedení kraje, jež se řídilo zněním priorit SRJMK 2021+.

Očekávaný výkyv ekonomického cyklu a úpadek globální ekonomiky nezpůsobí pokles zaměstnanosti a nevzroste podíl nezaměstnaných obyvatel kraje. HDP na jednoho obyvatele kraje vzroste na úroveň dvou třetin HDP na jednoho obyvatele Prahy. V rámci kraje dojde k transformaci hospodářství. Podniky se zaměří na činnost s vyšší přidanou hodnotou a dojde k vzrůstu ekonomické konkurenceschopnosti kraje v rámci EU. Díky nastavené spolupráci mezi krajem, podniky, univerzitami a středními školami se bude i nadále zvyšovat přidaná hodnota v oborech podniků působících v kraji.

Obyvatele v mladším produktivním věku budou i nadále preferovat Brno a jeho okolí, kde lze očekávat další rozvoj obcí a růst počtu obyvatel. Obce ve spolupráci s krajem udržitelně naplánují umístění rozvojových ploch k bydlení, které budou disponovat kvalitní dopravní a technickou infrastrukturou. Obce budou zároveň adekvátně vybaveny službami, aby umožnily svým novým obyvatelům plnohodnotně žít. Kraj spolu s obcemi připraví odpovídající podmínky pro výstavbu a vhodné plochy k výstavbě, aby nedocházelo k dalšímu růstu cen nemovitostí. K výstavbě bude docházet na území bývalých brownfieldů a nebude docházet k žádnému záboru zemědělské půdy za účelem výstavby.

V regionech s původně vyšší úrovní indexu stárí se úplně zastaví stárnutí obyvatelstva. Obyvatelé v mladším věku budou moci pracovat ve svých domovských regionech a vzroste počet obyvatel bývalých sociálně a hospodářsky ohrožených regionů. Vzhledem k vhodným ekonomickým podmínkám v rámci kraje dojde ke snižování indexu stárí a obyvatelstvo kraje bude vykazovat mladou věkovou strukturu. Následkem bude růst naděje dožití obyvatel kraje a celkové zlepšení zdravotního stavu obyvatelstva. Bude klesat podíl seniorů a poptávka po zdravotnických a sociálních službách, které budou dostupné v rámci celého území kraje. Vzhledem ke značenému pokroku a technologickému vývoji, budou využívány v oblastech zdravotních a sociálních služeb nové technologie umožňující seniorům vést nezávislý způsob života.

Díky úspěšné realizaci opatření dojde k zamezení projevů klimatických změn. Zejména dojde ke zvýšení ekologické stability území, jež se projeví ve zvýšení retenční schopnosti krajiny. Realizovaná opatření minimalizují dopady větrné a vodní eroze. Dopady klimatických změn se neprojeví ve snížení výnosů zemědělství, které způsobovaly výskyty období sucha. Dojde k zavedení opatření, jež umožní bezezbytku využít dešťovou vodu a výrazně šetřit zdroje povrchové vody. Vzhledem ke včasným opatřením se následky klimatických změn neprojeví v přeměně podnebí kraje a podnebí kraje si zachovalo svoje charakteristické rysy panující posledních padesát let.

Významně se na snížení efektu klimatických změn projeví podpora ekologických forem zemědělství v území kraje. V kraji budou vhodně podpořeny podmínky pro rozvoj agroturistiky, vinařského cestovního ruchu a gastroturistiky, které se stanou hlavními lákadly hostů kraje. Následkem koncepční

podpory cestovního ruchu v rámci kraje vzroste návštěvnost i dalších oblastí kraje, jež se Jihomoravský kraj rozhodl propagovat. Dojde ke snížení zatížení nejvyhledávanějších turistických oblastí, které si i nadále udrží svoji atraktivitu. Jihomoravský kraj se stane nejnavštěvovanějším krajem a krajem s nejdelší průměrnou délkou pobytu v ČR.

V území kraje budou realizovány plánované infrastrukturní projekty, které zlepší stav v oblasti dopravy a technické infrastruktury. Zejména budou vystaveny všechny plánované úseky dálnic, kapacitních silnic a obchvatů, které zvýší bezpečnost a sníží znečištění v obcích. Výrazně klesne počet úmrtí na silnicích v kraji a výše hmotné škody dopravních nehod. Celkově dojde ke zlepšení stavu silniční infrastruktury, kdy se na území kraje nebudou nacházet žádné úseky v havarijním stavu. Výrazně vzroste počet osob, jež upřednostní cestování prostředky veřejné hromadné dopravy namísto cestování osobní automobilovou dopravou. Hromadné veřejné prostředky se stanou hlavním způsobem dopravy v kraji. Rapidně se sníží intenzita znečištění ovzduší a hlukové zátěže v blízkosti hlavních dopravních tahů. Železniční doprava bude více vyhledávaná vzhledem ke kvalitě vozového parku, vytvoření efektivního systému multimodální dopravy a k eliminaci zpoždění vlaků vyplývajících z investic do železniční sítě. V území kraje bude bezproblémově fungovat integrovaný dopravní systém, který díky novým technologiím bude schopen reagovat na nastalé problémy v dopravě. Bude se zvyšovat počet odbavených osob letištem Brno, kdy většinu pasažérů budou představovat cestující pravidelných linkových letů.

Stav technické infrastruktury znemožní jakékoliv znečišťování životního prostředí lidskou činností a umožní dostupnost pitné vody z veřejného vodovodu každému obyvateli kraje. Současně dojde k recyklaci významného podílu biosložek v komunálním odpadu a zbytek komunálního odpadu vyprodukovaný v kraji se energeticky využije.

7. Strategická část

PRAGOVNÍ PRN

8. Seznam zkratek

V rámci této kapitoly je uveden seznam zkratek použitých v SRJMK 2021+.

Tabulka 93 Seznam zkratek

Zkratka	Význam
AP	Akční plán rozvoje sociálních služeb v Jihomoravském kraji
ARES	Administrativní registr ekonomických subjektů
BVAK	Brněnské vodárny a kanalizace, a.s.
CCRJM	Centrála cestovního ruchu Jižní Morava
ČOV	Čistička odpadních vod
ČR	České republiky
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FN	Fakultní nemocnice Brno
FNUSA	Fakultní nemocnice u sv. Anny
HDP	Hrubý domácí produkt
HSU	Hospodářsky a sociálně ohrožená území
HZS	Hasičský záchranný sbor
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IDS JMK	Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje
JIC	Jihomoravské inovační centrum
JSDH	Jednotka sboru dobrovolných hasičů
JÚ	Jímací území
MAS	Místní akční skupina
MHD	Městská hromadná doprava
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Zkratka	Význam
NP	Národní park
POH	Plán odpadového hospodářství Jihomoravského kraje 2016-2025
ŘSD	Ředitelství silnic a dálnic
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SO POU	Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem
SPRSS	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Jihomoravského kraje na období 2018–2020
SRJMK 2020	Strategie Jihomoravského kraje 2020
SRJMK 2021+	Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2021+
SŠ	Střední škola
SÚS	Správa a údržba silnic Jihomoravského kraje
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
ÚCL	Úřad pro civilní letectví
ÚO	Územní oddělení
ÚP	Úřad práce
ÚSES	Územní systém ekologické stability
VaV	Výzkum a vývoj
VN	Vysoké napětí
VŠ	Vysoká škola
ZEVO	Zařízení pro energetické využití odpadu
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
ZPF	Zemědělský půdní fond
ZSPSS	Základní síť poskytovatelů sociálních služeb v Jihomoravském kraji pro rok 2019
ZŠ	Základní škola

Zkratka	Význam
ZZS	Zdravotnická záchranná služba Jihomoravské kraje

9. Seznam grafů, kartogramů a tabulek

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v letech 2003 až 2018 Jihomoravského kraje	10
Graf 2 Věková struktura Jihomoravského kraje a její srovnání s věkovou strukturou České republiky k 31. 12. 2018.....	12
Graf 3 Věková struktura Jihomoravského kraje k 31. 12. 2003 a 31. 12. 2018	13
Graf 4 Predikce vývoje populace Jihomoravského kraje do roku 2050	23
Graf 5 Predikce vývoje populace Jihomoravského kraje do roku 2050 bez migrace	Chyba! Záložka není definována.
Graf 6 Predikce vývoje podílu vybraných věkových skupin Jihomoravského kraje.....	24
Graf 7 Porovnání úrovně HDP Brna, Prahy a Ostravy v letech 2008 až 2017.....	25
Graf 8 Mezikrajské srovnání tvorby hrubého fixního kapitálu v roce 2016.....	27
Graf 9 Mezikrajské srovnání z hlediska podílu nezaměstnaných osob na obyvatelstvu ve věku 15-64 let k 30. 6. 2019....	32
Graf 10 Vývoj podílu nezaměstnaných osob v Jihomoravském kraji k 31.12. v letech 2013-2018.....	33
Graf 11 Délka silniční sítě a počet mostů v Jihomoravském kraji k 1. 1. 2019	45
Graf 12 Vývoj počtu cestujících Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje v letech 2013 až 2018	61
Graf 13 Srovnání výroby elektřiny brutto v krajích dle využití technologie v roce 2018	72
Graf 14 Srovnání spotřeby elektřiny v krajích dle sektorů národního hospodářství v roce 2018	73
Graf 15 Vývoj počtu dětí a žáků v rámci škol v Jihomoravském kraji ve školních rocích 2012/13 až 2017/18	81
Graf 16 Počty lůžek na 10 tis. obyv. v krajích České republiky v roce 2017	96
Graf 17 Počty poskytovatelů zdravotnických služeb na jednoho obyvatele v krajích České republiky k 16. 9. 2019	97
Graf 18 Počty poskytovatelů zdravotnických služeb na jednoho obyvatele v krajích České republiky k 16. 9. 2019	98
Graf 19 Mezikrajské srovnání bytové výstavby v České republice a v Jihomoravském kraji v roce 2018	99
Graf 20 Bilance půdy v Jihomoravském kraji v letech k 31. 12. 2018.....	116
Graf 21 Bilance zemědělské půdy v okresech Jihomoravského kraje v roce 2018	118
Graf 22 Průměrný denní průtok řek v Jihomoravském kraji v období hydrologických let 2004 až 2018	124
Graf 23 Vývoj emisí znečišťujících látek v Jihomoravském kraji v letech 2002 až 2017.....	133
Graf 24 Vývoj největších zdrojů odpadu v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017.....	143
Graf 25 Mezikrajské srovnání z hlediska zásahů jednotek požární ochrany na 1 000 obyvatel v roce 2018.....	146
Graf 26 Struktura hostů Jihomoravského kraje v letech 2013 až 2018.....	151

Seznam kartogramů

Kartogram 1 Členění Jihomoravského kraje na správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem a správní obvody obcí s rozšířenou působností	8
Kartogram 2 Obce Jihomoravského kraje hodnocené dle indexu stáří v roce 2018.....	16
Kartogram 3 Obce Jihomoravského kraje hodnocené dle indexu ekonomického zatížení v roce 2018	17

Kartogram 4 Podíl vysokoškolsky vzdělaných z celkového počtu osob ve věku 15 a více let v krajích České republiky v roce 2017	18
Kartogram 5 Sídelní struktura a hustota zalidnění v Jihomoravském kraji k 31. 12. 2018.....	22
Kartogram 6 Mezikrajské srovnání z hlediska hrubé přidané hodnoty na obyvatele v běžných cenách v roce 2017	26
Kartogram 7 Podíl nezaměstnaných osob v Jihomoravském kraji v roce 2018.....	34
Kartogram 8 Mezikrajské srovnání v počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou na 1 000 obyvatel v roce 2018.36	
Kartogram 9 Intenzita podnikatelské aktivity v obcích Jihomoravského kraje k 31. 12. 2018.....	37
Kartogram 10 Rozsah silniční a dálniční sítě v Jihomoravském kraji k 1. 1. 2019.....	49
Kartogram 11 Železniční síť v Jihomoravském kraji.....	55
Kartogram 12 Síť cyklotras v Jihomoravském kraji.....	59
Kartogram 13 Současný stav vodovodní sítě v Jihomoravském kraji.....	66
Kartogram 14 Nejvýznamnější zdroje elektrické energie v Jihomoravském kraji	75
Kartogram 15 Plynárenská přepravní soustava České republiky	76
Kartogram 16 Pokrytí České republiky internetem a mobilním signálem.....	78
Kartogram 17 Intenzita bytové výstavby v období let 2014 až 2018 v obcích Jihomoravského kraje.....	100
Kartogram 18 Hustota zalidnění v obcích a ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v roce 2018	112
Kartogram 19 Podíl zemědělské půdy na katastrální výměře obcí v Jihomoravském kraji v roce 2018.....	115
Kartogram 20 Hodnocení ekologické stability území v obcích Jihomoravského kraje v roce 2018	117
Kartogram 21 Klimatické oblasti na území Jihomoravského kraje.....	120
Kartogram 22 Průměrná roční teplota v letech 1981 až 2010 a předpokládaný vývoj průměrné roční teploty vzduchu v letech 2030 a 2050.....	121
Kartogram 23 Průměrný roční úhrn srážek v letech 1981 až 2010 a předpokládaný vývoj průměrného úhrnu srážek v letech 2030 a 2050.....	121
Kartogram 24 Riziko výskytu horkých nebo suchých period v letech 1981 až 2010 a předpokládané riziko výskytu horkých nebo suchých period v letech 2030 a 2050	122
Kartogram 25 Vodní toky a povodí řek v Jihomoravském kraji.....	123
Kartogram 26 Vydatnost pramenů v letech 2013, 2015 a 2017.....	124
Kartogram 27 Úroveň hladiny podzemní vody v mělkých vrtech v letech 2013, 2015 a 2017	125
Kartogram 28 Úroveň hladiny podzemní vody v hlubokých vrtech v letech 2013, 2015 a 2017	125
Kartogram 29 Vodní bilance v letech 1981 až 2010 a předpokládaný vývoj vodní bilance v letech 2030 a 2050	126
Kartogram 30 Třídy ochrany zemědělského půdního fondu v Jihomoravském kraji v roce 2019	128
Kartogram 31 Stupně ohrožení pozemků orné půdy větrnou erozí v Jihomoravském kraji v roce 2019	130
Kartogram 32 Stupně ohrožení pozemků zemědělské půdy vodní erozí v Jihomoravském kraji v roce 2019.....	131
Kartogram 33 Pole roční průměrné koncentrace tuhých znečišťujících látek PM ₁₀ a PM _{2,5} na území České republiky v letech 2013, 2015 a 2018.....	135

Kartogram 34 Pole roční průměrné koncentrace poletavého oxidů dusíku a pole 26. nejvyššího maximálního denního 8 hod. klouzavého průměru koncentrace přízemního ozonu v průměru za 3 roky na území České republiky v letech 2013, 2015 a 2018	137
Kartogram 35 Pole roční průměrné koncentrace benzo[a]pyrenu na území České republiky v letech 2013, 2015 a 2018	138
Kartogram 36 Chráněná území v Jihomoravském kraji	140
Kartogram 37 Hrubá míra celkového přírůstku ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017	191
Kartogram 38 Index stáří ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017	192
Kartogram 39 Podíl nezaměstnaných osob ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017	193
Kartogram 40 Intenzita bytové výstavby ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017	194
Kartogram 41 Intenzita podnikatelské aktivity ve správních obvodech obcí s pověřeným obecním úřadem v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017	195
Kartogram 42 Vyhodnocení indikátorů hospodářský a sociálně ohrožených území v Jihomoravském kraji	202

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vývoj počtu obyvatel v Jihomoravském kraji	10
Tabulka 2 Průměrný věk obyvatele Jihomoravského kraje od roku 2013 do roku 2018	12
Tabulka 3 Srovnání počtu cizinců žijících v okresech Jihomoravského kraje v letech 2013 a 2018	18
Tabulka 4 Srovnání počtu cizinců žijících v okresech Jihomoravského kraje v letech 2013 a 2018	19
Tabulka 5 Obyvatelstvo a obce v krajích k 31. 12. 2018	20
Tabulka 6 Predikovaný vývoj počtu obyvatel Jihomoravském kraji ve vybraných věkových skupinách	23
Tabulka 7 Základní makroekonomické identity Jihomoravského kraje v letech 2013 až 2017	24
Tabulka 8 Podíl jednotlivých odvětví na hrubé přidané hodnotě v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017	26
Tabulka 9 Vývoj základních ukazatelů z trhu práce v letech 2014 až 2018	28
Tabulka 10 Vývoj počtu pracovníků se zkráceným pracovním úvazkem v letech 2013 až 2018	29
Tabulka 11 Struktura ekonomických subjektů v Jihomoravském kraji a v České republice v roce 2018	29
Tabulka 12 Struktura zaměstnanosti v Jihomoravském kraji a v České republice v roce 2018	31
Tabulka 13 Vybrané charakteristika trhu práce v Jihomoravském kraji a České republice k 31.12. v letech 2014 až 2018	33
Tabulka 14 Vývoj počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018	35
Tabulka 15 Srovnání vývoje celkových výdajů na vývoj a výzkum v Jihomoravském kraji a v České republice v letech 2013 až 2018	39
Tabulka 16 Vývoj základních ukazatelů v oblasti vědy a výzkumu v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018	40
Tabulka 17 Mezikrajské srovnání výdajů alokovaných na vědu a výzkum v České republice v roce 2018	40
Tabulka 18 Struktura subjektů dle sektorů vědy a výzkumu v Jihomoravském kraji v roce 2018	41
Tabulka 19 Výzkum a vývoj soukromých podniků v okresech Jihomoravského kraje v roce 2017	42

Tabulka 20 Srovnání silniční sítě v krajích České republiky k 1. 1. 2019	44
Tabulka 21 Délka dálniční a silniční sítě v okresech Jihomoravského kraje k 1. 1. 2019	46
Tabulka 22 Stav mostů v okresech Jihomoravského kraje k 1. 1. 2019	48
Tabulka 23 Seznam úseků automatického sčítání dopravy Ředitelství silnic a dálnic v Jihomoravském kraji v roce 2018.	50
Tabulka 24 Mezikrajské srovnání nehodovosti silniční dopravy v roce 2018	51
Tabulka 25 Železniční linky zařazené do Integrovaného regionálního systému Jihomoravského kraje a změna intervalů mezi spoji	53
Tabulka 26 Vývoj železniční dopravy v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018	55
Tabulka 27 Vývoj pohybů letadel, počtu odbavených cestujících a přepraveného nákladu na Mezinárodním letišti Brno-Tuřany v období let 2013 až 2018	56
Tabulka 28 Rozsah dopravní obslužnosti veřejnou dopravou v Jihomoravském kraji	61
Tabulka 29 Spojení okresních měst Jihomoravského kraje	62
Tabulka 30 Mezikrajské srovnání vodohospodářství v roce 2018	65
Tabulka 31 Vybrané ukazatele o vodovodní síti v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018	67
Tabulka 32 Mezikrajské srovnání kanalizační sítě v roce 2018	69
Tabulka 33 Vybrané ukazatele o kanalizační síti v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018	71
Tabulka 34 Základní údaje elektroenergetické soustavy v Jihomoravském kraji v letech 2013 a 2017	73
Tabulka 35 Pokrytí území okresů Jihomoravského kraje telefonním signálem v roce 2019	78
Tabulka 36 Vývoj struktury škol v Jihomoravském kraji ve školních rocích 2012/13 až 2017/18	79
Tabulka 37 Vývoj struktury středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol v Jihomoravském kraji ve školních rocích 2012/13 až 2017/18	80
Tabulka 38 Srovnání výsledků státních maturit ve školním roce 2018/2019	82
Tabulka 39 Vysoké školy v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018	83
Tabulka 40 Počet registrovaných poskytovatelů sociálních služeb dle druhu sociální služby v Jihomoravském kraji v roce 2019	84
Tabulka 41 Základní údaje za vybraná pobytová zařízení sociálních služeb v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2018	85
Tabulka 42 Počty neuspokojených žádostí o poskytnutí sociální služby v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2017	86
Tabulka 43 Počty žadatelů a čekatelů na sociální služby v Jihomoravském kraji v roce 2019	87
Tabulka 44 Počet klientů sociálních služeb v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2017	87
Tabulka 45 Výdaje na sociální služby v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2017	88
Tabulka 46 Vývoj sňatečnosti a rozvodovosti mezi roky 2013 až 2018	89
Tabulka 47 Predikovaný vývoj počtu seniorů a jejich podíl na obyvatelstvu do roku 2050	91
Tabulka 48 Sociálně vyloučené lokality dle správních obvodů ORP v území Jihomoravského kraje v roce 2015	92
Tabulka 49 Základní údaje v oblasti zdravotnictví v Jihomoravském kraji v období let 2013 až 2017	94
Tabulka 50 Srovnání kapacity lůžkového fondu akutní a neakutní péče v letech 2015 až 2018	95

Tabulka 51 Vybrané údaje v oblasti bytové výstavby v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018	99
Tabulka 52 Mezikrajské srovnání indexů realizovaných cen bytů v letech 2014 až 2018 (2010=100)	101
Tabulka 53 Průměrné kupní ceny nemovitostí v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017	102
Tabulka 54 Srovnání kupních cen rodinných domů a bytů v okresech Jihomoravského kraje v letech 2014 až 2017	102
Tabulka 55 Vybrané ukazatele v oblasti kultury v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018	104
Tabulka 56 Počet institucí v oblasti kulturního a kreativního průmyslu v Jihomoravském kraji.....	105
Tabulka 57 Kulturní instituce zřizované Jihomoravským krajem a jejich návštěvnost v roce 2018.....	106
Tabulka 58 Kulturní památky, národní kulturní památky, památkové rezervace, památkové zóny a ochranná pásma v okresech Jihomoravského kraje k 17. 9. 2019.....	107
Tabulka 59 Velikostní skupiny obcí v Jihomoravském kraji v roce 2018	109
Tabulka 60 Venkovské regiony na území Jihomoravského kraje dle metodiky OECD v roce 2018	110
Tabulka 61 Mezikrajské srovnání bilance půdy roce 2018	114
Tabulka 62 Rozloha zemědělské a nezemědělské půdy v okresech Jihomoravského kraje v roce 2018	118
Tabulka 63 Podíl třídy ochrany na zemědělském půdním fondu v Jihomoravském kraji a v České republice v roce 2019	128
Tabulka 64 Porovnání stupně ohrožení pozemků orné půdy větrnou erozí v Jihomoravském kraji a ČR v roce 2019.....	129
Tabulka 65 Porovnání stupně ohrožení pozemků zemědělské půdy vodní erozí v Jihomoravském kraji a ČR v roce 2019	130
Tabulka 66 Mezikrajské srovnání emisí znečišťujících látek (REZZO 1–3) v kilogramech na jednoho obyvatele krajů v roce 2016	132
Tabulka 67 Počet zvláště chráněných území v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017	139
Tabulka 68 Mezikrajské srovnání odpadového hospodářství v roce 2017	141
Tabulka 69 Vývoj produkce komunálního odpadu v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2017.....	143
Tabulka 70 Mezikrajské srovnání trestných činů v roce 2018	144
Tabulka 71 Srovnání územních odborů Policie ČR v Jihomoravském kraji z hlediska evidované trestné činnosti v letech 2013 a 2018.....	145
Tabulka 72 Zásahy jednotek požární ochrany v Jihomoravském kraji v roce 2018.....	147
Tabulka 73 Mezikrajské srovnání základních ukazatelů cestovního ruchu v letech 2013 a 2018	148
Tabulka 74 Hosté v turistických oblastech Jihomoravského kraje v období let 2013 až 2018.....	150
Tabulka 75 Hosté ze zahraničí podle země původu v letech 2013 a 2018.....	151
Tabulka 76 Meziroční změna v letech 2017 a 2018 počtu návštěvníků turistických cílů v Jihomoravském kraji	152
Tabulka 77 Deset nejnavštěvovanějších turistických cílů Jihomoravského kraje v roce 2015 až 2018.....	153
Tabulka 78 Vývoj vybraných údajů za cestovní ruch za Jihomoravský kraj v letech 2013 až 2018.....	154
Tabulka 79 Hosté a přenocování v Jihomoravském kraji v letech 2013 až 2018	155
Tabulka 80 SWOT analýza – Území a obyvatelstvo.....	158
Tabulka 81 SWOT analýza – Ekonomika, trh práce, výzkum, vývoj a inovace	159

Tabulka 82 SWOT analýza – Doprava, dopravní a technické infrastruktura	160
Tabulka 83 SWOT analýza – Bezpečnost, veřejné služby a občanská vybavenost	161
Tabulka 84 SWOT analýza – Životní prostředí a rozvoj venkova	162
Tabulka 85 SWOT analýza – Rozvoj cestovního ruchu.....	163
Tabulka 86 SWOT analýza – Silné stránky Jihomoravského kraje.....	164
Tabulka 87 SWOT analýza – Slabé stránky Jihomoravského kraje	165
Tabulka 88 SWOT analýza – Příležitosti Jihomoravského kraje.....	166
Tabulka 89 SWOT analýza – Hrozby Jihomoravského kraje.....	167
Tabulka 90 Přehled indikátorů hospodářsky a sociálně ohrožených území v Jihomoravském kraji	195
Tabulka 91 Hodnocení dle sledovaných indikátorů hospodářsky a sociálně ohrožených území v Jihomoravském kraji... 198	
Tabulka 92 Celkové vyhodnocení indikátorů hospodářsky a sociálně ohrožených území v Jihomoravském kraji	199
Tabulka 93 Seznam zkratk	210